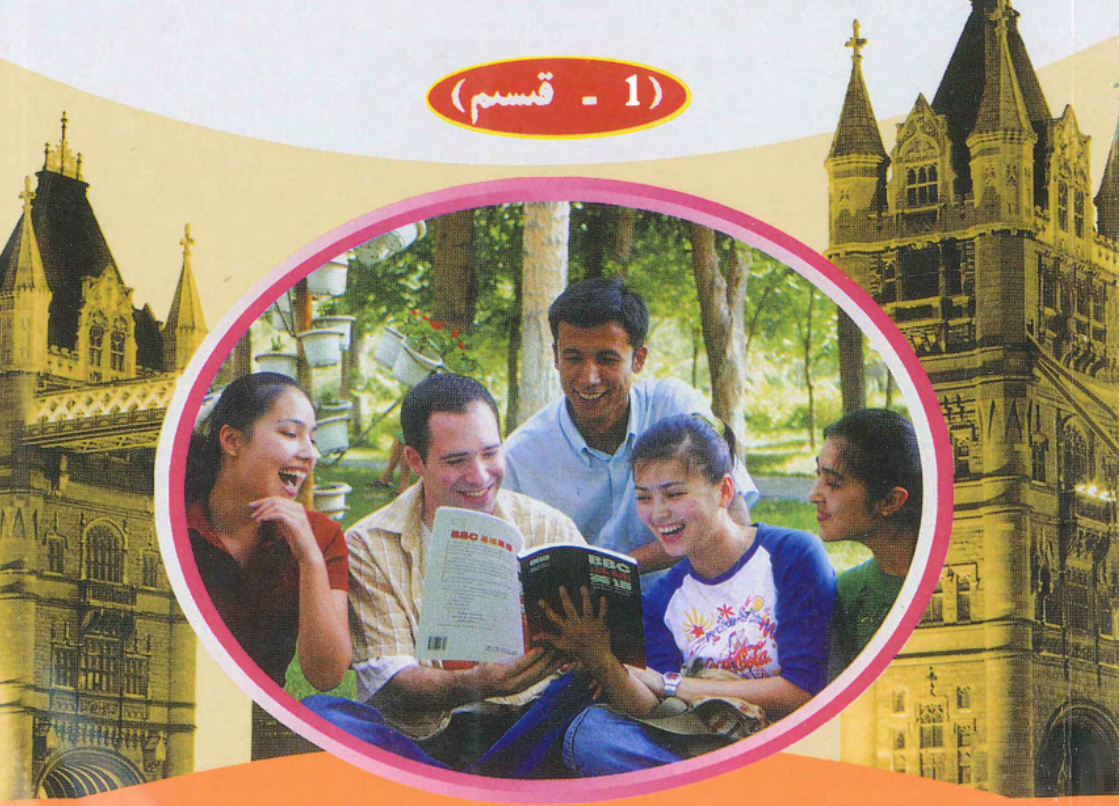
ئۆزلۈكسىز ئۆگەنگۈچىلەر ۋە كەسپىي مەكتەپلەر
ئۈچۈن دەرسلىك

زۇلپىقار بارات ئۆزباش

سەرخۇش ئىنگلىز تىلى

Happy English

(1 - قىسىم)

شىنجاڭ مائارىپ نەشرىياتى

سەرخۇش ئىنگلىز تىلى (1 - قىسىم)

ئۇيغۇرلارنىڭ پىسخىكىلىق ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن تۈزۈلگەن، ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشنىڭ ئۇنۇملۇك ئۇسۇللىرى تونۇشتۇرۇلغان كىتاب.

1. نۇرغۇن يېڭىچە، ئاكتىپ سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلى كىرگۈزۈلگەن.
① قاپىيىداش سۆز: (مۆشۈك)cat، (سېمىز)fat، (شەپكە)hat
② ئورتاق سۆز: (كۇلۇب)club، (رادىئو)radio، (دراما)drama
③ يىلتىزداش سۆز: work→worker, workshop, workmate
④ ئوڭ - تەتۇرىسىگە ئوقۇسا (تور)net، (ئالۋاستى)evil
يېڭى مەنە چىقىدىغان سۆز: (ئون)ten، (ياشىماق)live
⑤ ھەجۋىي سۆز: (ئەگرى -كالىتە، يېزا ئىگىلىكى)agriculture، (سەپرايىز، ھەيران قالماق)surprise
⑥ تۈر سۆزلەر: (رەڭ ناملىرى)blak, white, green, blue, red
⑦ مەنىداش سۆز ⑧ قارىمۇقارشى سۆز
2. گراماماتىكا ئۇيغۇر تىلى نۇقتىسىدىن ئاممىباب شەرھلەنگەن.
3. ھېسام چاقچاقلىرى، دۇنياۋى نادىر ناخشىلار كىرگۈزۈلگەن.
4. تېكىستكە قىزىقارلىق، تەربىيىۋى ئەھمىيىتى چوڭقۇر مەزمۇنلار ئالالانغان.
5. ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىشنىڭ يوللىرى، ھېكمەتلەر، مەسلىھەت - ئەكىپلەر بېرىلگەن.
6. مەشىق دۆلەتلىك 4 ـ، 6 ـ دەرىجىلىك ئىنگلىز تىلى ئىمتىھانىنىڭ ئۇنىلىشى بويىچە بېرىلگەن.
7. سۆزلۈك كۆپ، تۆت قىسىم كىتابتا 7000 غا يېقىن سۆز دەۋرى ھالدا ئايتىلىنىپ، ئۆگەنگۈچىلەرگە قولايلىق يارىتىپ بېرىدۇ.
8. تۈزۈلۈشى ئۇزۇنچە، ئۆگەنگۈچىلەرگە ئازادىلىك بېغىشلايدۇ، مەلىيەتچانلىقى كۈچلۈك.

ISBN 7-5370-4699-
9 787537 046997

شىنجاڭ ماگارىپ نەشرىياتى

ئۆزلۈكسىز ئۆگەنگۈچىلەر ۋە كەسپىي مەكتەپلەر
ئۈچۈن دەرسلىك

سەرخۇش ئىنگلىز تىلى

1- قىسىم

تۈزگۈچى: زۇلپىقار بارات ئۆزباش

شىنجاڭ مائارىپ نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

快乐英语. 1/祖力菲卡尔·巴拉提编. 乌鲁木齐：新疆教育出版社，2014.12

ISBN 7-5370-4699-9

Ⅰ.快… Ⅱ.祖… Ⅲ.英语-教材 Ⅳ.H31

中国版本图书馆CIP数据核字(2003)第073753号

责任编辑：古丽巴哈尔·努尔顿

责任校对：热依拉·阿布来提

封面设计：艾克拜尔·萨里

快乐英语（第一册）

（英语教材）

祖力菲卡尔·巴拉提

新疆教育出版社出版

新疆新华书店发行　新疆思源印务公司

开本850×1168 1/32　印张10.5

2014年12月第1版　2014年12月1次印刷

印数：1-3000

ISBN 7-5370-4699-9

G·1602（维课）　定价17.00元

ئىشىك چېكىلمەكتە، سەن كىم؟

(بېغىشلىما ئورنىدا)

ئابدۇقادىر جالالىدىن

سىرتقى دۇنيا بىزنىڭ ئىشىكىمىزنىمۇ چەكمەكتە، تەشەببۇسكار قوللار بىزگە سۇنۇلماقتا، تارىخقا ئايلىنىپ كەتكەن يىپەك يولىنىڭ زامانىمىزغا خاس بىر سۇبھىسى كۆرۈنمەكتە. بىز داۋاملىق تۇردە گاڭگىراپ يۈرمەسلىكىمىز ئۈچۈن بۈگۈنكى دۇنيانىڭ خۇلقى - مىجەزىنى پائال بىر پوزىتسىيىدە بىلىشىمىزگە توغرا كەلدى. زامانىمىزدىكى مەدەنىي، ھەربىي، ئىقتىسادىي، سىياسىي قۇۋۋەتنىڭ سىمۋولى بولغان ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىش بىزنىڭ تاللىشىمىز ھەم مەجبۇرىيىتىمىز. ئۇنىڭ تەخىرسىزلىكىنى ئىزاھلاپ ئولتۇرۇشنىڭ ئەمدىلىكتە ھېچبىر ھاجىتى بولمىسا كېرەك.

بىز نۆۋەتتىكى مۇرەككەپ يۇزلىنىشتە ئۆزىمىزنى يۇتتۇرۇپ قويماسلىقىمىز ئۈچۈن چەت ئەل تىللىرىنى ئۆگىنىشىمىز كېرەك. مۇناقىچە ئېيتقاندا، باشقىلارنىڭ تىلىنى دەل شۇ باشقىلارغا ئايلىنىپ كەتمەسلىك ئۈچۈن ئۆگىنىشىمىز، بۇ ئارقىلىق يېڭى ئۆزىمىزگە ئايلىنىشىمىز كېرەك.

زۇلپىقار ياراتۇزگەن «سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» ئۇنىۋېرسىتېتلارنىڭ سىرتىدىكى ئاۋام كۈچىنىڭ ئىنگلىز تىلى ئوقۇتۇشىغا بولغان سەمىمىي ئىنتىلىشلىرىنىڭ بىر ئەينىكى. بۇ كىتاب ئۇنىڭ بىر قانچە يىللىق ئوقۇتۇش ئەمەلىيىتىدە توپلانغان تەجرىبىلىرىنىڭ بىر يەكۈنىكى، ئۇنىڭدا زۇلپىقارنىڭ چەت ئەل تىلى ماتارىپىغا بولغان ئىخلاسى، قېرىنداشلىرىغا بولغان مېھرى-مۇھەببىتى، تۇرلۇك ئىجتىمائىي خىرىسلارغا بولغان سەزگۈسى ئەكس ئېتىدۇ. زۇلپىقار دەرسلىك قۇرۇلمىسىنىڭ مۇمكىنقەدەر ئۇيغۇر ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ سەۋىيىسى، پسىخىكىسى ۋە تەلىپىگە لايىق بولۇشىغا ئەھمىيەت بەرگەن. ئۇيغۇر پسىخىكىسى داۋاملىق رەۋىشتىكى ئۆلۈك رېئىمنى ئەمەس، ئۆزگىرىشچان، دولقۇنلۇق، كۆتۈرەڭگۈ رېئىمنى ياخشى

كۆرىدۇ. بۇ رېتىمغا ياندىشىش ئۈچۈن زۇلپىقار بارلات نۇرغۇن تىل ھەۋەسكارلىرى بىلەن سۆھبەتلىشىپ ئەھۋال ئىگىلەپ، قولىڭىزدىكى ئۇشبۇ دەرسلىكنى تۈزۈپ چىققان. ئۇنى ئۇيغۇر چەت ئەل تىلى ماۋۇ بېيدىكى تەلتۈكۈس نامايەندە دېمەكچى ئەمەسمىز. لېكىن، بۇ كىتابنىڭ مىللىي ئۆگىنىش مۇھىتىغا باب كېلىشتە ھازىرغىچە بارلىققا كەلگەن ئۇيغۇر تىلى يەشمىسىدىكى ئىنگلىز تىلى دەرسلىكلىرى ئىچىدە ئىزدىنىش روھىغا ئەڭ باي ئىكەنلىكىنى جەزملەشتۈرگىلى بولىدۇ.

چەت ئەل تىلى ماۋارىپى— ئۇيغۇر مىللىي ماۋارىپىنىڭ بىر تەركىبىي قىسمى. نۆۋەتتە چوقۇم ئۆزىمىز تۈزگەن ھەم ئۆزىمىزنىڭ ئارزۇسىغا ماس كەلگەن، مۇكەممەللىككە يۈزلەنگەن ھەرخىل شەكىلدىكى دەرسلىكلەر بولۇشى كېرەك. بۇ جەھەتتە خەلق ئىچىدىكى چەت ئەل تىلى ئوقۇتقۇچىلىرى ۋە ئۇلار ئاچقان ئىشتىن سىرتقى كۆرسلارنىڭ رولى خېلىلا چوڭ بولدى. ئۇلار بىزدىكى ئۇمىدلىك قوشۇن.

ئاخىرىدا بىر ئىنگلىزچە تېكىستنى ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى بىلەن قوشۇپ ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ دىققىتىگە سۇنۇشنى لايىق تاپتىم. بۇ تېكىستنى بىر ئۇيغۇر تور بېكىتىدىن كۆرۈپ، خاتىرەمگە كۆچۈرىۋالغانىدىم. تېكىستتە ئاتا تىلىمىز بىلەن باشقا تىللارنىڭ دېئالېكتىك مۇناسىۋىتى خېلى چوڭقۇر ئېچىپ بېرىلگەن بولۇپ، ئاشۇ نامەلۇم قەلەم ئىگىسىگە تەشەككۈر ھېسسىياتىم قوزغالغانىدى:

Language for me

Uyghur language makes me feel unique, I use it to express my thought and love…

Chinese language makes me feel urgent, I use it to make my living and survive…

Arabic makes me to be touched deep in my heart, I use it to clean my soul…

Well, English makes me feel hope. I use it for better life and

better opportunity…

(تەرجىمىسى:

ئۇيغۇر تىلى ماڭا تەڭداشسىزلىق بېغىشلايدۇ، مەن ئۇ ئارقىلىق ئۆز ئۈمۈ - پىكىرلىرىمنى ۋە مۇھەببىتىمنى ئىپادىلەيمەن …

خەنزۇ تىلى ماڭا جەددىيلىك ھېس قىلدۇرىدۇ، مەن ئۇ ئارقىلىق ياشايمەن ۋە تىرىكچىلىك قىلىمەن…

ئەرەب تىلى ماڭا قەلبىمنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى ھېس قىلدۇرىدۇ، مەن ئۇ ئارقىلىق روھىمنى پاكلايمەن …

خوش، ئىنگلىز تىلى مېنى ئۈمىدۋار قىلىدۇ، مەن ئۇ ئارقىلىق ياخشى تۇرمۇش ۋە ياخشى پۇرسەتكە ئېرىشەلەيمەن…)

چەت ئەل تىلى ئۆگىنىش بىز ئۈچۈن 2 مىڭ يىلدىن ئارتۇق ئەنئەنە. بۇ ئەنئەنە پەقەت ئۆزىنى ياخشى تونۇغان ۋە تونۇتقان ئەۋلادلارنىڭ قولىدا نۇر چاچىدۇ.

ئانا تىلىمىزنىڭ قەدرىتى ئۈچۈن چەت ئەل تىلى ئۆگىنەيلى!

2003- يىلى 5- ئىيۇل. ئۈرۈمچى

مۇندەرىجە

بېغىشلىما ئورنىدا..... ئابدۇقادىر جالالىدىن 1
تۈزگۈچىدىن 4
دەرسلىكنىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە 1
مۇناسىۋەتلىك ئاتالغۇ ۋە بەلگىلەر ھەققىدە ئىزاھات 3
بۇ دەرسلىكنى ئۆتكۈچىلەرگە تەكلىپ 4
ئىنگلىز تىلى ھەققىدە ئومۇمىي ساۋات 6
فونېتىكا 18
ئىنگلىز تىلى فونېتىكىسىغا مۇناسىۋەتلىك ئاساسىي بىلىملەر ... 38
تاۋۇش ئويۇنلىرى 40
بىرىنچى دەرس ..... Unit 1 1
دىئالوگ: سالاملىشىش ..... Greetings 4
سۆز گۇلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② گۇرۇپپا سۆزلەر
③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈر سۆزلەر 9
كۆڭۈل سوۋغىسى: غەم قىلما(قىسقا شېئىر) ... Don't worry 13
تېكىست: بىزنىڭ ئائىلىمىز ..... Our Family 15
گراماتىكا: ..... Grammar 16
تەلەپ: ..... Demand 22
مەشىق: ..... Exercises 23
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ..... Listening Comprehension 28
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ..... Reminds and Adages 29
ئوقۇپ چۈشىنىش: ..... Reading Comprehension 30
ئىككىنچى دەرس ..... Unit 2 31
دىئالوگ: سوراش ..... Asking 34
سۆز گۇلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② گۇرۇپپا سۆزلەر
③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈر سۆزلەر 38
كۆڭۈل سوۋغىسى: ھايات (قىسقا شېئىر)..... Life 42

42 A Student's Statement About Himself ····· تېكىست:
44 Grammar ····· گرامماتىكا:
51 Demand ····· تەلەپ:
52 Exercises ····· مەشىق:
55 Listening Comprehension ····· ئاڭلاپ چۈشىنىش:
56 Reminds and Adages ····· ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت:
57 Reading Comprehension ····· ئوقۇپ چۈشىنىش:
58 **Unit 3** ····· ئۈچىنچى دەرس
60 ····· دىئالوگ: تونۇشۇش
سۆز گۈلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر
61 ····· ③ قارمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈر سۆزلەر
····· كۆڭۈل سوۋغىسى:
63 One Thing at a Time ····· بىر ۋاقىتتا بىر ئىش
65 One Day of Mine ····· تېكىست: مېنىڭ بىر كۈنۈم
67 Grammar ····· گرامماتىكا:
73 Demand ····· تەلەپ:
74 Exercises ····· مەشىق:
77 Listening Comprehension ····· ئاڭلاپ چۈشىنىش:
78 Reminds and Adages ····· ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت:
78 Reading Comprehension ····· ئوقۇپ چۈشىنىش:
79 **Unit 4** ····· تۆتىنچى دەرس
····· دىئالوگ:
81 Thanks and Apologies ··· رەھمەت ئېتىش ۋە كەچۈرۈم سوراش
سۆز گۈلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر
83 ····· ③ قارمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈر سۆزلەر
····· كۆڭۈل سوۋغىسى:
87 It Can't Be Done ····· بۇ ئىشنى قىلغىلى بولمايدۇ
88 An American Driver ····· تېكىست: ئامېرىكىلىق شوپېر
90 Grammar ····· گرامماتىكا:
100 Demand ····· تەلەپ:

مەشىق: ..... Exercises 100
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ..... Listening Comprehension 102
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ..... Reminds and Adages 103
ئوقۇپ چۈشىنىش: ..... Reading Comprehension 104
بەشىنچى دەرس ..... Unit 5 105
دىئالوگ: خوشلىشىش..... Saying Good bye 107
سۆز گۈلزارى: ① قاپسىلىك سۆزلەر ② ئۇرتاق سۆزلەر
③ قارمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈر سۆزلەر 108
كۆڭۈل سوۋغىسى: قانچىلىك (قىسقا شېئىر) ..... How Many 112
تېكىست: خەت يېزىشقا ئامراق قىز..... A Girl Likes Writing 113
گرامماتىكا: ..... Grammar 114
تەلەپ: ..... Demand 118
مەشىق: ..... Exercises 119
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ..... Listening Comprehension 121
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ..... Reminds and Adages 122
ئوقۇپ چۈشىنىش: ..... Reading Comprehension 122
ئالتىنچى دەرس ..... Unit 6 123
دىئالوگ: يول سوراش..... Asking the Way 125
سۆز گۈلزارى: ① قاپسىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر
③ قارمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈر سۆزلەر 126
كۆڭۈل سوۋغىسى: .....
تىل كۆندۈرۈش مەشقلىرى ..... Tongue Twisters 129
تېكىست: قىزچىقى بالا ..... A Funny Boy 129
گرامماتىكا: ..... Grammar 130
تەلەپ: ..... Demand 133
مەشىق: ..... Exercises 134
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ..... Listening Comprehension 137
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ..... Reminds and Adages 137
ئوقۇپ چۈشىنىش: ..... Reading Comprehension 138
يەتتىنچى دەرس ..... Unit 7 139

دىئالوگ: ئىلتىماس قىلىش ..... 141 Requesting
سۆز گۈلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر
③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈر سۆزلەر 142
كۆڭۈل سوۋغىسى: تۆت پەسىل (شېئىر) ... 144 Four Seasons
تېكىست: ئاپتوبۇستا ..... 144 On the Bus
گراممانتىكا: ..... 145 Grammar
تەلەپ: ..... 148 Demand
مەشىق: ..... 150 Exercises
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ..... 152 Listening Comprehension
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ..... 153 Reminds and Adages
ئوقۇپ چۈشىنىش: ..... 153 Reading Comprehension
سەككىزىنچى دەرس ..... 154 **Unit 8**
دىئالوگ: تاماق يېيىش ..... 156 Having Dinner
سۆز گۈلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر
③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈر سۆزلەر 157
كۆڭۈل سوۋغىسى: .....
ئاق ئەتىرگۈل تېرىدىم(شېئىر) ... 160 Cultivate a White Rose
تېكىست: قىزىقارلىق تەكلىپ ..... 161 An Interesting Suggestion
گراممانتىكا: ..... 162 Grammar
تەلەپ: ..... 164 Demand
مەشىق: ..... 165 Exercises
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ..... 167 Listening Comprehension
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ..... 168 Reminds and Adages
ئوقۇپ چۈشىنىش: ..... 169 Reading Comprehension
توققۇزىنچى دەرس ..... 171 **Unit 9**
دىئالوگ: .....
ھاۋا توغرىلىق پاراڭلىشىش ... 172 Talking about the Weather
سۆز گۈلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر
③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈر سۆزلەر 173
كۆڭۈل سوۋغىسى: .....

ئوڭايسىز ئەھۋال(يۇمۇر) ····· An Awkward Situation 176
تېكىست: ھورۇن بالا ····· Lazy Boy 177
گرامماتىكا: ····· Grammar 177
تەلەپ: ····· Demand 181
مەشىق: ····· Exercises 182
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ····· Listening Comprehension 184
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ····· Reminds and Adages 185
ئوقۇپ چۈشىنىش: ····· Reading Comprehension 186
ئونىنچى دەرس ····· Unit 10 187
دىئالوگ: نەرسە-كېرەك سېتىۋېلىش····· Shopping 189
سۆز گۇلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر
③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۇر سۆزلەر ····· 190
كۆڭۈل سوۋغىسى: سوۋغا····· Gift 193
تېكىست: ئۇقۇشماسلىق····· A Misunderstanding 194
گرامماتىكا: ····· Grammar 195
تەلەپ: ····· Demand 197
مەشىق: ····· Exercises 198
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ····· Listening Comprehension 201
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ····· Reminds and Adages 201
ئوقۇپ چۈشىنىش: ····· Reading Comprehension 202
ئون بىرىنچى دەرس ····· Unit 11 203
دىئالوگ: ئۆگىنىش توغرىلىق پاراڭلىشىش ··· Talking About Study 205
سۆز گۇلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر
③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۇر سۆزلەر ····· 206
كۆڭۈل سوۋغىسى: مايدىكى شادلىق(شېئىر) ··· The Merry May 208
تېكىست: ····· 209
گرامماتىكا: ····· Grammar 210
تەلەپ: ····· Demand 213
مەشىق: ····· Exercises 214
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ····· Listening Comprehension 216

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ····· Reminds and Adages 216
ئوقۇپ چۈشىنىش: ····· Reading Comprehension 217
ئون ئىككىنچى دەرس ····· Unit 12 218
دىئالوگ: خىزمەت توغرىلىق پاراڭلىشىش ··· Talking About Work 220
سۆز گۇلزارى: ① قاپىيىلىك سۆزلەر ② ئورتاق سۆزلەر
③ قارىمۇ قارشى سۆزلەر ④ تۈرلۈك سۆزلەر ····· 222
كۆڭۈل سوۋغىسى: رېستوراندا (يۇمۇر) ··· In A Restaurant 225
تېكىست: ئون بالىنىڭ ئانىسى ··· A Mother of Ten Children 226
گرامماتىكا: ····· Grammar 226
تەلەپ: ····· Demand 228
مەشىق: ····· Exercises 229
ئاڭلاپ چۈشىنىش: ····· Listening Comprehension 231
ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت: ····· Reminds and Adages 232
ئوقۇپ چۈشىنىش: ····· Reading Comprehension 233
قوشۇمچە I ئىنگلىز تىلىدىكى ھەرپلەر ۋە بىرىكمە ھەرپلەرنىڭ
ئوقۇلۇش قائىدىسى ····· 234
قوشۇمچە II بۇ قىسىم دەرسلىكتىكى سۆزلەر ····· 241

تۇزگۇچىلىق

ئىنگلىز تىلىنىڭ مۇھىملىقى ئاللىبۇرۇن كىشىلەرنىڭ ئېتىبارىغا ئېرىشتى. ئېلىمىزنىڭ WTO غا كىرىشى، خەلقئارا ئولىمپىك تەنھەرىكەت يىغىنىنىڭ 2008- يىلى جۇڭگودا ئېچىلىدىغانلىقى كىشىلەرگە بۇ تىلنى ئۆگىنىشنىڭ مۇھىملىقىنى يەنە بىر قېتىم تونۇتتى. نۇرغۇن تىل ھېرىسمەنلىرى خەنزۇ- تىلىنى ئۆگەنگەندىن سىرت، ئاللىبۇرۇن دۇنياۋى تىللىق ئورنىنى تىكلەپ بولغان ئىنگلىز تىلىنى بەس- بەستە ئۆگىنىشكە كىرىشتى. جاي - جايلاردا كەچلىك، كۇندۇزلۇك كۇرسلار ئېچىلدى؛ ئوقۇغۇچىلارنى قارار بويىچە ئۇزاق مۇددەتلىك تەربىيىلەيدىغان مەكتەپلەر ۋە تەربىيىلەش ئورۇنلىرىمۇ قۇرۇلدى. بۇ ھەقىقەتەن خۇشاللىنارلىق ئەھۋال. لېكىن، ئىنگلىز تىلى ھېرىسمەنلىرىنىڭ ئانا تىلىدا تۇزۇلگەن، ئۇلارنىڭ پىسخىكىسىغا ماس كېلىدىغان دەرسلىكلەرنىڭ ئاز بولۇشى بۇ ساھەدە ئىشلەشكە تېگىشلىك خىزمەتلەرنىڭ كۆپلىكىنى يەنىلا ئىسپاتلاپ بەردى. خەنزۇ تىلى ئاساسى ياخشى ھېرىسمەنلەر ئىنگلىز تىلىنى يېڭى ئۆگەنگەندە «شۇيگوجاڭ ئىنگلىز تىلى» ، «فۇدەن ئۇنىۋېرسىتېتى ئىنگلىز تىلى» ، «يېڭى ئۇقۇم ئىنگلىز تىلى» قاتارلىق دەرسلىكلەرگە مۇراجىئەت قىلدى؛ خەنزۇ تىلىدىكى ماتېرىياللاردىن تولۇق پايدىلىنىپ كېتەلمەيدىغانلار بولسا دوكتور ھەكىمە ئەرشىدىن ھەدە تۇزگەن «ئىنگلىز تىلى» ، ئابلەت يۈسۈپ ئاكا تۇزگەن «ئىنگلىز تىلىدىن دەسلەپكى ئاساس» قاتارلىق دەرسلىكلەردىن ئىنگلىز تىلىنى دەسلەپكى قەدەمدە ئۆگەنىدى. يېقىنقى ئىككى- ئۈچ يىلدىن بۇيان «يېڭى ئۇقۇم ئىنگلىز تىلى» نىڭ ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىنىشى ۋە ئەنۋەر رەجەپ مۇئەللىم تۇزگەن «ئىنگلىز تىلى» دەرسلىكىنىڭ نەشرىدىن چىقىشى بۇ جەھەتتىكى بوشلۇقنى يەنە بىر قېتىم تولدۇردى. گەرچە بۇ ھەقتە تۇزۇلگەن دەرسلىكلەر خېلى كۆپەيگەن، ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىدىغان ئۇيغۇرلارنىڭ سانى كۇنسايىن ئېشىۋاتقان بولسىمۇ، ئەڭ ئاخىرىدا ئۇزۇپ چىقالايدىغانلار، TOEFL ، GRE قاتارلىق يۇقىرى سەۋىيىلىك ئىمتىھانلاردىن

ۋە دۆلەتنىڭ 4-، 6- دەرىجىلىك ئىنگلىز تىلى ئىمتىھانلىرىدىن ئۆتەلەيدىغانلار ساناقلىقلا بولۇۋاتىدۇ. بۇ ھال ئوقۇتۇش مېتودىمىزدا، ئۆگىنىش ئۇسۇلىمىزدا ئازدۇر - كۆپتۇر مەسىلىلەرنىڭ ساقلىنىۋاتقانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بەردى. ئەلۋەتتە، دەرسلىكلەرنىڭ ئىلمىي تۈزۈلگەن - تۈزۈلمىگەنلىكىمۇ شۇ خىلدىكى مەسىلىلەرنىڭ بىرى. مەن ئالىي مەكتەپتە جۇڭگو تىللىرى كەسپى بويىچە ئوقۇدۇم؛ خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە تەرجىمە ۋە بۇ ئىككى تىل ئوتتۇرىسىدىكى پەرق، ئوخشاشلىقلار ئۈستىدىمۇ خېلى ئۇزۇن ئىزدەندىم. كېيىن ئىنگلىز تىلىنى ئۇيغۇر تىلى بىلەن سېلىشتۇرۇپ ئۆگەندىم. ئىنگلىز تىلى بىلەن ئۇيغۇر تىلىنىڭ گرامماتىكىلىق ئالاھىدىلىكلىرى، ئوخشاشلىقلىرى ۋە پەرقلىرىنى سېلىشتۇرۇپ كۆردۇم. كېيىن شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى، شىنجاڭ ماارىپ ئىنستىتوتى قاتارلىق جايلاردا دەرس ئۆتۈپ، ئوغۇچىلار قېينىلىدىغان جايلارنى ئۇيغۇر تىلى بىلەن سېلىشتۇرۇپ ئۆتۈپ بەردىم. نەتىجىدە ئوقۇغۇچىلار بىلەلمىگەن يەرلىرىنى ئوڭايلا ئاڭقىرىۋالدى. دەرس ئۆتۈش جەريانىدا مۇناسىۋەتلىك بىلىملەرنى ئەڭ ئوڭاي، ئازادە ئۇسۇلدا ئۆتۈش، ئوقۇغۇچىلارغا پىسخىكىلىق بېسىم ھېس قىلدۇرماسلىق، ئۇيغۇرلارنىڭ تىل ئۆگىنىشتىكى ئەۋزەللىكلىرىنى گەۋدىلەندۈرۈش قاتارلىق پرىنسىپلارغا باشتىن - ئاخىر ئەمەل قىلدىم؛ كېيىن «سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» تەربىيىلەش ئورنىنى قۇردۇم. («سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» — خۇشاللىق ئىچىدە ئۆگىنىدىغان ئىنگلىز تىلى، دېگەن مەنىدە، «سەر» — ئەقلىي كامىللىق، «خۇش» — ھېسسىي شېرىنلىك.) ئوقۇغۇچىلارنىڭ دەرس ئۆتۈش ئۇسۇلۇغا بولغان قىزغىنلىقى ۋە ئىنكاسى ياخشى بولدى. شۇ ئىلھامنىڭ تۈرتكىسىدە 4 يىللىق جاپالىق ئۆگىنىش، ئىزدىنىش، تەھلىل قىلىش ۋە تەييارلىق جەريانلىرىنى باشتىن كەچۈرگەندىن كېيىن «سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» ناملىق دەرسلىك ۋۇجۇدقا كەلدى.

ئۇنداق بولسا «سەرخۇش ئىنگلىز تىلى» نىڭ ئالاھىدىلىكى، خاسلىقى قەيەردە؟ مەن بۇ دەرسلىك ئارقىلىق قانداق نىشانغا يەتمەكچى بولدۇم؟

① ئوقۇغۇچىلارغا بېسىم ھېس قىلدۇرماسلىق. ئۆگەنگۈچى مەلۇم نەرسىنى بىلسە ئۇنى تېخىمۇ ئىچكىرىلەپ ئۆگەنگۈسى كېلىدۇ. قىزىقىشنىڭ بولۇشى مۇھىم ھالقا. مەن دەرسلىكتە مۇشۇ نۇقتىنى گەۋدىلەندۈرۈشكە

تىرىشتىم. ② ئۇيغۇرلارنىڭ تىل ئۆگىنىشتىكى ئەڭ زور مەسىلىلىرىنى جارى قىلدۇرۇش. مۇشۇ نۇقتىغا يېتىش ئۈچۈن گرامماتىكىدىكى بەزى مۇھىم ھالقىلاردا، سۆز ئۆگىنىشتە ئۆزگىچىرەك يول تۇتتۇم. ③ سۆزنى ئاساسىراق ئۇسۇلدا ئۆگىتىش. سۆزلۈك ـ ھەر قانداق بىر تىلنى ئۆگىنىشتە ئەڭ مۇھىم ھالقا. ھازىرغىچە تۈزۈلگەن ئىنگلىز تىلى دەرسلىكلىرىدە ئوقۇغۇچىلارنىڭ سۆز ئۆگىنىشىگە قولايلىق يارىتىپ بېرىش جەھەتتە ئومۇمىيۈزلۈك ئاجىزلىق بار؛ يەنە كېلىپ سۆز ئاز. بۇ 4 قىسىم دەرسلىكتە 7000 دىن ئارتۇق سۆز دەۋرىيلىك ئۇسۇلدا، ئىلمىي بىر پرىنسىپ ئاساسىدا قايتىلىنىپ ئوقۇغۇچىلارغا قولايلىق تۇغدۇرىدۇ. ئوقۇغۇچىلار بۇ تۆت قىسىم دەرسلىكنى سىستېمىلىق ئۆگىنىپ چىققاندىن كېيىن دۆلەتلىك 4-، 6- دەرىجىلىك ئىنگلىزچە ئىمتىھانلاردا تەلەپ قىلىنىدىغان سۆزلۈك دائىرىسى نىشانىغا يېتەلەيدۇ. TOEFL قاتارلىق خەلقئارالىق ئىمتىھانلارنى بېرىشكە پۇختا ئاساس سالالايدۇ. ④ ئىنگلىز تىلىدىن باشقا بىلىملەرنىمۇ بېرىش. ئىنگلىز تىلى پەقەتلا بىر قورال. ئۇنىڭدىن باشقا نۇرغۇن بىلىملەرنى ئۆگىنىشىمىز كېرەك. دەرسلىكنىڭ «ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت» قىسمىدا ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆگىنىشىدە كەم بولسا بولمايدىغان پايدىلىق مەسلىھەتلەر بېرىلدى.

مېنى ئىنگلىز تىلى ئوقۇ ـ ئوقۇتۇشىدىكى مۇنداق ئىككى خىل ئەھۋال ھەيران قالدۇرىدۇ: بىرى، ئۆگىنىدىغانلار خېلى جىق، تىل ئۆگىنىشتە ئالاھىدىلىكىمىز بار تۇرۇقلۇق ئاخىرىغىچە ئېلىپ چىقىپ بىرەر كېرەكلىك ئىشلارنى قىلالايدىغانلارنىڭ ئازلىقى؛ يەنە بىرى، ئىنگلىز تىلى ئوقۇنقۇچىلىرىنىڭ كۆپىيىپ بۇ تىلنى ماھىيىتىدىن چۈشەندۈرۈپ بېرەلەيدىغانلارنىڭ، تەنقىد قىلىدىغانلارنىڭ ۋە يېڭىلىقنىڭ ئازلىقى. مېنىڭ بۇنداق ھەيرانلىقىمنىڭ سەۋەبى بار. قېرىنداش مىللەتلەردىن خەنزۇلار ئىنگلىز تىلىنى تەنقىد قىلىپ يېڭىلىقلار ئۈستىدە ئىزدىنىپ نۇرغۇن ئىشلارنى قىلدى. بىزمۇ دۇنياغا يۈزلىنىشنىڭ پاسپورتى بولغان بۇ تىلنى ئۆگىنىشنىڭ، ئوقۇتۇشنىڭ ئۇنۇملۇك يوللىرى ئۈستىدە ئىزدىنىپ، يېڭىلىق يارىتىشىمىز كېرەك.

مەن بۇ دەرسلىكلەرنى تۈزۈشتە نەشرىياتتىكى ۋە ئىنگلىز تىلى ئوقۇتۇشى ساھەسىدىكى بىر قىسىم قېرىنداشلارنىڭ قىزغىن ياردىمىگە،

قوللىشىغا ئېرىشتىم. بۇ يەردە ئۇلارغا ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىمەن. گەرچە كۆپ كۈچ سەرپ قىلغان بولسامۇ، دەرسلىكتە «سەرخۇش» دېگەن سۆزنىڭ ئالاھىدىلىكى دېگەندەك گەۋدىلەنمىگەن ياكى يېتەرسىزلىكلەرنىڭ ساقلانغان بولۇشى تەبىئىي. كەسپداشلارنىڭ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ دەرسلىك ھەققىدىكى تەكلىپ - پىكىر ۋە تەنقىدلىرىنى سەمىمىيلىك بىلەن قوبۇل قىلىمەن.

زۇلپىقار بارات ئۆزباش
2003- يىل، ئىيۇن

دەرسلىكنىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە

1. 1- قىسىم كىتابتىكى ھەر بىر دەرس دىئالوگ، سۆزلۈك، تېكست، كۆڭۈل سوۋغىسى، گراماتىكا ۋە جۈملە شەكلى، تەلەپ، ئاڭلاپ چۈشىنىش، ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت، ئوقۇپ چۈشىنىش قاتارلىق مەزمۇنلاردىن تەركىب تاپتى. 2- قىسىمدىن باشلاپ «مەدەنىيەت ئۆگىنىش»، «مەنداش سۆزلەرنى پەرقلەندۈرۈش»، «دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى» ۋە «سۆز ياساش قائىدىسى» قاتارلىق مەزمۇنلار قوشۇلدى.

① دىئالوگ قىسمىدا چەت ئەللىكلەر بىلەن كۆرۈشكەندە سۆزلىشىش مۇمكىنچىلىكى بولغان تېمىلار بويىچە ئىنگلىز ئېغىز تىلىدا كۆپ ئۇچرايدىغان تېپىك جۈملىلەر بېرىلدى. مەسىلەن، «تونۇشۇش» دېگەن تېمىدىن ئۆزئارا تونۇشقاندىكى سۆز-جۈملىلەرنى تاپقىلى بولىدۇ.

② سۆزلۈك قىسمىدا باشقا دەرسلەرگە قارىغاندا ئۆزگىچىرەك يول تۇتۇلدى. ئوقۇغۇچىلارنىڭ يېڭى سۆزلەرنى مەھكەم ئەستە ساقلىشى، ئۇنۇملۇك ئۇسۇلدا ئۆگىنىشى ئۈچۈن سۆز ئۆگىنىشنىڭ بىر قانچە ئاكتىپ ئۇسۇلى تونۇشتۇرۇلدى. ئۆگىنىدىغان سۆزلەر 1- قىسمىدا دىئالوگ، 2- قىسىمدىن باشلاپ تېكست ئاساسىدا كېڭەيتىلدى.

③ تېكستكە قىزىقارلىق، قاراتمىلىقى بار مەزمۇنلار كىرگۈزۈلدى ۋە مەشقىدە تېكست مەزمۇنىغا ئائىت ئىنگلىزچە سوئاللار بېرىلدى. ئوقۇغۇچىلار دەرسخانىدا بۇ سوئاللارنى سۆزلىشىش تېمىسى قىلىپ مۇھاكىمە يۈرگۈزسە بولىدۇ.

④ گراماتىكا قىسمى ئىنكانقەدەر ئاممىباب چۈشەندۈرۈشكە تىرىشىلدى. زۆرۈر تېپىلغاندا بىر قىسىم گراماتىكىلىق ئوقۇملار ئۇيغۇرچە-ئىنگلىزچە سېلىشتۇرما شەكىلدە شەرھىلەندى. مەزمۇنلار تېيىزلىقتىن چوڭقۇرلۇققا، ئاساندىن تەسكە قاراپ رەتكە تىزىلدى. تۆت قىسىم كىتابتا ھازىرقى زامان ئىنگلىز تىلى گراماتىكىسىنىڭ ئاساسىي

تەركىبلىرى بىر قەدەر تولۇق تېپىلىدۇ.

⑤ كۆڭۈل سوۋغىسى قىسمىدا ئوقۇغۇچىلارنىڭ قىزىقىشىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن تەربىيىۋى ئەھمىيىتى چوڭقۇر قىسقا شېئىرلار، قىزىقارلىق يۇمۇرلار سېلىشتۇرما شەكىلدە بېرىلدى. 2- قىسمىدىن باشلاپ ھېسسام چاقچاقلىرى، داڭلىق ئىنگلىزچە ناخشىلار، نادىر ئىنگلىزچە شېئىرلار قوشۇلدى.

⑥ تەلەپ قىسمىدا شۇ دەرسلىكتە پىشىشىق ئۆزلەشتۈرۈش تەلەپ قىلىنىدىغان مەزمۇنلار ۋە تىل ئۆگەنگەندە دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك نۇقتىلار ھەققىدە ئېنىق تەلەپ ئوتتۇرىغا قويۇلدى. 2- قىسمىدىن باشلاپ قېتىلغان «مەدەنىيەت ئۆگىنىش» قىسمىدا ئامېرىكانلار، ئىنگلىزلارنىڭ مەدەنىيىتىگە مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلار بېرىلدى.

⑦ ئوقۇغۇچىلارنىڭ دۆلەتلىك 4-، 6- دەرىجىلىك ئىنگلىزچە ئىمتىھان ۋە خەلقئارالىق ئىمتىھانلارنىڭ سوئال شەكلىنى چۈشىنىشى ۋە ئۇنىڭغا ماسلىشىشنى كۆزدە تۇتۇپ «ئاڭلاپ چۈشىنىش» ۋە «ئوقۇپ چۈشىنىش» قىسمى شۇ ئىمتىھانلار يۆنىلىشى بويىچە بېرىلدى. «ئوقۇپ چۈشىنىش» قىسمىغا يەنە دىئالوگ قىسمىغا مۇناسىۋەتلىك باشقىچە ئىپادىلەش ئۇسۇللىرى كىرگۈزۈلدى.

⑧ ھەر قايسى تۈرلەرنىڭ مەشقى بىر يەرگىلا بېرىلدى. دەرسخانىدا شۇ سائەتلىك دەرس تۈگىگەندىن كېيىن دەرسلىكنىڭ ئاخىرىدىكى مۇناسىۋەتلىك مەشق قىسمى ئىشلىنىپ ماڭسا بولىدۇ.

⑨ «ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت» قىسمىدا ئوقۇغۇچىلارنى ئاكتىپ ياشاش ۋە ئۆگىنىشكە يېتەكلەيدىغان قىسقا مۇھاكىمىلەر ھەمدە مەزمۇنلۇق ئەقلىيە سۆزلەر بېرىلدى.

⑩ ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىنىدىغان جۈملىلەردە شۇ دەرستە ئۆتۈلگەن گرامماتىكىلىق مەزمۇنلار گەۋدىلەندۈرۈشكە تىرىشىلدى.

2. سۆزلەرنىڭ ئوقۇلۇشى ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا بېرىلدى. 2- قىسىم كىتابنىڭ ئوتتۇرىدىن باشلاپ ئامېرىكا، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا پەرقلىنىدىغان سۆزلەر سېلىشتۇرۇپ بېرىلدى.

3. دەرسته قانداق مەزمۇنلارنىڭ بارلىقىنى بىلىشكە قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن، دەرسنىڭ بېشىغا «ئاساسىي مەزمۇنى» دېگەن تارماق قېتىلدى.

4. پېئىلنىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى «ماق، مەك» شەكلىدە ئېلىنىدۇ.

5. ئىنگلىز تىلى ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچىگە ئىگە بولۇش ئۈچۈن دەرسكە كىرىشتىن بۇرۇن «ئىنگلىز تىلى ھەققىدە ئومۇمىي ساۋات» سوئال-جاۋاب شەكلىدە بېرىلدى.

6. فونېتىكا قىسمى دەرستىن بۇرۇن ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

7. سۆزلەرنىڭ ئوقۇلۇش قائىدىسى 1- قىسىم كىتابنىڭ ئاخىرىغا قوشۇمچە قىلىندى.

8. دەرسلەرنىڭ كۆڭۈل سوۋغىسى قىسمىدىكى شېئىرلار ئىنگلىزچىدىن بىۋاستە تەرجىمە قىلىندى.

مۇناسىۋەتلىك ئاتالغۇ ۋە بەلگىلەر
ھەققىدە ئىزاھات

سۈپەت	adjective → adj.
رەۋىش	adverb → adv.
ئارتكل (تاجسۆز)	article → art.
باغلىغۇچى	conjunction → conj.
ئىسىم	noun →n.
سان	numeral → num.
كۆپلۈك شەكلى (ئىسىمدا)	plural → pl.
بىرلىك شەكلى (ئىسىمدا)	singular → sing.
ئالماش	pronoun → pro.
ئالدى قوشۇلغۇچى (ئىركەلمە)	preposition → prep
مەلۇم ئادەم	somebody → sb.
مەلۇم ئىش	something → sth.
پېئىل	verb → v.

بۇ دەرسلىكنى ئۆتكۈچىلەرگە تەكلىپ

1. ھەر بىر دەرس 6 سائەتتىن 8 سائەتكىچە دەرس سائىتى ئۇچۇن تۇزۇلدى. مەشىق شۇ تارماقتىن كېيىن ئىشلەنسىمۇ ياكى ئاخىردا بىراقلا ئىشلەنسىمۇ بولىدۇ. دەرس مەزمۇنىنى ئوقۇتقۇچى ئەھۋالغا قاراپ تەڭشىسە بولىدۇ. بىر قىسىم كىتابنى ئۇچ، تۆت ئايلىق سىنىپلاردا، كەچلىك كۇرسلاردا تۇغەتكىلى بولىدۇ.

2. ئوقۇتقۇچى دەرسنى ئىمكانقەدەر جانلىق ئۆتۈشكە، ئۆتۈلگەن مەزمۇنلارنىڭ شۇ كۇنى ئۆزلىشىشىگە، ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆگەنگەنلىرىنى ئىشلىتەلەيدىغان. بولۇشىغا ياردەم بېرىشى كېرەك. چۇنكى ئۆگىنىپ قويغانلىق ئۆزى ئۆزلەشتۇرگەنگە باراۋەر ئەمەس.

3. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىجادچانلىقىنى، دادىللىقىنى، ئۆگىنىش قىزغىنلىقىنى قوزغاشقا ئەھمىيەت بېرىلسە. ئەنئەنىۋى ئوقۇتۇش مېتودى بويىچە ئۆتۈپ قويۇش كىتابنىڭ ئالاھىدىلىكىنى نامايەن قىلالمايدۇ. مۇمكىن بولسا ئوقۇغۇچىلارنىڭ يېڭىچە سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇللىرىنى تېپىشىغا ياردەم بېرىش كېرەك.

4. ئوقۇتقۇچى دەرس تەييارلاش ۋە ئۆتۈشتە ئوقۇغۇچىلارنى ئاساس قىلىشى لازىم، يەنى ئوقۇتقۇچىلار بىلىدۇ دەپ قارىغان بەزى نۇقتىلارنى ئوقۇغۇچىلار بىلمەسلىكى، بىلمەيدۇ دېگەن مەزمۇنلارنى ئوقۇغۇچىلار بىلىدىغان بولۇشى مۇمكىن. شۇڭا ئىنگلىز تىلى ئوقۇتقۇچىسى پىسخولوگ بولمىسىمۇ، ئەمما تىل ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ پىسخىكىلىق ئالاھىدىلىكىنى چۇشىنىشكە ماھىر، ئىسمى - جىسمىغا لايىق «روھىي ئىنژېنىر» بولۇشى كېرەك.

5. «سۆز گۈلزارى» دىكى سۆزلەر ئىمكانقەدەر شۇ دەرس سائىتىدە جۇملە ئىچىدە ئۆزلەشتۇرۇلسە. بولمىسا ئوقۇغۇچى كېيىنكى دەرسلەرگە بارغاندا يېتىشەلمەي قالىدۇ. كېيىنكى دەرسلەردە بۇ سۆزلەرگە قايتا ئىزاھ بېرىلمەيدۇ. سۆزلۈكنى ئۆزلەشتۇرۇشكە ھەر دەرس سائىتىدىن مەخسۇس

يېرىم سائەت ۋاقىت ئاجراتسىمۇ بولىدۇ.

6. ئوقۇغۇچىلارنىڭ سۆزلىشەلمەيدىغان، ئاڭلىيالمايدىغان گاس - گاچىلاردىن بولۇپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ھەر قېتىملىق دەرسته سۆزلىشىشكە ۋاقىت ئاجرىتىشنى، ئۇنلۇك ئوقۇش بىلەن ئاڭلاپ يېزىشنى، مەشقنى چوقۇم بىرلىكته ئېلىپ بېرىشنى تەۋسىيە قىلىمىز.

دەرسلىكنى ئۆگىنىش، ئوقۇتۇش جەھەتته مەسلىھەت، تەكلىپكە موھتاجلار تۆۋەندىكى ئادرېس ۋە تېلېفون نومۇرى ئارقىلىق تۇزگۈچى بىلەن ئالاقىلاشسا بولىدۇ:

ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى 108- نومۇر سەرخۇش ئىنگلىز تىلى تەربىيىلەش مەركىزى زۇلپىقار بارات ئۆزباش

تېلېفون: 2871118 - 0991 (سەرخۇش ئىنگلىز تىلى تەربىيىلەش مەركىزى)

8339748، 7972112 - 0991 (ئاپتونوم رايو نلۇق دۆلەت باج ئىدارىسىدىكى ئىشخانا)

ئىنگلىز تىلى ھەققىدە ئومۇمىي ساۋات

1. ئىنگلىز تىلى قانداق تىل؟ ئۇ، قايسى تىل ئائىلىسىدىكى قايسى تىل گۇرۇپپىسى، قايسى تىل تارمىقىغا كىرىدۇ؟

ئىنگلىز تىلى — سۆزلەرنىڭ مورفولوگىيىلىك تۈزلىنىش، ياسىلىش قائىدە ـ قانۇنىيەتلىرى ئارقىلىق مەنە ئىپادىلەيدىغان سىنتېتىك تىل. ئىنگلىز تىلى ھىندى ـ ياۋروپا تىللىرى سىستېمىسى گېرمان تىللىرى گۇرۇپپىسىنىڭ غەربىي جەنۇب تارمىقىغا كىرىدۇ. ئىنگلىز تىلى بىلەن ئوخشاش تىل ئائىلىسى، ئوخشاش تىل گۇرۇپپىسىغا كىرىدىغان چوڭ تىللاردىن يەنە گېرمان تىلى، گوللاند تىلى قاتارلىقلار بار. فرانسوز، ئىسپان، ئىتالىيان، پورتۇگال تىللىرى مۇشۇ تىل سىستېمىسىنىڭ رومان تىللىرى گۇرۇپپىسىغا، روس تىلى مۇشۇ تىل سىستېمىسىنىڭ سلاۋىيان تىللىرى گۇرۇپپىسىغا تەۋە. بىزنىڭ دۆلەت تىلىمىز خەنزۇ تىلى خەنزۇ ـ تىبەت تىللىرى سىستېمىسىغا، ئانا تىلىمىز ئۇيغۇر تىلى ئالتاي تىللىرى سىستېمىسىنىڭ تۈركىي تىل تارمىقىغا كىرىدۇ.

2. ئىنگلىز تىلى قايسى دۆلەتلەردە ئىشلىتىلىدۇ؟

ھازىر ئاللىبۇرۇن خەلقئارالىق تىلغا ئايلانغان ئىنگلىز تىلى ئامېرىكا، ئەنگلىيە، كانادا، ئاۋسترالىيە، يېڭى زېلاندىيە قاتارلىق تەرەققىي قىلغان دۆلەتلەردە دۆلەت تىلى سۈپىتىدە قوللىنىلىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا ئېرىلاندىيە، ھىندىستان، يامايكا، باھاما، تىرىنىداد، پاپا گۋىنىسىيسى قاتارلىق نۇرغۇن دۆلەتلەردە ئىككىنچى ھۆكۈمەت تىلى سۈپىتىدە قوللىنىلىدۇ.

3. ئىنگلىز تىلىنىڭ تارىخىي باسقۇچىنى قانچە دەۋرگە بۆلۈش مۇمكىن؟

بىرىنچى، يېراق قەدىمكى زامان ئىنگلىز تىلى. بۇ يېراق قەدىمكى زاماندىن 1150- يىلىغىچە بولغان دەۋردىكى ئىنگلىز تىلىنى كۆرسىتىدۇ. ئىككىنچى، ئوتتۇرا قەدىمكى زامان ئىنگلىز تىلى. بۇ، 1150- يىلىدىن 1500- يىلىغىچە بولغان دەۋردىكى ئىنگلىز تىلىنى كۆرسىتىدۇ. ئۈچىنچى،

هازىرقى زامان ئىنگلىز تىلى. بۇ، 1500- يىلىدىن هازىرغىچە بولغان دەۋردىكى ئىنگلىز تىلىنى كۆرسىتىدۇ. بۇنىڭدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، گەرچە هازىرقى زامان ئىنگلىز تىلىنىڭ تارىخى ئۇزۇن، ئۇنىڭغا يىلدا نەچچە مىڭ سۆز قوشۇلۇۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن بۇ تىلنىڭ ئەنئەنىۋى يىلتىزىدا جىق ئۆزگىرىش بولمىدى. XVI- ئەسىردە ئۆتكەن ئەنگلىيىلىك يېتۈك ئەدىب شېكسپىرنىڭ سونېتلىرىنى هازىرمۇ ئوقۇپ چۈشىنەلەيمىز. هالبۇكى، بىز XV- ئەسىردە ئۆتكەن مۇتەپپەككۇر شائىرىمىز ئەلشىر نەۋائىينىڭ ئەسەرلىرىنى ئوقۇپ چۈشىنىشتە ئوبدانلا قىينىلمىز. بۇ، ئىنگلىز تىلى بىلەن ئۇيغۇر تىلىنىڭ تارىخىي دەۋرلىرىنى بۆلۈشتە پەرق بارلىقىنى چۈشەندۈرىدۇ.

4. ئىنگلىز يېزىقى قانداق مەنبەلەردىن كەلگەن؟ هازىرقى ئىنگلىز يېزىقى قانچە هەرپتىن تەشكىل تاپقان؟

ئىنگلىز يېزىقىنىڭ مەنبەسى - لاتىن يېزىقى، لاتىن يېزىقىنىڭ مەنبەسى - گرېك يېزىقى، گرېك يېزىقىنىڭ مەنبەسى قەدىمكى فىنىك (腓尼基) يېزىقى. (فىنىكلار قەدىمكى زامانلاردا ئوتتۇرا شەرق بويلىرىدا ياشىغان بىر مىللەت) هازىرقى ئىنگلىز يېزىقىدا 26 هەرپ بار. بۇ 26 هەرپتىن تۈزۈلگەن سۆزلەرنى ئېپادىلەيدىغان تاۋۇش 48. بۇنىڭ ئىچىدە 20 سى سوزۇق تاۋۇش، 28 ى ئۈزۈك تاۋۇش.

5. ئىنگلىز جانلىق تىلىدا تەلەپپۇز (فونېتىكىلىق) جەهەتتىن قانداق ئومۇمىي ئالاهىدىلىك بار؟

ئىنگلىزتىلىدا تەلەپپۇز قائىدىلىرىنى بەك ئېنىق يېغىنچاقلاپ كەتكىلى بولمىسىمۇ، تۆۋەندىكىدەك بىر قانچە تەرەپ بىزنىڭ دىققەت قىلىشىمىزغا ئەرزىيدۇ: سوزۇق تاۋۇشلار سوزۇپ، تولۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. قىسقا سوزۇق تاۋۇش تېز تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. تىلنىڭ كەينىگە قايرىلىش بىر قەدەر گەۋدىلىك بولىدۇ. مۇناسىۋەتتى بىر قەدەر زىچ بولغان سۆز بىرىكمىسى ياكى سۆزلەر توپى ئىچىدە، ئەگەر ئالدىنقى سۆز ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشقان، كېيىنكى سۆز سوزۇق تاۋۇش بىلەن باشلانغان بولسا، بۇ ئىككى تاۋۇش كۆپىنچە هاللاردا ئۇلاپ ئوقۇلىدۇ (He has a sister). پارتلىغۇچى تاۋۇش ([p] [b] [t] [d]) تىن كېيىن

يەنە بىر پارتلىغۇچى تاۋۇش ياكى سىيرىلاڭغۇ تاۋۇش (مەسىلەن، [ʧ]، [ʤ]) كەلسە، ئالدىدىكى پارتلىغۇچى تاۋۇش تەلەپپۇز ھالىتىگە ئۆتىدۇ. يۇ، پارتلىمايلا كەينىدىكى ئۈزۈك تاۋۇشقا ئالمىشىپ تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. بۇنداق ھادىسە «تاۋۇشلارنىڭ چالا (يېرىم) پارتلىشى» دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن، «sit down» دىكى «t» تاۋۇشى يېرىم پارتلايدۇ. ئالاھىدە سوراق جۈملىنىڭ ئاخىرىدىكى قىسمى تۆۋەن ئىنتوناتسىيىدە (What's your name?) ، ئادەتتىكى سوراق جۈملىنىڭ ئاخىرقى قىسمى يۇقىرى ئىنتوناتسىيىدە ئېيتىلىدۇ (Do you study English?) . كۆپ بوغۇملۇق سۆزلەردە شۇ سۆزدىكى مەلۇم بىر بوغۇم باشقا بوغۇملارغا قارىغاندا قاتتىقراق ۋە كۆچلۈكرەك ئوقۇلىدۇ. تاق بوغۇملۇق سۆز يالغۇز ئوقۇلغاندا ئۇرغۇلۇق ئوقۇلىدۇ. بىر جۈملىدە بەزى سۆزلەر ئۇرغۇلۇق، بەزى سۆزلەر ئۇرغۇسىز ئوقۇلىدۇ. ئىسىم، سۈپەت، سان، پېئىل، رەۋىش قاتارلىق سۆز تۈركۈملىرى ئۇرغۇلۇق؛ ئارتكل، ئالدى قوشۇلغۇچى ۋە باغلىغۇچىلار ئۇرغۇسىز ئوقۇلىدۇ. بىز ئۆزۈنراق بىر جۈملىنى مەنىسى ۋە قۇرۇلمىسىغا ئاساسەن بىر قانچە بۆلەككە بۆلۈمىز؛ ھەر بىر بۆلەك بىر تاۋۇش توپى بولىدۇ. ئوقۇغان ۋاقتىمىزدا بىر تاۋۇش توپىنى بىراقلا ئوقۇپ تۈگىتىمىز. بىر تاۋۇش توپى بىلەن يەنە بىر تاۋۇش توپى ئارىسىدا قىسقا تىنىش بولىدۇ.

6. ئىنگلىز تىلىدا جۈملىلەر چوڭ جەھەتتىن قانداق شەكىللەرگە ئىگە؟

ئىنگلىز تىلىدا جۈملە شەكلى كۆپ بولسىمۇ، بىز چوڭ جەھەتتىن ئۈنى مۇنداق بەش خىل شەكىلدە يىغىنچاقلىيالايمىز.

1) «ئىگە + خەۋەر» لىك جۈملە قۇرۇلمىسى:

I asked. مەن سورىدىم.

2) «ئىگە + باغلامچى پېئىل + كېسىم خەۋەر» لىك جۈملە قۇرۇلمىسى:

I am asking. I am a worker. مەن سوراۋاتىمەن. مەن ئىشچى.

3) «ئىگە + خەۋەر + تولدۇرغۇچى» لىك جۈملە قۇرۇلمىسى:

I asked a question. مەن بىر سوئال سورىدىم.

4) «ئىگە + خەۋەر + ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى + بىۋاسىتە تولدۇرغۇچى» لىق جۈملە قۇرۇلمىسى:

I asked the teacher a question.

مەن مۇئەللىمدىن بىر سوئال سوردىم.

5) «ئىگە + خەۋەر + تولدۇرغۇچى + تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى» لىق جۈملە قۇرۇلمىسى

I asked him to be earnest.

مەن ئۇنىڭ ئەستايىدىل بولۇشىنى تەلەپ قىلدىم.

بۇ بەش خىل جۈملە قۇرۇلمىسى ئىنگلىز تىلىدىكى بارلىق جۈملە قۇرۇلمىلىرىنىڭ ئاساسى. بۇ بەش خىل جۈملە شەكلىنى پىششىق بىلىۋالساق، ئۇنىڭ ھەرخىل ئۆزگىرىشلىك جۈملە شەكىللىرىنى چۈشىنىشتە زور ياردىمى تېگىدۇ.

7. ئىنگلىز تىلىدا قانداق سۆز تۈركۈملىرى بار؟ ھەر قايسى سۆز تۈركۈمى ئۈمۈمىي جەھەتتىن قانداق ئالاھىدىلىكلەرگە ئىگە؟

ئىنگلىز تىلىدا ئىسىم، ئارتكل (تاجسۆز)، ئالماش، سان، سۈپەت، رەۋىش، پېئىل، تىركەلمە (ئالدى قۇشۇلغۇچى)، باغلىغۇچى، ئۇندەش سۆز قاتارلىق سۆز تۈركۈملىرى بار. قىسقىچە ئالاھىدىلىكلىرى تۆۋەندىكىچە:

1) ئىسىم: بىرلىك ۋە كۆپلۈك شەكلى بار. (student, students) كۆپ ساندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلى ئىسىمدىن كېيىن «s» نى قوشۇش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. ئاز بىر قىسىم ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى ياساشتا قائىدىگە چۈشمەيدىغان ئەھۋال مەۋجۇت. ئىنگلىز تىلىدىكى ئىسىملارنىڭ ماددىي ئىسىم، ئابستراكت ئىسىم، خاس ئىسىم، تۇرداش ئىسىم، سانغىلى بولىدىغان ئىسىم، سانغىلى بولمايدىغان ئىسىم قاتارلىق تۈرلىرى بار. ئىسىمنىڭ ئىگىلىك شەكلى شۇ ئىسىمنىڭ ئاخىرقى ھەرپىنىڭ ئۈستۈنكى تەرىپىگە بىر پەشلىك s قوشۇمچىسى ('s ...) نى قوشۇش ئارقىلىق ياسىلىدۇ (ئالىمنىڭ Alim's). ئىسىم جۈملىدە ئىگە، كېسىم خەۋەر، تولدۇرغۇچى، تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى، ئېنىقلىغۇچى بولالايدۇ.

2) ئارتكل (تاجسۆز): بۇ ئۇيغۇر تىلىدا يوق سۆز تۈركۈمى. ئۇ، ئىسىم ئالدىدا كېلىپ، ئىسىم كۆرسەتكەن ئادەم ياكى شەيئىنى ئالاھىدە

تەكىتلەيدۇ. مۇنداقچە قىلىپ ئېيتقاندا، ئۇ، ئىسىمنىڭ بىر خىل بەلگىسى. ئۇ، ئىسىمدىن ئايرىلىپ مۇستەقىل مەۋجۇت بولۇپ تۇرالمايدۇ. ئارتكلىنىڭ ئېنىق ئارتكل (the)، ئېنىقسىز ئارتكل (an، a) نۆل ئارتكل (ئىسىم ئالدىدا ھېچنېمە كەلمەيدىغان شەكلى) قاتارلىق تۈرلىرى بار. ئېنىق ئارتكل ئالاھىدە شەيئى ياكى نەرسىنى تەكىتلەپ كەلگەندىن باشقا ئەھۋاللاردا ئۈيغۇرچىدىكى «بۇ، ھېلىقى، ئاشۇ، شۇ» دېگەندەك ئالماشلارغا ئۇدۇل كېلىدۇ. ئېنىقسىز ئارتكل مەلۇم بىر شەيئى ياكى نەرسىنى كۆرسىتىدۇ. ئۈيغۇرچىدىكى «بىر» دېگەن سۆزگە ئۇدۇل كېلىدۇ. ئارتكلىنىڭ ئىشلىتىلىشى كۆپ ھاللاردا قانۇنىيەتلىك بولسىمۇ، ئاز بىر قىسىم ئەھۋاللاردا قائىدىگە چۈشمەيدۇ. ئۇ چاغدا ئۇنىڭ ئىشلىتىلىش ئورنى ئادەت مەسىلىسىگە بېرىپ تاقىلىدۇ.

3) ئالماش: ياش كېلىش، چۈشۈم كېلىش شەكلى بار. كىشىلىك ئالماش (I, you)، كۆرسىتىش ئالماش (this, that)، ئۆزلۈك ئالماش (myself, yourself)، مۇناسىۋەت ئالماش (that)، سوراق ئالماش (what, which)، ئېنىقسىز ئالماش (none, nothing)، ئۆزئارا ئالماش (each other) قاتارلىق تۈرلىرى بار. ئۆزلۈك ئالماش ئادەتتە تولدۇرغۇچى ۋە ئىزاھ بۆلەك بولىدۇ. ئېنىقسىز ئالماشنىڭ any بىلەن تۈزۈلگەن شەكىللىرى ئىنكار، سوئال جۈملىدە كېلىدۇ؛ some بىلەن تۈزۈلگەن شەكىللىرى تەستىق جۈملىدە ئىشلىتىلىدۇ.

4) سان: سانىق سان ۋە دەرىجە سان دەپ ئىككى خىل ئاساسلىق تۈرى بار. جۈملىدە ئىگە، كېسىم خەۋەر، تولدۇرغۇچى، ئېنىقلىغۇچى بولالايدۇ.

5) سۈپەت: سىلىشتۇرما ۋە ئاشۇرما دەرىجىسى بار. ئاساسلىقى جۈملىدە ھالەت، كېسىم خەۋەر، تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى بولالايدۇ.

5) رەۋىش: سىلىشتۇرما ۋە ئاشۇرما دەرىجە شەكلى بار. ئاساسلىقى ھالەت، كېسىم خەۋەر، تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى بولالايدۇ.

7) پېئىل: شەكىل جەھەتتىن پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى (work)، ھازىرقى زامان تارماق شەكلى (working)، ئۆتكەن زامان شەكلى (worked)، ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى (worked)، ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى (works) قاتارلىق بەش خىل شەكلى بار. پېئىلنىڭ ئەسلى

شەكلى. ① لۇغەتتە: ② كۆپىنچە ھاللاردا سوئال جۈملىدە (Do you work?)، ③ ئىنكار جۈملىدە (I don't work)، ④ بىر پېئىللىق بۇيرۇق جۈملىدە (Work, please) ⑤ (I want to work) دېگەن رەۋىشتىن كېيىن to ⑥ تۈسلۈك پېئىللاردىن كېيىن (I could work) قاتارلىق ئەھۋاللاردا ئىشلىتىلىدۇ. «-ing» قېتىلغان ھازىرقى زامان تارماق شەكلى بارلىق داۋاملاشقان زامانلاردا («ۋاتىماقتا، ۋاتىدۇ، ۋىپ يۈرگەنىدى، ۋاتقان بولىدۇ» مەنىسىدە) ئىشلىتىلىدۇ. ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى ئاددىي ھازىر زامانلاردا، ئىگىسى «ئۇ، قاسىم، گۈلنۇر» دېگەندەك سۆزلەر بىلەن كەلگەن جۈملىلەردە ئىشلىتىلىدۇ: (She works every day). پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى ئاددىي ئۆتكەن زاماندا ئىشلىتىلىدۇ: (She worked). ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ① پۈتكەن زامانلاردا (She has worked، She had worked، I have worked)؛ ② مەجھۇل جۈملىلەردە (The book was given) ئىشلىتىلىدۇ. پېئىللارنىڭ يارىمچى پېئىل (shall، will، do) باغلامچى پېئىل(be→is, are, am)، تۈسلۈك پېئىل (should، must، could، can، ought to)، ئىبارىلىك پېئىل (call for، call in)، ئۆتۈملۈك پېئىل (answer)، ئۆتۈمسىز پېئىل (reply)، ھېس - تۇيغۇ پېئىللىرى (think، realize، feel)، دەققىلىق پېئىللار (knock، tap) قاتارلىق تۈرلىرى بار. بۇ پېئىل تۈرلىرىنىڭ بىر - بىرىگە ئوخشىمايدىغان ئىشلىتىلىشى بار. پېئىللار ئاددىيلىق، داۋاملىشىش، پۈتۈش، داۋاملىشىپ پۈتۈش نۇقتىسىدىن 4 چوڭ زاماندا تۈرلىنىدۇ. بۇ تۆت چوڭ زامانىڭ ھەر بىرى ئۆتكەن، ھازىر، كەلگۈسى، ئۆتكەن كەلگۈسى نۇقتىسىدىن يەنە تۆتكە ئايرىلىدۇ. شۇنداق قىلىپ ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللار 16 زاماندا تۈرلىنىلەيدۇ. پېئىللارنىڭ يەنە ئۆز ئالدىغا خەۋەر بولالمايدىغان بىر قانچە چەكلىمىسىز تۈرى بار. ئۇلار: ئېنىقسىز شەكلى (to work)، ھەرىكاتنام شەكلى (working)، ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى (worked)، ھازىرقى زامان تارماق شەكلى (working) قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. زور كۆپچىلىك پېئىللاردىن كېيىن ئۆتكەن زامان شەكلى ئۇچۇن («قىلدى، ئەتتى» مەنىسىدىكى) «-ed» قوشۇمچىسىنى قانقىلى بولىدۇ(worked). بۇنداق پېئىللار قائىدىلىك پېئىللار دېيىلىدۇ. ئاز بىر قىسىم پېئىللاردىن كېيىن

ئۆتكەن زامان شەكلى ئۈچۈن « ed- » قوشۇمچىسىنى قانقىلى بولمايدۇ. بۇنداق پېئىللار قائىدىسىز پېئىللار دېيىلىدۇ (spoke، wrote قاتارلىقلار speak، write دېگەن پېئىللارنىڭ قائىدىگە چۈشمەيدىغان ئۆتكەن زامان شەكلى).

⑧ تىركەلمە (ئالدى قوشۇلغۇچى): ئىسىم قاتارلىق سۆز تۈركۈملىرى بىلەن سۆز بىرىكمىسى ھاسىل قىلغاندىن كېيىن جۈملە بۆلىكى بولالايدۇ. (مەسىلەن، for، against قاتارلىقلار) تىركەلمە ئىسىم، پېئىل، سۈپەت قاتارلىقلار بىلەن ئادەت خاراكتېرلىك بىرىكەلەيدۇ (مەسىلەن، for sale ، shame for good دېگەندەك).

⑨ باغلىغۇچى: تاق سۆز بىلەن تاق سۆزنى، سۆز بىرىكمىسى بىلەن سۆز بىرىكمىسىنى، جۈملە بىلەن جۈملىنى ئۆزئارا باغلاش رولىغا ئىگە (مەسىلەن، and، however قاتارلىقلار).

⑩ ئۈندەش سۆز: ھېس - تۇيغۇ مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. ئۆزى ئايرىم كېلىپ ئالاھىدە جۈملە ھاسىل قىلالايدۇ. (alas!، oh!) جۈملىنىڭ بېشىدا ياكى باشقا ئورۇنلىرىدا كېلىپ ئىزاھ خاراكتېرلىك ھالەت بولالايدۇ.

8. ئىنگلىز تىلىدا قانداق جۈملە بۆلەكلىرى بار؟ ئۇلارنى نېمىلەر تەشكىل قىلالايدۇ؟

1) ئىگە: ئىسىم، ئالماش، سان، پېئىلنىڭ to لىق شەكلى، پېئىلنىڭ ing» قېتىلغان شەكلى ۋە بېقىندى جۈملىلەر ئىگە بولالايدۇ.

2) خەۋەر: ئىككى خىل تۈرى بار. بىرىنچى، پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى، «s» قېتىلغان شەكلى، ئۆتكەن زامان شەكلى، ئۆتكەن زامان سۈپەتداش شەكلى خەۋەرنى تەشكىل قىلىدۇ. ئىككىنچى، «پېئىلنىڭ ing قېتىلغان شەكلى + كېسىم خەۋەر» شەكلىدە خەۋەر بولىدۇ.

3) ھالەت: ۋاقىت ئىسىملىرى، رەۋىش، سۈپەت، پېئىلنىڭ ئېنىقسىز شەكلى، ing لىق شەكلى، ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى، تىركەلمىلىك سۆز بىرىكمىسى، بېقىندى جۈملە قاتارلىقلار ھالەت بولالايدۇ.

4) كېسىم خەۋەر: ئىسىم، ئالماش، سان، رەۋىش، سۈپەت، ئېنىقسىز شەكلى، پېئىلنىڭ ing لىق شەكلى، ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى، تىركەلمىلىك سۆز بىرىكمىسى، بېقىندى جۈملە قاتارلىقلار كېسىم خەۋەر

بولىدۇ.

5) تولدۇرغۇچى: (ئىگىنى تەشكىل قىلغانلار بىلەن ئوخشاش)

6) ئېنىقلىغۇچى: ئىسىم، ئارتكل، ئالماش، سۈپەت، رەۋىش، سان، پېئىلنىڭ ئېنىقسىز شەكلى، ing لىق شەكلى، ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى، تىركەلمىلىك سۆز بىرىكمىسى، بېقىندى جۈملە قاتارلىقلار ئېنىقلىغۇچى بولالايدۇ.

7) تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى: ئىسىم، سۈپەت، رەۋىش، پېئىلنىڭ ئېنىقسىز شەكلى، ing لىق شەكلى، ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى، تىركەلمىلىك سۆز بىرىكمىسى بۇ خىل جۈملە بۆلىكىنى تەشكىل قىلىدۇ.

9. ئىنگلىز تىلىدا ئاددىي بايان جۈملىلىرىدىكى جۈملە بۆلەكلىرىنىڭ تەرتىپى قانداق بولىدۇ؟

ئىنگلىز تىلىدىكى ئاددىي بايان جۈملىلىرىدە جۈملىنىڭ ئاساسىي غولى «تولدۇرغۇچى + خەۋەر + ئىگە» شەكلىدە بولىدۇ. قالغان بۆلەكلەر ئۆزەندىكى تەرتىپتە كېڭىيىدۇ. ① ئىگىنى ئېنىقلايدىغان ئاددىي ئېنىقلىغۇچى (بىر سۆزلۈك) بولسا، ئىگىنىڭ ئالدىدا، ئىگىنى ئېنىقلايدىغان مۇرەككەپ ياكى كۆپ قاتلاملىق ئېنىقلىغۇچى بولسا ئىگىنىڭ كەينىدە؛ ② خەۋەردە ئەكس ئەتكەن ھەرىكەتنىڭ قانداق يوسۇندا ئورۇندالغانلىقىنى بىلدۈرىدىغان ئۇسۇل ھالىتى بولسا، خەۋەرنىڭ ئالدىدا ياكى جۈملىنىڭ ئاخىرىدا؛ ③ تولدۇرغۇچىنى ئېنىقلايدىغان ئاددىي ئېنىقلىغۇچى بولسا تولدۇرغۇچىنىڭ ئالدىدا، مۇرەككەپ ياكى كۆپ قاتلاملىق ئېنىقلىغۇچى بولسا تولدۇرغۇچىنىڭ كەينىدە؛ ④ ۋاقىت ھالىتى ئەھۋالغا قاراپ جۈملىنىڭ بېشىدا ياكى ئاخىرىدا. (ۋاقىت ھالىتىنىڭ ئورنى بىر قەدەر ئەركىن بولىدۇ) ⑤ ئورۇن ھالىتى كۆپىنچە ھاللاردا جۈملىنىڭ ئاخىرىدا بولىدۇ.

بۇ تەرتىپنى ئۆزەندىكى مىسالدىن كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ.

On first meeting, this beautiful girl deeply loved

(خەۋەر) (ئۇسۇل ھالىتى) (ئىگە) (ئىگىنىڭ ئېنىقلىغۇچىسى) (ۋاقىت ھالىتى)

that handsome guy whom many girls like in this city.

(تولدۇرغۇچىنىڭ مۇرەككەپ ئېنىقلىغۇچىسى) (تولدۇرغۇچى) (تولدۇرغۇچىنىڭ ئېنىقلىغۇچىسى)

بۇ گۈزەل قىز بىرىنچى قېتىملىق كۆرۈشۈشتىلا شەھەردىكى نۇرغۇن

قىزلارنىڭ مۇھەببىتىگە ئېرىشكەن بۇ كىلىشكەن يىگىتنى ئىچ-ئىچىدىن ياخشى كۆرۈپ قالدى.

10. ئامېرىكا ئىنگلىز تىلى بىلەن ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلى ئوتتۇرىسىدا قانداق ئوخشىماسلىق بار؟

شۇنى ئاڭلاپ ئېنىق ئېيتىش كېرەككى، تېگى بىر بولغانلىقى ئۈچۈن ئامېرىكا ئىنگلىز تىلى بىلەن ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلى ئوتتۇرىسىدىكى پەرق ئۇنچە زور ئەمەس. پەرق ئاساسلىقى بىر قىسىم سۆزلۈكلەرنىڭ ئىشلىتىلىشىدە ۋە تەلەپپۇز جەھەتتىكى ئازراق ئوخشىماسلىقتىلا كۆرۈلىدۇ. ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدىكى بىر قىسىم سۆزلەر ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا باشقا سۆز بىلەن ئىپادە قىلىنىدۇ. مەسىلەن، «كىتابخانا» دېگەن سۆز ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدا «bookshop» دېيىلسە، ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا «bookstore» دېيىلگەندەك. تەلەپپۇز جەھەتتىكى پەرق نۇقتىسىدىن ئالغاندا، ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا ئۆزۈن سوزۇق تاۋۇش ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلىدىكىگە قارىغاندا بەكرەك سوزۇپ، بولۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. سىيرىلاڭغۇ تاۋۇش «R» نىڭ تىترىشى ۋە شاۋقۇنى گەۋدىلىك بولىدۇ، ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدىن پەرقلىق ھالدا چۈشۈرۈپ قويۇلماي ئېيتىلىدۇ. لېكىن، ئامېرىكا ئىنگلىز تىلى ۋە ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلى ھەققىدىكى خاتا چۈشەنچىدىن ساقلىنىش كېرەك. مەسىلەن: «مەن ئەنگلىيە ئىنگلىز تىلى ئۆگەنگەن، قانداق قىلسام ئۇنى ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىغا ئۆزگەرتەلەيمەن؟» دېگەندەك. يەنە بىر قىسىم ئۆگەنگۈچىلەر بولسا ھەقمقي جانلىق ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىش پەللىسىدىن تولىمۇ يىراقتا تۇرۇپ، «پوستانىي ئامېرىكا تەلەپپۇزىدا سۆزلىيەلمەيدۇ، پالانچىنىڭ تەلەپپۇزى ناچار» دەپ باشقىلارنىڭ تەلەپپۇزىنى باھالايدۇ. بۇ خۇددى ئۆزى ئۆمىلەپ كېتىۋېتىپ «باشقىلار يۈگۈرەلمەيدۇ» دەپ زاكىلىق قىلغاندەكلا بىر ئىش. بۇنداق ئەھۋالدىن ساقلىنىش كېرەك.

11. دۇنيامىز ئىچى - سىرتىدا ئىنگلىز تىلىغا مۇناسىۋەتلىك قانداق ئىمتىھانلار بار؟ ھەر قايسىسىنىڭ ئالاھىدىلىكلىرى قانداق؟

1) دۆلەتلىك 4- دەرىجىلىك ئىنگلىزچە ئىمتىھان. بۇ ئىمتىھان جۇڭگودىكى ئىنگلىز تىلى ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ سەۋىيىسىنى سىناش ئۈچۈن ھەر يىلى ئىيۇننىڭ ئاخىرقى ھەپتىسى ۋە يانۋارنىڭ بېشىدا ئېلىنىدۇ. ھەر

ماۋسۇم بېشىدا ھەر قايسى چوڭ ئالىي مەكتەپلەردە تىزىملاش ئېلىپ بېرىلىدۇ. «ئاڭلاش»، «ئوقۇپ چۈشىنىش»، «سۆزلۈك ۋە قۇرۇلما»، «قىسقىچە جاۋاب بېرىش» (ياكى «بوش ئورۇن تولدۇرۇش»)، «يېزىقچىلىق» قاتارلىق شەكىللەردىن تەركىب تاپىدۇ. 60 تىن يۇقىرى نومۇر ئالغانلارغا بىر تۈتاش گۇۋاھنامە بېرىلىدۇ.

② دۆلەتلىك 6- دەرىجىلىك ئىنگلىزچە ئىمتىھان. بۇ ئىمتىھانىنىڭ سەۋىيىسى يۇقىرىقى ئىمتىھاندىن سەل يۇقىرى، مەزمۇنى ئوخشاشلا يۇقىرىقى تۈرلەردىن تەركىب تاپىدۇ. تىزىملىتىش ۋە ئىمتىھان بېرىش ۋاقتى يۇقىرىقىغا ئوخشاش. 60 تىن يۇقىرى نومۇر ئالغانلارغا بىر تۈتاش گۇۋاھنامە بېرىلىدۇ.

③ TOEFL ئىمتىھانى. TOEFL (Test of English as a Foreign Language) ئىمتىھانىنى ئامېرىكا ماارىپ ئىمتىھان مەركىزى پۈتۈن دۇنيادىكى ئىنگلىز تىلى ئانا تىلى بولمىغانلارنىڭ ئىنگلىز تىلى سەۋىيىسىنى سىناش ئۈچۈن يولغا قويغان. ھازىر ئامېرىكا بىلەن كانادادا ۋە باشقا بىر قىسىم دۆلەتلەردە 2000 دىن ئارتۇق ئۇنىۋېرسىتېت ۋە ئىنستىتۇت بۇ ئىمتىھان نەتىجىسىنى ئېتىراپ قىلىدۇ. بۇ ئىمتىھان «ئاڭلاپ چۈشىنىش» (50 سوئال، 50 مىنۇت)، «گرامماتىكا» (40 سوئال، 25 مىنۇت) «ئوقۇپ چۈشىنىش» (50 سوئال، 55 مىنۇت)، «ماقالە يېزىقچىلىقى» (1 سوئال، 30 مىنۇت) دىن تەركىب تاپىدۇ. ئىمتىھان ۋاقتى ئۇچ سائەت ئەتراپىدا. TOEFL ئىمتىھانىدا تۆۋەندىكىدەك تۆت نەتىجە چىقىدۇ.

ئاڭلاپ چۈشىنىش : 0 — 68
گرامماتىكا 68 — 0 :
ئوقۇپ چۈشىنىش : 0 — 67
يېزىقچىلىق : 0 — 6
ئومۇمىي نەتىجە : 320 — 677

بۇ يەردە دېيىلمۇاتقان ئومۇمىي نەتىجىنى ھېسابلاش فورمۇلىسى:

$\frac{10}{3}\times$ ئاڭلاش، گرامماتىكا، ئوقۇپ چۈشىنىش نەتىجىسى

بۇ، ئىمتىھان ھەر يىلى شىنجاڭدا ئىككى قېتىم (5-، 10- ئاي)، ئېچىكىرىدە تۆت قېتىم ئېلىنىدۇ. ئون مىڭ ئەتراپىدىكى سۆزنى پىششىق

بىلىش تەلەپ قىلىنىدۇ.

④ IELTS（雅思）ئىمتىھانى. ئىنگلىزچە تولۇق يېزىلىشى International English language Testing System (خەلقئارالىق ئىنگلىز تىلى سەۋىيىسىنى سىناش سىستېمىسى). بۇ ئىمتىھانىنى ئوكسفورد ئۇنىۋېرسىتېتى ئىمتىھان كومىتېتى، ئاۋسترالىيە ئالىي مەكتەپلەر ماۋارىپى خەلقئارا تەتقىقات مەھكىمىسى، ئەنگلىيە مەدەنىيەت - ماۋارىپ كومىتېتى بىرلىكتە تەشكىللىگەن. ئەنگلىيە مەدەنىيەت - ماۋارىپ كومىتېتى دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدا ئىمتىھان ئېلىشقا مەسئۇل بولىدۇ. 1990- يىلىدىن باشلاپ خەلقئارالىق ئىنگلىزچە ئىمتىھانغا ئايلانغان. بۇ ئىمتىھاندا 9 نومۇرلۇق نەتىجە سىستېمىسى قوللىنىلىدۇ. ئوتتۇرىچە نومۇر ئاڭلاش، يېزىقچىلىق، ئوقۇپ چۈشىنىش، ئېغىز تىلى قاتارلىق تۈرلەر ئومۇمىي نومۇرىنىڭ 4 كە بۆلۈنۈشىدىن ھاسىل بولىدۇ. بۇ ئىمتىھان نەتىجىسىنى ئەنگلىيە ئىتتىپاقىدىكى ئاۋسترالىيە، يېڭى زېلاندىيە، كانادا قاتارلىق دۆلەتلەر ئېتىراپ قىلىدۇ. ھازىر ئامېرىكا ۋە باشقا دۆلەتلەردىكى بىر قىسىم ئالىي مەكتەپلەرمۇ ئېتىراپ قىلىدىغان بولدى. شىنجاڭ مالىيە ئىقتىساد شۆبۈەندە تىزىملىتىلىدۇ.

12. ھازىر دۆلىتىمىزدە يېڭىچە ئۆگىنىش ئۇسۇلى تۈنۈشتۈرۈلغان ۋە بىر قەدەر كېڭەيگەن قانداق خىلدىكى ئىنگلىزچە ماتېرىياللار بار؟

① «تەلۈلەر ئىنگلىز تىلى»（疯狂英语，Crazy English），ئىجادچىسى لى ياڭ（1969- يىلى ئۇرۇمچىدە تۇغۇلغان، ئۇرۇمچى شەھەرلىك تەجرىبە ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ 1986- يىلى لەنجۇ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ قۇرۇلۇش مېخانىكىسى فاكۇلتېتىغا قوبۇل قىلىنغان. كېيىن خىزمەتتىن ئىستېپا بېرىپ ئۆزىنىڭ ئۆسۇلىنى كېڭەيتىش يولىدا ئىزدەنگەن. ھازىر بېيجىڭدا «تەلۈلەر ئىنگلىز تىلى تەھرىراتى» 部编辑疯狂英语 نىڭ مەسئۇلى بولۇپ ئىشلىمەكتە) لى ياڭ ئۆگەنگۈچىلەرنى خىلمۇ خىل پسىخىكىلىق بېسىمنى يېڭىپ، تىلنى ئاۋۋال ئاڭلاش ۋە سۆزلەشتىن باشلاشنى، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن بېرىلىپ ئۆگىنىشنى تەشەببۇس قىلىدۇ. ئۇ كىتابىدا مۇشۇ ئۆگىنىش ئۇسۇلىنى تونۇشتۇرغان. ئۇنىڭ ئىرادىسى ۋە

روهى بىزنىڭ ئۆگىنىشىمىزگە بەكرەك ئەرزىيدۇ.

② 沛沛英语. ئىجادچىسى بېيجىڭدىكى «پېيپېي ئىنگلىز تىلى تەنقىدات ئورنى» نىڭ مەسئۇلى شىن پېيپېي خانىم. ئۇنىڭدا رومانتىيىلىك داڭلىق پسىخولوگ، پېداگوگ روبانوزوفنىڭ تىلنى ئازادىلىك ئىچىدە ئۆگىنىش نەزەريىسى بويىچە لېنتىغا ئېلىنغان جۈملىلەرگە مۇزىكا قىستۇرۇلغان؛ ئىنگلىزچە جۈملىلەرگە خەنزۇچە سېلىشتۇرما قىلىنغان ۋە جۈملىلەرگە كارتا تەييارلانغان. بۇ بىر قەدەر ئازادە كەيپىياتتا ئۆگىنىدىغان ئىنگلىز تىلى ئۇسۇلى. لېكىن ئۇنىڭ يېتەرسىزلىكى شۇكى، جايىدا تەدبىقلانمىسا ئۆگەنگۈچىنى هورۇن قىلىپ قويۇشى مۇمكىن. بىر تىلنى ئۆگىنىش ئۈچۈن چوقۇم ئىجتىهات بىلەن بىر نەچچە يىل قاتتىق ئەجىر قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. ئاددىي جۈملىلەرنى قايتا - قايتا ئاڭلاش بىلەن تىلنى تېگى - تېگىدىن قېزىپ ئۆگەنگىلى بولمايدۇ.

③ « 互动英语 ». بۇ، ئامېرىكىدىكىسى هەر ساهەدىن كەلگەن مۇتەخەسسىسلەر ئۆزئارا باش قوشۇپ چىقارغان يېڭىچە ماتېريال. ئامېرىكىدا مۇشۇ خىل ئۇسۇل بويىچە ئوقۇغۇچى تەربىيىلەيدىغان ئاپپارات ۋە مەكتەپلەر بار. هازىر دۆلىتىمىزدە كېڭىيىش باسقۇچىدا.

④ « 双向式英语 » (قوش يۆنىلىشلىك ئىنگلىز تىلى)، بۇنى تەيۇەنلىك فۇجۇڭخەن دېگەن كىشى خەنزۇلارنىڭ تەپەككۇر ۋە تىل ئادىتىگە ئاساسەن ئوتتۇرىغا چىقارغان. تۈزۈلۈش مېتودى ئۆزگىچە.

فونېتىكا

ئىنگلىز تىلىدىكى 26 ھەرپ

چوڭ يېزىلىشى	كىچىك يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى	چوڭ يېزىلىشى	كىچىك يېزىلىشى	ئوقۇلۇشى
A	a	[ei]	N	n	[en]
B	b	[bi:]	O	o	[ou]
C	c	[si:]	P	p	[pi:]
D	d	[di:]	Q	q	[kju:]
E	e	[i:]	R	r	[ɑ:]
F	f	[ef]	S	s	[es]
G	g	[dʒi:]	T	t	[ti:]
H	h	[eitʃ]	U	u	[ju:]
I	i	[ai]	V	v	[vi:]
J	j	[dʒei]	W	w	['dʌblju]
K	k	[kei]	X	x	[eks]
L	l	[el]	Y	y	[wai]
M	m	[em]	Z	z	[zed]

1. ئىنگلىز تىلىدىكى 48 تاۋۇش بەلگىسى

1) سوزۇق تاۋۇشلار

تاۋۇش بەلگىسى	مىسالى ۋە تەرجىمىسى		
[i:]	seed [si:d] ئۇرۇق	need [ni:d] مۇھتاج بولماق	
[i]	sit [sit] ئولتۇرماق	fit [fit] مۇۋاپىق، جايلاشتۇرماق	lit[lit] ياندۇرماق
[æ]	tap [tæp] شاپلاقلىماق	at [æt] ... دا، تە	fat [fæt] سېمىز
[e]	net [net] تور	let [let] يول قويماق	get [get] ئېرىشمەك
[ə:]	first [fə:st] تۇنجى	shirt [ʃə:t] كۆينەك	firm [fə:m] شىركەت
[ə]	member [membə] ئەزا	former ['fɔ:mə] ئىلگىرىكى	driver ['draivə] شوپۇر
[ɑ:]	park [pɑ:k] باغچا	dark [dɑ:k] قاراڭغۇ	lark [lɑ:k] تورغاي
[ʌ]	but [bʌt] بىراق	cut [kʌt] كەسمەك	bun [bʌn] موما gun [gʌn] تاپانچا
[ɔ:]	door [dɔ:] ئىشىك	four [fɔ:] تۆت	floor [flɔ:] پول
[ɔ]	hot [hɔt] ئىسسىق	lot [lɔt] نۇرغۇن	got [gɔt] ئېرىشمەك
[u:]	mood [mu:d] كەيپىيات	food [fu:d] يېمەكلىك	root [ru:t] يىلتىز

[u]	look [luk] قارىماق	book [buk] كىتاب	cook [kuk] ئاشپەز
[ɑi]	wine [wain] قىزىل ھاراق	pine [pain] قارىغاي	nine [nain] توققۇز
[ei]	pay [pei] تۆلىمەك	day [dei] كۈن، چېسلا	say [sei] سۆزلىمەك	may [mei] بەلكىم
[au]	how [hau] قانداق	cow [kau] ئىنەك	bow [bau] تازىم قىلماق
[əu]	go [gəu] بارماق	no [nəu] ياق، يوق	home [həum] ئۆي
[iə]	bear [biə] ئېيىق، چىدىماق	near [niə] ... غا يېقىن ئەتراپتا	dear [diə] سۆيۈملۈك
[ɛə]	care [kɛə] كۆڭۈل بۆلۈش، غەم	bare [bɛə] يالىڭاچ	dare [dɛə] جۈرئەت قىلماق
[uə]	poor [puə] كەمبەغەل	sure [ʃuə] چوقۇم	tour [tuə] ساياھەت قىلماق
[ɔi]	boy [bɔi] ئوغۇل بالا	toy [tɔi] ئويۇنچۇق	boil [bɔil] قاينىماق

2) ئۈزۈك تاۋۇشلار

تاۋۇش بەلگىسى	مىسالى ۋە تەرجىمىسى		
[p]	pen [pen] قەلەم	pan [pæn] ساپلىق قازان	peel [pi:l] سويماق
[b]	bed [bed] كارىۋات	bad [bæd] ئەسكى	best [best] ئەڭ ياخشى

[t]	ten [ten] ئون	test [test] سىناق	toy [tɔi] ئويۇنچۇق
[d]	desk [desk] پارتا	day [dei] كۈن، چېسلا	door [dɔ:] ئىشىك
[k]	kiss [kis] سۆيمەك	kid [kid] ئۆسمۈر	king [kiŋ] پادىشاھ
[h]	hat [hæt] شەپكە	hen [hen] مېكيان	hand [hænd] قول
[g]	gate [geit] دەرۋازا	give [giv] بارماق	get [get] ئېرىشمەك	bag [bæg] خالتا
[s]	say [sei] دېمەك	save [seiv] قۇتقۇزماق	see [si:] كۆرمەك	seek [si:k] ئىزدىمەك
[z]	zero ['ziərəu] نۆل	zoo [zu:] ھايۋانات باغچىسى	zest [zest] قىزغىنلىق
[f]	five [faiv] بەش	fine [fain] ياخشى	wife [waif] خوتۇن
[ʃ]	she [ʃi:] ئۇ (ئايال)	short [ʃɔ:t] قىسقا	shop [ʃɔp] دۇكان
[n]	sin [sin] گۇناھ	win [win] ئۇتماق، يەڭمەك	ten [ten] ئون
[ŋ]	sing [siŋ] ئېيتماق	long [lɔŋ] ئۇزۇن	wing [wiŋ] قانات
[m]	meet [mi:t] ئۇچراشماق	map [mæp] خەرىتە	same [seim] ئوخشىماق
[l]	lack [læk] كەمچىل	lame [leim] توكۇر	let [let] يول قويماق

[θ]	thin [θin] ئورۇق	throat [θrəut] كېكىردەك	thing [θiŋ] نەرسە، گىش
[ð]	that [ðæt] ئاۋۇ	this [ðis] بۇ، ماۋۇ	though [ðəu] گەرچە
[r]	red [red] قىزىل	rock [rɔk] قىيا تاش	rain [rein] يامغۇر
[w]	way [wei] يول، ئۇسۇل	wait [weit] ساقلىماق، كۈتمەك	why [wai] نېمىشقا
[v]	vain [vein] بىھۇدە	voice [vois] ئاۋاز	
[i]	you [ju:] سەن، سىز، سىلەر	yard [jɑ:d] قورۇ	yes [yes] ھەئە، بولىدۇ
[ʒ]	vision ['viʒən] كۆرۈش سېزىمى	pleasure ['pleʒə] خۇشاللىق	
[tʃ]	cheap [tʃi:p] ئەرزان	cheat [tʃi:t] ئالدىماق	chain [tʃein] زەنجىر
[dʒ]	age [eidʒ] ياش	joke [dʒəuk] چاقچاق	jam [dʒəm] مۇرابا
[tr]	tree [tri:] دەرەخ	try [trai] سىنىماق	trip [tirp] سەپەر
[dr]	dry [drai] قۇرۇق، قۇرغاق	drip [drip] تامچىلىماق	drive [draiv] ھەيدىمەك
[ts]	tests [tests] سىناقلار	hats [hæts] شەپكىلەر	
[dz]	beds [bedz] كارىۋاتلار	hands [hændz] قوللار	

خەلقئارالىق تاۋۇش بەلگىلىرى
(ترانسكرىپسىيە)

1) سوزۇق تاۋۇش

تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدىغان، ھاۋا ئېقىمى تاۋۇش چىقىرىش ئورگانلىرىنىڭ توسقۇنلۇقىغا ئۇچرىمايدىغان تاۋۇش سوزۇق تاۋۇش دەپ ئاتىلىدۇ.

تاق سوزۇق تاۋۇش:

[i:] [e] [ɔ:] [u:] [ə:] [ɑ:]
[i] [æ] [ɔ] [u] [ə] [ʌ]

قوشما سوزۇق تاۋۇش

[ei] [ɑi] [ɔi] [iə]
[ɛə] [uə] [au] [əu]

2) ئۈزۈك تاۋۇش:

تەلەپپۇز قىلغاندا ھاۋا ئېقىمى تاۋۇش چىقىرىش ئورگانلىرىنىڭ توسقۇنلۇقىغا ئۇچرايدىغان تاۋۇش ئۈزۈك تاۋۇش دەپ ئاتىلىدۇ.

ئۈزۈك تاۋۇشلار تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسىنىڭ تىترەش - تىترىمەسلىكىگە ئاساسەن جارانكلىق ئۈزۈك تاۋۇش، جارانكسىز ئۈزۈك تاۋۇش دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. تاۋۇش پەردىسى جارانكلىق ئۈزۈك تاۋۇشلارنى تەلەپپۇز قىلغاندا تىترەيدۇ، جارانكسىز ئۈزۈك تاۋۇشلارنى تەلەپپۇز قىلغاندا تىترىمەيدۇ.

[p] [f] [k] [t] [ʃ] [s] [θ] [ts] [tr] [tʃ] [h] جارانكلىق ئۈزۈك تاۋۇش
[b] [v] [g] [d] [ʒ] [z] [ð] [dz] [dr] [dʒ] جارانكسىز ئۈزۈك تاۋۇش
[m] [n] [ŋ] [l] [r]

[j] بىلەن [w] تاۋۇشى ئادەتتە يېرىم سوزۇق تاۋۇش دەپ ئاتىلىدۇ.

ئۈزۈك تاۋۇشلار يەنە تەلەپپۇز ئۇسۇلىنىڭ ئوخشىماسلىقىغا قاراپ تۆۋەندىكىدەك ئالتە تۈرگە بۆلىنىدۇ:

پارتلىغۇچى تاۋۇش: [p] [b] [d] [k] [g]

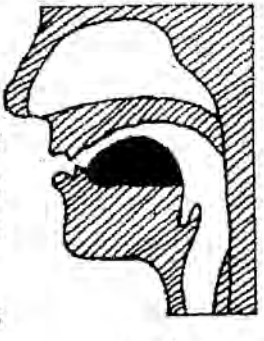
سىيرىلاڭغۇ تاۋۇش : [f] [v] [s] [z] [θ] [ð] [ʃ] [ʒ] [h] [r]
پارتلىغۇچى سىيرىلاڭغۇ تاۋۇش: [ts] [dz] [tr] [dr] [tʃ] [dʒ]
دېماق تاۋۇشى : [m] [n] [ŋ]
تىل يېنى تاۋۇشى : [l]
تىل قايرىما تاۋۇش : [ʃ] [ʒ] [tr] [dr] [tʃ] [dʒ] [r] [l]

3) تاۋۇش بەلگىسى بىلەن ھەرپنىڭ پەرقى

تاۋۇش بەلگىسى سۆزلەرنىڭ ئوقۇلۇشىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ، تىرناق ئىچىدە كېلىدۇ. ھەرپ بولسا سۆزلەرنىڭ ئىملاسىنى ھەجىلەپ يېزىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ. بۇ دېگەنلىك، تاۋۇش بەلگىسى تاۋۇش فونېمىسىنى ئىپادىلەيدىغان بەلگە، ھەرپ بولسا يېزىق ئىپادىلەيدىغان بەلگە دېگەنلىكتۇر. مەسىلەن، «سومكا [bæg] bag» دىكى «g ، a ، b» دىن ئىبارەت ئۈچ بەلگە ھەرپ بولۇپ، ئۇلار «bag» دېگەن سۆزنى تەشكىل قىلغان. تىرناق ئىچىگە ئېلىنغان [bæg] تاۋۇش بەلگىسى بولۇپ، «bag» دېگەن سۆزنىڭ ئوقۇلۇشىنى ئىزاھلىغان.

تاۋۇش ۋە ئېغىز تىلى شەكلى

بىرىنچى، سوزۇق تاۋۇشلار

1. ئالدى سوزۇق تاۋۇشلار [æ] [e] [i] [i:]
ئالدى سوزۇق تاۋۇش [i:]

1. تىل ئۇچى ئاستىنقى چىشقا تېگىدۇ؛ تىلنىڭ ئالدى تەرىپى قاتتىق تاڭلاي تەرەپكە كۆتۈرۈلىدۇ. تىل ئورنى ئالدى سوزۇق تاۋۇشلار ئىچىدە ئەڭ ئېگىز.

2. قوش لەۋ ئىككى تەرەپكە كېرىلىپ تۈز شەكىل ھاسىل قىلىدۇ.

مەشىق: [i:t][pi:k][bi:d][di:d]['si:zn][bi:n]

ئالدى سوزۇق تاۋۇش [i]

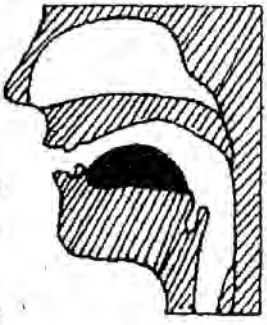

1. تىل ئۇچى ئاستىنقى چىشقا تېگىدۇ، تىلنىڭ ئالدى تەرىپى قاتتىق تاڭلايغا قاراپ كۆتۈرۈلىدۇ. تىل ئورنى [i:] دىن تۆۋەنرەك بولىدۇ.

2. قوش لەۋ كىچىلىپ تۇز شەكىل ھاسىل قىلىدۇ.

مەشىق: [it][pik][bid][did][sik][him]

ئالدى سوزۇق تاۋۇش [e]

1. تىل ئۇچى ئاستىنقى چىشقا تېگىدۇ. تىلنىڭ ئالدى تەرىپى كۆتۈرۈلىدۇ. تىل ئورنى [i] دىن تۆۋەنرەك بولىدۇ.

2. قوش لەۋ ئىككى تەرەپكە تۇز كىچىلىپ ئېچىلىدۇ.

مەشىق:

[et][pek][bed][let][dres][selt]

ئالدى سوزۇق تاۋۇش [æ]

1. تىل ئۇچى ئاستىنقى چىشقا تېگىدۇ، تىل ئورنى [e] دىن تۆۋەن ياكى ئەڭ تۆۋەن بولىدۇ.

2. قوش لەۋ ئىككى تەرەپكە تۇز كىچىلىپ ئېچىلىدۇ.

3. لەۋنى يېتەرلىك كىچىمەي [e] دەك تەلەپپۇز قىلىپ قويۇشتىن ساقلىنىش كېرەك.

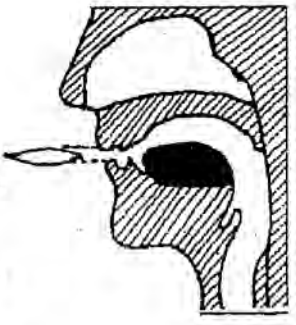
مەشىق: [ækt][pæk][bæd]['æpl][kæmp][bæŋk]

2. ئارا سوزۇق تاۋۇشلار [ɑ:][ə][ʌ]

ئارا سوزۇق تاۋۇش [ə:]

1. تىلنىڭ ئوتتۇرىسى ئالدىغا سوزۇلۇپ سەل - پەل كۆتۈرۈلىدۇ. تىل ئورنى ئارا سوزۇق تاۋۇش ئېچىدە ئەڭ ئېگىز.

2. قوش لەۋ تەبىئىي ئېچىلىپ تۇز شەكىل ھاسىل قىلىدۇ.

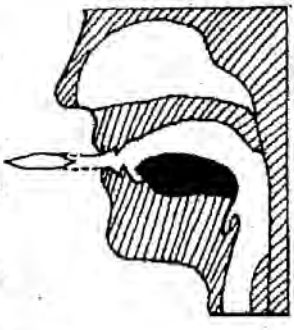

مەشىق: [bɑ:d][tə:n][θə:d][nə:s][fə:m][sə:tʃ]

ئارا سوزۇق تاۋۇش [ə]

1. تىلنىڭ ئوتتۇرىسى تەبىئىي ھالدا ئۇستىگە كۆتۈرىلىدۇ، تىل ئورنى [ə:] دىن تۆۋەن بولىدۇ.

2. قوش لەۋ تەبىئىي ئېچىلىپ يانتۇ تۇز شەكىل ھاسىل قىلىدۇ.

مەشىق: ['bigə]['sædə]['mi:tə]['dɑ:kə][ə'gəu][ə'bʌv]

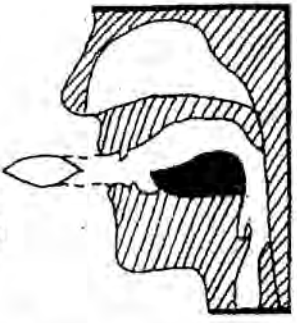
ئارا سوزۇق تاۋۇش [ʌ]

1. تىلنىڭ ئوتتۇرىسى سەل - پەل ئۇستىگە كۆتۈرۈلىدۇ، تىل تۈۋى ئاستىنقى چىشقا يېنىك تېگىدۇ. تىل ئورنى [ə] دىن تۆۋەن ياكى ئارا سوزۇق تاۋۇشلار ئېچىدە ئەڭ تۆۋەن.

2. قوش لەۋ ئىككى تەرەپكە كېرىلىپ يانتۇ تۇز شەكىل ھاسىل قىلىدۇ.

مەشىق: [dʌk][kʌm]['brʌðə][bʌs]['kʌlə][tʌtʃ]

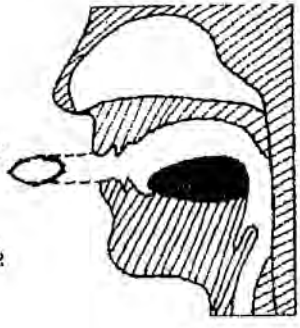
3. ئارقا سوزۇق تاۋۇشلار [u:][u][ɔ:][ɔ][a:]

ئارقا سوزۇق تاۋۇش [a:]

1. تىل ئۈچى ئاستىنقى چىشنىڭ تۆۋەندىكى قىسمىدا تۇرىدۇ. تىل ئېغىز ئىچىدە تۈز تۇرغاندىن كېيىن كەينىگە قىسقرايدۇ.

2. ئېغىز يوغان ئېچىلىدۇ.

مەشق: [da:k][ka:m][a:sk][tʃa:dʒ]['a:ftə][pa:t]

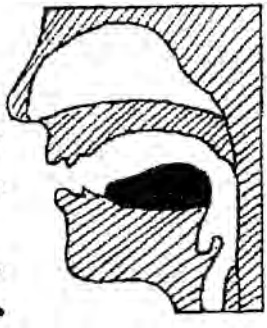

ئارقا سوزۇق تاۋۇش [ɔ]

1. تىل پەسلەپ كەينىگە قايتىدۇ، تىلنىڭ كەينى تەرىپى كۆتۈرۈلىدۇ.

2. ئېغىز يوغان ئېچىلىدۇ. قوش لەۋ يۇمىلاق ھالەتكە كېلىدۇ.

مەشق: [nɔt][tɔp][fond][bɔs][kɔk][lɔŋ]

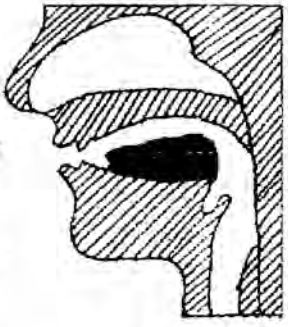

ئارقا سوزۇق تاۋۇش [ɔ:]

1. تىل پەسلەپ كەينىگە قىسقرايدۇ، تىلنىڭ ئارقا تەرىپى كۆچەپ كۆتۈرۈلىدۇ؛ تىل ئۇرنى [ɔ] دىن ئېگىز بولىدۇ.

2. ئېغىز يوغان ئېچىلىدۇ، قوش لەۋ ئالدىغا چىقىدۇ ۋە [ɔ] دىن يۇمىلاقراق، كىچىكرەك ھالەتكە ئۆتىدۇ.

مەشق: [bɔ:d][tɔ:n][θɔ:t][nɔ:t][nɔ:θ]['ɔ:də]

ئارقا سوزۇق تاۋۇش [u]

1. تىل كەينىگە قىسقىرايدۇ، تىلنىڭ كەينى تەرىپى يۇمشاق تاڭلايغا كۆتۈرۈلىدۇ.

2. قوش لەۋ يۇمىلاق ھالەتتە سەل - پەل ئالدىغا چىقىدۇ.

مەشىق: [bul][kuk][put][kud][puʃ]['butʃə]

ئارقا سوزۇق تاۋۇش [u:]

1. تىل كەينىگە قىسقىرايدۇ، تىلنىڭ كەينى تەرىپى يۇمشاق تاڭلاي تەرەپكە كۆتۈرۈلىدۇ. تىل ئورنى [u] دىن يۇقىرىراق بولىدۇ.

2. قوش لەۋ [u] دىنمۇ يۇمىلاق ھالەتكە كېلىدۇ.

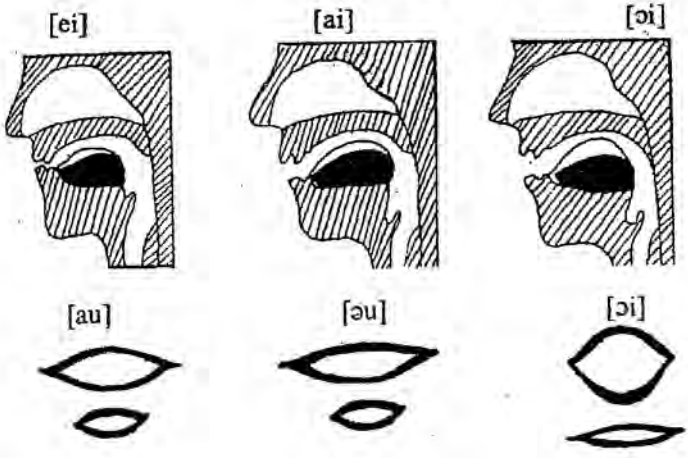
3. تاۋۇش چىقىرىش ئورگانلىرىنىڭ جىددىيلىشىش دەرىجىسىنىڭ ئوخشىماسلىقى سوزۇق تاۋۇشنىڭ تۈسىگە تەسىر كۆرسىتىدۇ. شۇڭا [u] نىڭ تەلەپپۇزى [u:] نىڭكىدىن پەرقلىنىدۇ.

مەشىق: [fu:d][ku:l][blu:][tʃu:z]['nu:dl][nu:n]

4. قوشما سوزۇق تاۋۇشلار

قوشما سوزۇق تاۋۇشنىڭ ئالاھىدىلىكى شۇكى، بىر سوزۇق تاۋۇشتىن يەنە بىر سوزۇق تاۋۇشقا تېز سۈرئەتتە سىيرىلىش بولىدۇ. ئالدىنقى سوزۇق تاۋۇش جاراڭلىق، ئېنىق؛ كېيىنكى سوزۇق تاۋۇش ئاجىزراق، بىلىنەر-بىلىنمەس تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. ئالدىنقى سوزۇق تاۋۇش ئۇزۇنراق،

كېيىنكىسى قىسقىراق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

مەشىق:

[ei][ai][ɔi][au][əu]

[leik][weit][seif][keiv][seil][neim]

[rait][laif][haiv][said]['baibl][baik]

[dʒɔi][kɔin][nɔiz][ə'vɔid][vɔis][bɔil]

[haus][ʃaut][taun][blauz][klaud][mauθ]

['bɔrəu][kəut][bləu][kləuz][bəust][tʃəuk]

[iə][ɛə][uə]

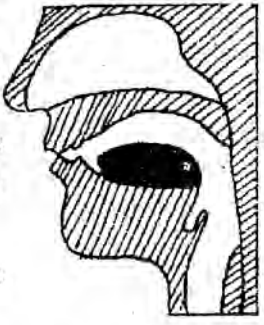
مەشىق:

[niə][hiəd][fiəs][ə'piə]['idiəm]['hiəriŋ]

[tʃɛə][skɛə][prɛə]['ɛəriə]['fɛəli]['mɛəri]

[puə][tuə]['kruəl][kjuə]['dʒuəri][ʃuə]

ئىككىنچى، ئۈزۈك تاۋۇشلار

1. پارتلىغۇچى تاۋۇشلار [p][b][t][d]

پارتلىغۇچى قوش لەۋ تاۋۇشى [p][b]:

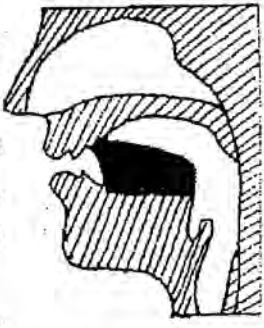
1. قوش لەۋ ھەم يېپىق ھالەتتىن كېيىن تۇيۇقسىز ئېچىلىدۇ، ھاۋا ئېقىمى ئېغىز بوشلۇقىدىن ئېتىلىپ چىقىپ پارتلايدۇ.

2. [p] جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش بولۇپ، تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ.

3. [b] جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق:

[pæt][peist][pɑ:θ]['pi:kɔk]
[plein][trip][ʃɔ:p][ʃɑ:p]
[bait]['bitn][beik][bə:d]
[blæŋk][breis][kɑ:d][send]

تىل ئۇچى چىش مىلىكى پارتلىغۇچى تاۋۇش: [t][d]

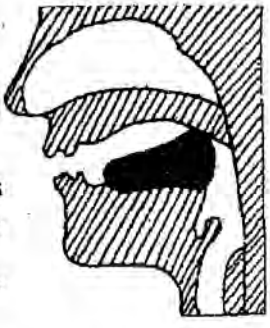
1. تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىش مىلىكىگە تېگىپ، توسالغۇ پەيدا قىلغاندىن كېيىن تۇيۇقسىز پەسلەيدۇ، ھاۋا ئېقىمى ئېغىزدىن پارتلاپ چىقىپ، تاۋۇش پەيدا قىلىدۇ.

2. [t] جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ.

3. [d] جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق:

['teib][tɔ:k]['tɔtə][teist]
[pɑ:t][bi:t]['dezət][hæt][dʌst]
[deit][dæmp]['dinə][dæm]['dizi]
[gɔd][mæd][wed][haind][wiald]

ئارقا تىل يۇمشاق تاڭلاي پارتلىغۇچى تاۋۇش:
[k][g]

1. تىلنىڭ كەينىسى كۆتۈرۈلۈپ، يۇمشاق تاڭلايغا مەھكەم يېپىشىپ توسالغۇ پەيدا قىلغاندىن كېيىن تۇيۇقسىز چۈشىدۇ. ھاۋا ئېقىمى ئېغىزدىن پارتلاپ چىقىپ تاۋۇش پەيدا قىلىدۇ.

2. [k] جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش بولۇپ تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ.

3. [g] جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش بولۇپ تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق:

[kil][ki:p]['ket][keik][kait]
[da:k][fɔ:k][li:k][liŋk][ma:sk]
[geit][ga:sp][gəust][giv][gəut]
[bæg][lɔg][mʌg][pig][frɔg]

سىيرىلاڭغۇ تاۋۇش

لەۋ چىش سىيرىلاڭغۇ تاۋۇش [f] [v]

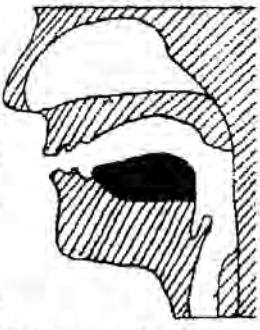
1. ئۈستۈنكى چىش ئاستىنقى لەۋگە يېنىك تېگىدۇ؛ ھاۋا ئېقىمى ئېغىزدىن سىيرىلىپ چىقىپ تاۋۇش پەيدا قىلىدۇ.

2. [f] جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ.

3. [v] جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق:

[feis][fu:d][fɔ:ls][fə:m]['fi:və]
[laif][seif][bi:f][def][flai]
[va:st][vest]['veri][kiev][li:v]
[faiv][seiv][breiv][draiv][hi:v]

يۇتقۇنچاق سىيرىلاڭغۇ تاۋۇش: [h]

1. ھاۋا ئېقىمى ئېغىزدىن چىققاندا توسالغۇ پەيدا بولمايدۇ، پەقەتلا يۇتقۇنچاقتىن ئۆتىدىغان چاغدا يېنىك سۈركىلىش پەيدا بولىدۇ. ئۇ، بوغۇز تاۋۇشى دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

2. جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ.

3. ئادەتتە سوزۇق تاۋۇشنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

مەشىق: [ˈhʌmb][hʌnt][ˈhʌri][help][hiə]

[l] [~l]

3. تىل تاۋۇشلىرى

تىل يېنى تاۋۇشى [l] ۋە [~l]

1. سوزۇق تاۋۇشنىڭ ئالدىدا كەلگەندە بىر قەدەر ئوچۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. [~ə] تاۋۇشى قېتىلىپ سوزۇق تاۋۇشنىڭ كەينىدە كەلگەندە تەلەپپۇز تۇتۇقراق بولىدۇ. ئۇ، تۇتۇق تىل يېنى تاۋۇشى ياكى [~ə] قىسقىرايدىغان تاۋۇش دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

2. ئوچۇق تىل يېنى تاۋۇشى [l] تەلەپپۇز قىلىنغاندا، تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىش مىلكىنىڭ ئارقا تەرىپىگە تېگىدۇ؛ ھاۋا ئېقىمى تىلنىڭ بىر يېنى ياكى ئىككى يېنىدىن چىقىدۇ.

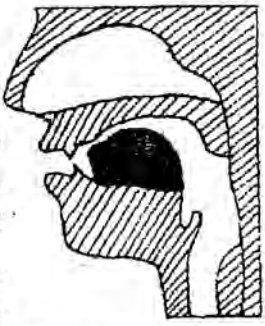
3. تۇتۇق تىل يېنى تاۋۇشى [~l] تەلەپپۇز قىلىنغاندا تىلنىڭ تۆۋەنلەپ ئۈستى كۆتۈرۈلىدۇ.

4. ھەر ئىككىسى جاراڭسىز.

مەشىق: [leik][laik][li:d][læk][left]

['teibl]['æpl][sɔil]['hændl]['bɔtl]

تىل قايرىما تاۋۇش: [ʒ][ʃ]

1. تىل ئۇچى يېغىلىپ ياكى كۆتۈرۈلۈپ ئۈستۈنكى چىش مىلكىنىڭ ئارقا تەرىپى بىلەن قاتتىق تاڭلاي ئارىلىقىدا تۇرىدۇ. ھاۋا ئېقىمى تىل تۈۋى، تىل ئۇچى، ئۈستۈنكى چىش مىلكىنىڭ كەينى تەرىپىدىن شەكىللەنگەن قىسىلچاقتىن چىقىدۇ. تىل ئورنى باشتىن - ئاخىرى مۇقىم بولىدۇ.

2. تەلەپپۇز قىلغاندا ئېغىز شەكلى [r] دىن يوغان ئېچىلىدۇ؛ لەۋ ئىككى تەرەپكە كېرىلىدۇ.

3. [ʃ] جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. [ʒ] جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق: [ʃeid][ʃʌt][ʃɔ:t][buʃ]['pʌniʃ]
['si:ʒə]['meʒə]['leʒə]['ju:ʒə]['gærɑ:ʒ]

بىرىكمە تىل قايرىما تاۋۇش: [tʃ][dʒ]

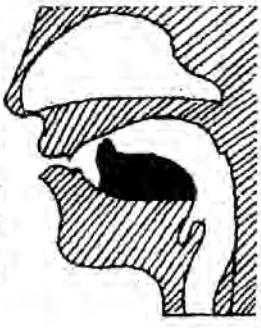
1. تىل ئۇچى كۆتۈرۈلۈپ ئاۋۇال ئۈستۈنكى چىش مىلكىنىڭ ئارقا تەرىپىگە تېگىدۇ. ئاندىن تۈيۇقسىز بوشاپ قاتتىق تاڭلايغا تېگىدۇ ۋە ھاۋا ئېقىمى ئېغىز بوشلۇقىدىن دەرھال ئېتىلىپ چىقىپ ئاۋۇال پارتلاپ، ئاندىن سۈركىلىپ تاۋۇش پەيدا قىلىدۇ.

2. تەلەپپۇز قىلغاندا تىل يېغىلىپ لەۋ ئىككى تەرەپكە تۈز ئېچىلىدۇ.

3. [tʃ] جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ.

4. [dʒ] جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق: [tʃi:t][tʃeə][tɔ:tʃ][bi:tʃ]
[eidʒ][dʒaiz][bridʒ][keidʒ][dʒɔb]

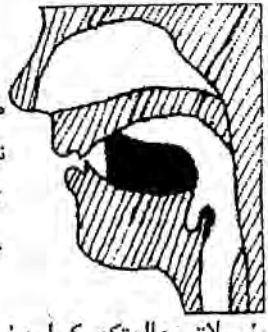
تىل قايرىما تاۋۇش: [r]

1. تىل قايرىلىپ ئۈستۈنكى چىش مىلىكىنىڭ ئارقا تەرىپى بىلەن قاتتىق تاكلاي ئارىسىدا تۇرىدۇ. ھاۋا ئېقىمى تىل تۈۋى، تىل ئۇچى، ئۈستۈنكى چىش مىلىكىنىڭ كەينى تەرىپىدىن شەكىللەنگەن قىسىلچاقتىن چىقىدۇ. تىل ئورنى باشتىن - ئاخىر ئۆزگەرمەيدۇ.

2. لەۋ تېز سۈرئەتتە يىغىلىپ يۇمىلاق ھالەتكە كېلىدۇ.

3. جارانسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق: [ri:d][red][rais][rəud]['rivə][ritʃ]

بىرىكمە تىل قايرىما تاۋۇش: [tr][dr]

1. تىل ئۇچى ئاۋۋال ئۈستۈنكى چىش مىلىكىنىڭ كەينى تەرىپىگە تېگىدۇ، ئاندىن تۈيۈقسىز بوشاپ قاتتىق تاكلايغا يېقىنلىشىدۇ؛ ھاۋا ئېقىمى ئېغىزدىن ئاۋۋال پارتلاپ كېيىن سىيرىلىپ چىقىپ تاۋۇش ھاسىل قىلىدۇ.

2. تىل قايرىلىپ لەۋ تېز سۈرئەتتە يىغىلىپ يۇمىلاق ھالەتكە كېلىدۇ.

3. [tr] جارانكلىق ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىتىرىمەيدۇ.

4. [dr] جارانسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق: [treis][træk][trein][tri:]['reɑvl]

[dres][dri:m][dræg][drein][driŋk]

4. تىل، چىش تاۋۇشلىرى

تىل، چىش سىيرىلانكۇ تاۋۇش: [s][z]

1. تىل ئۇچى تۆۋەنكى چىشقا تېگىدۇ، تىل تۈۋى ئۈستۈنكى چىش

مىلىكىگە يېقىنلىشىدۇ؛ ھاۋا ئېقىمى تىل ئۈزى بىلەن چىش مىلىكى ئارىلىقىدىن سىيرىلىپ چىقىدۇ.

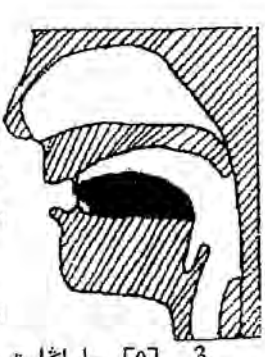
2. [z][s] بىر قەدەر ئېنىق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. يەنە سۈزۈك تىل، چىش تاۋۇشى دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

3. [s] جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ.

4. [z] جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق: [si:t][sɔ:s][sʌt][ais][beis][pleis]

[zu:]['ziərə]['si:zn][ig'zæm][æz]

تىل، چىش سىيرىلاڭغۇ تاۋۇش: [θ][ð]

1. تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىشنىڭ كەينىگە يېنىك تېگىدۇ ياكى ئۈستۈنكى، ئاستىنقى چىشنىڭ ئارىلىقىدا تۇرىدۇ. ھاۋا ئېقىمى تىل، چىش ئارىلىقىدىكى قىسىلچاقتىن سىيرىلىپ چىقىدۇ.

2. [ð][θ] بىر قەدەر تۇتۇق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

3. [θ] جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ.

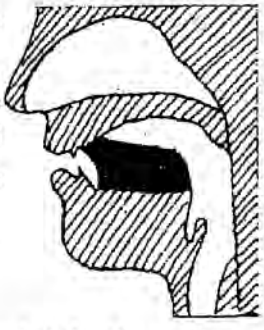
4. [ð] جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق: [θæŋk]['θiətə][θi:m][θik][klɔθ]

[ði:][ðei][ðɛə][beið]['gæðə]['ʌðə]

بىرىكمە تىل، چىش تاۋۇش: [ts][dz]

1. تىل ئۇچى كۆتۈرۈلۈپ، ئاۋۇال ئۈستۈنكى چىش مىلىكىگە تېگىدۇ ۋە تۈيۈقسىز تۆۋەنلەپ، ئاستىنقى چىشقا تەگكەندىن كېيىن ئېغىزدىن ئاۋۇال

پارتلاپ ئاندىن سىيرىلىپ تاۋۇش پەيدا قىلىدۇ.

2. [ts] جارانلىق ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ.

3. [dz] جارانسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىرەيدۇ.

مەشىق:

[its][pænts][skɔts][greits][baits]

[si:dz][kaindz][raidz][gudz][rəudz]

5. دىماغ تاۋۇشلىرى

قوش لەۋ دىماغ تاۋۇشى: [m]

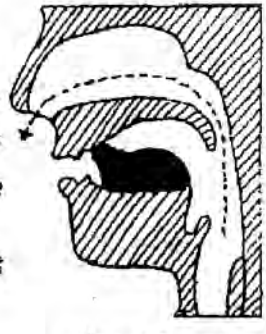
1. قوش لەۋ ھېسىم ئېتىلىپ يۇمشاق تاڭلاي پەسكە ساڭگىلايدۇ، ھاۋا ئېقىمى بۇرۇن بوشلۇقىدىن چىقىدۇ.

2. [m] جارانسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق:

[mɛə][mʌm][mæn][nɑ:t∫]['midl]

[hæm][dri:m][neim][taim][film]

تىل ئۇچى چىش مىلىكى دىماغ تاۋۇشى: [n]

1. تىل ئۇچى ئۈستۈنكى چىش مىلىكىگە چېڭ چاپلىشىپ ئېغىز بوشلۇقى يولىنى ئېتىدۇ. يۇمشاق تاڭلاي پەسكە ساڭگىلاپ ھاۋا ئېقىمى بۇرۇن بوشلۇقىدىن چىقىدۇ.

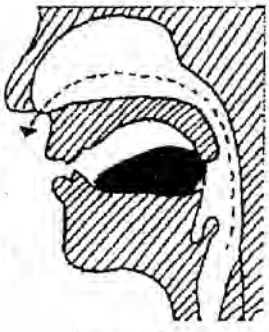
2. [n] تەلەپپۇز قىلىنغاندا ئېغىز سەل - پەل ئېچىلىدۇ.

3. [n] جارانسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەسىلەن:

[niə][nais][ni:d][njui:][nest]

[pain][pen]['pə:sn][gein]['lesn]

تىل كەينى يۇمشاق تاڭلاي، دىماغ تاۋۇشى:[ŋ]

1. تىلنىڭ كەينى كۆتۈرۈلۈپ يۇمشاق تاڭلاي پەسكە ساڭگىلايدۇ. ھاۋا ئېقىمى بۇرۇن بوشلۇقىدىن چىقىدۇ.

2. [ŋ]نى تەلەپپۇز قىلغاندا ئېغىز سەل - پەل ئېچىلىدۇ. تىل ئورنى [g][k] نىڭكىگە ئوخشايدۇ.

3. [ŋ]جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش، تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق: [siŋ][riŋ]['fiŋgə][θæŋk][sʌŋ][driŋk]

6. يېرىم سوزۇق تاۋۇشلار

يېرىم سوزۇق تاۋۇش :[w]

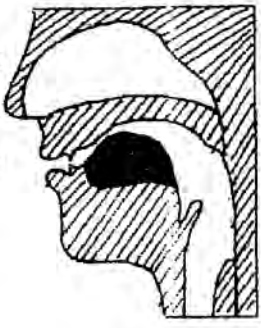
1. تىلنىڭ كەينى كۆتۈرۈلۈپ يۇمشاق تاڭلايغا يېقىنلاشىدۇ، قوش لەۋ يېغىلىپ يۇمىلاق ھالەتكە كېلىدۇ ۋە ئالدىغا چىقىدۇ.

2. ئاساسلىقى قوش لەۋ ھەرىكەتكە كېلىپ، [u]نى تەلەپپۇز قىلغاندەكلا ھالەتكە كېلىدۇ. پەقەتلا تەلەپپۇز قىلىش ۋاقتى[u] نىڭكىدىن تېخىمۇ قىسقا، سۈرئەت تېخىمۇ تېز بولىدۇ.

مەشىق: [weitr][wɔt]['wɔtə][weidaʒ][wi:k][welθ]

يېرىم سوزۇق تاۋۇش[j]

1. تىل ئۇچى ئاستىنقى چىشقا تېگىدۇ. تىلنىڭ ئالدى تەرىپى قاتتىق تاڭلايغا كۆتۈرۈلىدۇ. قوش لەۋ ئىككى تەرەپكە كېرىلىدۇ.

2. [j]نى تەلەپپۇز قىلىش شەكلى [i] نىڭكىگە ئوخشايدۇ. تەلەپپۇز قىلىش ۋاقتى [i] نىڭكىگە قارىغاندا تېخىمۇ قىسقا، تەلەپپۇز سۈرئىتى تېز بولىدۇ.

3. تاۋۇشنىڭ پەردىسى تىترەيدۇ.

مەشىق:

[jɑ:d][jiə]['jeləu][jes][jet][jʌŋ]

3. ئىنگلىز تىلى فونىتىكىسىغا مۇناسىۋەتلىك ئاساسىي بىلىملەر

1. بوغۇم

بوغۇم ئەڭ كىچىك تىل بىرلىكى بولغان فونېمىغا تەڭ ياكى ئۇنىڭدىن سەل چوڭ بولىدۇ؛ ئادەتتە سوزۇق تاۋۇشنى ئاساس قىلىپ تۈرۈپ ئايرىلىدۇ. بوغۇم ئۈرغۇلۇق ئوقۇلىدىغان بوغۇم ۋە ئۈرغۇسىز ئوقۇلىدىغان بۇغۇم دەپ ئىككى تۈرگە ئايرىلىدۇ.

ئۈرغۇلۇق ئوقۇلىدىغان بوغۇم ئۈچۈق بوغۇم، يېپىق بوغۇم، «r-» لىق بوغۇم ۋە «re-» لىق بوغۇملارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. سوزۇق تاۋۇشلار بىلەن ئاخىرلاشقان بوغۇم ئۈچۈق بوغۇم، ئۈزۈك تاۋۇشلار (r دىن باشقا) بىلەن ئاخىرلاشقان بوغۇم يېپىق بوغۇم دەپ ئاتىلىدۇ. ئوچۇق بوغۇمدىكى تاق سوزۇق تاۋۇشلار ئەسلى ئاھاڭى بىلەن ئوقۇلىدۇ. تۆۋەندىكىلەر ئوچۇق بوغۇم بىلەن ئاخىرلاشقان سۆزلەردۇر:

sea [si:] ، be [bi:] ، she [ʃi:]

يېپىق بوغۇمدىكى سوزۇق تاۋۇش يا ئۈزۈن ياكى قىسقا ئوقۇلىدۇ. قىسقا ئوقۇلىدىغىنى:

plan [plæn], hen [hen], hot [hɔt]

ئۈزۈن ئوقۇلىدىغىنى: food [fu:d] ، cast [kɑ:st] ، meet [mi:t]

2. بوغۇملارنى قانداق ئايرىش كېرەك؟

ئادەتتەبىر سۆزدە قانچە سوزۇق تاۋۇش بولسا، شۇنچە بوغۇم بولىدۇ. مەسىلەن:

place [pleis] بىر بوغۇم

dis place [dis'pleis] ئىككى بوغۇم

displacement [dis'pleisment] ئۈچ بوغۇم

ئۈزۈك تاۋۇشلاردىن [l]، [n] نىڭ تەلەپپۇزى بىر قەدەر ياڭراق، سوزۇق تاۋۇشقا يېقىنراق بولىدۇ؛ ئۆزلىرىنىڭ ئالدىدىكى ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن بىرىكىپ بوغۇم ھاسىل قىلىدۇ. مەسىلەن:

teble ['teibl], saddle ['sædl], lesson ['lesn]

3. ئۇرغۇلۇق بوغۇم

قوش بوغۇملۇق ۋە كۆپ بوغۇملۇق سۆزلەرنىڭ تەركىبىدىكى مەلۇم بىر بوغۇم ئالاھىدە كۈچلۈك، باشقا بوغۇملار بىر قەدەر يېنىك ياكى ئاجىز ئوقۇلىدۇ. ئۇرغۇلۇق بوغۇم ئادەتتە بىرلەمچى ئۇرغۇلۇق بوغۇم، ئىككىلەمچى ئۇرغۇلۇق بوغۇم، ئاجىز ئوقۇلىدىغان بوغۇم قاتارلىق بىر قانچە تۈرگە بۆلۈنىدۇ. خەلقئارالىق ترانسكرىپسىيىدە بىرلەمچى ئۇرغۇلۇق بوغۇم بوغۇمنىڭ ئۈستى تەرىپىگە «ˈ» بەلگىسىنى قويۇش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

English ['iŋgliʃ], China ['tʃainə], cigar [si'gɑ:]

ئىككىلەمچى ئۇرغۇلۇق بوغۇم ئادەتتە بىرلەمچى ئۇرغۇلۇق بوغۇمغا قارىغاندا يېنىكرەك ئوقۇلىدۇ. ئادەتتە بوغۇمنىڭ سول ئاستى تەرىپىگە «ˌ» بەلگىسى قويۇش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

cigaretee [sigə'ret], application [ˌæpli'keiʃən]

composition [ˌkɔmpə'ziʃən]

ئاجىز ئوقۇلىدىغان بوغۇم سۆز تەركىبىدىكى بىر قەدەر ئاجىز ياكى تۇتۇق ئوقۇلىدىغان بوغۇمنى كۆرسىتىدۇ؛ ئادەتتە بەلگە بىلەن ئىپادە قىلىنمايدۇ. مەسىلەن:

granny ['græni], garden ['gɑ:dn], without [wi'ðaut]

يۇقىرىقىلاردىكى [wi~][~dn][~ni] لار ئاجىز ئوقۇلىدىغان بوغۇملاردۇر.

4. چالا پارتلاش

ئادەتتە بىر پارتلىغۇچى تاۋۇش يەنە بىر پارتلىغۇچى تاۋۇش ياكى سىيرىلاڭغۇ تاۋۇش بىلەن كەلگەندە پارتلاش ھالىتىگە ئۆتىدۇ-يۇ، دەرھال كېيىنكى تاۋۇش تەلەپپۇز قىلىنىدۇ، بۇ ھال چالا پارتلاش دەپ ئاتىلىدۇ. مەسىلەن:

A. red pen [red pen], doctor ['dɔktə] پارتلىغۇچى + پارتلىغۇچى

B. bad thing [bæd θiŋ] پارتلىغۇچى + سىيرىلاڭغۇ

5. ئۇلاپ ئوقۇش

مۇناسىۋەتتى بىر قەدەر زىچ بولغان سۆز بىرىكمىسى ياكى سۆزلەر توپى ئىچىدە ئەگەر ئالدىنقى سۆز ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشقان، كېيىنكى سۆز سوزۇق تاۋۇش بىلەن باشلانغان بولسا، بۇ ئىككى تاۋۇش كۆپىنچە ھاللاردا ئۇلاپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

He has a sister.

Please have a cup of tea!

تاۋۇش ئويۇنلىرى

1. [i]، [ai] ئۇچۇن:

There is a kitten in the kitchen,
In the kitchen I fry the chicken.
A fly flies into the kitchen,
While I fry the chicken.

ئاشخانىدا بىر مۆشۈك بار،
مەن ئاشخانىدا توخۇ قورۇدۇم.
بىر چۈمۈن ئاشخانىغا ئۇچۇپ كىردى،
مەن توخۇنى قورۇۋاتقاندا.

2. [ʌ] ئۇچۇن:

Mum, Mum, Mum,
The bus has come.

ئاپا، ئاپا، ئاپا،
ئاپتوبۇس كەلدى.

Come, come, come,
Here comes Mum.

كەلدى، كەلدى، كەلدى،
مانا ئاپام كەلدى.

3. [ə; ər] [ð] ئۇچۇن:

Father, mother, sister,
And my younger brother.
They all sit together,
Talking about the weather.

دادام، ئاپام، ئاچام،
ھەم كىچىك ئىنىم.
ئولتۇرۇپ بىللە،
پاراڭلاشماقتا ھاۋا توغرۇلۇق.

4. [æ] ئۇچۇن:

Cat, Cat, Cat,
Catch that fat rat.

مۆشۈك، مۆشۈك، مۆشۈك،
تۇنقىن ئاۋۇ سېمىز چاشقاننى.

5. [ɑ, ɔ:] ئۇچۇن:

Dog, dog, dog,
Sitting on a box.
Waiting for the frog,
Just for a talk.

ئىت، ئىت، ئىت،
ساندۇق ئۈستىدە ئولتۇرۇپ.
پاقىنى كۈتمەكتە،
پاراڭلىشىش ئۈچۈن.

6. [i:] ئۇچۇن:

You see, I'm a little bee,
Flying from the west to the east.
When you eat sweats with tea,
Don't forget me, don't forget me.

كۆردۈڭ، مەن ئۆزۈم بىر كىچىك ھەسەل ھەرىسى،
غەربتىن شەرققە ئۇچۇۋاتقان.
تاتلىقلارنى يېگەندە چاي بىلەن،
ئۇنتۇما مېنى، ئۇنتۇما مېنى.

7. [e] ۋە [s] [ʃ] ئۇچۇن:

She sells seashells by the seashore,
The shells she sells are seashells, I'm sure.
So if she sells seashells by the seashore,
Them, I'm sure the shells are seashells.

ئۇ قىز دېڭىز بويىدا قۇلۇله ساتىدۇ،
مېنىڭچه ئۇنىڭ سېتىۋاتقىنى دېڭىز قۇلۇلىسى.
شۇڭا، ئەگەر ئۇ دېڭىز بويىدا قۇلۇله ساتسا،
ئىشىمەنكى، ئۇلار چوقۇم دېڭىز قۇلۇلىسى.

8. [u:] [u] ئۇچۇن:

At noon I took a good book,
And sat by the pool in the wood.
I soon took off my boot,
And put my foot in the pool.
Oh! How cool the pool.

چۈشته مەن قولۇمغا ياخشى بىر كىتاب ئېلىپ،
ئورمانلىقتىكى بىر كۆلچەك يېنىدا ئولتۇردۇم.
ئاندىن ئۆتۈكۈمنى سېلىپ پۇتۇمنى سۇغا تىقتىم،
پاھ! نېمانچه سوغۇق كۆلچەك بۇ.

9. [ɑr, ɑ:] ئۇچۇن:

The sun is a star,
A big bright star.
That lives afar.

قۇياش بىر يۇلتۇزدۇر،
يورۇق، يوغان بىر يۇلتۇز.
يىراق بىر يەردە ياشاۋاتقان.

10. [ei] ئۇچۇن:

Rain, rain, go away,
Tom and Mary want to play.
Rain, rain, go away!
Come again another day.

يامغۇر، يامغۇر، كەت نېرى،
ئوينىماقچى تۇم بىلەن مەرى.
يامغۇر، يامغۇر، كەت نېرى،
كەلگىن باشقا بىر كۈنى.

11. [əu] ئۇچۇن:

The sun glows,
The wind blows.
The river flows,
And the time goes.

قۇياش نۇر چاچىدۇ،
شامال چىقىدۇ،
دەريا ئاقىدۇ.
ۋاقىت ئۆچىدۇ.

12. [w] ۋە [e] ئۇچۇن:

Walter was waiting, worrying and watching
The wet weather and the west wind,
Wondering whether the weather would be better tomorrow.

ۋولتېر كۈتمەكتە، ئەنسىرىمەكتە، قارىماقتا
نەمخۇش ھاۋاغا ۋە غەرب شامىلىغا،
ئەتە ھاۋا ياخشىراق بولارمۇ دەپ.

13. [ɑi] ئۇچۇن:

Mike likes to write by the nice bright light at night.

مايك كېچىدە گۈزەل چىراغ يورۇقىدا يېزىقچىلىق قىلىشنى ياخشى كۆرىدۇ.

14. [ɔ:] ۋە [ɔ] ئۇچۇن:

The doctor's daughter knocked at the locked door.

دوختۇرنىڭ قىزى قۇلۇپلاقلىق ئىشىكنى چەكتى.

15. [ə:] ۋە [r] ئۇچۇن:

The girls learnt world history in the first and third terms at the University.

بۇ قىزلار ئالىي مەكتەپنىڭ بىرىنچى ۋە ئۈچىنچى مەۋسۇمىدە دۇنيا تارىخىنى ئۆگەنىدى.

16. [ð]، [θ] ۋە [iə] ئۇچۇن:

"This" is used for one thing near,
"That" means one thing over there.
"These" and "those" mean two or three.
"Those" are far and "these" are near.

«بۇ» يېقىندىكى بىر نەرسە ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ،
«ئاۋۇ» يىراقتىكى بىر نەرسىنى كۆرسىتىدۇ.
«ماۋۇلار» بىلەن «ئاۋۇلار» ئىككى ياكى ئۈچنى كۆرسىتىدۇ،
«ئاۋۇلار» يىراقنى «ماۋۇلار» يېقىننى كۆرسىتىدۇ.

Unit 1

Summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Greetings سالاملىشىش

Instruction كۆرسەتمە

(1) دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى:
1. Hello, my name is ...
2. How do you do, Alim?
3. Where are you from?
4. I am fine. Thank you.

(2) مۇقىم ماسلىشىدىغان قۇرۇلما:
1. I am from ...
2. Nice (glad) to meet you

(3) سالاملاشقاندىكى ئادەت سۆزلىرى:
1. Good morning (afternoon, evening)
2. How are you?

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر
4. تۇر سۆزلەر 5. سۆزلەر ئۈچۈن مىسال ۋە ئىزاھات

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Don't Worry غەم قىلما

(ئىنگلىزچە قىسقا شېئىر)

«كۆڭۈل سوۋغىسى» دىكى سۆزلەر ۋە ئىزاھاتى

Text تېكىست

Our Family بىزنىڭ ئائىلىمىز

Grammar گراممماتىكا

1. ئىنگلىز تىلىدىكى be ياغلامچى پېئىلى ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچە (1) ؛
2. ئىنگلىز تىلىدىكى كۆرسىتىش ئالماشلىرى، كىشىلىك ئالماشلار ۋە ئىگىلىك ئالماشلار ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچە (2) ؛
3. be پېئىلىغا ۋە كۆرسىتىش كىشىلىك ئالماشلىرىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملىلەر ۋە جۈملە شەكىللىرى؛
4. be پېئىلىغا مۇناسىۋەتلىك ئۇيغۇرچە ـ ئىنگلىزچە سېلىشتۇرما.

Demand تەلەپ

1. دەرسىتىكى دىئالوگ ئۈچۈن قويۇلىدىغان تەلەپ
2. دەرسىتىكى گراممماتىكا ۋە جۈملە شەكلى ئۈچۈن قويۇلىدىغان تەلەپ
3. سۆزلۈك ئۈچۈن قويۇلىدىغان تەلەپ

Exercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق
2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق
3. تېكىست ۋە گراممماتىكا ئۈچۈن مەشىق
4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

1. سۆزلۈك 2. ئىزاھات

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

ئوقۇپ چۈشىنىش Reading Comprehension

بىرىنچى دەرس Unit 1

Dialogue دىئالوگ

Greetings سالاملىشىش

مەيلى قايسى دۆلەتتە بولسۇن، باشقىلار بىلەن تۇنجى قېتىم كۆرۈشكەندە ياكى تونۇشلار ئارا ئۇچراشقاندا ئاۋۋال سالاملىشىمىز، ئاندىن سۆھبەتنىڭ باشقا مەزمۇنلىرىغا يۆتكىلىمىز. ئىنگلىزلارنىڭ سالاملىشىش ئادىتى ئۇيغۇرلارنىڭكىدىن خېلىلا پەرقلىنىدۇ. ئوقۇغۇچىلار بۇ تېمىغا مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلارنى ئۆگەنگەندە، مۇھىم ئىشلىتىلىدىغان جۈملە ۋە جۈملە شەكىللىرىگە ئالاھىدە دىققەت قىلىشى كېرەك.

تۇنجى كۆرۈشكەندە

A: Hello, My name is Alim.

B: Hello, My name is Jack.

A: Where are you from?

B: I am from America.

A: Nice to meet you.

B: Me too, thank you.

× × ×

A: How do you do, Jack?

B: How do you do, Alim?

دوستلار بىلەن كۆرۈشكەندە

A: Hi! How are you?

B: Fine, thanks, and you?

A: Just fine. (Just so so, I'm very well)①

B: What are you doing now?

A: I am studying English.

ئەتىگەندە، چۈشتە، كەچتە كۆرۈشكەندە

A: Good morning! (Morning!)

B: Good morning! (Morning!)

× × ×

A: Good afternoon! (Afternoon!)

B: Good afternoon! (Afternoon!)

× × ×

A: Good evening! (Evening!)

B: Good evening! (Evening!)

تاساددىپىي كۆرۈشۈپ قالغاندا

A: It's a small world!

B: Indeed, It is.

A: What luck!

B: Me, too.

دېئالوگدىكى سۆزلەر

1. greeting ['gri:tiŋ]*n.* سالاملىشىش

2. name [neim] *n.* ئىسىم (nameless → نامسىز)

① تېرناق ئىچىگە ئېلىنغىنى شۇ جۈملىنىڭ ئورنىغا تالىشىۋېلىپ بولىدىغان جۈملىلەرنى كۆرسىتىدۇ.

3 is	['i:z] link *v.*	بولسا
4. meet	[mi:t] *v.* كۆرۈشۈش (meeting ، يىغىن ئېچىلىۋاتىدۇ ، كۆرۈشتى met)	
5. nice	[nais] *adj.*	بەلەن، ياخشى
6. thank	[θæŋk] *v.*	رەھمەت ئېيتىش، رەھمەت
7. how	['hau] *adv.*	قانداق
8. do	['du:] *v.*	① سوئال جۈملە ياسايدۇ (قىلامسىز؟) : ياردەمچى پېئىل ② قىلماق: مۇستەقىل پېئىل
9. Me too	[mi:] [tu:]	مەنمۇ شۇ
10. fine	[fain] *adj.*	ياخشى
11. just	['dʒʌst] *adj.*	دەل، خېلى
12. good	[gu:d] *adj.*	① خەيرلىك ② ياخشى
13. what	[wɔ:t] *pron.*	① نېمە ② نەقەدەر
14. small	[smɔ:l] *adj.*	كىچىك
15. luck	['lʌk] *n.*	(دىئالوگدا «تاساددىپىيلىق» دېگەن مەنىدە كەلگەن) بەخت، تەلەي، ئامەت
16. where	[wɛə(r)] *adv.*	قەيەر، نە، قەيەردە
17. from	[frɔm] *prep.*	... دىن، تىن
18. world	[wə:ld] *n.*	دۇنيا

Instruction كۆرسەتمە

1. « Hello! » دېگەن سۆز «ياخشىمۇسىز!» دېگەن مەنىدە، بۇنىڭغا چوقۇم قارشى تەرەپنىڭ سالىمىغا ماس ھالدا جاۋاب قايتۇرۇش كېرەك. قارشى تەرەپ « Hello! » دېگەندە «Good morning» دەپ جاۋاب بېرىشكە بولمايدۇ، چوقۇم « Hello! » دېيىش كېرەك.

2. « How are you? » سالاملىشىش سۆزى، ئادەتتە قارشى تەرەپنىڭ سالامەتلىك ئەھۋالىنى سوراشقا ئىشلىتىلىدۇ.

3. « Hi! » «ھەي، ياخشىمۇسەن!» دېگەن مەنىدە، تونۇشلار ئارا دېيىلىدۇ. مەنىسى «Hello» غا ئۇدۇل كېلىدۇ. ئادەتتە، «Hi» دىن كېيىن

ئادەمنىڭ ئىسمى كېلىدۇ. مەسىلەن، «Hi, Tom» دېگەندەك، «Hello» نىڭ كەينىدىن «ئەپەندى» دېگەندەك سۆز بىللە كېلىدۇ.

4. «Thank you» «Thanks» بىلەن بىر مەنىدە. ئالدىنقىسىدا ھۆرمەت، تەكەللۇپ مەنىسى كۈچلۈكرەك بولىدۇ.

5. «خەيرلىك سەھەر ···» دېگەن شەكىلدىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچە ئىپادىلىگەندە «Good···» بىلەن باشلانغان جۈملىلەرنى ئىشلىتىمىز.

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① Hello, my name is ···

بۇ، ئىنگلىز تىلىدىكى ئۆزىنى تونۇشتۇرغاندا دېيىلىدىغان سۆز، «is» ئۈيغۇرچىدىكى «بولسا» دېگەن سۆزگە ئۆدۈل كېلىدۇ، كېيىم خەۋەر بولىدۇ. She is «ئۇ بولسا» I am «مەن بولسام» ، You are «سەن بولساڭ» ، It is (نەرسىگە قارىتىلىدۇ) «ئۇ بولسا» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ يەردىكى «is» ، «am» ، «are» لار be باغلامچى پېئىلىنىڭ ئوخشىمىغان شەخسلىك ئۆزگىرىش شەكىللىرى، ماھىيەتتە يىلتىزى بىر.

② How do you do?

بۇ جۈملە قارشى تەرەپتىن ئەھۋال سورىغاندا ئىشلىتىلىدۇ. بۇ جۈملىدە ئىككى «do» بار. بىرىنچى «do» ياردەمچى پېئىل بولۇپ، سوئال جۈملە ياساش رولى بار، ئىككىنچى «do» مۇستەقىل پېئىل بولۇپ، «قىلىش» دېگەن مەنىدە. What do you do? (سىز نېمە ئىش قىلىسىز؟) دىمۇ do نىڭ رولى يۇقىرىقىغا ئوخشايدۇ.

③ Where are you from?

قارشى تەرەپنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى سوراشتا ئىشلىتىلىدۇ. بۇ سوئالغا جاۋاب بەرگەندە ئوخشىمىغان شەخسكە قاراپ «I am from ···» ، «He is from ···» ، «You are from ···» دەپ جاۋاب بېرىشكە بولىدۇ.

④ I am fine.

بۇ، «ياخشىمۇ سىز!» ، «تىنچلىقمۇ!» دېگەن سوئالغا «ياخشى

تۇرۇۋاتىمەن» ، «تىنچلىق» دېگەن مەنىدە جاۋاب بېرىلىدىغان مۇقىم جۈملە شەكلى. He is fine (ئۇ ياخشى) (سېنىڭ ئەھۋالىڭ ياخشى) You are fine.

مۇقىم ماسلىشىدىغان قۇرۇلما

① I am from ··· ··· دىن كەلدىم

«from» نىڭ «دىن، تىن» دېگەن مەنىسى بار جۈملىدە «كەل» دېگەن مەنە am بىلەن from نىڭ قوشۇلىشىدا يۇغۇرۇلۇپ كەتكەن.

I am from America / China / Japan / England.

② Nice to meet you. سىزنى كۆرگەنلىكىمگە خۇشالمەن

بۇ ئەسلى «it is nice to meet you» دېگەن جۈملە بولۇپ ئېغىز تىلىدا «it is» چۈشۈپ قالىدۇ. «to» دېگىنى «غىلى، قىلى، ··· دېگىنىمگە، يەتكىنىمگا» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدىغان پېئىلنىڭ بىرخىل چەكلىنىمسىز شەكلىنىڭ بەلگىسى. مەسىلەن:

Glad to meet you. سىز بىلەن كۆرۈشكىنىمگە خۇشالمەن

I came to meet you. سىز بىلەن كۆرۈشكىلى كەلدىم.

سالاملاشقاندىكى ئادەت سۆزلىرى

① Good morning! خەيرلىك سەھەر! ياخشىمۇسىز؟

ئەتىگەندىن چۈشلۈك تاماق ۋاقتىغىچە بولغان ئارلىقتا دېيىلىدۇ.

② Good afternoon! (چۈشتىن كېيىنلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، ياخشىمۇسىز؟)

چۈشتىن كەچلىك تاماق ۋاقتىغىچە بولغان ئارلىقتا دېيىلىدۇ. بۇ يەردە «good» «خەيرلىك» دېگەن مەنىدە.

③ Good evening! (ياخشىمۇسىز، كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن!)

كەچلىك تاماقتىن كېيىن دېيىلىدۇ. ئۇخلاش ئالدىدا «Good night» (خەيرلىك كەچ) دېيىلىدۇ.

ئۆزئارا كۆرۈشكەندە دېيىلىدىغان باشقا جۈملىلەر①
(مۇشۇ دەرسنىڭ ئاخىرىغا قارالسۇن)

سۆز گۈلزارى Word Garden

سۆز ئۆگىنىش ئىنتايىن مۇھىم. ئوقۇغۇچىلار يېڭى ئۆگەنگەندە سۆزلۈك يادلاشتا قىينىلىدۇ. ئۇلارنىڭ سۆزلۈكلەرنى ئوڭاي ئەسته قالدۇرۇشىغا قولايلىق يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن بىر نەچچە خىل ئۇسۇل بويىچه سۆز بېرىلدى. سۆز جۈمله ئىچىده مەۋجۇت بولىدىغانلىقى ئۈچۈن، ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ ئۆگەنگەن سۆزلۈكلەرگه ماس كېلىدىغان جۈمله تۈزۈپ مېڭىشنى تەۋسىيه قىلىمىز. ئوقۇغۇچىلار يېڭى ئۆگەنگەنده شۇ سۆزلەرنى پىششىق ئەسته قالدۇرۇشقا تىرىشىشى كېرەك.

قاپسىلىك سۆزلەر: ئاھاڭى بىر - بىرىگه يېقىن كېلىدىغان سۆزلەردۇر. بۇ ئۇسۇل ئارقىلىق ھەم ئوقۇش قائىدىسىنى ئىگىلىگىلى، ھەم سۆزلەرنى لوگىكىلىق باغلىنىش بويىچه ئەسته قالدۇرغىلى بولىدۇ.

ئورتاق سۆزلەر: ئىنگلىز تىلىدىن ئۇيغۇر تىلىغا رۇس تىلى ئارقىلىق ۋە بىۋاسته كىرگەن، مەنىسى ئورتاق، لېكىن ئاھاڭى سەل - پەل پەرقلىنىدىغان سۆزلەرنى كۆرسىتىدۇ.

قارىمۇ قارشى سۆزلەر: مەنىسى بىر - بىرىگه زىت بولغان سۆزلەردۇر. ئۇ ئوقۇغۇچىلارنىڭ لوگىكىلىق ئەسلەش ئىقتىدارىنى كۈچەيتىشكه پايدىلىق.

تۈر سۆزلەر: مەلۇم بىر تۈر ياكى دائىرىگه كىرىدىغان سۆزلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئوقۇغۇچىلارنىڭ كاللىسىدا ئۆزئارا مۇناسىۋەتلىك بولغان ئادەم، شەيئى، نەرسىلەر ۋە ئىش - ھەرىكەتلەرنىڭ ئىنگلىزچه مەنىسىگه نىسبەتەن سىستېما پەيدا قىلىشىدا ئىجابىي رول ئويناىدۇ. ئوقۇغۇچىلارنىڭ سۆزلۈك بايلىقىنىڭ ئېشىشىغا ماس ھالدا كېيىنكى دەرسلەردە «مەنداش سۆزلەر»، «ھەجۈي سۆزلەر» تۈركۈمى قوشۇلىدۇ.

---

① ئۆزئارا سالاملاشقاندا دېيىلىدىغان جۈملىلەر دىئالوگدا كۆرسىتىلگىنى بىلەنلا چەكلىنىپ قالماي، ئوقۇغۇچىلارغا يېڭى ئۆگەنگەنده بېسىم قىلىۋاتقان بىر قىسىم دەرس ئاخىرىغا بېرىلدى.

قاپسيىلىك سۆزلەر

(دىئالوگدا ئۇچرىغان سۆزلەر ئاساسىدا كېڭەيتىلدى)

(1) good [gu:d] *adj.* ياخشى food [fu:d] *n.* يېمەكلىك
mood [mu:d] *n.* كەيپىيات

(2) name [neim] *n.* ئىسىم fame [feim] *n.* ئابروي
game [geim] *n.* ئويۇن same [seim] *adj.* ئوخشاش
came [keim] *v.* كەلدى («come» دېگەن پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)

(3) nice [nais] *adj.* يەلەن mice [mais] *n.* چاشقانلار
ice [ais] *n.* مۇز rice [rais] *n.* گۈرۈچ تامىقى، گۈرۈچ
vice [vais] *adj.* مۇئاۋىن

(4) fine [fain] *adj.* ياخشى nine [nain] *n.* توققۇز
line [lain] *n.* يول، لىنىيە mine [main] *pron.* مېنىڭكى
dine [dain] *v.* تاماقلانماق pine [pain] *n.* قارىغاي

(5) meet [mi:t] *v.* (ئۆتكەن زامان شەكلى met) كۆرۈشمەك،
feet [fi:t] *n.* (foot نىڭ كۆپلۈكى، پۇت) پۇتلار

(6) noon [nu:n] *n.* چۈش soon [su:n] *adv.* چىقتى
moon [mu:n] *n.* ئاي پات ئارىدا

(7) do [du:] (did [d:d]; done [dʌn]) ① قىلىش؛②…قىلامسىز؟
no [nəu] *a.* …ئەس، يوق، ياق go [gəu] *v.* كېتىش؛ …غا بېرىش
to [tu] ①*prep.* …غا ② *adv.* …غىلى، قىلى …قىلىش ئۈچۈن
so [səu] *adv.* شۇنداق

(8) how [hau] *adv.* قانداق bow [bəu] تەزىم قىلماق
cow [kau] *n.* سىيىر، ئىنەك low [ləu] *a. adj.* تۆۋەن، پەس
now [nau] *adj. n.* ھازىر row [rəu] *n.* قاتار، رەت
show [ʃəu] *v.* كۆرسەتمەك، ئىپادىلىمەك sow [səu] *n.* تېرىماق

ئورتاق سۆزلەر

① club [klʌb] *n.* كۇلۇب ② radio [reidiəu] *n.* رادىئو
③ television [televiʒən] *n.* تېلېۋىزور (ئېغىز تىلىدا TV دەيىلىدۇ)
④ film [fi:im] *n.* فىلىم ⑤ music [mju:zik] *n.* مۇزىكا
⑥ normal [nɔ:məl] *adj.* نورمال

تۇر سۆزلەر

(كىشىلىك ئالماش ۋە كۆرسىتىش ئالماشلار)

① I (am) [ai] مەن (بولسام)
② you [ju:] *are* سەن (بولساڭ) سىلەر (بولساڭلار)
③ she (is) [ʃi:] ئۇ (بولسا) (她)
④ he (is) [hi:] ئۇ (بولسا) (他)
⑤ we (are) [wi:] بىز (بولساق)
⑥ they (are) [ðei] ئۇلار (بولسا) ...
⑦ it (is) [it] ئۇ (بولسا)... (它)
⑧ this [ðis] بۇ
⑨ that [ðæt] ئاۋۇ
⑩ these [ði:z] ماۋۇلار، بۇلار
⑪ those [ðəuz] ئاۋۇلار

قارىمۇ قارشى سۆزلەر

(دىئالوگدىكى ۋە سۆز گۇلزارىدىكى قارشى مەنىسى
تېپىلىدىغان سۆزلەر ئاساس قىلىندى)

① good ↔ bad [bæd] ياخشى ↔ ناچار
② small ↔ big [smɔ:l] [big] چوڭ ↔ كىچىك
③ fine, nice ↔ bad بەلەن، پەيزى ↔ ئەسكى، ناچار
④ this ↔ that بۇ ↔ ئاۋۇ
⑤ normal ↔ abnormal [ˈæbnɔ:məl] نورمال ↔ بىنورمال
⑥ low ↔ high [hai] پەس ↔ ئېگىز

⑦ mine ↔ yours [jɔ:z] مېنىڭكى ↔ سېنىڭكى

⑧ no ↔ yes [jes] ياق ↔ ھەئە

⑨ go ↔ come كېتىش ↔ كېلىش

«سۆز گۈلزارى»غا مۇناسىۋەتلىك ئىزاھات

1) «سۆز گۈلزارى» «good ، bad ، small ، fine ، nice ، big» قاتارلىق كۆپ ئۇچرايدىغان بىر قىسىم سۆزلەر تونۇشتۇرۇلدى. ئىنگلىز تىلىدا ئۇيغۇر تىلىغا ئوخشاشلا سۆزلەرنىڭ ئاشۇرما ۋە سېلىشتۇرما دەرىجىسى بار. قائىدىسى: تاق بوغۇملۇق سۆزلەرنىڭ ئارقىسىدىن ئاشۇرما دەرىجىسى ئۈچۈن «-est» ، سېلىشتۇرما دەرىجىسى ئۈچۈن «er» قېتىلىدۇ. بۇنداق سۆزلەر قائىدىلىك سۆزلەر دېيىلىدۇ. (كۆپ بوغۇملۇق سۆزلەردە ئەھۋال باشقىچە) يەنە بىر قىسىم سۆزلەرنىڭ ئاشۇرما دەرىجىسى ۋە سېلىشتۇرما دەرىجىسى ئۈچۈن ئايرىم ئۆزگەرگەن شەكلى بار. بۇنداق سۆزلەر قائىدىسىز سۆزلەر دېيىلىدۇ.

بۇ دەرستىكى قائىدىلىك تاق بوغۇملۇق سۆزلەر

ئاشۇرما دەرىجىسى (+est)		سېلىشتۇرما دەرىجىسى (er)		ئەسلى شەكلى	
ئەڭ كىچىك	smallest	كىچىكرەك	smaller	كىچىك	small
ئەڭ ياخشى	finest	ياخشىراق	finer	ياخشى	fine
ئەڭ بەلەن	nicest	بەلەنرەك	nicer	بەلەن	nice
ئەڭ چوڭ	biggest	چوڭراق	bigger	چوڭ	big

بۇ دەرستىكى قائىدىسىز سۆزلەر

ئاشۇرما دەرىجە		سېلىشتۇرما دەرىجە		ئەسلى دەرىجە	
ئەڭ ياخشى	best	ياخشىراق	better	ياخشى	good
ئەڭ ناچار	worst	ناچارراق	worse	ناچار	bad

(2) «سۆز گۈلزارى» دا «foot (پۇت) ، mouse [maus چاشقان» قاتارلىق ئىككى ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (feet ، mice) بېرىلدى. ئادەتتە كۆپ ئەھۋاللاردا ئىنگلىز تىلىدىكى سانغىلى بولىدىغان ئىسىملارغا بىرلىك

ئىسىمدىن كېيىن «s» قوشۇمچىسى قاتسا «لار، لەر...» مەنىسىدىكى كۆپلۈك شەكلى ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

desk → desks, pen → pens

(قەلەملەر) (قەلەم) (پارتىلار) (پارتا)

لېكىن يۇقىرىقى ئىككى ئىسىمدەك ئايرىم ئۆزگىرىدىغان ئاز سانداكى ئىسىملار بار. بۇنداق ئىسىملار قائىدىسىز ئىسىملار دەپىلىدۇ.

3) «سۆز گۈلزارى» دا «do، go، come، meet، show» قاتارلىق پېئىللار تونۇشتۇرۇلدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى قائىدىسىز پېئىللاردۇر. (ئاخىرىغا ئۆتكەنكى ھەرىكەت مەنىسى ئۈچۈن ed— قاتقىلى بولمايدىغان پېئىللار) ئىنگلىز تىلىدا زور كۆپ سانداكى پېئىللار قائىدىلىك (ئاخىرىغا ed قاتقىلى بولىدۇ.) ئاز بىر قىسىم پېئىللار قائىدىسىز. لېكىن، قىزىرىق يېرى، بۇ پېئىللار كۆپ ئىشلىتىلىدىغان پېئىللاردۇر.

مەسىلەن: قائىدىلىك پېئىللار (+ed)

bowed،	bow،	played،	play
(تەزىم قىلدى)	(تەزىم قىلىش)	(ئويناندى)	(ئوينىماق)

قائىدىسىز پېئىللار

(قىلدى)did، (قىلىش) do، (كەلدى) came، (كېلىش) come

(بۇ ھەقتىكى بىلىملەر ئۈچۈن بەتكە قارالسۇن)

4) «سۆز گۈلزارى» دىكى «how» بىلەن «low، row، bow» قاتارلىق سۆزلەر قاپىيداش بولسىمۇ، تەلەپپۇزىدا ئۆزگىرىش بولىدۇ. ئوقۇغۇچىلار بۇ سۆزلەرنىڭ ترانسپىكرىپسىيىسىگە دىققەت قىلىشى كېرەك. مەسىلەن: how[hau]، low[ləu]، row[rəu]، bow[bəu]

كۆڭۈل سوۋغىسى

تۆۋەندىكى ئىنگلىز شائىرلىرىنىڭ قەلىمىدىن چىققان قىسقا، ئەمما مەزمۇنلۇق شېئىر بىزنىڭ دىققەت قىلىشىمىزغا ئەرزىيدۇ. بىز تۇرمۇشتا ئۇزلۇكسىز تىرىشىشىمىز كېرەككى، ھەرگىز غەم يەپ يۈرمەسلىكىمىز كېرەك.

Don't worry غەم قىلما

Don't worry if your job is small,
And your rewards are few.
Remember that the mighty oak,
Was once a nut like you.

غەم قىلما خىزمىتىڭ ئاددىي بولسا گەر،
غەم قىلما كىرىمىڭ ئاز بولسىمۇ بەك.
ئەسته تۇت، ئاشۇ زور كاۋچۇك دەرىخى،
بىر كۆچەت ئىدىغۇ بىر چاغلار سەندەك.

remember ··· to ···
remember [ri'membə] *v.*
membership ['membəʃip]
member ['membə]
worry about
worry ['wʌri] *n.*
lorry ['lɔri]
sorry ['sɔri] *a.*
like [laik] *a.*
once [wʌns] *adj.*
mighty ['maiti] *a.*
if [if]
oak [əuk]
rob [rɔb]
job [dʒɔb] *n.*
ward [wɔ:d]
reward [ri'wɔ:d] *n. v.*
few [fju:] *a. pron*
peanut ['pi:nʌt] *n.*
nut [nʌt] *n.*

··· غا سالام يوللىماق
ئەسته تۇتماق، ئەسلىمەك
ئەزالىق (سالاھىيىتى)
ئەزا
··· دىن غەم قىلماق
غەم قىلىش *v.* غەم
يۇك ماشىنىسى
كەچۈرۈڭ، پەرىشان
ئوخشاشلىق likeness ··· غا ئوخشاش
بىر قېتىم *n.* بىر چاغلاردا
يوغان، غايەت زور
ئەگەر، مۇبادا
كاۋچۇك دەرىخى
بۇلاش
خىزمەت
قوغدىماق
ھەق، مۇكاپات
ئەرزىمەس، ئاز ساندىكى، ئاز
يەر ياڭىقى (خاسىيەك)
ياڭاق

Text تېكىست

Our family

You are my older brother, I am your younger brother. She is our mother, he is our father. They are our grandfather and grandmother. We are very happy in our family . I don't have any sisters.

Words سۆزلەر

1. my [mai] *pron.* مېنىڭ (I نىڭ ئىگىلىك شەكلى)
2. your [juə] *pron.* سېنىڭ (you نىڭ ئىگىلىك شەكلى)
3. our ['auə] *pron.* بىزنىڭ (we نىڭ ئىگىلىك شەكلى)
4. older brother [ɔ:ld 'brʌðə] *n.* ئاكا
5. younger brother ['jʌŋgə 'brʌðə] *n.* ئىنى
6. mother ['mʌðə] *n.* ئانا other ['ʌðə] *a.* باشقا
7. grandmother ['grænd mʌðə] *n.* موما
8. father ['fɑ:ðə] *n.* دادا
9. grandfather ['grænd'fɑ:ðə] *n.* بوۋا
10. grand [grænd] *a.* مۇھىم، چوڭ and [ænd] ۋە، بىلەن
11. very ['veri] *adj.* ناھايىتى every ['evri] *a.* ھەر بىر
12. happy ['hæpi] *a.* خۇشال (→ glad) بەختلىك،
    unhappy [ʌn'hæpi] *n.*
    (un مەنىنى ئىنكار قىلىدىغان سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچە) پەرىشان
13. in [in] *prep.* ئىچىدە ...دا، ...نىڭ (ۋاقىت، ئورۇن، ئەھۋال ئۇچۇن)
    inn [in] *n.* (ئوقۇلۇشى in بىلەن ئوخشاش) كىچىك مېھمانخانا، ئوتاق
14. family ['fæmili] *n.* ئائىلە
15. don't have [dɔn't] يوق
16. any [æni] *pron.* ھېچبىر
17. sister ['si:stə] ئاچا ـ سىڭىل

تېكىست ئۈچۈن ئىزاھات

1. تېكىستتە ئاساسلىقى باغلامچى پېئىل be (ئۆزگىرىش شەكىللىرى am، are، is/was، were) نىڭ كىشىلىك ئالماش (I، You، She، he، we، they) لار بىلەن ماسلىشىشىنى ئاساس قىلغان ھالدا بىر ئائىلە ئەزالىرى تونۇشتۇرۇلدى.

2. تېكىستنىڭ مۇھىم نۇقتىسى ئۇقۇغۇچىلارغا be پېئىلىنىڭ ئوخشىمىغان شەخستىكى ئۆزگىرىشىنى ئىگىلىتىش.

3. تېكىستنىڭ سۆزلۈك جەھەتتىكى مەقسىتى ئۇقۇغۇچىلارغا ئاساسلىق ئائىلە ئەزالىرىنىڭ ئىسمىنى ۋە كىشىلىك ئالماش، ئىگىلىك ئالماش (my، your، our) لارنىڭ ئىشلىتىلىشىنى ئىگىلىتىش.

4. ئىجادىيلىق تەلىپى: ئۇقۇغۇچىلار تېكىستنىڭ يۇقىرىقى قۇرۇلمىسىنى بۇزۇپ، be پېئىلى (am، are، is) بىلەن كىشىلىك ئالماشلارنى بىرلەشتۈرۈپ ئۆز ئائىلىسىدىكىلەرنى تونۇشتۇرغان بىر تېكىست تۈزسە بولىدۇ.

گرامماتىكا Grammar

1. be باغلامچى پېئىلى ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچە (I)

be پېئىلى ھەققىدىكى بىلىملەرنى ئىگىلەشتىن ئاۋۋال، تۆۋەندىكى ئۈيغۇرچە، خەنزۇچە، ئىنگلىزچە سېلىشتۇرما جۈملىلەردىن بىر قانۇنىيەتنى ھېس قىلىڭلار. (سىزىق سىزىلغان يەرگە دىققەت قىلىڭلار)

a. I am a student. 我是一个学生。 مەن (بولىمەن) بىر ئوقۇغۇچى.

b. You are a student. 你是一个学生。 سەن (بولىسەن) بىر ئوقۇغۇچى.

c. He(she) is a student. 他(她)是一个学生。 ئۇ (بولىدۇ) بىر ئوقۇغۇچى.

d. We(they,you) are students. بىز (ئۇلار، سىلەر) ئوقۇغۇچى.

我们(他们,你们)是学生。

1) يۇقىرىقى جۈملىلەردىكى am، are، is قاتارلىقلار باغلامچى پېئىل بولۇپ، be نىڭ ئۆزگىرىش شەكىللىرى. دېمەك، ئىنگلىز تىلىدا كېسىم خەۋەر ھاسىل قىلىدىغان (خەنزۇ تىلىدىكى «是»غا ئوخشاش) be دىن ئىبارەت باغلامچى پېئىل بار. ئۇنىڭ رولى جۈملىنىڭ باش - ئاخىرىنى بىر- بىرىگە باغلاش، ئۇيغۇرچىدا ئۇنىڭ تەرجىمىسىگە ئوخشاش «بولسا» دېگەن سۆز تولا ھاللاردا چۈشۈپ قالىدۇ.

2) be پېئىلى بىرىنچى، ئىككىنچى، ئۈچىنچى شەخس بىرلىكتە ئايرىم-

ئايرىم ئۆزگىرىدۇ. ئۇچىلا شەخسىنىڭ كۆپلۈكىدە «are» دەپ بىر خىلا ئۆزگىرىدۇ.

a. I am happy/a student. مەن خۇشال / بىر ئوقۇغۇچى.

b. You are happy/a student. سەن خۇشال / بىر ئوقۇغۇچى.

c. She(he) is happy/a student. ئۇ خۇشال / بىر ئوقۇغۇچى.

d. They(we, you) are studens. ئۇلار(بىز، سىلەر) ئوقۇغۇچىلار.

دىققەت: «we» كۆپلۈك بولغىنى ئۈچۈن stu ent تىن كېيىن «s» كۆپلۈك قېتىلدى.

3) «سەن» (you) ئۈچۈن ۋە بارلىق كۆپلۈك شەخسلەر (we, they) ئۈچۈن ئوخشاشلا «are» ئىشلىتىلىدۇ. «سەن» بىلەن «سىلەر» گە «are» كېلىدۇ.

You are happy. سەن خۇشال.

You are happy. سىلەر خۇشال.

دىققەت: You ھەم «سەن، سىز»، ھەم «سىلەر» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

4) be پېئىلدىن كېيىن ئىسىم (student، father قاتارلىقلار) كەلسە ۋە سۈپەت (happy، good، bad) كەلسە بولىدۇ.

a. I am a student. /boy(بالا) /girl/(قىز) (ئىسىم كېلىدۇ)

b. I am very happy/good/bad/nice/fine (سۈپەت كېلىدۇ)

2. ئىنگلىز تىلىدىكى كىشىلىك ئالماش، كۆرسىتىش ئالماش، ئىگىلىك ئالماش ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچە

1) ئىنگلىز تىلىدىكى كىشىلىك ئالماشلارنىڭ باش كېلىش شەكلى تۆۋەندىكى جەدۋەلدىكىدەك بولىدۇ:

بىرىنچى جەدۋەل

	بىرلىك شەكلى			كۆپلۈك شەكلى		
	I شەخس	II شەخس	III شەخس	I شەخس	II شەخس	III شەخس
باش كېلىش شەكلى	I	you	he,she,it	we	you	they
تەرجىمىسى	مەن	سەن، سىز	ئۇ، ئۇ، ئۇ 他,她,它	بىز	سىلەر	ئۇلار

كىچىككىنە قائىدە: ① يۇقىرىقى كىشىلىك ئالماشلار جۈملىدە ئىگە بولۇپ كەلسە بولىدۇ. ② «سەن» بىلەن «سىلەر» ئۇچۇن ئىشلىتىلىدۇ. « you» ③ ئەرنى، ئايالنى ۋە نەرسىنى كۆرسىتىدىغان «ئۇ» نىڭ ئايرىم - ئايرىم ھالدا «he ، she ، it» دېگەندەك ئۆزگىرىش شەكىللىرى بار. ④ كىشىلىك ئالماشلارنىڭ باش كېلىش شەكلىنى ئىگە ئورندا، چۈشۈم كېلىش شەكلىنى تولدۇرغۇچى ئورندا ئىشلىتىمىز. (چۈشۈم كېلىش شەكلىنى كېيىنكى دەرسته چۈشەندۈرىمىز.)

I like him. مەن ئۇنى ياقتۇرىمەن.

He likes me. ئۇ مېنى ياقتۇرىدۇ.

«him» - «ئۇنى» دەپ، «me» - «مېنى» دەپ تەرجىمە قىلىنىدۇ.

2) كۆرسىتىش ئالماشلار ئادەم ۋە نەرسىلەرنى ئالاھىدە كۆرسىتىپ كېلىدۇ. ئەڭ كۆپ ئۇچرايدىغان كۆرسىتىش ئالماشلارنىڭ be پېئىلىنىڭ ۋاريانتى is، are بىلەن ماسلىشىش شەكلى تۆۋەندىكى جەدۋەلدىكىدەك:

ئىككىنچى جەدۋەل

	بىرلىك شەكلى	كۆپلۈك شەكلى
يېقىندىكىنى كۆرسىتىدىغىنى	a. this is(a book)	a. these are (books)
يىراقتىكىنى كۆرسىتىدىغىنى	b. that is (a book)	b. those are (books)
تەرجىمىسى	a. بۇ بولسا(بىر كىتاب) b. ئاۋۇ بولسا(بىر كىتاب)	a. بۇلار كىتابلار. b. ئاۋۇلار كىتابلار.

يۇقىرىقى كۆرسىتىش ئالماشلار ئادەمنى كۆرسەتكەندە، شۇ كىشىنىڭ ئالاھىدىتىنى تونۇشتۇرۇشقا ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

This is my father, that is my mother.

بۇ مېنىڭ دادام، ئاۋۇ مېنىڭ ئانام.

3) ئىگىلىك ئالماشلارنىڭ ئىنگلىز تىلىدا سۈپەت خاراكتېرلىك ۋە ئىسىم خاراكتېرلىك ئىككى خىل شەكلى بار (تۆۋەندىكى جەدۋەلدە كۆرسىتىلدى):

ئۇچىنچى جەدۋەل

مېنىڭ	سېنىڭ	ئۇنىڭ (他的)	ئۇنىڭ (她的)	ئۇنىڭ (它的)	بىزنىڭ	سىلەرنىڭ	ئۇلارنىڭ
my	your	his	her	its	our	your	their
مېنىڭكى	سېنىڭكى	ئۇنىڭكى	ئۇنىڭكى	ئۇنىڭكى	بىزنىڭكى	سىلەرنىڭكى	ئۇلارنىڭكى
mine	yours	his	hers	its	ours	yours	theirs

سۈپەت خاراكتېرلىك ئىگىلىك ئالماش جۈملىدە سۈپەتكە ئوخشاش ئېنىقلىغۇچى بولالايدۇ. «كىمنىڭ» دېگەن سوئالغا جاۋاب بولىدۇ. جۈملىدە ئىگە ياكى تولدۇرغۇچى بولالمايدۇ.

This is my book. That is his book.

ئاۋۇ ئۇنىڭ كىتابى. بۇ مېنىڭ كىتابىم.

ئىسىم خاراكتېرلىك ئىگىلىك ئالماش ئىگە، كېسىم خەۋەر، تولدۇرغۇچى بولالايدۇ. ئۈيغۇرچىدە سۈپەت خاراكتېرلىك ئالماشنىڭ كەينىدىن «ياكى» قوشۇمچىسىنى قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

مېنىڭكى ئاق قەلەم. Mine is a white pen: (ئىگە)

ئاق قەلەم مېنىڭكى. The white pen is mine. : (كېسىم خەۋەر)

مېنىڭكىنى ئىشلىتىڭ! Please use mine. : (تولدۇرغۇچى)

4. be پېئىلغا ۋە كىشىلىك، كۆرسىتىش، ئىگىلىك ئالماشلىرىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە ۋە جۈملە شەكىللىرى

كۆرسەتمە: سۈپەتلەر: happy، fine، good، nice، bad، glad، unhappy، normal، small، big، low، high

ئىسىملار: student، mother، father، sister، older brother، desk، pen، book

ئالماشلار: شەخس ئالماش: (I، you، she، he، we، they، you)

كۆرسىتىش ئالماش: (this، that، these، those)

ئىگىلىك ئالماش: (my، your، her، his، their)

(your ، our

1) «سۈپەت + be (am ، are ، is)» قۇرۇلمىسىدىكى جۈملە شەكىللىرى:

(سۈپەت كەلسە بولىدۇ)

① I am
② You are
③ She is (he is)
④ They are(we are,you are)

happy, glad, nice, fine, good, bad, unhappy

(بۇ سۈپەتلەرنىڭ ھەممىسى بۇ جۈملىدە ئالمىشىپ كېلەلەيدۇ. ئالماشتۇرۇڭلار)

مەسىلەن: I am happy / glad/ nice/ fine/ good ...

2) «(am ، are ، is) be» قۇرۇلمىسىدىكى جۈملە شەكىللىرى

(ئىسىم كەلسە بولىدۇ)

① I am +
② You are +
③ She is (he is) +

a father,a mother,older brother, younger brother, sister, student

(بۇ سۈپەتلەر be دىن كېيىن ئالماشسا بولىدۇ)

④ They(we,you)are+Alim's

older brothers,younger brothers, sisters, students

①، ②، ③ خىل جۈملىنىڭ تەرجىمىسى «مەن/سەن/ئۇ ئالمىنىڭ دادىسى /ئانىسى/ئاكىسى ...» دېگەن شەكىلدە چىقىدۇ.

④ خىل جۈملىنىڭ تەرجىمىسى «ئۇلار (بىز، سىلەر) ئالمىنىڭ ئاكىلىرى/ئىنىلىرى/ھەدىلىرى/ئوقۇغۇچىلىرى» دېگەن شەكىلدە چىقىدۇ.

3) «① ئىسىم / ② سۈپەت + be + پېئىلىي + كۆرسەتكۈچ ئالماش» قۇرۇلمىسىدىكى جۈملە شەكىللىرى:

① This is (that is, these are, those are) سۈپەت ئۈچۈن { big / small / high

بۇ خىلدىكى جۈملە شەكىللىرىنىڭ تەرجىمىسى «بۇ/ئۇ/بۇلار/ئاۋۇلار /يوغان/ئېگىز...» دېگەندەك شەكىلدە چىقىدۇ.

② This is (that is) + a(desk, pen, book) ئىسىم ئۇچۇن

These are (those are) + (desks, pens, books)

بۇ خىلدىكى جۈملە شەكىللىرىنىڭ تەرجىمىسى «بۇ/ئاۋۇ بولسا پارتا/ قەلەم/كىتاب» دېگەن شەكىلدە ۋە «بۇلار/ئاۋۇلار بولسا پارتىلار/ قەلەملەر /كىتابلار» دېگەن شەكىلدە چىقىدۇ.

4) «ئىسىم + ئىگىلىك ئالماش + be پېئىلى» قۇرۇلمىسىدىكى جۈملە شەكىللىرى

① This is (that is) «بۇ/ئاۋۇ مېنىڭ قەلىمىم…»	my	book, pen	
	your	desk, student	
	her	sister	
	his		
	our		
	their		
	your		
② Those are (These are)	my / our	books, pens, desks,	
	your / your	students, sisters	
	her / their		

ئاۋۇلار (بۇلار) مېنىڭ قەلەملىرىم …

5) ئىسىم خاراكتېرلىك ئىگىلىك ئالماشلار + be پېئىلى» قۇرۇلمىسىدىكى جۈملە شەكىللىرى

① This (that) book, desk, pen is	mine	ours
	yours	yours
	his	theirs
	hers	
② These (those) books, desks, pens are	mine	hers,
	yours	ours
	his	theirs

بۇ كىتاب … مېنىڭكى / سېنىڭكى / …

بۇ كىتابلار / ئاۋۇ كىتابلار … مېنىڭكى / سېنىڭكى / …

تەلەپ Deman

1. دەرستىكى دىئالوگ ئۇچۇن قويۇلىدىغان تەلەپ

1) ئوقۇغۇچى «سالاملىشىش» دېگەن تېما ئاستىدا بۇ دەرستىن كەم دېگەندە 10 جۇملىنى پىششىق يادلىشى،ۋە ئۆزلەشتۇرۇشى كېرەك.

2) سالاملاشقاندا چوقۇم تۇنجى قېتىم كۆرۈشكەندە؛ تونۇشلار بىلەن كۆرۈشكەندە، ئەتىگەندە، چۈشتە، كەچتە كۆرۈشىدىغان جۇملىلەرنى ئايرىش ۋە ئۇلارنىڭ تۇس، مەنە جەھەتتىكى پەرقىنى ئىگىلەش كېرەك.

3) «سالاملىشىش» تا ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەرنى مەركەزلەشتۇرۇپ ئۆگىنىش كېرەك.

4) دەرسنىڭ ئاخىرىدا تېز ئوقۇپ ئۆتىدىغان مەزمۇن ئورنىدا ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدىكى «سالاملىشىش» قا مۇناسىۋەتلىك تېپىك، جانلىق جۇملىلەر بېرىلدى. ئوقۇغۇچىلارنىڭ مۇشۇ تېما بويىچە ئۆزىنىڭ «ئېغىز تىلى لۇغىتى» نى تۇزۇشىنى تەشەببۇس قىلىمىز.

2. دەرستىكى گرامماتىكا ۋە جۇملە شەكلى ئۇچۇن قويۇلىدىغان تەلەپ

1) بۇ دەرسنىڭ گرامماتىكا قىسمىدا be پېئىلى ۋە ئالماشنىڭ كۆپ ئىشلىتىلىدىغان تۇرلىرى ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچە بېرىلدى؛ جۇملە شەكلى قىسمىدا شۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك جۇملە تۇسخىلىرى كۆرسىتىلدى. ئوقۇغۇچىلار ئائىلە ئەزالىرىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ئۆزى بىلەن قانداق مۇناسىۋىتى بارلىقىنى be پېئىلى ۋە ئالماشلارنىڭ ياردىمىدە ئىپادىلەپ باقسا بولىدۇ.

2) «ئۇ (مەلۇم كىشى) ... ياخشى (مانداق)» شەكىلدە تۇزۇلگەن قىسقا جۇملىلەردىن 10 نى تېپىپ ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش كېرەك.

3. دەرستىكى سۆزلۈك ئۇچۇن قويۇلىدىغان تەلەپ

1) چەت ئەل تىلىنى يېڭى ئۆگەنگەندە خام سۆزلەرنى ئەستە قالدۇرۇش ئوقۇغۇچىلارغا بەك تەس تۇيۇلىدۇ. ئوقۇغۇچىلار ئۆزلىرىنىڭ يۇكىنى يەڭگىللىتىش ئۇچۇن كۆرستىلگەن سۆز يادلاش ئۇسۇللىرىنىڭ ماھىيىتىنى چۈشىنىشى ۋە ئىلمىي ئۇسۇلدا سۆز يادلاش ئۇسۇلىنى باشتىن باشلاپ

يېتىلدۇرۇشى كېرەك. سۆزنى قالايمىقان ئوگىنىش سىزنى تىل ئوگىنىش جەريانىدا مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىتىدۇ.

2) ئوقۇغۇچىلار 2- دەرسكە ئوخشاش بۆرۈن ئائىلە ئەزالىرىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەرنى ۋە كۆپ ئىشلىتىلىدىغان ئالماشلارنى پىششىق ئۆزلەشتۈرگەن بولۇشى كېرەك. (كېيىنكى دەرسلەردە ئۇچرىسا ئىزاھات بېرىلمەيدۇ)

3) ئۆيغۇر تىلىغا قوبۇل قىلىنغان سۆزلەرنىڭ ئىنگلىزچىسى بىلەن بولغان ئاھاڭ جەھەتتىكى پەرقىگە دىققەت قىلىش كېرەك.

مەشىق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

1) ئىنگلىز تىلىنى يېڭىدىن ئوگىنىۋاتقان ئالىم مەكتەپكە كېتىۋېتىپ بىر ئامېرىكىلىق بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. ئۇنىڭ ئوگەنگەن بىلىملىرىنى بىر ئىشلەتكۈسى كەلدى - دە، تۆنوشۇش مەقسىتىدە ھېلىقى ئامېرىكىلىق بىلەن يامداپ يۈرۈپ سۆزلەشتى. چەت ئەللىك ئۇنىڭ مەقسىتىنى چۈشەندى ۋە قىزغىن ئىنكاس قايتۇردى. ئەمدى تۆۋەندىكى تەلەپنى ئورۇندىڭ:

① ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا قانداق جۈملىلەر دەيىلىشى مۇمكىن؟ (بىر ساۋاقدىشىڭىز بىلەن بۇ دىئالوگنى ئورۇندىڭ، كەم دېگەندە 6 جۈملە چىقىشى كېرەك)

② ئالىم ئامېرىكىلىق بىلەن تۇنجى قېتىم كۆرۈشتى. ئۇنداق بولسا ئۇ تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن قايسىسىنى دېسە بولىدۇ؟ قايسىلىرىنى تۇنجى قېتىم ئىشلەتسە دېگەندەك مۇئاپىق كەلمەيدۇ؟

A. Hello, my name is Alim.

B. How are you?

C. Hi, what have you been doing?

D. How do you do?

1. تۇنجى كۆرۈشۈشتە دېسە بولمايدىغىنى:

2. تۇنجى كۆرۈشۈشتە دېسە بولىدىغىنى:

2) دىئالوگدىن پايدىلىنىپ تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە ئېغىزچە تەرجىمە قىلىڭلار. (يېزىپ تەرجىمە قىلىش تەلەپ قىلىنمايدۇ)

① خەيرلىك سەھەر!

② خەيرلىك كەچ!

③ سىز قەيەردىن كەلدىڭىز؟

④ سىز بىلەن كۆرۈشكەنلىكىم ئۈچۈن خۇشالمەن.

⑤ يېقىندىن بۇيان نېمە ئىشلارنى قىلىپ يۈرسىز؟

⑥ دۇنيا نېمىدېگەن كىچىك ـ ھە!

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1) تۆۋەندە بېرىلگەن جۈملىلەردىكى بوش ئورۇنغا سۆزلۈك گۇلزاردىدا ئۆگەنگەن سۆزلەردىن ماس كېلىدىغىنىنى تېپىپ تولدۇرۇڭلار.

① good, food, mood/ television, club, music

a. This (مۇزىكا) is very (ياخشى). بۇ مۇزىكا بەك ياخشى.

b. Polo is Uyghur's (ياخشى تاماق)

پولو — ئۇيغۇرلارنىڭ ياخشى تامىقى.

c. I am in no (زوق) for watching (تېلېۋىزور)

تېلېۋىزور كۆرۈشكە زوقۇم يوق. watch ← كۆرۈش (تېلېۋىزور)

② nice, mice, rice, vice/boy, girl, father, mother, director

a. He is a very (ياخشى بالا) ئۇ بەك ياخشى بالا .a

b. My mother doesn't like (گۈرۈچ تامىقى)

مېنىڭ ئانام گۈرۈچ تامىقىنى ياخشى كۆرمەيدۇ. .b

c. His father is a (مۇئاۋىن دىرېكتور)

ئۇنىڭ دادىسى مۇئاۋىن دىرېكتور. .c

d. This girl likes (چاشقانلار) ئامراق. بۇ قىز چاشقانلارغا d.

③ show, how, low, now/go, do, no, please

a. Please (قىلىڭ) this (ھازىر) ھازىر بۇنى قىلىڭ. .a

b. Please (كۆرسىتىڭ) (قانداق) you do it

ئۇنى قانداق قىلىدىغانلىقىڭىزنى كۆرسىتىڭ. .b

c. (ياق) , I want to (كەتكۇم بار، كېتىش)

c. ياق، مېنىڭ كەتكۇم بار.

2) تۆۋەندە ئاۋۇال بىر - بىرىگە قارىمۇ قارشى ئىنگلىزچە سۆزلەر، ئاندىن ئۇنىڭ ئۇيغۇرچىسى بېرىلدى. قارىمۇ قارشى سۆزلەرنى تېپىپ ئۇيغۇرچىسىنىڭ يېنىغا يېزىڭلار.

good, small, this, normal, low, mine, yes, come, no, high, yours, abnormal, that, big, bad, go

ئۇيغۇرچىسى	ئىنگلىزچىسى
① ئەسكى (ناچار)	↔ ياخشى
② بىنورمال	↔ نورمال
③ سېنىڭكى	↔ مېنىڭكى
④ ئاۋۇ	↔ بۇ
⑤ كېتىش	↔ كېلىش
⑥ ئېگىز	↔ پەس
⑦ ياق	↔ ھەئە
⑧ كىچىك	↔ چوڭ

3) تۆۋەندە بېرىلگەن ئۇيغۇرچە سۆزلەردىن قايسىلىرى ئىنگلىزچىدە بار؟ «سۆز گۈلزارى» دا بېرىلگەن سۆزلەرگە ئاساسەن ماس كېلىدىغىنىنى تېپىپ ئۇيغۇرچىسىنىڭ ئۈستىگە يېزىڭلار (ئاھاڭ جەھەتتىكى پەرقىگە دىققەت قىلىڭلار)

① رادىئو ② كىتاب ③ فىلىم ④ ئانا ⑤ كۆلۈب ⑥ تېلېۋىزور ⑦ مۇزىكا ⑧ نورمال ⑨ ياخشى

3. تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۈچۈن مەشىق

1) ①، ② - گۇرۇپپىدىكى ئۇرۇق - تۇغقانچىلىقنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەرنى ئالماشلار بىلەن بىرىكتۈرۈپ ئالماشتۇرۇپ ئۇنلۇك ئوقۇڭلار؛ ئۈچىنچى گۇرۇپپىدىكى ئىسىملارنى تەۋەلىك ئالماشلىرى بىلەن ماسلاشتۇرۇپ ئالماشتۇرۇپ مەشىق قىلىڭلار.

① He is my		① older brother
your		② sister
her		③ father
his		④ grandfather
our		⑤ director
their		⑥ younger brother
your		
② She is		① mother
I am	Tursun's	② grandmother
You are		③ older sister
		④ younger sister
③ This book (pen)	is	① mine
That book (pen)		② yours
These books (pens)		③ hers
Those books (pens)	are	④ theirs
		⑤ ours

2) تۆۋەندىكى سۆپەتلەر بىلەن be پېئىلىنىڭ am، are، is قاتارلىق ئۆزگىرىش شەكىللىرىنى ئۆزئارا ماسلاشتۇرۇڭلار ۋە ئالماشتۇرۇپ مەشىق قىلىڭلار.

① I am		① happy.
She is		② glad.
You are		③ good.
They are		④ unhappy.
We are		⑤ fine.

3) تۆۋەندىكى ئىسىملار بىلەن be پېئىلىنىڭ am، are، is قاتارلىق ئۆزگىرىش شەكىللىرىنى ئۆزئارا ماسلاشتۇرۇڭلار ۋە ئالماشتۇرۇپ مەشىق قىلىڭلار.

① I am	a student
She is	a teacher
You are	a director
	a mother
	a boy
② We are	students
They are	teachers
You are	boys
	mothers

4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

1) تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

① مەن بىر ياخشى ئوقۇغۇچى، ئۇ بىر ناچار ئوقۇغۇچىسى، شۇڭا ئوقۇتقۇچىمىز مېنى ياخشى كۆرىدۇ. so → شۇڭا، me → مېنى

② بىز بولساق ئوقۇتقۇچى، سىلەر بولساڭلار ئوقۇغۇچى، ئۇلار بولسا ئىشچى. worker → ئىشچى

③ مەن بەك خۇشال، ئۇ بەك پەرىشان.

④ مېنىڭ قەلىمىم چوڭ، ئۇنىڭ قەلىمى كىچىك.

⑤ بۇ تېلېۋىزور مېنىڭكى، ئاۋۇ رادىئو سېنىڭكى. بۇ قەلەم مېنىڭكى، ئاۋۇ كىتاب ئۇنىڭكى.

⑥ ماۋۇلار مېنىڭ كىتابلىرىم. ئاۋۇلار ئۇنىڭ كىتابلىرى.

2) «سۆز گۈلزارى» دا، «دېئالوگ» دا بېرىلگەن سۆز - جۈملىلەردىن پايدىلىنىپ تۆۋەندىكىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار.

① بىزنىڭ ئوخشاش ئويۇنىنى ئويناشنىمىز بار.

ئويناش → play ، قىلغۇسى بار → want to

② مېنىڭ ئىسمىم ئالىم، ئۇنىڭ ئىسمى تۇرسۇن.

③ سىز قەيەردىن كەلگەن؟

④ سىز بىلەن كۆرۈشكەنلىكىم ئۈچۈن خۇشالمەن.
⑤ ئاۋۇ قارىغاي مېنىڭكى.
⑥ قانداق تۇرىۋاتىسىز؟

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

1. A: What is your name?
   B: My name is Alim.
   A: What do you do?
   B: I am a student.
   A: Where are you from?
   B: I am from Urumqi.
   A: Where do you live?
   A: I live in Xinjiang University.

يۇقىرىقى دىئالوگنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسلانغاندا، تۆۋەندىكى بايانلاردىن خاتاسى.

A. ئالىم بىر ئوقۇغۇچى.
B. ئالىم ئۇرۇمچىدىن كەلگەن.
C. ئالىم شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىدا تۇرىدۇ.
D. بۇ دىئالوگدا ئالىم بىر يېقىن دوستى بىلەن پاراڭلىشىدۇ.

2. A: How are you, Tursun?
   B: Fine, thanks, and you?
   A: Me too. How is your father?
   B: He is well, Thank you.
   A: What have you been doing recently?
   B: I have been studying English.
   A: Is English very interesting?
   B: Yes, it is.
   A: I want to go, good bye, Alim!
   B: Good bye, Tursun!

يۇقىرىقى دىئالوگنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسلانغاندا تۆۋەندىكى بايانلاردىن دىئالوگدا تىلغا ئېلىنمىغىنى:

A. تۇرسۇننىڭ دادىسىنىڭ ئەھۋالى ياخشى.

B. تۇرسۇن ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتىدۇ.

C. ئالىم بىلەن تۇرسۇننىڭ كۆرۈشمىگىنىگە ئۇزۇن بولغان.

D. تۇرسۇن ئىنگلىزچىنى قىزىقارلىق تىل ئىكەن دېگەن ھېسسىياتقا كەلدى.

1 ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

ئەسكەرتىش Reminds

1. بۇ دەرسته ئېغىز تىلىدا كۆپ ئىشلىتىلىدىغان 30 غا يېقىن تىپىك جۈمله ۋە 50 دىن .ئارتۇق سۆز تونۇشتۇرۇلدى. ئوقۇغۇچىلارنىڭ بۇلارنى پىششىق ئىگىلىمەي تۇرۇپ ئىككىنچى دەرسكە ئۆتمەسلىكىنى تەۋسىيە قىلىمىز. سىز بۇ دەرستىكى بىلىملەر ئارقىلىق چەت ئەللىكلەر بىلەن سۆزلىشەلەيسىز.

2. ئوقۇغۇچىلار باشتىن باشلاپ ئېغىز تىلىغا ۋە تاۋۇشلارنى توغرا تەلەپپۇز قىلىشقا كۆچ سەرپ قىلىشى كېرەك. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، دەسلەپتە بەزى سۆز-جۈملىلەرنى توغرا تەلەپپۇز قىلالمىسا ئۇمىدسىزلەنمەسلىك، تەلەپپۇزنى ياخشىلاشنىڭ بىر مەزگىللىك جەريان ئىكەنلىكىنى تونۇش كېرەك.

3. خاتىرە تۇتۇش ياخشى ئادەت. ئوقۇغۇچىلار ھازىردىن باشلاپ كىچىك بىر خاتىرە تۇتۇپ، دەرستىكى مەزمۇنلارنى «گراممىتىكا، ئېغىزچە جۈملىلەر، سۆزلۈك ۋە باشقىلار» دېگەن تۈرلەر بويىچە ئايرىم - ئايرىم ماۋزا كېيىن ئۇنۇمىنى كۆرىدۇ.

4. تىل ئۆگىنىشته ئوقۇغۇچى ئىجادىي بولۇشى كېرەك. بۇ سۆزنى دەرسكە تەدبىقلىساق، ئوقۇغۇچى تېكىستنىڭ قۇرۇلمىسى بويىچە باشقا مەزمۇننى تۇزۇپ باقسا ۋە گراممىتىكا قىسمىدا كۆرسىتىلگەن جۈمله شەكلىگە ئاساسەن ئۆگەنگەن سۆزلىرىنى ئىشلىتىپ يېڭىچە جۈملىلەرنى تۇزۇپ باقسا بولىدۇ.

5. يېڭى ئۆگەنگەندە نەچچە خىل ماتېرىيالنى كۆرۈش، سۆزنى قالايمىقان ئۆگىنىشتىن ساقلىنىش كېرەك. بولمىسا ئوقۇغۇچىدا زور روھىي بېسىم پەيدا بولىدۇ.

6. ھازىردىن باشلاپ ئۇيغۇرچە - ئىنگلىزچە ماس كېلىدىغان جۈملە شەكىللىرىنى رەتلەش كېرەك.

Adages ھېكمەت

1. A little understanding is a dangerous thing.
چالا بىلىش قورقۇنچلۇق ئىش. (چالىلىقتا لەززەت بولمايدۇ.)
2. No pains, No gains. جاپا تارتمای ھالاۋەت يوق.
3. Easy come, Easy go.
ئوڭاي قولغا كەلگەن نەرسە ئىتتىك قولدىن كېتىدۇ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

ئۆزئارا سالاملاشقاندا دېيىلىدىغان باشقا جۈملىلەر

(ئوقۇغۇچىلارنىڭ يېڭى ئۆگەنگەندە ئېغىز تىلىنى ياخشى ئۆگىنىشىگە يارەدەم بېرىش مەقسىتىدە بىر نەچچە دەرسنىڭ «ئوقۇپ چۈشىنىش» قىسمىدا يەنىلا ئېغىز تىلىغا مۇناسىۋەتلىك، شۇ دەرس دائىلوگىدا چىقمىغان، باشقىچە دېيىلمۇ بولىدىغان جۈملىلەر بېرىلىدۇ.)

1. How goes it? /How is everything? /How is life?
2. All right! /Pretty good! /Just so so! /Not too bad.
3. Nice having met you. /Good to see you again.
4. Long time no see. /Have not seen you for ages.
5. Thank you! /Thanks/Thank you very much/Thanks a lot.
6. Much better, thank you.
7. Not too good yet.

Have you smiled today?
سىز بۈگۈن كۈلۈمسىرىدىڭىزمۇ؟

Unit 2

Summary ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Asking سوراش

Instruction كۆرسەتمە

(1) دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى: ① Are you ··· ing?
② Do you ···?
③ Did you ···?
④ Can you ···?
⑤ Will you ···?

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر 4. تۇر سۆزلەر 5. سۆزلەر ئۈچۈن مىسال ۋە ئىزاھات

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Life هايات

(ئىنگلىزچە قىسقا شېئىر)

«كۆڭۈل سوۋغىسى» دىكى سۆزلەر ۋە ئىزاھاتى

Text تېكىست

A Student's Statement about Himself
بىر ئوقۇغۇچىنىڭ ئۆزى ھەققىدىكى بايانى

Grammar گرامماتىكا

1. ئىنگلىز تىلىدىكى be ياغلامچى پېئىلى ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچە
2. ئىنگلىز تىلىدىكى ئۆزلۈك ئالماش ۋە چۈشۈم كېلىش ئالماش
3. ئىنگلىز تىلىدىكى ئادەتتىكى سوراق جۈملە ھەققىدە
4. ئىنگلىز تىلىدىكى «s» قوشۇمچىسى
5. گرامماتىكىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرىنىڭ ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە سېلىشتۇرمىسى

Demand تەلەپ

1. دىئالوگ ئۇچۇن قويۇلىدىغان تەلەپ
2. گرامماتىكا ۋە جۈملە شەكلى ئۇچۇن قويۇلىدىغان تەلەپ
3. سۆزلۈك ئۇچۇن قويۇلىدىغان تەلەپ

Exercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشىق
2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشىق
3. تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۇچۇن مەشىق
4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

Listening Comprehension	ئاڭلاپ چۈشىنىش
Reminds and Adages	ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت
Reading Comprehension	ئوقۇپ چۈشىنىش

ئىككىنچى دەرس Unit 2

Dialogue دىئالوگ

Asking سوراش

باشقىلار بىلەن كۆرۈشكەندە قارشى تەرەپكە مۇناسىۋەتلىك بەزى ئۇچۇرلارنى سوراش ئارقىلىق ئىگىلەشكە توغرا كېلىدۇ. سۆھبەت سوراش - جاۋاب بېرىش يوسۇندا داۋام قىلىدۇ. مەلۇم ئىشنىڭ شۇنداق ياكى شۇنداق ئەمەسلىكىنى سوراشتا، ئادەتتە بىز جاۋابى ئۆچۈن «ھەئە» ياكى «ياق» دەپ جاۋاب بېرىشكە بولىدىغان سوئال جۈملىنى ئىشلىتىمىز. بۇ دەرسنىڭ دىئالوگ قىسمىدا مۇشۇ خىلدىكى ئاددىي سوراق جۈملىلەر دەسلەپكى قەدەمدە تونۇشتۇرۇلىدۇ.

A: Are you studying English?

B: Yes, I am.

A: Are you reading English book?

B: Yes, I am.

A: Are you studying English at Xinjiang University?

B: No, I am not.

× × ×

A: Do you speak English?

B: Yes, I do.

A: Do you like music?

B: No, I don't.

A: Does she speak English?

B: Yes, she does.

A: Does she like music?

B: No, she doesn't.

× × ×

A: Did you study English before?

B: Yes, I did.

A: Did you go to Beijing before?

B: No, I did not.

× × ×

A: Can you read English books?

B: Yes, I can.

A: Can you sing English songs?

B: No, I can't

× × ×

A: Will you come tomorrow?

B: Yes, I will.

A: Will you stay here?

B: No, I will not.

دىئالوگدىكى سۆزلەر

1. study ['stʌdi] *v.* ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش
2. English ['iŋgliʃ] *n. a.* ئىنگلىز تىلى، ئىنگلىز، ئىنگلىزچە
3. read [ri:d] *v* ئوقۇماق، ئوقۇپ چۈشەنمەك
4. sing [siŋ] *v* ئېيتماق
5. song [sɔŋ] *n.* ناخشا
6. will [wil] *v.* ئىرادە، ... ماقچى، ... مەكچى
7. can [kæn] *v.* ... قىلالايدۇ، ... ئېتەلەيدۇ

8. tomorrow [təˈmɔrəu] *n.* ئەتە

9. stay [stei] *v.* تۇرماق، تۇرۇپ قالماق

Instructions كۆرسەتمە

1. ئىنگلىز تىلىدا ئۇيغۇرچىدا «… ۋاتامسىز» شەكىلدىكى سوراق جۈملە ئۇچۇن «Are you+پېئىل+ing» شەكىلدىكى جۈملە شەكلىنى ئىشلىتىمىز. «ھەئە» دەپ جاۋاب بېرىشكە توغرا كەلسە «Yes، I am» دەپ پېئىلنى قىسقارتىشقا بولىدۇ. «ياق» دەپ جاۋاب بېرىشكە توغرا كەلسە «No، I am not» دەپ «not» نىڭ كەينىدىكى پېئىلنى قىسقارتىشقا بولىدۇ.

2. قارشى تەرەپتىن ئادەتتە مەلۇم ئىشنى قىلىدىغان ياكى قىلمايدىغانلىقىنى، مەلۇم ئىشقا رايى بار-يوقلۇقىنى سوراشقا توغرا كەلگەندە، «ئەسلى پېئىل+Do you»لىق جۈملە شەكلىنى ئىشلىتىمىز. «Does» بولسا «do» نىڭ ئۇچىنچى شەخس بىرلىكتىكى ئۆزگەرگەن شەكلى. «ئۇ … قىلامدۇ؟» شەكىلدىكى سوراق جۈملە ئۇچۇن «Does she …» لىق جۈملىنى ئىشلىتىمىز. جاۋاب ئۇچۇن تەستىق شەكلى «Yes, she/he does»، ئىنكار شەكلى «No, she/he doesn't» بولىدۇ.

3. ئۇيغۇرچىدىكى «سىز … قىلدىڭىزمۇ؟/سىز … قىلغانمۇ؟» دېگەن مەنىگە ئۇدۇل كېلىدىغان جۈملە شەكلى «Did you …?» بولىدۇ. بۇ يەردىكى «Did» بولسا «Do» ياردەمچى پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى. «did»، «do»، «does» قاتارلىقلار ماھىيەتتە بىر بولۇپ، ئۇنىڭ پەرقىنى تۆۋەندىكىدەك جۈملىدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇ.

I do my homework (تاپشۇرۇق) every day.

مەن ھەر كۈنى تاپشۇرۇق ئىشلەيمەن.

I did my homework yesterday.

تاپشۇرۇقۇمنى تۈنۈگۈن ئىشلىدىم.

She/He/Alim does homework everyday.

ئۇ/ئالىم ھەر كۈنى تاپشۇرۇق ئىشلەيدۇ.

4. «Can you …?» — «… نى قىلالامسز؟» دېگەن مەنىنى، «Will you …?» — «سز … قىلامسز؟/قىلماقچىمۇسز؟» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. «ھەئە، قىلالايمەن» شەكىلدىكى تەستىق جاۋاب ئۇچۇن «Yes, I can» دەپ، «ياق، قىلالمايمەن» شەكىلدىكى ئىنكار مەنە ئۇچۇن «No, I can't» دەپ جاۋاب بېرىشكە بولىدۇ. «Will you …» لىق جۈملە شەكلى ئۇچۇن تەستىق شەكلىگە «Yes, I will» دەپ، ئىنكار شەكلىگە «No, I will not» دەپ جاۋاب بېرىشكە بولىدۇ.

دېئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

1. Are you + پېئىل + ing? … قىلىۋاتامسز؟
   Are you studying English? ① ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتامسز ② ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتامسىلەر؟
   Is she studying English? ئۇ ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتامدۇ؟
   Are they studying English? ئۇلار ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتامدۇ؟
   Am I studying English? مەن ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتامدىمەن؟
2. Do you + پېئىلنىڭ ئاسلى شەكلى + … ? سز (ئادەتتە) … قىلامسز؟
   Does he/she/+ پېئىلنىڭ ئاسلى شەكلى + … ? ئۇ (ئادەتتە) … قىلامدۇ؟
   Do you speak English? ئىنگلىزچە سۆزلەمسز؟ (ئادەتتە)
   Does he speak English? ئۇ ئىنگلىزچە سۆزلەمدۇ؟ (ئادەتتە)
   Do they/we/you speak English? ئۇلار/بىز/سىلەر/ئىنگلىزچە سۆزلەمدۇ؟ / سۆزلەمدۇق؟ / سۆزلەمسىلەر؟
3. Did you study English before? سز بۇرۇن ئىنگلىزچە ئۆگەنگەنمۇ؟
   Did he study English before? ئۇ بۇرۇن ئىنگلىزچە ئۆگەنگەنمۇ؟
   Did they study English before? ئۇلار بۇرۇن ئىنگلىزچە ئۆگەنگەنمۇ؟
   We
   I
   She
4. Can you read? ئوقالامسز؟
   Can he/she read? ئۇ ئوقالامدۇ؟

Can we/they/you read? بىز ئوقالامدۇق؟

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

(دىئالوگدىكى سۆزلەر ئاساسىدا كېڭەيتىلدى)

1.	book [buk] *n.*	كىتاب
	cook [kuk] *n.*	ئاشپەز
	hook [huk] *n.*	ئىلمەك
	look [luk] *v.*	قارىماق
2.	read [ri:d] *v.*	ئوقۇماق
	dead [ded] *a. b.*	ئۆلۈك، ئۆلگەن
	head [hed] *n.*	باش، باشلىق
	lead [li:d] *v.*	باشلىماق، يېتەكچىلىك قىلماق
3.	at [æt] *prep.*	... دا، ... تە
	cat [kæt] *n.*	مۆشۈك
	fat [fæt] *a.*	سېمىز
	sat [sæt] *v.*	ئولتۇردى (sit نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
	mat [mæt] *n.*	پالاز
	hat [hæt] *n.*	شىلەپە، باش كىيىم
4.	like [laik] *v.*	ياخشى كۆرمەك
	like [laik] *prep.*	... غا ئوخشاش
	bike [baik] *v.*	(ۋېلىسىپىت) مىنمەك
	hike [haik] *v.*	پىيادە يول يۈرمەك
5.	can [kæn] *v.*	... قىلالايدۇ
	an [æn]	بىر (سوزۇق تاۋۇش بىلەن باشلانغان سۆز ئالدىدا)
	fan [fæn] *n.*	ھەۋەسكار، مەستانە
	pan [pæn] *n.*	ساپلىق قازان

6.	will [wil] *v.*	ئىرادە، ... قىلماقچى، ...مەكچى
	fill [fil] *v.*	... بىلەن لىق تولماق، تولدۇرماق
	kill [kil] *v.*	ئۆلتۈرمەك
	mill [mil] *n.*	تۇگمەن
	ill [i:l] *a.*	كېسەل بولۇپ قالماق
	till [til] *prep.*	... غىچە، ... غا قەدەر
7.	sing [siŋ] *v.*	ئېيتماق
	ring [riŋ] *v.*	جىرىڭلىماق
	king [kiŋ] *n.*	پادىشاھ
	ring [riŋ] *n.*	تويلۇق ئۈزۈك، ھالقا
	wing [wiŋ] *n.*	قانات
8.	song [sɔŋ] *n.*	ناخشا
	long [lɔŋ] *a.*	ئۇزۇن، ئۇزاق
	wrong [rɔŋ] *a.*	خاتا

2. ئورتاق سۆزلەر

1.	idea [aidiə] *n.*	ئىدىيە
2.	Doctor [dɔktə:] *n.*	دوختۇر، دوكتور
3.	fact [fækt] *n.*	پاكىت
4.	element ['eləment] *n.*	ئېلېمېنت، ئامىل
5.	University [ˌju:ni'və:siti] *n.*	ئۇنىۋېرسىتېت
6.	universal [ˌju:ni'və:səl] *n.*	ئۇنىۋېرسال، ئومۇميۈزلۈك
7.	concert [kɔn'sə:t] *n.*	كونسېرت، نومۇر
8.	abstract ['æbstrækt] *a.*	ئابستراكت

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1. like [laik] *v.* ياخشى كۆرۈش ↔ dislike [dislaik] *v.* ئۆچ كۆرۈش
2. fat [fæt] *a.* سېمىز ↔ thin [θin] *a.* ئورۇق

3. long [lɔŋ] *a.* ئۇزۇن، ئۇزاق ↔ short [ʃɔ:t] *a.* قىسقا
4. king [kiŋ] *n.* پادىشاھ ↔ servant ['sə:vənt] *n.* قۇل
5. wrong [rɔŋ] *a.* خاتا ↔ right [rait] *a.* توغرا
6. abstract ['æbstrækt] *a.* ئابستراكت ↔ concrete ['kɔnkri:t] *a.* كونكېرت

4. تۈر سۆزلەر
(كۆپ ئىشلىتىلىدىغان 10 پېئىل)①

1. listen (to) [l:sn] *v.*	قۇلاق سالماق، ئاڭلىماق
2. hear [hiə] *v.* (heard, heard)	ئاڭلىماق
3. see [si:] *v.* (saw, seen)	كۆرمەك
4. write [rait] *v.* (wrote, written)	يازماق
5. walk [wɔ:k] *v.*	ماڭماق
6. stand [stænd] *v.* (stood, stood)	تۇرماق
7. sit [sit] *v.* (sat, sat)	ئولتۇرماق
8. play [plei] *v.*	ئويناش
9. work [wɔ:k] *v.*	ئىشلىمەك
10. say [sei] *v.* (said, said)	دېمەك

5. «سۆز گۈلزارى»غا مۇناسىۋەتلىك ئىزاھات

1. ئىنگلىز تىلى ئۇيغۇر تىلىغا ئوخشاشلا سۆزلەرنىڭ مورفولوگىيىلىك تۈزۈلۈشى ۋە ياسىلىشى ئارقىلىق مەنە ئىپادىلەيدىغان ئانالىتىك تىل. شۇڭا ئىنگلىز تىلىدا سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچىلار ئۇيغۇر تىلىكىدەكلا كۆپ. مەسىلەن، «قارىمۇ قارشى سۆزلەر» گۇرۇپپىسىدىكى «dislike» دېگەن سۆز «like» (ياخشى كۆرۈش) بىلەن «dis» دېگەن قوشۇمچىنىڭ بىرىكىشى ئارقىلىق ياسالغان. بۇ يەردىكى «dis» «ناتوغرا»، «بىئەدەپ» قاتارلىق سۆزلەردىكى «نا، بى» قوشۇمچىلىرىغا ئوخشاش ئەسلىدىكى مەنىنى ئىنكار

① 1ـ دەرسته ۋە 2ـ دەرسنىڭ دىئالوگىدا تونۇشتۇرۇلغان پېئىللار بۇ دەرسكە كىرگۈزۈلمىدى.

قىلىش رولىنى ئوتەيدۇ.

2. ئۇيغۇر تىلى ئوزۇنلۇق لېكسىكىسىنى بېيىتىش داۋامىدا چەت ئەل تىلىدىن نۇرغۇن سۆزلەرنى قوبۇل قىلغان. «سۆز گۈلزارى» نامى «ئورتاق سۆزلەر» گۇرۇپپىسىدا تونۇشتۇرۇلغان سۆزلەر ئىنگلىز تىلىدىن بۇاستە ياكى رۇس تىلىنىڭ ۋاستىسى ئارقىلىق تىلىمىزغا كىرگەن. ئىككىلا تىلغا ئورتاق، لېكىن ئاھاڭ جەھەتتىن ئازراق پەرقلىنىدىغان سۆزلەر خېلى بار. بۇنىڭدىن كېيىنكى دەرسلەردە بۇنداق سۆزلەرنى داۋاملىق تونۇشتۇرىمىز.

3. «تۇر سۆزلەر» دە ئەڭ كۆپ ئىشلىتىلىدىغان تۆت قائىدىلىك پېئىل (ئۆتكەن زامان مەنىسى ئۈچۈن ئارقىسىدىن « -ed» قانقىلى بولىدىغان پېئىل) ۋە ئالتە قائىدىسىز پېئىل (ئۆتكەن زامان شەكلى ئۈچۈن مۇقىم بىر قوشۇمچە قانقىلى بولمايدىغان، ئۆتكەن زامان شەكلى ئۆز ئالدىغا ئۆزگىرىدىغان پېئىل) تونۇشتۇرۇلدى. تىرناق ئىچىگە ئېلىنغىنى شۇ خىل قائىدىسىز پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى. بۇنى كېيىنكى دەرسلەردە تونۇشتۇرىمىز. ئوقۇغۇچىلار ھازىرچە پېئىللىدا شۇنداق بىر خىل ئەھۋالنىڭ بارلىقىنى بىلىپ قالسىلا بولىدۇ.

4. «قارىمۇ قارشى سۆزلەر» گۇرۇپپىسىدا مەنىسى بىر - بىرىگە پۈتەنلەي زىت كېلىدىغان سۆزلەر بېرىلدى. بىر تىلدا ھەممىلا سۆزنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزى بولىۋەرمەيدۇ. مەسىلەن، book (كىتاب) دېگەن سۆزنى ئالساق، ئۇنىڭغا قارىمۇ قارشى سۆز ئىزدەپ يۈرۈش بىر ئاۋارىگەرچىلىك. شۇڭا بىز بۇ گۇرۇپپىغا مەنە جەھەتتىن پۈتۈنلەي زىت كېلىدىغان سۆزلەرنىلا بەردۇق.

قارىمۇ قارشى سۆزلەر ئۈچۈن

The King likes the fat servant and dislikes the thin servant. To make a long story short, the fat servant always does things aright. But, the thin servant always does things wrong. So the King likes the fat servant.

پادىشاھ سېمىز قۇلىنى ياخشى كۆرىدۇ، ئورۇق قۇلىنى ياخشى كۆرمەيدۇ. ئۇزۇن گەپنى قىسقا قىلغاندا، سېمىز قۇل ئىشلارنى توغرا

بېجىرىدۇ. ئورۇق قۇل ھەمىشە ئىشلارنى خاتا قىلىدۇ. شۇڭا پادىشاھ سېمىز قۇلىنى ياخشى كۆرىدۇ.

To make a long story short ئۇزۇن گەپنى قىسقا قىلغاندا

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Life ھايات

Life can be good, سۆيۈملۈكتۇر ھايات گاھىدا،
Life can be bad. ھەسسىزدۇر يەنە بەزىدە.
Life is mostly cheerful, خۇشال قىلىپ كۈلدۈرسە گاھى،
But sometimes sad. گاھى سالار سىزنى دەردىغەمگە.

Life can be dreams, ھايات ئوخشار گاھىدا چۈشكە،
Life can be thought. ۋە ياكى ھەم بىر ئوي-خىيالغا.
Life can mean a person. كىرگۈزىدۇ گاھىدا يەنە،
Sitting in court. سىزنى، مېنى بىراقلا سوتقا.

Life can be dirty, ھايات شۇنداق شەپقەتسىز بەزەن،
Life can be painful. ئازابلىقتۇر گاھى چاغدا ھەم.
But life is what you make it, سىزگە باغلىق لېكىن ئۇ، شۇڭا
So try to make it beautiful. گۈزەل قىلىڭ ھاياتنى ھەردەم.

Text تېكىست

A Student's Statement About Himself

Maybe you ask:《Are you a new student? Are you studying English?》Yes, I am a new student. I am studying English. I studied Russian before. But, today English became the world language. So, I began to study English. I will go abroad after studying English hard.

Words سۆزلەر

1. maybe *adv.* بەلكىم (→ perhaps)

2. ask [æsk] *v.*	سورىماق
3. student ['stju:dənt] *n.*	ئوقۇغۇچى
4. English ['iŋgliʃ] *n. adj.*	ئىنگلىز تىلى، ئىنگلىز
5. study ['stʌdi] *v.*	ئۆگەنمەك
6. Russian ['rʌʃən] *n. adj.*	رۇس تىلى، رۇس
7. but [bʌt] *conj.*	بىراق
8. today [tə'dei] *n. adv.*	بۈگۈن، ھازىر
9. before [bifɔ:] *adv.*	بۇرۇن
10. became [bi'keim] *v.*	ئايلانماق(become نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
11. world [wə:ld] *n.*	دۇنيا
12. language ['læŋgwidʒ] *n.*	تىل
13. so [sou] *adj.*	شۇڭا، شۇڭلاشقا
14. began [bigæn] *n.*	باشلىماق(begin نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
15. go abroad [gəu ə'braud]	چەت ئەلگە چىقماق
16. after ['æ:ftə] *adj. prep.*	... دىن كېيىن
17. hard [hɑ:d] *adj. ad*	قاتتىق، تىرىشچ

تېكىست ئۈچۈن ئىزاھات

1. بۇ تېكىستتە ئاساسلىقى بىرىنچى دەرىجە سۆزلەنمىگەن be پېئىلىغا مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلاردىن be پېئىلىنىڭ ئاددىي سوراق جۈملە ۋە داۋاملاشقان ھازىرقى زامانداكى ئورنىغا دائىر جۈملىلەر بېرىلدى.

2. «study» دېگەن پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان (ئۆگەندىم)، ھازىرقى زامان (ئۆگىنىۋاتىمەن) دىكى شەكلى بېرىلدى. ئۆزگىرىش شەكلىگە دىققەت قىلىڭلار.

3. تېكىستتىكى «Russian» دېگەن سۆز ھەم «رۇس تىلى» ھەم «رۇس مىللىتى» دېگەن مەنىنى، «English» دېگەن سۆز ھەم «ئىنگلىز تىلى» ھەم «ئىنگلىز مىللىتى» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. شۇ نۇقتىدىن ئېيتقاندا، «Uyghur» دېگەن سۆز ھەم مىللىتىمىزنىڭ ئىسمىنى ھەم تىلىمىزنىڭ نامىنى كۆرسىتىدۇ.

4. «go abroad» تىكى «go»، «بېرىش» دېگەن مەنىدە، «abroad»

«چەت ئەل، ھەممە يەر» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. ئىككى سۆز قوشۇلۇپ «چەت ئەلگە چىقماق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

گرامماتىكا Grammar

1. ئىنگلىز تىلىدىكى be باغلامچى پېئىلى ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچە (Ⅱ)

1) بىرىنچى دەرسىنىڭ گرامماتىكا قىسمىدا be پېئىلىدىن كېيىن ئىسىم ياكى سۈپەت كەلسە بولىدىغانلىقىنى ئېيتىپ ئۆتتۇق. بۇ دەرسىنىڭ تېكىستىدە «I am studying English» (مەن ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىۋاتىمەن) دېگەن بىر جۈملە بېرىلدى. بۇنىڭدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، be پېئىلىدىن كېيىن پېئىلنىڭ « ing-» قوشۇمچىسى قېتىلغان ھازىرقى زامان تارماق شەكلى كەلسە «قىلىۋاتىمەن، ئېتىۋاتىمەن» مەنىسىدىكى داۋاملىشىۋاتقان ھازىر زامان ھاسىل بولىدۇ. ياسىلىشى: be+پېئىل+ing

مەن ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىۋاتىمەن. I am studying English. : مەسىلەن

ئۇ ئىنگلىزچە سۆزلەۋاتىدۇ. He is speaking English

You are doing your homework.

سەن تاپشۇرۇقۇڭنى ئىشلەۋاتىسەن.

2) be پېئىلى ئارىلاشقان يۇقىرىقىدەك تەستىق جۈملىنىڭ ئىنكار شەكلى «not» نى be پېئىلىنىڭ ئەينى بىر ۋاقىتتىدىن[1] كېيىن قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

مەن ئىنگلىز تىلى ئۆگەنمەيۋاتىمەن. I am not studying English.

ئۇ سۆزلىمەيۋاتىدۇ. He is not speaking.

سەن تاپشۇرۇقۇڭنى ئىشلىمەيۋاتىسەن. You are not doing your homework.

مەن خۇشال ئەمەس. I am not happy.

مەن ئوقۇغۇچى ئەمەس. I am not a student.

دېمەك، be پېئىلىدىن كېيىن سۈپەت، ئىسىم ياكى پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلى («ing» قېتىلغان شەكلى) كەلسە بولىدۇ. بۇلارنىڭ قايسىسى كېلىشىدىن قەتئىينەزەر، be پېئىلىدىن كېيىن not نى قاتاش ئىنكار

---

① be پېئىلىنىڭ ۋاقىتنى ئۇنىڭ ئۆزگىرىش شەكلىنى، يەنى am، are، is لارنى كۆرسىتىدۇ.

جۈمله هاسىل بولىدۇ.

3) be پېئىلى ئارىلاشقان جۈملىلەرنىڭ سوئال شەكلىنى ياساشتا، be پېئىلىنىڭ ئەينى بىر ۋاريىانتى (ئۆزگىرىش شەكلى) جۈملىنىڭ بېشىغا يۆتكىلىدۇ. مەسىلەن:

Are you studying English? سىز ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتىسىز؟

Are you happy? سىز خۇشالمۇ؟

Are you a student? سىز ئوقۇغۇچىمۇ؟

be پېئىلى ئارىلاشقان جۈملىنىڭ ئەسلى ھەكلى، سوئال شەكلى، ئىنكار شەكلىگە مۇناسىۋەتلىك جەدۋەل

ئەسلى شەكلى	سوئال شەكلى	ئىنكار شەكلى
I am studying English. مەن ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتىمەن.	Are you studying English. سىز ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتامسىز؟	I am not studying English. مەن ئىنگلىزچە ئۆگەنمەيۋاتىمەن.
I am happy. مەن خۇشال.	Are you happy? سىز خۇشالمۇ؟	I am not happy. مەن خۇشال ئەمەس.
I am a student. مەن بىر ئوقۇغۇچى.	Are you a student? سىز ئوقۇغۇچىمۇ؟	I am not a student. مەن ئوقۇغۇچى ئەمەس.

4) be پېئىلىنىڭ am، are، is قاتارلىق ئۆزگىرىش شەكلى ئونىڭ ھازىرقى زامان ۋاريىانتلىرىدۇر. was، were لەر بولسا be پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان ۋاريىانتلىرىدۇر. تۆۋەندىكى سېلىشتۇرمىغا قارىپ باقايلى.

① I am a student. مەن ھازىر ئوقۇغۇچى.

I was a student. مەن بۇرۇن ئوقۇغۇچى ئىدىم.

② You are speaking English. سەن ئىنگلىزچە سۆزلەۋاتىسەن.

You were speaking English. سەن ئىنگلىزچە سۆزلەۋاتقانىدىڭ.

«was» دېگىنى «am» بىلەن «is» نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى.

«were» دېگىنى «are» نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى.

I am, she is, he is, it is ھازىرقى زاماندا

I was, she was, he was, it was ئۆتكەن زاماندا

هازىرقى زاماندا they are, you are, we are

ئۆتكەن زاماندا they were, you were, we were

5) be پېئىلى ھەققىدە كىچىك خۇلاسە

① Be پېئىلى باغلامچى پېئىلدۇر. ئۇنىڭ هازىرقى زاماندىكى ئۆزگىرىش شەكىللىرى «am، are، is»، ئۆتكەن زاماندىكى ئۆزگىرىش شەكىللىرى «was، were» لاردىن ئىبارەت.

② be پېئىلى ئوخشىمىغان شەخسته ئوخشىمىغان شەكىلده ئۆزگىرىدۇ.

③ be پېئىلى ئاز-لاشقان جۈمله سۈپەت خاراكتېرلىك جۈمله دەپمۇ ئاتىلىدۇ. be پېئىلىدىن كېيىن ئىسىم، سۈپەت، پېئىلنىڭ هازىرقى زامان تارماق شەكلى كەلسە بولىدۇ.

④ be پېئىلى ئاز-لاشقان جۈملىلەرنىڭ سوئال شەكلى be پېئىلنىڭ ئەينى بىر ئۆزگىرىش شەكلىنى جۈملىنىڭ بېشىغا يۆتكەش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

⑤ be پېئىلى ئاز-لاشقان جۈملىلەرنىڭ ئىنكار شەكلى «not» نى be پېئىلنىڭ ئۆزگىرىش شەكلىدىن كېيىن قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

2. ئىنگلىز تىلىدىكى ئۆزلۈك ئالماش ۋە چۈشۈم كېلىش ئالماش

شەخس / ئالماش تۈرى	بىرىنچى شەخس		ئىككىنچى شەخس		ئۈچىنچى شەخس	
	بىرلىك	كۆپلۈك	بىرلىك	كۆپلۈك	بىرلىك	كۆپلۈك
چۈشۈم كېلىش ئالماش	me مېنى	us بىزنى	you سىزنى، سېنى	you سىلەرنى	him, her, it ئۇنى	them ئۇلارنى
ئۆزۈم ئالماش	myself مەن ئۆزۈم	ourselves بىز ئۆزىمىز	yourself سەن ئۆزۈڭ سىز ئۆزىڭىز	yourselves سىلەر ئۆزۈڭلار	himself ئۇ ئۆزى herself ئۇ ئۆزى itself ئۇ ئۆزى	themselves ئۇلار ئۆزى

① ئالماشنىڭ باش كېلىش شەكلى ئىگە بولىدا، چۈشۈم كېلىش شەكلى تولدۇرغۇچى بولىدا ئىشلىتىلىدۇ. مەسىلەن:

He likes me. ئۇ مېنى ياخشى كۆرىدۇ.

I like him. مەن ئۇنى ياخشى كۆرىمەن.

② ئۆزلۈك ئالماش جۈملىدە تولدۇ غۇچى، كېيىم خەۋەر بولغاندىن باشقا، «ئۆزى»، «شەخسەن» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I did it myself. مەن ئۇنى ئۆزۈم قىلدىم.

I studied English by myself.

مەن ئىنگلىز تىلىنى ئۆزۈم ئۆگەندىم.

③ ئۆزلۈك ئالماش ھەمىشە دېگۈدەك بىر قىسىم پېئىللار بىلەن بىللە كېلىپ تۇراقلىق ئىبارە ياسايدۇ. مەسىلەن:

Please help yourself. تارتىنماي ئېلىڭ(تاماق ئۈستىدە).

I am enjoying myself. كۆڭلۈم ئېچىلىپ قالدى.

3. ئىنگلىز تىلىدىكى ئادەتتىكى سوراق جۈملە

ئىنگلى تىلىدىكى ئادەتتىكى سوراق جۈملە ھەققىدىكى نەزەرىيىۋى چۈشەنچىلەرنى ئىگىلەشتىن بۇرۇن تۆۋەندىكى جۈملىلەرگە كۆز يۈگۈرتۈڭلار:

Did you study English? (Yes, I did/ No, I did not)

Do you study English everyday? (Yes, I do/ No, I do not)

Can you study English? (Yes, I can/ No, I can not)

Will you study English? (Yes, I will/ No, I will not)

Are you studying English? (Yes, I am / No, I am not)

Does he study English everyday? (Yes, he does/ No, he does not)

Do they study English everyday? (Yes, they do/ No, they do not)

يۇقىرىقى جۈملىلەردىن ئادەتتىكى سوراق جۈملە ھەققىدىكى تۆۋەندىكىدەك يەكۈنلەرگە ئېرىشىش مۇمكىن:

① ئادەتتىكى سوراق جۈملە جاۋابى ئۈچۈن No/Yes دەپ جاۋاب بېرىشكە بولىدىغان جۈملىدۇر. شۇڭا «Yes/No» لىق جۈملە دەپ ئاتىلىدۇ.

② ئادەتتىكى سوراق جۈملە Do ياردەمچى پېئىلىنىڭ ئۆزگىرىش شەكىللىرى (does ،did ،do)، تۈسلۈك پېئىللار (can ،may ،will)، be پېئىلىنىڭ ۋاريانتلىرى (am ،is ،was/are ،were) نى ئىگىنىڭ ئالدىغا قويۇش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

③ ئادەتتىكى سوراق جۈملىگە جاۋاب بەرگەندە، Yes ياكى No دىن كېيىن بىر قىسقا تىنىپ، جۈملىنىڭ بېشىدىكى Do ياردەمچى پېئىلى، be پېئىلى، تۈسلۈك پېئىللارنىڭ ئارقىسىدىن not نى قاتسا قلا بولىدۇ. تەپسىلىي جاۋاب بېرىش ھاجەتسىز. يۇقىرىدا مىسال كەلتۈرۈلگەن جۈملىلەر ئادەتتىكى سوراق جۈملىنىڭ سوئال شەكلى، قىسقىچە تەستىق شەكلى ۋە قىسقىچە ئىنكار قىلىش شەكلىگە ۋەكىللىك قىلالايدۇ.

④ ئادەتتىكى سوراق جۈملىلەرنىڭ ئاخىرى يۇقىرى ئىنتۇناتسىيىدە ئېيتىلىدۇ. مەسىلەن:

Are you a new student?	سىز يېڭى ئوقۇغۇچىمۇ؟
Can you help me?	ماڭا ياردەم بېرەلەرسىزمۇ؟

4. «s» قوشۇمچىسى ھەققىدە

① ئىنگلىز تىلىدىكى «s» قوشۇمچىسى ئۈيغۇر تىلىدىكى ئىگىلىك كېلىش قوشۇمچىسى «نىڭ» غا ئوخشاش تەۋەلىك، ئىگىلىك مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. بۇنداق ئەھۋالدا ئىسىمنىڭ ئارقا ئۈستى تەرىپىدىن بىر پەش قويۇش كېرەك.

This is Alim's book.	بۇ ئالىمنىڭ كىتابى.
That is Tursun's sister.	ئاۋۇ تۇرسۇننىڭ ھەدىسى.

② زور كۆپ ساندىكى ئىسىم (قائىدىلىك ئىسىم) دىن كېيىن كېلىپ، كۆپلۈك(لار، لەر) مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ.

student → students	book → books	girl → girls
قىزلار ← قىز	كىتابلار ← كىتاب	ئوقۇغۇچىلار ← ئوقۇغۇچى

③ ئىگىسى ئۈچۈن ئۈچىنچى شەخس بىرلىك «ئۇ» (it/he/she ۋە ئادەم ئىسىملىرى) ئىشلىتىلگەن ۋە ئادەتتىكى، نورمالللىقتا ئايلانغان ھەرىكەت ئىپادىلەنگەن جۈملىلەردە پېئىلدىن كېيىن كېلىدۇ. مەسىلەن:

She gets up at six o'clock every day.

ئۇ ھەر كۈنى سائەت ئالتىدە ئورنىدىن تۇرىدۇ.

He likes me too much. ئۇ مېنى بەكمۇ ياخشى كۆرىدۇ.

It looks very good.

ئۇ (مەلۇم نەرسە ياكى شەيئى) ياخشىدەك كۆرۈنىدۇ.
Alim studies English very hard usually.
ئالىم ئادەتتە ئىنگلىز تىلىنى تولىمۇ تىرىشىپ ئۆگىنىدۇ.

5. گراممماتىكىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرىنىڭ ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە سېلىشتۇرمىسى

① be پېئىلىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

A: I am speaking English. مەن ئىنگلىزچە سۆزلەۋاتىمەن.
He is studying English. ئۇ ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتىدۇ.
You are writing. سەن يېزىۋاتىسەن.
We (you, they) are playing football.
بىز (سىلەر، ئۇلار) پۇتبول ئويناۋاتىمىز. (ئويناۋاتىسىلەر، ئويناۋاتىدۇ)

B: Are you speaking English? سىز ئىنگلىزچە سۆزلەۋاتامسىز؟
Is he studying English? ئۇ ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتامدۇ؟
Are they (you, we) playing football? ئۇلار پۇتبول ئويناۋاتىدۇ.

C: I am not speaking English. مەن ئىنگلىزچە سۆزلىمەيۋاتىمەن.
He (she, Alim) is not studying English.
ئۇ ئىنگلىزچە ئۆگەنمەيۋاتىدۇ.
You (they we) are not playing football.
سىز/سىلەر پۇتبول ئويناماۋاتىسىز.

D: I am a student. مەن ئوقۇغۇچى. (ھازىرقى ئەھۋال)
I was a student. مەن ئوقۇغۇچى ئىدىم. (بۇرۇن)
We (they, you) are students. بىز ئوقۇغۇچى.
We (they, you) were students. بىز ئوقۇغۇچى ئىدۇق.
We (you, they) are studying English now.
بىز ھازىر ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتىمىز. (ھازىر)
We (you, they) were studying English at this time yesterday.
بىز تۈنۈگۈن مۇشۇ ۋاقىتتا ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتقانىدۇق. (بۇرۇن)

E: I am a girl. مەن بىر قىز. (be دىن كېيىن ئىسىم كېلىدۇ)

I am happy. مەن خۇشال. (be دىن كېيىن سۈپەت كېلىدۇ)

I am speaking. مەن سۆزلەۋاتىمەن.

(be دىن كېيىن پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلى كېلىدۇ)

② چۈشۈم كېلىش ئالماش ۋە ئۆزلۈك ئالماشقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

A: I like him (her, it) مەن ئۇنى ياخشى كۆرىمەن.

She helps me (us). ئۇ ماڭا① (بىزگە) ياردەم بېرىدۇ.

I will miss you. مەن سىزنى (سىلەرنى) ئەسلەپ تۇرىمەن.

I love him (them). مەن ئۇنى (ئۇلارنى) سۆيىمەن.

B: I studied English myself. مەن ئىنگلىز تىلىنى ئۆزۈم ئۆگەندىم.

I will talk to the teacher himself.

ئوقۇتقۇچىنىڭ ئۆزى بىلەن سۆزلىشىمەن.

③ ئادەتتىكى سوراق جۈملىگە مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

A: Did you study English? سىز (بۇرۇن) ئىنگلىزچە ئۆگەنگەنمۇ؟

Yes, I did. / No, I did not. ھەئە، ئۆگەنگەن/ياق، ئۆگەنمىگەن.

Do you study English every day? ھەر كۈنى ئىنگلىزچە ئۆگىنەمسىز؟

Yes, I do. / No, I do not. ھەئە، ئۆگىنىمەن/ياق، ئۆگەنمەيمەن.

Does she (he) study English? ئۇ ئىنگلىزچە ئۆگىنەمدۇ؟

she does/No, she does not. ، Yesھەئە، ئۆگىنىدۇ/ياق، ئۆگەنمەيدۇ

B: Are you writing a letter? خەت يېزىۋاتامسىز؟

Yes, I am/No, I am not. ھەئە، يېزىۋاتىمەن/ياق، يازمايۋاتىمەن.

Is he (she) listening to music? ئۇ مۇزىكا ئاڭلاۋاتامدۇ؟

Yes, He (she) is/No, he (she) is not.

ھەئە، ئاڭلاۋاتىدۇ/ياق، ئاڭلىمايۋاتىدۇ.

C: Will you come? كەلمەكچىمۇسىز؟

Yes, I will/No, I will not. ھەئە، كەلمەكچى/ياق، كەلمەكچى ئەمەس.

Can you speak French? فرانسۇزچە سۆزلىيەلەمسىز؟

---

① ئىنگلىزچىدىكى چۈشۈم كېلىش ئالماشنى تەرجىمە قىلغاندا، ھەر قانداق ئەھۋالدا ئۆيغۇرچىدىكىدەك ئالماشتىن كېيىن «نى» قاتىدىغان ئىش بولمايدۇ.

Yes, I can/No, I can not. ھەئە، سۆزلىيەلمەيمەن/ياق، سۆزلىيەلمەيمەن.

④ «s» قوشۇمچىسىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

My students are very clever. مېنىڭ ئوقۇغۇچىلىرىم بەك ئەقىللىق.

I have two pens and three pencils.

مېنىڭ ئىككى قەلىمىم ۋە ئۈچ قېرىندىشىم بار.

She speaks English very well. ئۇ ئىنگلىزچىنى بەك ياخشى سۆزلەيدۇ.

He often comes here. ئۇ بۇ يەرگە دائىم كېلىدۇ.

Tursun plays football sometimes. تۇرسۇن بەزىدە پۇتبول ئويناپدۇ.

Demand تەلەپ

1. دېئالوگ ئۇچۇن قويۇلىدىغان تەلەپ

① بۇ دەرسىنىڭ دېئالوگ قىسمىدا ئاساسەن دېگۈدەك «ھەئە» ياكى «ياق» دەپ جاۋاب بېرىشكە بولىدىغان ئادەتتىكى سوراق جۈملىلەرگە مۇناسىۋەتلىك ئۇلگىلەر بېرىلدى. ئوقۇغۇچىلار مۇشۇ خىلدىكى ئاددىي جۈملىلەرنى تۇزۇپ ئۆزئارا مەشىق قىلىشسا بولىدۇ.

② ئادەتتىكى سوراق جۈملىنىڭ ئەسلى شەكلى، قىسقىچە تەستىق شەكلى، قىسقىچە ئىنكار شەكلىنى ئىگىلىۋالغاندىن كېيىن، شۇ قۇرۇلمىغا چۈشۈرۈپ يېڭىچە جۈملىلەرنى تۇزۇشكە جۈرئەت قىلىش كېرەك.

③ ئېغىز تىلىدا ئىنكار جۈملىگە مۇناسىۋەتلىك بىر قىسىم تەركىبلەرنىڭ قىسقارتىلغان شەكلى بار. ئۇنىڭغا دىققەت قىلىش كېرەك:

will not=won't, do not=don't, did not=didn't

can not=can't, does not=doesn't,

are not=aren't, is not=isn't

2. گرامماتىكا ۋە جۈملە شەكلىگە مۇناسىۋەتلىك تەلەپ

① بۇ دەرسىنىڭ گرامماتىكا قىسمىدا be پېئىلى ھەققىدە خۇلاسە بېرىلدى. بۇنىڭدىن كېيىنكى دەرسلەردە سىستېمىلىق تونۇشتۇرۇلمايدۇ. ئوقۇغۇچىلار 3- دەرسكە ئۆتۈشتىن بۇرۇن be پېئىلىنىڭ نېمىلىكى ھەققىدە ئېنىق چۈشەنچىگە ئىگە بولۇشى كېرەك. بولمىسا، كېيىنكى دەرسلەردە بەك

قىينىلىپ قالىدۇ. چۈنكى، be پېئىلى ناھايىتى مۇھىم. نۇرغۇن ئەھۋالدا be پېئىلسىز جۈملە تۈزۈلمەيدۇ.

② ئىنگلىز تىلىدىكى be پېئىلى ئارىلاشقان جۈملىلەر بىلەن ئۇيغۇر تىلىدىكى شۇنىڭغا ماس كېلىدىغان جۈملىلەرنىڭ شەكىللىرىنى سېلىشتۇرۇش كېرەك. بۇ، ئوقۇغۇچىلارنىڭ be پېئىلىنىڭ ماھىيىتىنى چۈشىنىشىگە پايدىلىق.

③ چۈشۈم كېلىش ئالماش ۋە ئۆزلۈك ئالماشنى ئۇيغۇر تىلىغا تەرجىمە قىلىپ بېقىپ، ئۆزئارا پەرقىنى تېپىپ چىقىش كېرەك.

3. سۆزلۈك ئۇچۇن قويۇلىدىغان تەلەپ

① بۇ دەرسىنىڭ «سۆزلۈك گۈلزارى»نىڭ تۈر سۆز قىسمىدا ئىنگلىز تىلىدا كۆپ ئىشلىتىلىدىغان بىر قىسىم پېئىللار تونۇشتۇرۇلدى. ئوقۇغۇچىلار شۇ پېئىللارنى باشقا سۆزلەر بىلەن بىرلەشتۈرۈپ، قۇرۇلمىسى تېكىستنىكىگە ئوخشىمايدىغان ئايرىم تېكىست تۈزۈپ باقسا بولىدۇ.

② ئوقۇغۇچىلار سۆزنى پىششىق ئۆگىنىمەن دەيدىكەن، ئۇنى چوقۇم جۈملە ئىچىدە ئۆگىنىشى كېرەك. بولۇپمۇ سۈپەت ۋە پېئىل، رەۋىشنىڭ شۇ جۈملىدىكى ئورنىغا دىققەت قىلىش لازىم. سۆزنى ئايرىم، قارىسىغا يادلاشتىن ساقلىنىشى كېرەك.

مەشىق Exercises

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشىق

1) دىئالوگدىكى جۈملە شەكىللىرىگە ماسلاشتۇرۇپ بىرىلگەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

① A: سىز ھازىر كىتاب ئوقۇۋاتامسىز؟ B: ھەئە.

② A: سىز ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىۋاتامسىز؟ B: ياق.

③ A: سىز كىتاب ئوقۇيالامسىز؟ B: ھەئە.

④ A: سىز ناخشا ئېيتالامسىز؟ B: ياق.

⑤ A: سىز ئىنگلىز تىلى ئۆگىنەمسىز؟ B: ھەئە.

2) ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ، ھازىرغىچە ئۆگەنگەن

سۆزلەرنى ئىشلىتىش ئارقىلىق ھازىر داۋاملىشىۋاتقان ئەھۋالغا، ئەمدى بولىدىغان ئەھۋالغا، ئۆتۈپ كەتكەن ئەھۋالغا ۋە ئىقتىدارغا (مەلۇم ئىشنى قىلالايدىغان، قىلالمايدىغانلىقىغا) سوئال قويۇپ جاۋاب بېرىڭلار.

ئۈلگە

a. Are you ··· ing? ··· قىلىۋاتامسىز؟
b. Will you ···? ··· قىلامسىز؟
c. Did you ··· ··· قىلدىڭىزمۇ؟
d. Can you ··· ··· قىلالامسىز؟

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1) تۆۆەندىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق كېلىدىغىنىنى تاللاپ بوش ئورۇنغا تولدۇرۇڭلار:

1. I ( ) go tomorrow. مەن ئەتە ماڭماقچى.
a. will b. kill c. mill d. till
2. We ( ) to play football. بىز پۇتبول ئويناشنى ياخشى كۆرىمىز.
a. bike b. hike c. like d. dislike
3. Did you ( ) this book? سىز بۇ كىتابنى ئوقۇغانمۇ؟
a. dead b. lead c. read d. head
4. I have ( ) English book. مېنىڭ بىر ئىنگلىزچە كىتابىم بار.
a. fan b. an c. pan d. can

2) ئۈلگىگە قاراپ تۆۆەندە بېرىلگەن پېئىللار بويىچە جۈملىنى ئاخىرلاشتۇرۇڭلار.

play: ئۇ ئويناۋاتىدۇ: ئۈلگە: She is playing.
① ئۇ ئوقۇۋاتىدۇ. She is ·····
② ئۇ ئۆگىنىۋاتىدۇ.
③ ئۇ مېڭىۋاتىدۇ.
④ ئۇ ئىشلەۋاتىدۇ.

⑤ ئۇ پيانىنى چالىدۇ.

3. تېكىست ۋە گراممانتىكا ئۇچۇن مەشىق

1) جۈملىنىڭ مەنىسىگە ئاساسەن بوش ئورۇنغا مۇۋاپىق كېلىدىغىنىنى تاللاڭلار:

① I ( ) speak English. مەن ئىنگلىزچە سۆزلىيەلەيمەن.
a. will b. did c. can d. do

② ( ) you like music? مۇزىكىنى ياخشى كۆرەمسىز؟
a. do b. did c. does d. are

③ ( ) she like this? ئۇ بۇنى ياخشى كۆرەمدۇ؟
a. do b. does c. did d. will

④ ( ) you come here before? سىز بۇ يەرگە كەلگەنمۇ؟
a. does b. do c. did d. can

⑤ I studied English ( ). ئىنگلىزچىنى ئۆزۈم ئۆگەندىم.
a. himself b. herself c. yourself d. myself

⑥ My mother likes ( ). ئانام مېنى ياخشى كۆرىدۇ.
a. mine b. me c. mine d. I

2) تۆۋەندىكى ھەر قايسى جۈملىدە «s» قوشۇمچىسىنىڭ قانداق مەنىدە ۋە رولدا كەلگەنلىكىنى ئېيتىپ بېرىڭلار:

① She speaks English very well. ئۇ ئىنگلىزچىنى بەك ياخشى سۆزلەيدۇ.
② This is Tursun's book. بۇ تۇرسۇننىڭ كىتابى.
③ I have two pens. مېنىڭ ئىككى قەلىمىم بار.

3) ئىنگلىز تىلىدا قانداق ئەھۋالدا سۆزنىڭ بىرىنچى ھەرپى چوڭ يېزىلىدۇ؟ مۇھاكىمە قىلىڭلار.

4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

1) مەن پۈتبول ئويناشنى ياخشى كۆرىمەن.
2) مەن خەت يېزىۋاتىمەن.
3) مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن.

4) دوختۇرنىڭ ئىدىيىسى خاتا.
5) ئۇ بۇرۇن رۇسچە ئۆگەنگەن، ھازىر ئىنگلىزچە ئۆگىنىۋاتىدۇ.
6) مەن بۇگۈن ئىشلىدىم، ئەتە ئىشلىمەيمەن.

ئاڭلاپ چۈشىنىش — Listening Comprehension

1. A: Do you like music?
   B: Yes, I do.
   A: Did you listen to Jazz music?
   B: No, I didn't. I used to hate it.
   A: Are you listening to music?
   B: No, I am not.

يۇقىرىقى دىئالوگنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسلانغاندا، تۆۋەندىكى بايانلاردىن خاتاسى:

A. B كىشى مۇزىكا ئاڭلاشنى ياخشى كۆرىدۇ.
B. A كىشى جاز مۇزىكىلىرىغا ئۆچ.
C. B كىشى بۇرۇن جاز مۇزىكىلىرىنى ئاڭلىمىغان.
D. B كىشى ھازىر مۇزىكا ئاڭلاۋاتىدۇ.

2. A: Are you studying English?
   B: Yes, I am.
   A: Is he speaking?
   B: No, he is not.
   A: Are they playing football?
   B: No, they are not.

يۇقىرىقى دىئالوگنىڭ مەزمۇنىدىن قارىغاندا، تۆۋەندىكىلەردىن خاتاسى:

A. B كىشى ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىۋاتىدۇ.
B. ئۇ سۆزلىمەيۋاتىدۇ.
C. ئۇلار پۇتبول ئويناۋاتىدۇ.
D. A كىشىمۇ ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىۋاتىدۇ.

1. ھازىرغىچە ئويغۇرلارنىڭ ئىنگلىزچە ئوقۇتۇش پروگراممىسى ۋە لايىھىسى مۇكەممەل يوسۇندا بارلىققا كەلگىنى يوق. گەرچە ئىنگلىزچە كۇرسلار جىق ئېچىلغان بولسىمۇ، لېكىن ئوقۇتقۇچىلارنىڭ ئوقۇتۇش ئۇسۇلى ئاساسلىقى كىتابتا نېمە بولسا شۇنى ئۆگىتىش بىلەن چەكلىنىۋاتىدۇ. ھەر قانداق بىر ئىنگلىز تىلى ئوقۇتقۇچىسى ئۆزىگە ۋە ئوقۇغۇچىلىرىغا مۇۋاپىق كېلىدىغان ئوقۇتۇش ئۇسۇلىنى تېپىپ چىقىشى، ھەر بىر ئىنگلىز تىلى ئۆگەنگۈچى ئۆزى نەپ ئالالايدىغان، ئۆز خاراكتېرىگە ماس كېلىدىغان ئۆگىنىش ئۇسۇلى ئۇستىدە ئىزدىنىشكە جۇرئەت قىلىشى كېرەك.

2. 30 ياشتىن بۇرۇنقى تەربىيە تىل تەربىيىسى بولۇش كېرەك. ھازىر ئۇيغۇر تىلىمىز رايون خاراكتېرلىك تىل بولۇپ قالدى. دۇنيانى چۈشىنىمىز، ئۆزىمىزنى دۇنياغا يۇزلەندۇرىمىز دەيدىكەنمىز، ئانا تىلىمىزنى ياخشى ئۆگىنىش بىلەن بىر ۋاقىتتا خەلقئارالىق تىللارنى ياش ۋاقتىمىزدىن باشلاپ ياخشى ئۆگىنىشىمىز كېرەك. لېكىن بۇ جەريان قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ئىشقا ئاشمايدۇ. شۇڭا ئوقۇغۇچىلار ھازىردىن باشلاپ ئۆزىدىكى بوشاڭلىق، لايغەزەللىك قاتارلىق يارىماس ئىللەتلەرنى تاشلىشى، قەتئىي ئىرادە ۋە غايە تىكلىشى كېرەك.

3. «ئۆزىنى ئىپادىلىيەلمىگەن كىشى قۇل دېمەكتۇر» دەيدۇ مەرھۇم ئالىممىز ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەت ئىمىن. بىزنىڭ ئارىمىزدا ئىنگلىز تىلىنى نەچچە يىل ئۆگىنىپمۇ تۇزۇك سۆزلىشەلمەيدىغانلار ناھايىتى جىق. بۇنداق بولۇشىدىكى سەۋەب، ئۇلارنىڭ ئۆگەنگەنلىرىنى جانلىق ئىشلەتمىگەنلىكىدە، سۆزلەپ ئەمەس، كۆرۈش، ئوقۇش ئارقىلىق ئۆگەنگەنلىكىدە. بىز ھەر قايسى دەرسلەردە ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئۆگەنگەن بىلىملىرىنى دەۋرىي يوسۇندا قايتا - قايتا پىششىقلىشى ئۈچۈن تىرىشتۇق، نۇرغۇن جۈملە شەكىللىرىنى ئۆگەتتۇق. جۈملە شەكىللىرىنى بىر بىنانىڭ جاھازىسى دېسەك، سۆز شۇ بىنانى قويۇرىدىغان كېسەكتۇر. ئوقۇغۇچىلارنىڭ تىكلىۋالغان جاھازىسىغا كېسەكلەرنى سېلىپ پۈختا بىر بىنا قويۇرۇپ چىقىشىغا تىلەكداشىمىز.

Adages هېكمەتلەر

1. Perfect practice makes perfect.
مۇكەممەل مەشىق ئادەمنى مۇكەممەل قىلىدۇ.
2. Rome wasn't built in a day.
رىم شەھىرى بىر كۈندىلا پۈتكەن ئەمەس (بەش قولنى ئېغىزغا تەڭ تەققىلى بولمايدۇ).
3. A friend in need is a friend indeed.
مۇھتاجلىقتا ئەسقاتقان دوست— ھەقىقىي دوستتۇر.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

«سوراش» تا ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر

1. Can I ask a question? (Yes, of course!)
2. I can't understand you.
3. I want to ask a question.
4. Is it clear to you?
5. Pardon?
6. Excuse me, Can you repeat it?

Please try to be happy every moment.
ھەر قاچان خۇشال ياشاشقا تىرىشىڭ.

ئۇچىنچى دەرس Unit 3

Summary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Introduction تونۇشۇش

Instruction	كۆرسەتمە
دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى	① Let me introduce myself. I am ⋯ ② This is ⋯ She (he) is ⋯ ③ May I introduce you to ⋯

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر 4. تۈر سۆزلەر 5. سۆزلەر ئۈچۈن ئىزاھات ۋە مىسال

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Text تېكىست

تېكىست ئۈچۈن ئىزاھات

Grammar گرامماتىكا

1. ئىنگلىز تىلىدىكى سوئال ئالماش 2. ئىنگلىز تىلىدىكى ئالاھىدە سوراق جۈملە 3. ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللار ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچە (پېئىلنىڭ تۈرلىرى، ئالاھىدىلىكلىرى) 4. ئىسىمنىڭ بىرلىك ۋە كۆپلۈك

شەكلى 5. گرامماتىكىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرىنىڭ ئىنگلىزچە-ئۇيغۇرچە سېلىشتۇرمىسى

تەلەپ Demand

1. دىئالوگ ئۇچۇن تەلەپ 2. گرامماتىكا ۋە جۈملە شەكلى ئۇچۇن تەلەپ 3. سۆزلۈك ئۇچۇن تەلەپ

مەشق Exercises

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشق 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشق 3. تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۇچۇن مەشق

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds And adages

ئوقۇپ چۈشىنىش Reading Comprehension

ئۇچىنچى دەرس Unit 3

Dialogue دىئالوگ

Theme: Introduction تونۇشۇش

تونۇشۇش كىشىلىك ئالاقىدە كەم بولسا بولمايدىغان بىر ئىش. ئۆزىنى باشقىلارغا تونۇشتۇرۇش ۋە باشقىلار بىلەن تونۇشۇشتىكى مەقسەت قارشى تەرەپ بىلەن ئۆزئارا چۈشەنچە ھاسىل قىلىشتىن ئىبارەت. شۇڭا تونۇشتۇرۇش سەنئىتىنى ئىگىلەشكە توغرا كېلىدۇ. بۇنىڭدىن كېيىن بىزگە ئامېرىكىلىقلار ۋە ئىنگلىزلار بىلەن ئۇچرىشىش پۇرسىتى تېخىمۇ كۆپ بولىدۇ. ئوقۇغۇچىلارنىڭ بۇ «سەنئەت»نى ياخشى ئىگىلىۋېلىشىنى سورايمىز.

ئۆزئارا تونۇشقاندا

A: Hi, let me introduce myself. I am Tom.

B: How do you do, Tom? My name is Kate.

A: How do you do, Kate? Are you a new comer?

B: Yes, I am. Let's be friends.

باشقىلارنى تونۇشتۇرغاندا

A: Hi, John, this is Aynur, she is my classmate.

B: It's nice to meet you, Aynur.

A: Aynur, John is my friend.

C: Nice to meet you, too.

باشقىلارغا تونۇشتۇرغاندا

A: May I introduce you to Jack?

B: I think we know each other.

C: Yes, I remember you.

B: Yes, it was last month.

Instruction كۆرسەتمە

1. باشقىلارنى تونۇشتۇرغاندا، ئادەتتە ساھىبخانىنى مېھمانغا، ياشلارنى چوڭلارغا تونۇشتۇرۇش كېرەك. ئەگەر تونۇشتۇرۇلغۇچى ئايرۇيى ئوستۇن، كۆپكە تونۇش كىشى بولسا، باشقىلارنى ئۇنىڭغا تونۇشتۇرۇش كېرەك.

2. to sb. (مەلۇم ئادەم) introduce sb. نىڭ مەنىسى مەلۇم كىشىنى باشقىلارغا تونۇشتۇرۇش دېگەنلىك بولىدۇ.

دىئالوگدىكى يېڭى سۆزلەر

1. let	[let] *v.*	يول قويماق، ... قىلايلى، ئېتەيلى
2. introduce	[ˌintrəˈdjuːs] *v.*	تونۇشتۇرماق
3. new comer	[njuː ˈkʌmə] *n.*	يېڭى كەلگۈچى
4. friend	[frend]	دوست
5. classmate	[ˈklɑːsmeit]	ساۋاقداش
6. know	[nəu]	بىلمەك، تونۇماق
7. each other	[iːtʃ ˈʌðə] *adv.*	ئۆز ئارا
8. remember	[riˈmembə] *v.*	ئەسته ساقلىماق، ئەسلىمەك
9. last month	[lɑːst mʌnθ]	ئالدىنقى ئاي

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپتىلىك سۆزلەر

1. let [let] *v.*	يول قويۇش	bet [bet] *v.*	ئۆتۈشماق، گول باغلاشماق
get [get] *v.*	ئېرىشىش	net [net] *v.*	تور
yet [yet] *adv.*	... تېخىچە	set [set] *v.*	گورناشماق
2. new [njuː] *adj.*	يېڭى	few [fjuː] *adj.*	ئاز

dew [dju:] *n.* شەبنەم

3. class ['klɑ:s] *n.* سىنىپ glass ['glɑ:s] *n.* رومكا، جام
grass ['grɑ:s] *n.* چۆپلۇك

4. each [i:tʃ] *adv.* ھەرقايسى *pron.* ھەربىر
peach [pi:tʃ] *n.* شاپتۇل teach [ti:tʃ] *v.* ئۆتمەك، ئۆگەتمەك

5. remember [ri'membə] *v.* ئەسلىمەك member [membə] *n* ئەزا

6. last [lɑ:st] *adj.* ئاخىرقى fast [fɑ:st] *adv.* تېز، چاپسان
cast [kɑ:st] *v.* تاشلىماق، ئاتماق

2. ئورتاق سۆزلەر

1. drama ['drɑ:mə] *n.* دراما
2. real [riəl] *adj.* رېئال، چىن
3. theatre ['θi:ətə] *n.* تىياتىرخانا، تىياتىر
4. concrete ['kɔnkri:t] *adj.* كونكرېت
5. artist ['ɑ:tist] *n.* ئارتىس، سەنئەتكار
6. comedy ['kɔmidi] *n.* كومېدىيە
7. computer [kəm'pju:tə] *n.* كومپيۇتېر

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1. let [let] *v.* يول قويماق ⟷ forbid چەكلىمەك
2. friend [frend] *n.* دوست ⟷ enemy دۇشمەن
3. remember [ri:məmbə] *v.* ئېسىدە تۇتماق ⟷ forget ئۇنتۇپ قالماق
4. last [lɑ:st] *adj.* ئاخىرقى ⟷ next كېيىنكى
5. few [fju:] *adj.* ئاز ⟷ a lot of نۇرغۇن

جۈملىلەر

1. Don't forbid me. Let me speak something to him.
مېنى توسمىما، ئۇنىڭغا ئازراق ېىر نەرسە دەۋالغىلى قويۇ.
2. We should remember our friends. But we shouldn't forget our enemies.

بىز دوستلىرىمىزنىڭ ئەسته ساقلىشىمىز كېرەك. لېكىن، دۇشمەنلىرىمىزنىمۇ ئۇنتۇپ قالماسلىقىمىز لازىم.

3. He came last month. Maybe he will go next week.
ئۇ ئالدىنقى ئايدا كەلگەن، بەلكىم كېيىنكى ھەپته كېتىشى مۇمكىن.

4. They have a lot of money. But, I have very little.
ئۇلارنىڭ جىق پۇلى بار، لېكىن مەندە پۇل بەك ئاز.

4. تۇر سۆزلەر

(سوئال ئالماشلار ۋە سوئال رەۋىشلەر)

1. what [wɔt] *pron.* نېمە، قانداق
   What is your name? ئىسمىڭىز نېمە؟
2. who [hu:] *pron.* كىم
   Who are you? سەن كىم؟
3. which [witʃ] *adv.* قايسى
   Which book is yours? قايسى كىتاب سېنىڭكى؟
4. where [wɛə] *adv.* قەيەر، نە
   Where are you from? سىز قەيەردىن كەلگەن؟
5. when [wen] *adv.* قاچان
   When did you come? سىز قاچان كەلگەن؟
6. whose [hu:z] *pron.* كىمنىڭ
   Whose book is this? بۇ كىمنىڭ كىتابى؟
7. whom [hu:m] *pron.* كىمنى
   Whom did you see? سىز كىمنى كۆردىڭىز؟
8. how [haw] *adv.* قانداق
   How is your life? كۈنلىرىڭىز قانداق ئۆتۈۋاتىدۇ؟

A Little Present — كۆڭۈل سوۋغىسى

One Thing at a Time — بىر ۋاقىتتا بىر ئىش

Work while you work, ئىشلىگەندە ئىشلەك بېرىلىپ،
Play while you play. ئويناغاندا ئويناك قانغۇچە.

This is the way,
To be cheerful and gay.

بۇ بىر ئۇسۇل، ئەمەل قىلسىڭىز،
خۇشال، شادىمان ياشارسىز شۇنچە.

Whatever you do,
Do with your might.
Things done by halves,
Are never done right,

قانداقلا ئىش قىلسىڭىز مەيلى،
بار كۈچ بىلەن قىلساڭ ۋە لېكىن.
چالا - بۇلا قىلىنسا ھەر ئىش،
ئۈمىد يوقتۇر غەلىبە دېگەندىن.

One thing at a time.
And that done well,
Is a very good rule.
As many can tell,

بىر ۋاقىتتا قىلساڭ بىر ئىشنى،
يەنىكۈزۈكۈ ھەم ئۇنى ۋايىغا.
بۇ ھاياتنىڭ ياخشى مىزانى،
نۇرغۇن كىشى پۈككەن دىلىغا.

Moments are useless.
When trifled away.
So work while you work,
And play while you play.

قەدرى بولماس ۋاقىتنىڭ پەقەت،
مەنىسىزلا ئۆتسە ناۋادا.
ئىشلىگەندە ئىشلەڭ بېرىلىپ،
ئويىنىغاندا ئويناڭ ھەم شۇنداق.

1. work [wə:k] *n. v.* خىزمەت، ئىش، ئىشلىمەك
2. while [wail] *conj.* ... قىلغان ۋاقىتتا ... غان چاغدا
3. cheerful['tʃiəfəl] *adj.* خۇشال، شادىمان
4. gay [gei] *adj.* خۇشال، بەختىيار
5. whatever [wɔt'evə] *pron.* قانداقلا بولمىسۇن
6. might [mait] *n.* ھوقۇق، ئەمەلىي كۈچ، بەلكىم
7. half [hɑ:f] *adj.* يېرىم، چالا
8. thing [θiŋ] *n.* نەرسە، ئىش
9. moment ['moumənt] *n.* دەقىقە، ۋاقىت
10. trifle ['traifl] *v. n.* بىكار ئۆتكۈزىۋەتمەك، ئەرزىمەس

Text تېكىست

One Day of Mine مېنىڭ بىر كۈنۈم

Today I got up very early and had breakfast, and went to the school. After attending my classes, I had lunch and played football with my classmates. In the afternoon I read my textbook and studied English. In the evening I came back my home and had supper. After doing my homework, I went to bed.

Words سۆزلەر

1. today [tə'dei] *n. adv.* بۈگۈن
2. get up [get ʌp] *phr.* ئورنىدىن تۇرۇش
3. early ['ə:li] *adj. adv.* بۇرۇنكى، بالدۇر
4. breakfast ['brekfəst] *n.* ئەتىگەنلىك تاماق
5. went [went] *v.* بارماق (go نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
6. had [hæd] ① يېمەك ② بار، بولماق (have نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
7. school [sku:l] *n.* مەكتەپ
8. attend [ə'tend] *v.* قاتناشماق
9. lunch [lʌntʃ] *n.* چۈشلۈك تاماق
10. classmate ['klɑ:smeit] *n.* ساۋاقداش
11. with [wið] *prep.* بىلەن، ... بىللە،
12. textbook ['tekstbuk] *n.* دەرسلىك
13. come back [kʌm bæk] *phr.* قايتىپ كېلىش
14. supper ['sʌpə] *n.* كەچلىك تاماق
15. homework ['houmwə:k] *n.* ئاپشۇرۇق
16. go to bed [gəu tə bed] *phr.* ئۇخلىماق (كارىۋاتقا چىقىپ)

تېكىست ئۈچۈن ئىزاھات

1. بۇ تېكىستتە پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى بىلەن كېلىدىغان جۈملىلەر تونۇشتۇرۇلدى. ئۆتكەن ھەرىكەتنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ئىنگلىز

تىلدا قائىدىلىك پېئىللاردىن كېيىن «ed» قوشۇمچىسى قوشۇلىدۇ. تېكىستتىكى «play» ۋە «attend» قائىدىلىك پېئىللاردۇر. شۇڭا كەينىدىن «ed» قوشۇمچىسى قوشۇلىدۇ.

2. ئىنگلىز تىلىدا go، come، have قاتارلىق پېئىللار قائىدىسىز پېئىللار بولۇپ، ئاخىرىغا «ed» قوشۇمچىسى قانقىلى بولمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئۆزگىرىشىن شەكلىنى يادلاش كېرەك. بۇ تېكىستتىكى قائىدىسىز پېئىللارنىڭ ئۆزگىرىشىن شەكلى تۆۋەندىكىچە:

ئەسلى شەكلى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
get	got	got
have	had	had
go	went	gone
read	read	read
come	came	come
do	did	done

يۇقىرىقى قائىدىسىز پېئىللارنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى have ۋە had دىن كېيىن كېلىپ، پۈتكەن ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدۇ. بۇنى كېيىنكى دەرسلەردە تېخىمۇ سىستېمىلىق سۆزلەيمىز.

3. تېكىستتىكى «have» پېئىلى ھەم مۇستەقىل پېئىل، ھەم يارىدەمچى پېئىل. مۇستەقىل پېئىل بولغاندا دائىم ئۇچرايدىغان تۆۋەندىكىدەك مەنىلىرى بار:

have lunch (supper)	چۈشلۈك (كەچلىك) تاماق يېمەك
I have a pen.	مەندە بىر قەلەم بار.
Did you have a cold?	زۇكام بولدىڭىزمۇ؟ (گىرىپتار بولۇش)

have پېئىلى يارىدەمچى پېئىل بولغاندا ① ھازىر پۈتكەن ھەرىكەتنىڭ سوئال جۈملىسىنى ياسايدۇ ② ھازىر پۈتكەن ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ.

① Have you done your homework?

تاپشۇرۇقىڭىزنى ئىشلەپ بولدىڭىزمۇ؟

② I have just come. مەن ھايىلا كەلدىم.

4. تېكستتىكى «get» قاتىدىسىز پېئىل بولۇپ، ئۇنىڭمۇ «تۇرماق، ئېرىشمەك، بارماق، چۈشەنمەك» دېگەنگە ئوخشاش كۆپ ئۇچرايدىغان مەنىلىرى بار.

① Please get up early. ئورنىڭىزدىن سەھەر تۇرۇڭ.

② Did you get some money? ئازراق پۇلغا ئېرىشەلىدىڭىزمۇ؟

③ How can I get there? ئۇ يەرگە قانداق بارىمەن؟

④ I don't get you. گېپىڭىزنى چۈشىنەلمىدىم.

گرامماتىكا Grammar

ئىنگلىز تىلىدىكى سوئال ئالماش

ئالاھىدە سوراقنى ئوتتۇرىغا قويمىغان ئالماشلار سوئال ئالماش دەپ ئاتىلىدۇ. ئىنگلىز تىلىدىكى سوئال ئالماشلار what (نېمە)، who (كىم)، whom (كىمنى)، whose (كىمنىڭ)، which (قايسى) قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. what ۋە which لارنى ھەم ئادەمگە، ھەم ئىش ۋە شەيئىگە سوئال قويغاندا ئىشلەتسەك بولىۋېرىدۇ. سوئال ئالماشلار جۈملىدە ئىگە، كېسىم خەۋەر، تولدۇرغۇچى، ئېنىقلىغۇچى بولىدۇ، ئالاھىدە سوراق جۈملىنى ياسايدۇ. مەسىلەن:

① What is the matter? نېمە ئىش بولدى؟ (ئىگە)

② What is that? ئۇ نېمە؟ (كېسىم خەۋەر)

③ Which one did you see? سىز قايسىسىنى كۆردىڭىز؟ (تولدۇرغۇچى)

④ Whose book is this? بۇ كىمنىڭ كىتابى؟ (ئېنىقلىغۇچى)

⑤ Whom do you like? سىز كىمنى ياخشى كۆرىسىز؟ (تولدۇرغۇچى)

⑥ Who is this man? بۇ كىشى كىم؟ (ئىگە)

ئىنگلىز تىلىدىكى ئالاھىدە سوراق جۈملە

سوئال ئالماش ياكى سوئال رەۋىشى (how) بىلەن باشلىنىپ كېلىدىغان، جاۋابى ئۇچۇن «ھەئە» ياكى «ياق» دەپ جاۋاب بېرىشكە بولمايدىغان سوراق جۈملە ئالاھىدە سوراق جۈملە دەپ ئاتىلىدۇ. ئالاھىدە سوراق جۈملىنىڭ ئاخىرى تۆۋەن ئىنتوناتسىيىدە ئېيتىلىدۇ. تۆۋەندىكى

جۈملىلەر ئارقىلىق ئادەتتىكى سوراق جۈملە بىلەن ئالاھىدە سوراق جۈملىنىڭ پەرقىنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇ.

ئادەتتىكى سوراق جۈملە	ئالاھىدە سوراق جۈملە
Do you like music?	① What do you like?
Yes, I do.	I like music.
مۇزىكىنى ياخشى كۆرەمسىز؟	نېمىنى ياخشى كۆرىسىز؟
ھەئە، ياخشى كۆرىمەن.	مۇزىكىنى ياخشى كۆرىمەن.
Is that man your father?	② Who is your father?
Yes, he is.	That man is my father.
ئاۋۇ ئادەم دادىڭىزمۇ؟	دادىڭىز كىم بولىدۇ؟
ھەئە، شۇ.	ئاۋۇ ئادەم مېنىڭ دادام بولىدۇ.
Is it Alim's book?	③ Whose book is this?
Yes, it is.	This is Alim's book.
بۇ ئالىمنىڭ كىتابىمۇ؟	بۇ كىمنىڭ كىتابى؟
ھەئە، ئالىمنىڭ كىتابى.	بۇ ئالىمنىڭ كىتابى
Do you see John?	④ Whom did you see?
No, I don't.	I saw John.
جوننى كۆرۈۋاتامسىز؟	سىز كىمنى كۆردىڭىز؟
ياق، كۆرمەيۋاتىمەن.	مەن جوننى كۆردۈم.
Did you study English by yourself?	⑤ How did you study English?
Yes, I did.	I studied English by myself.
ئىنگلىز تىلىنى ئۆزلۈكىڭىزدىن ئۆگەندىڭىزمۇ؟	ئىنگلىز تىلىنى قانداق ئۆگەندىڭىز؟
ھەئە، ئۆزلۈكۈمدىن ئۆگەندىم.	ئۆزلۈكۈمدىن ئۆگەندىم.

ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللار ھەققىدە دەسلەپكى چۈشەنچە (I)

1. ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللار شۇ پېئىلنىڭ جۈملىدە مۇستەقىل لېكسىكىلىق مەنە ئاڭلىتالايدىغانلىقىغا قاراپ مۇستەقىل پېئىل ۋە ياردەمچى پېئىل دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ. ياردەمچى پېئىل مۇستەقىل مەنە ئاڭلاتماستىن سوئال، ئىنكار، زامان مەنىلىرىنى بىلدۈرۈشتە

ئىشلىتىلىدۇ. have پېئىلى تۆۋەندىكى جۈملىنىڭ بىرىنچىسىدە مۇستەقىل پېئىل، ئىككىنچىسىدە يارەمچى پېئىل بولغان.

① I have two pens. (مۇستەقىل) مېنىڭ ئىككى قەلىمىم بار.

② I have not read it, yet. (ئىنكار) مەن ئۇنى تېخى ئوقۇمىدىم.

walk، stand، sit قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى مۇستەقىل پېئىللاردۇر. do مۇ «have» پېئىلىغا ئوخشاش ھەم مۇستەقىل پېئىل، ھەم يارەمچى پېئىل بولىدۇ. مۇستەقىل پېئىل بولغاندا «قىلىش» دېگەن مەنىسى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

I want to do my homework.

مەن تاپشۇرۇقۇمنى ئىشلىمەكچى.

do پېئىلى يارەمچى پېئىل بولغاندا تۆۋەندىكىدەك سوئال، ئىنكار مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ:

① Do you like to sing songs? (سوئال)

ناخشا ئېيتىشنى ياخشى كۆرەمسىز؟ (دائىملىق ھەرىكەتكە سوئال)

② Did you come here before? (سوئال)

سىز بۇ يەرگە بۇرۇن كەلگەنمۇ؟ (ئۆتكەن ھەرىكەتكە سوئال)

③ Does she like music? (سوئال)

ئۇ مۇزىكىنى ياخشى كۆرە مدۇ؟ (ئۇچىنچى شەخسنىڭ ھەرىكىتىگە سوئال)

④ I don't like to sing songs. (ئىنكار)

مەن ناخشا ئېيتىشنى ياخشى كۆرمەيمەن. (دائىملىق ئەھۋالنى ئىنكار قىلىش)

⑤ I didn't come here before (ئىنكار)

مەن بۇرۇن بۇ يەرگە كېلىپ باقمىغان. ئۆتكەنكى ئەھۋالنى ئىنكار قىلىش)

⑥ She doesn't like music. (ئىنكار)

ئۇ مۇزىكىنى ياخشى كۆرمەيدۇ. (ئۇچىنچى شەخسنىڭ ھەرىكىتىنى ئىنكار قىلىش)

بىز بۇرۇن ئۆتكەن be پېئىلىمۇ يارەمچى پېئىل بولۇپ، ھەرخىل زامان مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ.

2. ئىنگلىز تىلىدا پېئىللار يەنە «قىلدى، ئەتتى» شەكلىدىكى ئۆتكەن زامان مەنىسى ئۈچۈن پېئىلنىڭ كەينىدىن (ed) قوشۇمچىسىنى قېتىشىغا بولىدىغان - بولمايدىغانلىقىغا ئاساسەن قائىدىلىك پېئىل ۋە قائىدىسىز پېئىل دەپ ئىككىگە ئايرىلىدۇ. قائىدىلىك پېئىلدىن كېيىن «ed» نى قانقىلى بولىدۇ. قائىدىسىز پېئىلنىڭ ئايرىم ئۆزگىرىدىغان شەكلى بار.

بىز ھازىرغىچە ئۆگەنگەن «play، study، attend» قاتارلىق پېئىللار قائىدىلىك پېئىللاردۇر. ئارقىسىدىن «ed» نى قانقىلى بولىدۇ.

ئويناندى played ,قاتناشتى attended

ماڭدى walked ,ئۆگەندى studied

بىز ھازىرغىچە ئۆگەنگەن «come، go، get» قاتارلىقلار قائىدىسىز پېئىللاردۇر. ئۇلارنىڭ كەينىدىن «ed» نى قانقىلى بولمايدۇ، مەسىلەن:

ئۇ كېتىپ قالدى. She went away. ئۇ كەلدى. He came.

(ئەسلى شەكلى go) (ئەسلى شەكلى come)

3. ئىنگلىز تىلىدا پېئىللارنىڭ شەكلى بەش خىلدىن ئېشىپ كەتمەيدۇ. ئۇلار پېئىلنىڭ ① ئەسلى شەكلى ② ئۆچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى ③ ئۆتكەن زامان شەكلى ④ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ⑤ ھازىرقى زامان تارماق شەكلى قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. تۆۋەندە «go، come، play» قاتارلىقلارنىڭ بەش خىل شەكلىنى كۆرۈپ باقايلى:

ھازىرقى زامان تارماق شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى	ئەسلى شەكلى
going	gone	went	goes	go
كېتىۋاتىدۇ	كېتىپ قالدى	كەتتى	كېتىدۇ	كېتىش
coming	come	came	comes	come
كېلىۋاتىدۇ	كەلدى (بايا)	كەلدى	كېلىدۇ	كېلىش
playing	played	played	plays	play
ئويناۋاتىدۇ	ئويناندى (بايا)	ئويناندى	ئويناىدۇ (دائىم)	ئويناش

بىز يۇقىرىقىلارنى ئىنچىكىلەپ كۆزىتىدىغان بولساق تۆۋەندىكىنى خۇلاسىگە ئېرىشەلەيمىزكى: ① پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى لۇغەتتە بېرىلگەن،

ئارقىسىدىن ھېچقانداق قوشۇمچە قېتىلمايدىغان پېئىل شەكلىدۇر. ② پېئىلنىڭ ئۆچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلىدىن كېيىن «s» قوشۇمچىسىنى قوشۇش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. ③ پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى قائىدىلىك پېئىلدىن كېيىن «ed» قوشۇمچىسىنى قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. قائىدىسىز بولۇپ قالغاندا قائىدىسىز پېئىللار جەدۋىلىدىكى ئىككىنچى پېئىل شەكلىنى كۆرسىتىدۇ. ④ پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلىمۇ ئۆتكەن زامان شەكلىگە ئوخشاشلا قائىدىلىك پېئىلدا ed قوشۇمچىسىنى قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. (لېكىن ئىشلىتىلىش ئورنى ئوخشاش ئەمەس)، قائىدىسىز پېئىللاردا جەدۋەلدىكى ئۈچىنچى پېئىلنى كۆرسىتىدۇ. ⑤ پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان شەكلى پېئىلدىن كېيىن «ing» قوشۇمچىسىنى قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

يۇقىرىدا ھەر قايسى پېئىل شەكىللىرىنىڭ ياسىلىشىنى ئاددىي قىلىپ تونۇشتۇرۇپ ئۆتتۇق. ئۇلارنىڭ ئىشلىتىلىش ئورنىنى كېيىنكى دەرسلەردە سۆزلەيمىز.

4. يۇقىرىدا بايان قىلىنغانلاردىن باشقا، ئىنگلىز تىلىدا تۆسلۇك پېئىل (must ، may ، will ، should) قاتارلىقلار ۋە ئىبارىلىك پېئىل (go to bed ، come back) قاتارلىقلار بار. ئۇنىمۇ كېيىنكى دەرسلەردە چۈشەندۈرىمىز.

ئىسىمنىڭ بىرلىك شەكلى ۋە كۆپلۈك شەكلى

ئىسىمنىڭ بىرلىك شەكلى شۇ ئىسىمنىڭ ئۆزىنى، يەنى ھېچقانداق قوشۇمچە قوشۇلمىغان شەكلىنى كۆرسىتىدۇ. ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى بولسا ئىسىملاردىن كېيىن «s» قوشۇمچىسىنى قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

pen → pens, student → students

ئوقۇغۇچىلار ← ئوقۇغۇچى قەلەملەر ← قەلەم

بەزى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلى ئۇلارنىڭ تەركىبىدىكى سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ ئۆزگىرىشى ئارقىلىق ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

child → children, man → men, woman → women

ئاياللار ← ئايال، ئەرلەر ← ئەر، بالىلار ← بالا

foot → feet, tooth → teeth, mouse → mice

چاشقانلار → چاشقان، چىشلار → چىش، پۇتلار → پۇت

بىر قىسىم ئىسىملار (مەسىلەن، sheep قوي، deer بۇغا) بىرلىك ۋە كۆپلۈككە ئورتاق ئىشلىتىلىدۇ. بۇ دېگەنلىك ئىسىمدىن كېيىن «s» قوشۇمچىسى قېتىلمايدۇ دېگەنلىكتۇر.

one sheep → ten sheep one deer → ten deer

ئون بۇغا → بىر بۇغا ئون قوي → بىر قوي

ئادەتتە سانغىلى بولمايدىغان ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلى ياسالمايدۇ. ئەگەر كۆپلۈكتە قوللانماقچى بولسا بۇ سۆزلەرنىڭ مىقدارى سۆزلىرىنىڭ كۆپلۈك شەكلى ياسىلىدۇ.

ئىككى قۇتا سىياھ بىر قۇتا سىياھ

a bottle of ink → two bottles of ink

ئۇيغۇر تىلىدا «خەۋەرلەر، مۇزىكىلار» دېيىشكە بولىدۇ. لېكىن ئىنگلىز تىلىدا«news، music» لاردىن كېيىن «s» قېتىشقا بولمايدۇ. بۇنىڭغا «a piece of ...» دېگەن مىقتار سۆز ئىشلىتىلىدۇ.

ئىككى خەۋەر بىر خەۋەر

a piece of news → two pieces of news

ئىككى مۇزىكا بىر مۇزىكا

a piece of music → two pieces of music

گراماتىكىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرىنىڭ ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە سېلىشتۇرمىسى

1. What is your + ئىسىم ?	سىزنىڭ ... نېمە؟
Who is your + ئىسىم ?	كىم سىزنىڭ ... ؟
How do you + پېئىل ...?	سىز ... نى قانداق قىلىسىز؟
Whose + ئىسىم is this?	بۇ كىمنىڭ ...؟
Which do you + پېئىل ?	سىز قايسىنى ... ؟
Where did you + پېئىل ?	سىز قەيەردە ... غان؟
Whom do you + پېئىل ?	سىز كىمنى ... سىز؟

2. I don't + ئەسلى پېئىل — مەن (ئادەتتە) ... قىلمايمەن.
(you, they, we)
I didn't + ئەسلى پېئىل — مەن (بۈرۈن) ... قىلمىغان.
(you, they, we)
She doesn't + ئەسلى پېئىل — ئۇ (ئادەتتە) ... قىلمايدۇ.
(he, it)

3. Do you + ئەسلى پېئىل ? — سىز (ئادەتتە) ... قىلامسىز؟
Did you + ئەسلى پېئىل ? — سىز (بۈرۈن) ... قىلغانمۇ؟
Does she + ئەسلى پېئىل ? — ئۇ (ئادەتتە) ... قىلامدۇ؟

4. I am + پېئىل + ing — (هازىر) ... قىلىۋاتىمەن.
You are + پېئىل + ing — (هازىر) ... قىلىۋاتىسىز؟
He (she) is + پېئىل ing + — ئۇ ... (هازىر) قىلىۋاتىدۇ

5. قائىدىسىز / پېئىل بۇنىڭ / سىرتىدا — I+پېئىل+ed — ... قىلدىم.
You+پېئىل+ed — ... قىلدىڭىز.
(she, he)

تەلەپ — Demand

بۇ دەرسنىڭ دىئالوگ قىسمىدا ئۆزئارا تونۇشتۇرغاندا ئىشلىتىلىدىغان جۈملىلەر، تېكىست قىسمىدا پېئىلنىڭ ئاددىي ئۆتكەن زامان شەكلى بىلەن كەلگەن مەزمۇن، گرامماتىكا قىسمىدا دىئالوگ ۋە تېكىستكە مۇناسىۋەتلىك گرامماتىكىلىق بىلىملەر تونۇشتۇرۇلدى. دەرسنىڭ ھەرقايسى قىسىملىرى ئوتتۇرىسىدا زەنجىرسىمان باغلىنىش بار. ئوقۇغۇچىلارنىڭ دەرسلىكىنى ئۆلۈك ئۆگەنمەسلىكىنى، ئالدىنقى قىسمىدا چالا قالغان يەرلەرنى كېيىنكى قىسمىدا تولۇقلىۋېلىشىنى سورايمىز. شۇنداق بولغاندىلا دەرسنىڭ ھەر قايسى قىسىملىرى ئوتتۇرىسىدىكى بىر بىرىنى تولۇقلاش مۇناسىۋىتىنىڭ ئەھمىيىتى ھەققىي گەۋدىلىنىدۇ.

دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

1. ئارقا كۆرۈنۈش: ئالىم ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىپ يۈرگەن كۇنلەرنىڭ بىرىدە جون ئىسىملىك بىر ئامېرىكىلىق بىلەن تونۇشتى ۋە ئۇزۇن ئۆتمەي يېقىن دوستلاردىن بولۇپ قالدى. كېيىن ئالىم جونتى ئۆيىگە مېھماندارچىلىققا چاقىردى. جون كەلگەندە ئالىمنىڭ دادىسى، ئانىسى خۇش كۆلۈپ ئۇنى كۇتۇۋالدى. ئالىم جونتى دادىسى - ئانىسىغا، دادىسى - ئانىسىنى جونغا تونۇشتۇردى. ئۇنداق بولسا سىز ئۆزىڭىزنى ئالىمنىڭ ئورنىدا كۆرۈپ تۆۋەندىكى جۇملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭ:

جون: (ئۆيگە كىرىپ) ياخشىمۇسىلەر؟

ئالىمنىڭ ئاتا - ئانىسى: ياخشىمۇسىز! قېنى، ئولتۇرۇڭ!

ئالىم (جوننى ئاتا - ئانىسىغا كۆرسىتىپ تۇرۇپ): بۇياق، مېنىڭ دوستۇم جون. شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىدا ئۇيغۇرچە ئۆگىنىۋاتىدۇ.

ئالىمنىڭ ئاتا - ئانىسى: سىز بىلەن كۆرۈشكەنلىكىمىز ئۈچۈن خۇشالمىز.

ئالىم (ئاتا-ئانىسىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ): جون، بۇياق مېنىڭ دادام، بۇياق مېنىڭ ئانام.

جون: سىلەر بىلەن كۆرۈشكەنلىگىم ئۈچۈن خۇشالمەن.

ئالىمنىڭ ئاتا - ئانىسى: (چىقىپ كېتىۋېتىپ) تارتىنماي ئولتۇرۇڭ.

2. ئالىم بىر كۇنى ئاغىنىسى قاسىمنى چوڭ دادىسىنىڭ ئۆيىگە ياشلاپ باردى. ئۇنداق بولسا ئالىم ئاۋۋال دوستىنى چوڭ دادىسىغا تونۇشتۇرۇشى كېرەكمۇ ياكى چوڭ دادىسىنى ئاۋۋال دوستىغا تونۇشتۇرۇشى كېرەكمۇ؟ بىر ساۋاقدىشىڭىز بىلەن مۇشۇ كۆرۈنۈشكە ئاساسەن بىر دىئالوگ تۇزۇپ چىقىڭ ۋە ئورۇندىڭ.

2- سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچىسىدىن ئۆزئارا ماس كېلىدىغانلىرىنى سىزىق ئارقىلىق تۇتاشتۇرۇڭلار:

شەنبەم	new	تېخىچە	net

get	يول قويۇش	dew	ئازراق
let	ئېرىشىش	few	يېڭى
yet	تور		

cach	ئۆگىتىش	grass	سىنىپ
teach	شاپتۇل	glass	رۇمكا، ئەينەك
peach	ھەربىر	class	چۆپلۈك

2. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى يېزىڭلار:

① forbid ↔ ② enemy ↔ ③ forget

④ next ↔ ⑤ lot↔

3. تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە سۆزلەرنىڭ قايسىلىرىنىڭ ئىنگلىزچىدە شۇ ئاھاڭدا بارلىقىنى دەپ بېرىڭلار ۋە ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

① رېئال	② رۇمكا	③ كونكېرت
④ كومپيۇتېر	⑤ئادەم	⑥ دراما
⑦ كىنو	⑧ كومېدىيە	⑨تىياتىر

4. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

① بۇ قەيەر؟

② بۇ كىم؟

③ بۇ قايسى كىتاب؟

④ بۇ كىمنىڭ كىتابى؟

⑤ كىمنى كۆردىڭىز؟

⑥ بۇ نېمە؟

⑦ ئىنگلىزچىنى قانداق ئۆگەندىڭىز؟

⑧ قاچان كەلدىڭىز؟

تېكىست ۋە گراممىتىكا ئۈچۈن مەشىق

1. «مېنىڭ بىر كۈنۈم» دېگەن بۇ تېكىستتە «مەن» ئەتىگەندىن كەچكىچە نېمىلەرنى قىلدى؟ ئىنگلىزچە دەپ بېرىڭلار ۋە «قىلدى، ئەتتى»

گە ئۇدۇل كېلىدىغان پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلىنىڭ ئىشلىتىلىشىگە دىققەت قىلىڭلار.

2. تېكستتە تەقلىد قىلىپ، بۇگۈن ئۆزۈڭلار قىلغان ئىشلارنى بايان قىلىپ بېرىڭلار.

پايدىلىنىش مۇمكىنچىلىكى ئۇلۇغان سۆز-ئىبارىلەر

خەت يازماق wrote a letter ... غا بارماق went to ...

ئەتىگەندە in the morning تېلېۋىزور كۆرمەك watch TV

كەچتە in the evening

3. تۆۋەندىكى ئالاھىدە سوراق جۈملىسىگە جاۋاپ بېرىڭلار، ئاندىن ساۋاقدىشىڭلار بىلەن ئۆزئارا سورىشىپ ئۇنى Yes/No لۇق ئاددىي سوراق جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭلار.

① What do you like?
② Which is your book?
③ What is your name?
④ Who is your teacher?
⑤ Where are you from?
⑥ When did you come?

4. تېكستكە ۋە گرامماتىكىلىق مەزمۇنغا ئاساسەن تۆۋەندىكى پېئىللارنىڭ قايسىسىنىڭ قائىدىلىك پېئىل، قايسىسىنىڭ قائىدىسىز پېئىل ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىڭلار ۋە قائىدىلىك پېئىل ئارقىسىدىن «ed» نى قېتىپ جۈملە تۈزۈڭلار، ئاندىن ئاشۇ پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى، ئۆتكەن زامان شەكلى، ھازىر زامان ئارماق شەكلىنى كۆرسىتىپ بېرىڭلار:

play, come, go, study, walk, do, have, get, stay, sit, stand

قائىدىلىك پېئىللار قائىدىسىز پېئىللار

5. do، have پېئىللىرى تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ قايسىسىدا مۇستەقىل مەنىدە، قايسىسىدا ياردەمچى مەنىدە كەلگەنلىكىنى كۆرسىتىپ بېرىڭلار ۋە مەنىسىنى ئېيتىڭلار:

① Do you have a pen?

② Did you do your homework?

③ I have done my homework.

④ I have a pen.

⑤ Does she have her sister?

⑥ I had a cold.

6. چۈشەنچەڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا قىسقىچە جاۋاپ بېرىڭلار:

① قائىدىلىك پېئىل، قائىدىسىز پېئىل، مۇستەقىل پېئىل، ياردەمچى پېئىل ۋە پېئىلنىڭ بەش خىل شەكلى نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟

② ھەر قانداق ئىسىمدىن كېيىن «لار، لەر» مەنىسى ئۈچۈن «s» قوشۇمچىسىنى قانقىلى بولامدۇ؟ نېمە ئۈچۈن؟

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

تۆۋەندىكى دىئالوگغا ئاساسەن بىرلا جاۋابنى تاللاڭلار:

① A: When did you come? B: The day before yesterday.

A. كىشى بۇ يەرگە قاچان كەلگەن؟

A: today B: yesterday

C: the day before yesterday D: tomorrow

② A: What will you do tomorrow, John?

B: I'll go to my school and attend class. Then I'll play football.

دىئالوگنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسلانغاندا جوننىڭ ئەڭ ئاخىرىدا قىلىدىغان ( ) كىشى:

A. تاماق يېيىش B. مەكتەپكە بېرىش

C. دەرسكە قاتنىشىش D. پۇتبول ئويناش

③ What are you doing, Alim?

B: I am doing my homework while listening to music.

( ) دىئالوگنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسلانغاندا ئالىم ھازىر:

A. ھېچنېمە قىلماي مۇزىكا ئاڭلاۋاتىدۇ.

B. مۇزىكا ئاڭلىغاچ تاپشۇرۇق ئىشلەۋاتىدۇ.
C. ئۇ ئىشلىرىنى قىلىۋاتىدۇ.
D. جاز مۇزىكىلىرىنى ئاڭلاۋاتىدۇ.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت **Reminds and Adage**

بۇ دەرسته سوئال ئالماش ۋە ئالاھىدە سوراق جۈمله تونۇشتۇرۇلدى. ئۇيغۇر ئوقۇغۇچىلار ئالاھىدە سوراق جۈملىنى تۈزگەندە ھەمىشە ئۇيغۇرچە تەپەككۇرغا ئاساسەن where ، when قاتارلىق سوئال سۆزلىرىدىن كېيىن ھەمىشە «do ، will ، can» قاتارلىق رول سۆزلەرنى ئۇنتۇپ قالىدۇ.

توغرىسى: ئوقۇغۇچىلار ھەمىشە خاتا ئىشلەتىدىغان سوئال جۈمله

① What you study? What do you study?
② When you come? When will you come?
③ What I do? What can I do?

يۇقىرىقى توغرىلانغان جۈملىلەردە do ، will ، what قاتارلىق سۆزلەرنىڭ ئورنىغا، ئىگىنىڭ قايسى تەرىپىدە كەلگەنلىكىگە ئالاھىدە دىققەت قىلىڭلار.

ھېكمەت **An adages**

Still water runs deep.	چوڭقۇر دەريا جىمجىت ئاقىدۇ.

ئوقۇپ چۈشىنىش **Reading Comprehension**

«تونۇشتۇرۇش» تا ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر

1. Hi! I'm John.
2. May I introduce myself, I'm Jean.
3. I have heard about you.
4. How do you do? I'm John West.
5. Look, here is David.
6. This is Robert, manager of the computer company.

Unit 4 تۆتىنچى دەرس

Summary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Thanks and Apologies

رەھمەت ئېيتىش ۋە كەچۈرۈم سوراش

Instruction كۆرسەتمە

دىئالوگدىكى جۈملە شەكىللىرى

① Here is ··· for ···
② Thank you ··· for···
③ Excuse me for···
④ Something wrong with ···

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. ئاپپىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر
4. تۈر سۆزلەر 5. ئوقۇلۇشى يېقىن كېلىدىغان ياكى ئوخشاش سۆزلەر
6. سۆزلەر ئۈچۈن ئىزاھات

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

It can't be done بۇ ئىشنى قىلغىلى بولمايدۇ

Text تېكىست

An American Driver ئامېرىكىلىق شوپېر

تېكىست ئۈچۈن ئىزاھات

گراممانتكا **Grammar**

1. ھەر قايسى پېئىل شەكىللىرىنىڭ ئىشلىتىلىشى 2. ئارتىكىل 3. تۈسلۈك پېئىل 4. قىسقارتىلمىلار 5. گراممانتىكىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

تەلەپ **Demand**

مەشق **Exercises**

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق 2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق 3. تېكىست ۋە گراممانتىكا ئۈچۈن مەشق 4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

ئاڭلاپ چۈشىنىش **Listening Comprehension**

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت **Reminds and Adages**

ئوقۇپ چۈشىنىش **Reading Comprehension**

Unit 4 تۆتىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Theme: Thanks and Apologies
رەھمەت ئېيتىش ۋە كەچۈرۈم سوراش

رەھمەت ئېيتىش ۋە كەچۈرۈم سوراش كىشىلەر ئارا ئالاقىدا كەم بولسا بولمايدىغان بىر خىل رەسمىيەت. باشقىلارنىڭ خالىس ياردىمىگە، ياخشىلىقىغا ئېرىشكەندە رەھمەت ئېيتىش، سەۋەنلىك ئۆتكۈزۈپ قويغاندا ئەپۇ سوراش كىشىلىك ئەخلاقنىڭ بىر جۈملىسىدىندۇر. دەرسىمىزنىڭ دىئالوگ قىسمىدا رەھمەت ئېيتقاندا ۋە كەچۈرۈم سورىغاندا دېيىلىدىغان تىپىك ئاغزاكى جۈملىلەر تونۇشتۇرۇلدى. ئوقۇغۇچىلارنىڭ بۇ دىئالوگ ئارقىلىق چەت ئەللىكلەرنىڭ رەھمەت ئېيتىش ۋە كەچۈرۈم سوراش سەنئىتىنى ئىگىلىۋېلىشىنى سورايمىز.

Thanks رەھمەت ئېيتىش

باشقىلارنىڭ سوۋغىسىنى قوبۇل قىلغاندا رەھمەت ئېيتىش

A: Happy birthday! Here is a book for you!

B: Oh, what a good book! Many thanks.

A: I'm very glad you like it.

B: I'll read it every day.

باشقىلارنىڭ ياردىمىگە رەھمەت ئېيتىش

A: I appreciate your help.

B: I'm glad I could help.

A: It's very kind of you.

B: Don't mention it. It was the least I could do.

رەھمەت ئېيتقاندا داۋم دېيىلىدىغان جۈملىلەر

A: Thank you.

B: You're welcome.

× × ×

A: Thank you very much for your help!

B: Don't mention it.

× × ×

A: Thanks a lot.

B: It was my pleasure.

× × ×

A: Thank you.

B: That's OK.

ئەپۇ سوراش

كېچىكىپ قالغانلىق ئۈچۈن ئەپۇ سوراش

A: Excuse me for my being late, Mr. Alim.

B: Why are you late, Gulnur?

A: Something wrong with the bus on the way.

B: That's all right. Don't worry about that.

باشقىلارنىڭ نەرسىسىنى بۇزۇپ قويغاندا ئەپۇ سوراش

A: Oh, dear! I'm sorry.

B: Why, Jack?

A: Mum, I've broken your new vase.

B: It doesn't matter, but you must take care of everything.

باشقىلارغا تېگىپ كەتكەندە ئەپۇ سوراش

A: I am really sorry!

B: Why?

A: I stepped on your toes.

B: No, never mind about that.

دىئالوگدىكى سۆزلەر

1. thank [θæŋk] *n. v.*	رەھمەت، رەھمەت ئېيتماق
2. birthday ['bə:θdei] *n.*	تۇغۇلغان كۈن
3. many ['meni] *adj.*	نۇرغۇن، جىق
4. day [dei] *n.*	كۈن، كۈندۈز، چېسلا
5. appreciate [ə'pri:ʃeit] *v.*	مىننەتدار بولماق، ھۆزۈرلانماق
6. kind [kaind] *adj.*	ئاقكۆڭۈل، كۆيۈمچان
7. help [help] *v. n.*	ياردەم بەرمەك، ياردەم
8. mention ['menʃən] *n. v.*	تىلغا ئالماق
9. welcome ['welkəm] *n. adj.*	قارشى ئالماق، قارشى ئېلىنغان
10. lot [lɔt] *n.*	نۇرغۇن
11. could [kud] *v.*	can نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى
12. excuse [iks'kju:z] *n. v.*	كەچۈرۈش، باھانە
13. late [leit] *adj.*	كېچىككەن
14. something ['sʌmθiŋ] *pron.*	مەلۇم ئىش، مەلۇم نەرسە
15. wrong [rɔŋ] *adv. adj.*	خاتا، خاتا ھالدا
16. mind [maind] *v. n.*	كۆڭلىگە ئالماق، مېڭە، روھ، خىيال

سۆز گۈلزارى — Word Garden

قاپىيىلىك سۆزلەر

1. thank [θæŋk] *v.*	رەھمەت ئېيتماق
tank [tæŋk] *n.*	تانكا
bank [bæŋk] *n.*	بانكا، قىرغاق
2. many ['meni] *adj.*	نۇرغۇن
any ['eni] *adj. pron.*	ھېچبىر، ھېچقانداق
3. day [dei] *n.*	كۈن، چېسلا
lay [lei] *v.*	ياتماق
say [sei] *v.*	سۆزلىمەك
pay [pei] *v.*	تۆلىمەك

	gay [gei] *adj.*	خۇشال
	may [mei] *adv.*	بەلكىم
	way [wei] *n.*	يول، ئۇسۇل
4.	kind [kaind] *adj. n.*	ئاقكۆڭۈل، تۇر
	mind [maind] *v. n.*	كۆڭلىگە ئالماق، ئوي
	bind [baind] *v.*	باغلىماق
	find [faind] *v.*	بايقىماق، تاپماق
	hind [haind] *adj.*	ئارقا تەرەپتىكى
5.	mention ['mənʃən] *adj.*	تىلغا ئالماق
	attention [ə'tenʃən] *n.*	دىققەت، دىققەت - ئېتىبار
6.	lot [lɔt] *n.*	نۇرغۇن
	dot [dɔt] *n.*	چېكىت، نۇقتا
	pot [pɔt] *n.*	چەينەك
	not [nɔt] *adv.*	ياق، ... ئەمەس
	got [gɔt] *v.*	(get نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى) ئېرىشتى، چۇشەندى، ئەكەلدى
	pilot ['pailət] *n.*	ئۇچقۇچى، لېيۇتچىك
7.	could [kud] *v.*	(can نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى) قىلالايتتى، ...بىلەيتتى
	should [ʃud] *v.*	(shall نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى) ۋۆرۇر
	would [wud] *v.*	(will نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى) ... قىلاتتى، ... ئېتەتتى.
8.	late [leit] *adj.*	كېچىككەن
	mate [meit] *n.*	ھەمراھ، ... داش
	ate [eit] *v.*	يېدى (eatنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
	fate [feit] *n.*	تەقدىر
	gate [geit] *n.*	دەرۋازا
	date [deit] *n.*	چېسىلا، ئۇچرىشىش
9.	wrong [rɔŋ] *adv. adj.*	خاتا، خاتا ھالدا
	song [sɔŋ] *n.*	ناخشا
10.	something ['sʌmθiŋ] *pron.*	مەلۇم ئىش، مەلۇم نەرسە
	nothing ['nʌθiŋ] *n.*	ھېچنېمە، يوقلۇق، ھېچئىش

anything ['eniθiŋ] *pron.* ھېچقانداق نەرسە

everything ['evriθiŋ] *pron.* ھەر قانداق نەرسە

ئورتاق سۆزلەر

1. cigarrette (cigaret) [sigə'ret] *n.* سىگارت
2. institute ['institju:t] *n.* ئىنىستىتۇت، ئىلمىي جەمئىيەت
3. electronics [i'lek'trɔniks] *n.* ئېلېكترون ئىلمى
4. mathematics [mæθi'mætiks] *n.* ماتېماتىكا
5. physics ['fiziks] *n.* فىزىكا
6. geography [dʒi'ɔgrəfi] *n.* جۇغراپىيە
7. biology [bai'ɔlədʒi] *n.* بىئولوگىيە
8. grammar ['græmə] *n.* گرامماتىكا
9. vase [vɑ:z] *n.* ۋازا

تۆر سۆزلەر
(ھەپتە كۈنلىرى، ئاي، يىل)

1. Monday ['mʌndei] *n.* دۈشەنبە
2. Tuesday ['tju:zdei] *n.* سەيشەنبە
3. Wednesday ['wenzdei] *n.* چارشەنبە
4. Thursday ['θə:zdei] *n.* پەيشەنبە
5. Friday ['fraidei] *n.* جۈمە
6. Saturday ['sætədei] *n.* شەنبە
7. Sunday ['sʌndei] *n.* يەكشەنبە
8. weekend [wi:kənd] *n.* ھەپتە ئاخىرى
9. week [wi:k] *n.* ھەپتە
10. month ['mʌnθ] *n.* ئاي
11. year [yiə] *n.* يىل

پەسىل ناملىرى

1. summer ['sʌmə] *n.* ياز
2. autumn ['ʌ:təm] *n.* كۈز (ئەنگلىيىچە)

3. fall [fɔ:l] *v.* كۈز (ئامبرىكىچە)
4. winter [ˈwintə] *n.* قىش
5. spring [spriŋ] *n.* ئەتىياز

قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1. many ↔ few [fju:] *adj.* ئاز، ئازراق
2. day ↔ night [nait] *n.* كېچە
3. kind ↔ unkind [ʌnkaind] *adj.* قارىكۆڭۈل
4. help ↔ trouble [ˈtrʌbl] *n. v.* ئاۋارىگەرچىلىك، ئاۋارە قىلماق
5. lot ↔ few [fju:] *adj.* ئاز، بىر قانچە
6. wrong ↔ correct [kəˈrekt] *adj.* توغرا

ئوقۇلۇشى يېقىن كېلىدىغان ياكى ئوخشاش سۆزلەر

1. they are [ðei ɑ:] ئۇلار بولسا ...
   there are [ðɛə ɑ:] ... دە ... بار
2. their [ðɛə] ئۇلارنىڭ
   there [ðɛə] ...دە...بار
   ئوقۇلۇشى ئوخشاش
3. our [auə] بىزنىڭ
   over [ˈouvə] ... نىڭ ئۈستىدە
   hour [auə] سائەت
4. where [wɛə] قەيەر
   were [wə:] are نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى
   wear [wɛə] كەيمەك
5. sun [sʌn] *n.* قۇياش
   son [sʌn] *n.* ئوغۇل

سۆزلەر ئۈچۈن ئىزاھات

1. قاپىيىلىك سۆزلەر ئۈچۈن ئاساسەن دېگۈدەك دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەر تاللاندى. بىر سۆزگە قاپىيە جەھەتتىن يېقىن بولغان، مەنىسى كۆپ ئۇچرىمايدىغان سۆز تاللانمىدى.

2. ئورتاق سۆزلەر گۇرۇپپىسىدا كۆرسىتىلگەندەك نۇرغۇنلىغان ئىسىم، پەن ناملىرى، بولۇپمۇ تەبىئىي پەن ناملىرىنىڭ ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە ئوقۇلۇشى ئوخشاپ كېتىدۇ. ئوقۇغۇچىلار تەلەپپۇزنى توغرىلاشقا ئەھمىيەت بېرىشى، ئورتاق سۆزلەر گۇرۇپپىسىدىكى سۆزلەرنىڭ پۈتۈنلەي ئۇيغۇرچىلاشتۇرۇپ ئوقۇشتىن ساقلىنىشى كېرەك.

3. something قاتارلىق سۆزلەردىكى thing سۆزى ئەسلىدە «ئىش، مەلۇم نەرسە» دېگەن مەنىدە بولۇپ، «some، any، every، no» قاتارلىق سۆزلەر بىلەن بىرىكىپ ئېنىقسىز ئالماشلارنى هاسىل قىلىدۇ. ئېنىقسىز ئالماشلارنىڭ ئىشلىتىلىش ئورنى كېيىنكى دەرسلەردە تونۇشتۇرۇلىدۇ.

4. هەپتە ناملىرىنى جۈملە ئىچىگە ئەكىرگەندە ئالدىغا «on»، يىل ناملىرىنى ئەكىرگەندە «in» تىركەلمىسى قېتىلىدۇ. «on، in، at» قاتارلىقلارنىڭ مەنىسى ئۇيغۇرچىدىكى «دا، تا، دە، تە» دىن ئىبارەت ئورۇن-پەيت كېلىش قوشۇمچىسىنىڭ مەنىسىگە ۋە رولىغا ئوخشاپ كېتىدۇ.

چارشەنبىدە on Wednesday 1981-يىل in 1981

سائەت بەشتە at five o'clock

5. بۇ دەرسىنىڭ «سۆز گۈلزارى»دا ئوقۇلۇشى يېقىن كېلىدىغان سۆزلەر قېتىلدى. ئىنگلىز تىلىنى يېڭى ئۆگەنگەندە ئوقۇلۇشى يېقىن كېلىدىغان سۆزلەر ئوقۇغۇچىلارنى بەك گاڭگىرتىۋېتىدۇ. بۇنىڭدىن كېيىنكى دەرسلەردە ئوقۇغۇچىلار دۇچ كېلىدىغان قىيىنچىلىقلارنىڭ ئېهتىماللىقى كۆزدە تۇتۇلغان ئاساستا «مەنىداش سۆزلەر»، «هەجۋي سۆزلەر»، «ئوڭ-تەتۇرسىگە ئوقۇلىمۇ مەنە هاسىل بولىدىغان سۆزلەر» قاتارلىق ئاكتىپ سۆز يادلاش ئۇسۇللىرى مۇناسىپ تۈردە قېتىلىدۇ.

كۆڭۈل سوۋغىسى A Little Present

بۇ ئىشنى قىلغىلى بولمايدۇ It Can't Be Done

The man who misses all the fun
Is he who says "It can't be done."
In solemn pride he stands aloof
And greets each venture with reproof;
Had he the power, he would efface

The civilizations of the human race.
We'd have no steam or trolley cars,
No streets lit by electric stars.
No telegraph or telephone.
We'd linger in the age of stone!
The world would sleep if things were run
By men who say "It can't be done!"

هەممىگە هەۋىسى يوقالغان ئادەم،
«بۇ ئىشنى قىلغىلى بولماس» دەر ھەردەم.
مەغرۇرلۇق ئىلكىدە يۈرەر گىدىيىپ،
ھەر يېڭى بىر ئىشقا سوغۇق تىكىلىپ.
گەر ھوقۇق قولىغا چۈشسە نى زامان،
مەدەنىيەت، بارلىقنى قىلىدۇ ۋەيران.
ئۇ چاغدا بىزگە يوق پارۋاي، تراموۋاي،
كېچىسى يورۇغان كوچىلارغا ۋاي!
تېلېگرام، تېلېفون كەلمەيدۇ ھەتتا،
تاش قورال دەۋردە قالىمىز قايتا.
بۇ دۇنيا چۆكىدۇ غەپلەت ئۇيقۇغا،
«بۇ ئىش پۈتمەيدۇ» دېگۈچىلەر قولىدا.

Text تېكىست

An American Driver ئامېرىكىلىق شوپۇر

Mr. Black comes from New York in America. He works in a shop. He is a driver. He drives the workers to the shop. He likes his work very much. He speaks English very well and he can speak a little Chinese and Japanese.

He has two daughters. They are in the same school. They study very hard. The teachers and students all like them. They have a lot of friends.

New wrods	يېڭى سۆزلەر
1. Mr [mistə]	ئەپەندى
2. shop [ʃɔp] *n.*	دۇكان، ماگىزىن
3. driver [ˈdraivə] *n.*	شوپۇر
4. drive [draiv] *v.*	ھەيدىمەك
5. worker [ˈwəːkə] *n.*	ئىشچى
6. much [mʌtʃ] *adv. adj.*	كۆپ
7. Chinese [ˌtʃaiˈniːz] *n.*	خەنزۇ، خەنزۇ تىلى، جۇڭگولۇق
8. Japanese [ˌdʒæpəˈniːz] *n.*	ياپونلۇق، ياپون تىلى
9. daughter [ˌdɔːtə] *n.*	قىز، قىز پەرزەنت
10. all [ɔːl] *adj.*	بارلىق، ھەممە
11. a lot of	كۆپ، نۇرغۇن

تېكىست ئۈچۈن ئىزاھات

1. بۇ تېكىستتە ئاساسلىقى پېئىلنىڭ ئۆچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى (drives) ۋە ئەسلى شەكلى (like ، speak) بىلەن كەلگەن جۈملە شەكلى تونۇشتۇرۇلدى. ئادەتتە قائىدىگە، ئادەتكە، نورمالىققا ئايلانغان ھەرىكەتلەرنى ئىپادىلەشتە پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلىنى، جۈملىنىڭ ئىگىسى ئۆچىنچى شەخس بىرلىك بولسا پېئىلدىن كېيىن s قېتىلغان شەكلىنى ئىشلىتىمىز. (بىلەك ئەپەندىنىڭ ھەر كۈنى ئىشچىلارنى توشۇشى ئادەتكە ئايلانغان. ئۆز خىزمىتىنى ياخشى كۆرۈشىمۇ قانۇنىيەتكە، نورمالىققا ئايلانغان ئەمەس)

2. Chinese ، Japanese دېگەندەك مىللەت ئىسىملىرىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەرنىڭ بىرىنچى ھەرپى چوڭ پېزىلىدۇ.

3. Mr. ئەپەندى، Mrs. [ˈmɘːs] خانىم، Miss [mis] خانقىز، قىزچاق دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

4. ئۇيغۇرچىدا girl بىلەن daughter نىڭ تەرجىمىسى ئوخشاشلا «قىز» دەپ چىقىدۇ. بۇنىڭ پەرقى شۇ يەردىكى، girl ئوغۇل - قىزلارنىڭ جىنس پەرقى نۇقتىسىدىن ئېيتىلغان. daughter بولسا ئاتا - ئانا بىلەن قىز پەرزەنت

ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتكە قارىتا ئېيتىلغان. مەسىلەن:

She is a girl. ئۇ بىر قىز.

She is Tursun's daughter. ئۇ تۇرسۇننىڭ قىزى.

5. ئالدىنقى دەرستە lot نىڭ «كۆپ، نۇرغۇن» دېگەن مەنىسى بارلىقى كۆرسىتىلگەن. تولا هاللاردا بۇ a lot of شەكلىدە ئۇچرايدۇ. «a» بىلەن «of» نىڭ ئارىسىغا ئىسىم ياكى سۈپەت قېتىلسا سان مىقدار ياسىلىدۇ.

a lot of students نۇرغۇن ئوقۇغۇچىلار

a cup of tea بىر ئىستاكان چاي

Grammar گرامماتىكا

هەر قايسى پېئىل شەكىللىرىنىڭ ئىشلىتىلىشى

(work پېئىلى مىسال قىلىندى)

1. پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلىنىڭ ئىشلىتىلىشى work

① I work every day. (ئادەتكە ئايلانغان هەرىكەت ئىپادىلەيدىغان بايان جۈملە)

② Do you work? (ئاددىي هازىر زامانىنىڭ سوئال جۈملىسى)

③ I didn't work. (ئاددىي زامانلارنىڭ ئىنكار جۈملىسى)

④ I want to work.

(مەقسەت ئىپادىلەنگەن، to لىق ئېنىقسىز پېئىل شەكلى بىلەن كەلگەن جۈملە)

⑤ I will work.

(كەلگۈسىدىكى هەرىكەت ئىپادىلەنگەن تۇسلۇق پېئىللىق جۈملە)

⑥ Work please! (ئاددىي بۇيرۇق جۈملە)

دېمەك، پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى تۆۋەندىكى ئەھۋاللاردا ئىشلىتىلىدۇ:

① ئاددىي هازىر زاماندا(ئادەتكە، نورمالللىققا ئايلانغان هەرىكەتنى ئىپادىلەشتە.)

I go to school every day.

② سوئال جۈملە Do you go to school every day?

③ ئىنكار جۈملىلەردە I don't go to school on Sundays.

④ رەۋىش to كەلگەن جۈملىدە I want to go.

⑤ تۇسلۇق پېئىللاردىن كېيىن I will go.

⑥ بۇيرۇق جۈملىدە Go away!

2. پېئىلنىڭ S قېتىلغان شەكلىنىڭ ئىشلىتىلىشى works

يۇقىرىقى بىرىنچى جۈملە I work every day نى «ئۇ ھەر كۈنى ئىشلەيدۇ» دېگەن مەنىدە ئۈزگەرتسەك He works every day بولىدۇ، يەنى work تىن كېيىن s قېتىلىدۇ. دېمەك جۈملىنىڭ ئىگىسى ئۈچىنچى شەخس بىرلىك بولسا (ئەر - ئايالالارغا ئىشلىتىلىدىغان «ئۇ» ياكى ئادەم ئىسمى بولسا)، ئاددىي ھازىر زامان ئىپادىلەنگەن جۈملىلەردە پېئىلدىن كېيىن s قېتىلىدۇ.

ئۇ ئىنگلىزچىنى بەك ياخشى سۆزلەيدۇ. .She speaks English very well

قاسىم ئورنىدىن بەك سەھەر تۇرىدۇ. Hasim gets up very early.

ئەسكەرتىش: يۇقىرىقى جۈملىلەردە ئىگە ئۈچىنچى شەخس كۆپلۈك بولسا (they بولسا) پېئىلدىن كېيىن s قېتىلمايدۇ.

ئۇلار ئىنگلىزچىنى بەك ياخشى سۆزلەيدۇ They speak English very well.

3. پېئىلنىڭ ing قېتىلغان ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ ئىشلىتىلىشى working

① I am working. (داۋاملىشىۋاتقان ھازىر زامان) مەن ئىشلەۋاتىمەن.

② I was working. (داۋاملاشقان ئۆتكەن زامان) مەن ئىشلەۋاتقانىدىم.

③ I have been working here for two years.

مەن بۇ يەردە ئىشلەۋاتقىلى ئىككى يىل بولدى. (ھازىرغىچە داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان زامان)

④ I will be working here at this time tomorrow. ئەتە بۇنداق ۋاقىتتا مۇشۇ يەردە ئىشلەۋاتقان بولىمەن. (كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان)

دېمەك، يۇقىرىقىلاردىن شۇنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، پېئىلنىڭ ing-قېتىلغان ھازىرقى زامان شەكلى بارلىق داۋاملاشقان زامانلاردا ئىشلىتىلىدۇ. يەنى:

① داۋاملىشىۋاتقان ھازىر زاماندا ئىشلىتىلىدۇ. (① جۈملىگە ئوخشاش)

am
are } + پېئىل + ing
is

② داۋاملاشقان ئۆتكەن زاماندا ئىشلىتىلىدۇ. (② جۈملىگە ئوخشاش)

$$\left.\begin{matrix}\text{was}\\\text{were}\end{matrix}\right\} + \text{پېئىل} + \text{ing}$$

③ ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زاماندا ئىشلىتىلىدۇ. (③ جۈملىگە ئوخشاش)

$$\left.\begin{matrix}\text{have}\\\text{has}\end{matrix}\right\} + \text{been} + \text{پېئىل} + \text{ing}$$

④ كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زاماندا ئىشلىتىلىدۇ. (④ جۈملىگە ئوخشاش)

$$\text{will be} + \text{پېئىل} + \text{ing}$$

4. پېئىللىنىڭ «ed» قېتىلغان ئۆتكەن زامان تارماق شەكلىنىڭ ئىشلىتىلىشى worked

① I worked very hard.

مەن بەك تىرىشىپ ئىشلىدىم. (ئاددىي ئۆتكەن زامان)

② I have worked for two hours today.

بۈگۈن ئىككى سائەت ئىشلىدىم. (ھازىر پۈتكەن زامان)

③ I had worked half a year here till last week.

ئالدىنقى ھەپتىگىچە بۇ يەردە يېرىم يىل ئىشلىدىم. (ئۆتكەن پۈتكەن زامان)

دېمەك، يۇقىرىقىلاردىن شۇنى بىلىۋېلىشقا بولىدۇكى، قائىدىلىك پېئىللارنىڭ «-ed» قېتىلغان ئۆتكەن زامان شەكلى تۆۋەندىكى ئەھۋاللاردا ئىشلىتىلىدۇ:

① ئاددىي ئۆتكەن زامان (① جۈملىگە ئوخشاش) ed+پېئىل

② ھازىر پۈتكەن زامان (② جۈملىگە ئوخشاش) ed+پېئىل+have (he) has

③ ئۆتكەن پۈتكەن زامان (③ جۈملىگە ئوخشاش) ed+پېئىل+had

ئەسكەرتىش: ئىنگلىز تىلىدا يەنە بىر تۈركۈم قائىدىسىز پېئىللارمۇ بار بولۇپ، بۇنداق پېئىللاردا پېئىلدىن كېيىن «ed» قوشۇمچىسىنى قانتىلى بولمايدۇ. ئۇنىڭ ئايرىم ئۆزگىرىدىغان شەكلى بار.

ئارتىكىل

ئارتىكىل ھەققىدە چۈشەنچىگە ئىگە بولۇش ئۈچۈن ئاۋۋال تۆۋەندىكى ئۈچ جۈملىنى ئوقۇڭلار:

① I want the book you bought.
ماڭا سەن سېتىۋالغان كىتاب كېرەك. (the قايسى كىتابلىقىنى ئېنىق كۆرسىتىدۇ)

② I want a book.
ماڭا بىر كىتاب كېرەك. (a ئېنىق بىر كىتابنى ئەمەس، مەلۇم بىر كىتابنى كۆرسىتىدۇ)

③ I like to read books.
مەن كىتاب ئوقۇشنى ياخشى كۆرىمەن. (book نىڭ ئالدىغا ھېچنېمە كەلمەيدۇ)

ئىنگلىز تىلىدىكى ئارتكىل ئۈيغۇر تىلىدا بولمىغان سۆز تۈركۈمى. ئۇنىڭ خۇسۇسىيىتى كوپىنچە ئىسىمنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئۇنى ئېنىقلاشتىن ئىبارەت. ھەمىشە ئىسىمنىڭ ئالدىدا كېلىشتەك ئالاھىدىلىكىگە ئاساسەن ئۇنى ئۈيغۇرچىغا «تاجسۆز» دەپ تەرجىمە قىلىشقىمۇ بولىدۇ. ئىنگلىز تىلىدىكى ئارتكىل ئېنىق ئارتكىل (بىرىنچى جۈملىدىكى the)، ئېنىقسىز ئارتكىل (ئىككىنچى جۈملىدىكى a ۋە سوزۇق تاۋۇش بىلەن باشلانغان سۆزنىڭ ئالدىدا كېلىدىغان an)، نۆل ئارتكىل (ئىسىمنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە كەلمەيدىغىنى) قاتارلىق ئۈچ خىل تۈرى بار. بۇ سۆز تۈركۈمى ئۈيغۇرچىدا بولمىغانلىقى، ئىشلىتىلىش ئورنى ئالاھىدە مۇھىم بولغانلىقى ئۈچۈن بۇ يەردە بىر قەدەر تەپسىلىي تونۇشتۇرىمىز. ئوقۇغۇچىلار ئۇنىڭ ئىشلىتىلىشىگە ئالاھىدە دىققەت قىلىشى زۆرۈر.

1. ئېنىق ئارتكىل the نىڭ كېلىدىغان ئورنى

1) يەر شارىدا تەڭدىشى يوق، يىگانە تەبىئەت جىسىملىرىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ: (ئاي) the moon، (قۇياش) the sun، (يۇلتۇز) the star، (ئاسمان) the sky، (يەر شارى) the earth؛

2) يېشىپ چۈشەندۈرۈلگەن دۆلەت نامىلىرى ئالدىدا كېلىدۇ:

ئامېرىكا قوشما شتاتلىرى The United States

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى The People's Republic of China

لېكىن، China، America قاتارلىق ئاددىيلاشتۇرۇلغان دۆلەت نامىلىرى ئالدىدا كەلمەيدۇ.

3) تاغ، دەريا، كۆل، دېڭىز-ئوكيان قاتارلىقلارنىڭ خاس ئىسىملىرىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

The Tianshan Mountain	تەڭرى تېغى
The Yellow River	خۇاڭخې دەرياسى
The Pacific Ocean	تىنچ ئوكيان

4) سۈپەتلەرنىڭ ئاشۇرما دەرىجىسىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ:

I am the tallest in our group.

مەن بىزنىڭ گۇرۇپپىدا ئەڭ ئېگىز.

She is the most beautiful girl in our class.

ئۇ بىزنىڭ سىنىپتىكى ئەڭ چىرايلىق قىز.

5) سۈپەتلەرنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئۇنى ئىسىملاشتۇرىدۇ:

The old need our help. ياشانغانلار ياردىمىمىزگە مۇھتاج.

The stupid never think of their doings—on.

دۆتلەر قىلىۋاتقان ئىشى توغرۇلۇق ئويلىنىپ ئولتۇرمايدۇ.

6) ئادەتتە ئادەم ئىسىملىرى ئالدىدا كەلمەيدۇ. لېكىن، s قېتىلغان ئادەم ئىسىملىرى ئالدىدا كېلىپ بىر جەمەتنىڭ، بىر توپنىڭ نامىنى بىلدۈرىدۇ.

That is a big villa belongs to the Alims.

ئۇ ئالىملار ئائىلىسىگە تەۋە چوڭ داچا.

The Tursuns came. تۇرسۇنلار كەلدى.

6) بىر قىسىم مۇقىم ئىبارە، ئىدىئوملاردا كېلىدۇ:

...غا باردىغان يولدا on the way، نەق مەيداندا on the spot

مۇمكىن ئەمەس out of the question

7) سۆزلىگۈچى بىلەن ئاڭلىغۇچىغا ئېنىق بولغان ئادەم ۋە نەرسىنى تەكىتلەشتە ئىشلىتىلىدۇ:

The teacher came in. ئوقۇتقۇچى كىردى.

ئېنىقسىز ئارتكىلنىڭ كېلىش ئورنى

1) ئېنىقسىز ئارتكىل a بىلەن an نى كۆرسىتىدۇ. a ئۈزۈك تاۋۇشلار بىلەن باشلانغان سۆزلەرنىڭ ئالدىدا، an سوزۇق تاۋۇشلار بىلەن باشلانغان

سۆزلەرنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

بىر ئوقۇتقۇچى a teacher، بىر ئوقۇغۇچى a student

بىر سەنئەتكار an artist، بىر ئىنگلىزچە كىتاب an English book

2) ئىسىملارنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئادەم، نەرسە، شەيئى ئىچىدىكى مەلۇم بىرىنى كۆرسەتكەندە ئۇيغۇرچىدە تەرجىمىسى «بىر» دەپ چىقىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ ئورنىغا «one» نى ئالماشتۇرۇشقا بولىدۇ.

A (one) new student has come. بىر يېڭى ئوقۇغۇچى كەلدى.

I bought a (one) new book. مەن بىر يېڭى كىتاب سېتىۋالدىم.

3) مەلۇم بىر ئالاھىدىلىككە ئىگە شەيئى ياكى نەرسىنى ياكى بىر قېتىملىق ئالاھىدىلىككە ئىگە نەرسىنى كۆرسەتكەندە كېلىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ تەرجىمىسى «بىر» دەپ چىقمايدۇ.

A Dictionary of English - Chinese Phrases

ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە ئىدىئوملار لۇغىتى

An Advanced English Grammar

يۇقىرى دەرىجىلىك ئىنگلىز تىلى گرامماتىكىسى

نۆل ئارتكىلىنىڭ كېلىش ئورنى

نۆل ئارتكىل ئىسىمنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە كەلمەيدىغان ئەھۋالنى كۆرسىتىدۇ. ياكى بىز بۇنى ئىسىمنىڭ ئالدىدا the بىلەن a (an) كەلمەيدىغان ئەھۋال دەپ چۈشەنسەكمۇ بولىدۇ.

1) كۆپىنچە ھاللاردا ئابستراكت ئىسىملار (تۇتقىلى، كۆرگىلى بولمايدىغان، ھېس قىلغىلى بولمىدىغان ئىسىم) نىڭ ئالدىدا كېلىدۇ:

Love is great. مۇھەببەت— ئۇلۇغ.

Disappointment is half death. چۈشكۈنلۈك— يېرىم ئۆلۈم.

لېكىن شۇ ئابستراكت ئىسىمنى تەكىتلەشكە توغرا كەلگەندە ئىسىمنىڭ ئالدىدا the كېلىدۇ:

The friendship between Tursun and Alim.

تۇرسۇن بىلەن ئالىمنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى دوستلۇق.

2) شەھەر ناملىرى، ئاددىيلاشتۇرۇلغان دۆلەت ناملىرى ئالدىدا نۆل

ئارتكىل كېلىدۇ:

جۇڭگو — چوڭ دۆلەت. China is a big country.

ئۈرۈمچى — گۈزەل شەھەر. Urumqi is a beautiful city.

3) ئىگىلىك ئالماشلارنىڭ ئالدىدا نۆل ئارتكىل كېلىدۇ:

Our class Your teacher

بىزنىڭ سىنىپ سېنىڭ ئوقۇتقۇچۇڭ

My book

مېنىڭ كىتابىم

4) ئادەتتە ئادەم ئىسىملىرى ئالدىدا نۆل ئارتكىل كېلىدۇ.

جون ياخشى ئوقۇغۇچى. John is a good student.

ئالىم مېنىڭ ئاكام. Alim is my older brother.

5) ئاي، ھەپتە، ۋاقىت ناملىرىنىڭ ئالدىدا نۆل ئارتكىل كېلىدۇ.

ئىيۇندا in June، ئاپرېلدا in April

ساائەت بەشتە at five o'clock

جۈمە كۈنى On Friday، چارشەنبىدە On Wednesday.

6) ئالدىغا سان ـ مىقدار كەلگەن ئىسىملارنىڭ ئالدىدا نۆل ئارتكىل كېلىدۇ.

مېنىڭ ئىككى ئاچام بار. I have two sisters.

قاسىمنىڭ ئىككى قەلەمى بار. Hasim has two pens.

تۈسلۈك پېئىل

1) ئىنگلىزچىدىكى تۈسلۈك پېئىل سۆزلىگۈچىنىڭ جۈملىدە ئەكس ئەتكەن ئىش ـ ھەرىكىتىگە قارىتا تۈسىنى، پوزىتسىيىسىنى بىلدۈرىدىغان پېئىللاردىن ئىبارەت. ئۇ ئەمەلىيەتتە خەنزۇ تىلىدىكى ئىمكان ـ ئىستەك پېئىللىرى (能愿动词) نى كۆرسىتىدۇ. جىق ئىشلىتىلىدىغان تۈسلۈك پېئىل:

تۈسلۈك پېئىل شۇ تۈسلۈك پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى

can (قىلالايدۇ) ← Could (قىلالايتتى)

will (... ماقچى) ← (ماقچىدى) would

shall(ماقچى، بىرىنچى شەخس بىرلىك، كۆپلۈكتە چەكلىنىدۇ) should (زۆرۈر)

may (مۇمكىن) ← (مۇمكىن ئىدى) might

have to (... مەجبۇر بولمايدۇ) ← (مەجبۇرىيەتتى) had to

must (لازىم) ئۆتكەن زامان شەكلى يوق

ought to (... مەجبۇر بولمايدۇ) ئۆتكەن زامان شەكلى يوق.

2) تۈسلۈك پېئىللاردىن كېيىن پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى كېلىدۇ.

سەن كېلىشىڭ كېرەك. You must come.

تىرىشىپ ئۆگىنىشىمىز كېرەك. We should study hard.

3) تۈسلۈك پېئىللار ئارىلاشقان جۈملىلەرنىڭ سوئال شەكلىنى ياساشتا ئەينى بىر تۈسلۈك پېئىلنى جۈملىنىڭ بېشىغا يۆتكەيمىز. يۇقىرىقى جۈملىلەرنىڭ سوئال شەكلى مۇنداق بولىدۇ:

كېلىشىم كېرەكمۇ؟ Must I come?

تىرىشىپ ئۆگىنىشىمىز زۆرۈرمۇ؟ Should we study hard?

(باشقا تۈسلۈك پېئىللارمۇ مۇشۇ قائىدىگە چۈشىدۇ.)

4) تۈسلۈك پېئىللارنىڭ ئىنكار شەكلىنى ياساشتا not نى شۇ تۈسلۈك پېئىلدىن كېيىن قاتتىمىز.

كەلمەسلىكىم زۆرۈر. I should not come.

كەلمەسلىكىم مۇمكىن. I may not come.

كەلمەسلىكىم كېرەك. I must not come.

كەلمەكچى ئەمەسمەن. I will not come.

قىسقارتىلمىلار

ئىنگلىز تىلىدا will not نى won't ، is not نى isn't دەپ قىسقارتىشقىمۇ بولىدۇ. قىسقارتىلغاندا مەنە ئۆزگەرمەيدۇ. قىسقارتىلغان شەكلى كۆپىنچە ئېغىز تىلىدا ئىشلىتىلىدۇ. كۆپ ئۇچرايدىغان قىسقارتىلمىلاردىن تۆۋەندىكىلەر بار:

is not=isn't	do not=don't
will not=won't	does not=doesn't

must not=mustn't
I have=I've
she has=she's
could not=couldn't
I will=I'll
should not=shouldn't
I had(would, should)=I'd
can not=can't
would not=wouldn't
you will=you'll

گرامماتىكىغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

1. ھەر قايسى پېئىل شەكىللىرىگە مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

1) پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى

① Did you study English? (ئاددىي ئۆتكەن زامان سوئال جۈملىسىدە)
② Do you study English?(ئاددىي ھازىر زاماننىڭ سوئال جۈملىسىدە)
③ I didn't study English. (ئاددىي ئۆتكەن زاماننىڭ ئىنكار جۈملىسىدە)
④ I don't study English usually.(ئاددىي ھازىر زاماننىڭ ئىنكار جۈملىسىدە)
⑤ He wants to study English. (to دىن كېيىن)
⑥ Study hard, please. (بۇيرۇق جۈملىدە)
⑦ I can study English. (تۈسلۈك پېئىلدىن كېيىن)

2) پېئىلنىڭ s قېتىملىغان شەكلى

① He/she studies English every day.
(ئىگە 3- شەخس بولغان، ئاددىي ھازىر زاماندا كەلگەن جۈملىدە)
② Alim speaks English very well.
(ئىگە 3- شەخس بولغان، ئاددىي ھازىر زاماندا كەلگەن جۈملىدە)

3) پېئىلنىڭ ing- قېتىملىغان ھازىرقى زامان تارماق شەكلى

① I am studying English. (داۋاملىشۋاتقان ھازىر زامان)
② I was studying English at this time yesterday.
(ئۆتكەندە داۋاملاشقان زامان)
③ I have been studying English for two years.
(ھازىرغىچە داۋاملىشىپ پۈتكەن زامان)
④ I will be studying English in the class at this time tomorrow.
(كەلگۈسىدە داۋاملىشىدىغان زامان)

4) پېئىلنىڭ «ed» قېتىلغان ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى

① He studied English very hard.

(ئاددىي ئۆتكەن زاماندا)

② I have studied English for two hours.

(ھازىر پۈتكەن زاماندا)

2. ئارتكلغا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① I would like to see the person you mentioned.

سەن تىلغا ئالغان ئادەم بىلەن كۆرۈشكۈم بار.

(قانداق ئادەم ئىكەنلىكى ئېنىق بولغاچقا، ئېنىق ئارتكىل the ئىشلىتىلدى)

② I would like to see a good person.

ياخشى بىر ئادەم بىلەن كۆرۈشكۈم بار.

(ئادەملەر ئىچىدىكى ياخشىدىن بىرى، شۇڭا ئېنىقسىز ئارتكىل a ئىشتىلدى.)

③ I would like to make friends with noble men.

ئالىيجاناب ئادەملەر بىلەن دوست بولغۇم بار. (نۆل ئارتكىل)

3. تۈسلۈك پېئىل

① I can study English. مەن ئىنگلىزچە ئۆگىنەلەيمەن.

② A clever student will study English easily.

ئەقىللىق ئوقۇغۇچى ئىنگلىزچىنى ئوڭاي ئۆگىنىدۇ.

③ I would study English, if time permitted.

ۋاقىت يار بەرسە، ئىنگلىزچە ئۆگىنەتتىم.

④ I have to study English. ئىنگلىزچە ئۆگەنمىسىم بولمايدۇ.

⑤ I should study English. ئىنگلىزچە ئۆگىنىشىم زۆرۈر.

⑥ I must study English. ئىنگلىزچە ئۆگىنىشىم كېرەك.

⑦ May I have your name? ئىسمىڭىزنى بىلسەم بولامدۇ؟

4. قىسقارتىلمىلار

① I won't (will not) come.

② You shouldn't (should not) come.

③ You mustn't (must not) come.

④ You can't (can not) do it.

⑤ I've (I have) come.
⑥ She's (she has) come.
⑦ I'd (should/would) come.
⑧ He didn't (did not) come.
⑨ He doesn't (does not) come.

Demand تەلەپ

1. رەھمەت ئېيتىش، كەچۈرۈم سوراش كۇندۇلۇك تۇرمۇشتا كۆپ ئۇچرايدىغان تېمىلارنىڭ بىرى. چەت ئەللىكلەرنىڭ رەھمەت ئېيتىش، كەچۈرۈم سوراش ئادىتى بىزنىڭكىدىن شەكىل ۋە رەسمىيەت جەھەتتە خېلىلا پەرقلىنىدۇ. ئوقۇغۇچىلار ئۇيغۇر تىلىنىڭ تەسىرىدىن قۇتۇلۇشقا تىرىشىشى كېرەك.

2. تىل ئۆگىنىش ئەستايىدىللىق تەلەپ قىلىدىغان ئىش. ئوقۇغۇچىلار تىل ئۆگىنىش جەريانىدا ئۆزىگە ناتونۇش، يېڭى تۇيۇلغان نۇقتىلارغا بەكرەك دىققەت قىلىشى، ۋاقتى - ۋاقتىدا خاتىرە قالدۇرۇپ مېڭىشى لازىم.

3. ئىنگلىز تىلى گرامماتىكىسى ئۇنچىۋالا تەس ئەمەس. ئوقۇغۇچىلار بېرىلگەن جۈملىلەرنى كۆپرەك ئالماشتۇرۇپ مەشىق قىلسا، نەزەرىيە ئۆگەنمەي تۇرۇپمۇ بۇ تىلنىڭ بىر قېيىم قائىدە - قانۇنىيەتلىرىنى ئۆزلۇكىدىن ئۆگىنىپ قېلىشى مۇمكىن.

4. ئوقۇغۇچىلار گاس - گاچا بولۇپ قېلىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ھارىرىدىن باشلاپ ئاغزاكى جۈملىلەرنى ۋاراقسىز تۇرۇپ ئۇنۇك يادلىشى، ئېچىدىلا ئوقۇپ قويۇپ بولدى قىلىدىغان ئەھۋالدىن ساقلىنىشى لازىم.

Exercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

1) رەھمەت ئېيتقاندا ۋە كەچۈرۈم سورىغاندا ئېيتىلىدىغان جۈملىدىن 10 نى ئاغزاكى دەپ بېرىڭلار.

2) ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ ئوتتۇرىغا چىقىپ رەھمەت ئېيتىش ۋە كەچۈرۈم سوراش تېمىسى بويىچە دىئالوگ ئورۇنداڭلار.

3) بىلىم بەرگىنى ئۈچۈن ئوقۇتقۇچۇڭلارغا ھەر خىل شەكىلدە رەھمەت

ئېيتىڭلار. شۇ سائەتتە كىچىكىپ قالغان، سوئالغا جاۋاب بېرەلمىگەن ئوقۇغۇچى ئۆزلۈكىدىن ئەپۇ سورىسۇن.

2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشىق

1) تۆۋەندىكى بىر سۆزنىڭ قاپىيىسىگە ماسلاشتۇرۇپ يېڭى سۆزلەرنى تېپىپ چىقىڭلار ۋە ئۇنى تەرجىمە قىلىڭلار.

① a. thank b. _____ c. _____

② a. day b. _____ c. _____ d. _____

e. _____ f. _____

③ a. kind b. _____ c. _____ d. _____

④ a. lot b. _____ c. _____ d. _____

⑤ a. could b. _____ c. _____ d. _____

⑥ a. late b. _____ c. _____ d. _____

2) ئۆزۈڭلار ئۆيغۇر تىلى بىلەن ئىنگلىز تىلىغا ئورتاق بولغان قانداق يېڭى سۆزلەرنى بىلىسىلەر. ئويلاپ بېقىڭلار ۋە ئوقۇتقۇچىڭلارغا دەپ جاۋابىنى توغرىلاڭلار.

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىڭلار:

① many ↔ _____ ② night ↔ _____

③ kind ↔ _____ ④ few ↔ _____

⑤ correct ↔ _____

3) تۆۋەندىكى گۇرۇپپىدىكى ئوقۇلۇشى يېقىن كېلىدىغان ياكى ئوخشاش سۆزلەرگە بىرىدىن جۇملە تۇزۇڭلار:

① a. they are b. there are

② a. their b. there

③ a. our b. over c. hour

④ a. sun b. son

3. تېكىست ۋە گراممانتىكا ئۇچۇن مەشىق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار.

① Where does Mr. Black come from? Where does he work?

② What languages can he speak?

③ How many children does he have?

2) جۈملە خەۋىردە پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلىنى ياكى s قېتىلغان شەكلىنى ئىشلىتىپ، تېكىستنىڭ قۇرۇلمىسىغا تەقلىد قىلىپ بەش جۈملىدىن ئارتۇق بىر قىسقا ئابزاس ئېزىپ بېقىڭلار. يازغىنىڭلاردا ئائىلەڭلەرنىڭ ئەھۋالى قىسقىچە ئەكس ئەتسۇن.

3) تۆۋەندىكى ئارتكىلغا مۇناسىۋەتلىك (جۈملىلەردىن) توغرا جاۋابنى تاللاڭلار:

① I want — book. ماڭا بىر كىتاب كېرەك.

a. the b. a c. an d. ئالدىدا ھېچنېمە كەلمەيدۇ

② — Friendship is great. دوستلۇق— ئۇلۇغ.

a. a b. an c. the d. ئالدىدا ھېچنېمە كەلمەيدۇ

③ I was born in — Urumqi. مەن ئۈرۈمچىدە تۇغۇلغان.

a. ئالدىدا ھېچنېمە كەلمەيدۇ b. the c. an d. a

4) play پېئىلنىڭ ئاساس قىلىپ تۇرۇپ can، should، will، could، have to، may، would قاتارلىق تۈسلۈك پېئىللارغا بىرىدىن جۈملە تۈزۈڭلار.

5) پېئىلنىڭ ing قېتىلغان ھازىرقى زامان تارماق شەكلى قانداق ئەھۋاللاردا ئىشلەيدۇ؟

4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

1) ئوقۇغۇچىلار پۈتبول ئوينىدى.

2) ئوقۇغۇچىلار پۈتبول ئويناۋاتىدۇ.

3) ئوقۇغۇچىلار تۈنۈگۈن مۇشۇ ۋاقىتتا پۈتبول ئويناۋاتقانىدى.

4) ئوقۇغۇچىلار ئۈچ سائەتتىن بېرى پۈتبول ئويناپ يۈرۈۋاتىدۇ.

5) ئوقۇغۇچىلار بۈگۈن چۈشتىن كېيىن پۈتبول ئوينايدۇ.

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

1) A: I am sorry for being late!

B: Why are you late?

A: My mum is ill. I took him to the hospital.

B: What is up to her?

C: She got terrible stomackache.

يۇقىرىقى دىئالوگنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسلانغاندا توغرا جاۋاب: ( )

① A قەستەن كېچىكتى.

② A ئانىسى بىلەن بىللە بېرىپ دوختۇرغا ئۆز كېسىلىنى كۆرسەتتى.

③ A ئاشقازان كېسىلىگە گىرىپتار بولدى.

④ A ئانىسىنى دوختۇرخانىغا ئاپىرىمەن دەپ كېچىكىپ قالدى.

2) A: Thanks for your help.

B: Don't mention it. Please tell me if you need my dictonary.

يۇقىرىقى دىئالوگنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسلانغاندا توغرا جاۋاب: ( )

① دىئالوگدا B نىڭ A غا قانداق ياردەم بەرگەنلىكى ئېنىق ئەمەس.

② B كىشى A كىشىگە ئۆزىنىڭ بىر لۇغىتى بارلىقىنى ئېيتتى.

③ A كىشى B كىشىگە لۇغەت ئىشلىتىۋالغانلىقى ئۈچۈن رەھمەت ئېيتتى.

④ B كىشى كىتابخانىدا ئىشلەيدۇ.

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

1. تىلنىڭ سۆزلىكى يوق. شۇڭا دەسلەپتە تىلنى بەك قاتتىق ئولتۇرۇپ تەتقىق قىلىپ ئۆگىنىشكە كۈچىمەسلىك، ئەكسىچە ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان ئىنگلىزچىگە ئائىت ماتېرىياللارنى قوشۇمچە كۆرۈش، ئىنگلىزچە ناخشىلارنى ئاڭلاش، يۇمۇرلارنى كۆرۈش ئارقىلىق زېرىكىپ قېلىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

2. ئاڭلاش ئارقىلىق تىل ئۆگىنىشنىڭ رولى ئىنتايىن مۇھىم. ئوقۇغۇچىلار ھازىردىن باشلاپ ئاستا ئوقۇلغان لېنتىلارنى ئاز-ئازدىن ئاڭلاپ بېرىشكە ئادەتلەنسە كېيىن ئۇنۇمىنى كۆرىدۇ.

3. ئوقۇغۇچىلارغا ھازىردىن باشلاپ ھەرخىل تۈرلەر بويىچە (سوئال جۇملىلەر تۈرى، ئىنكار جۇملىلەر تۈرى) خاتىرە قالدۇرۇشنى، جۇملە

نۇسخىلىرىنى رەتلىگەندە ئۇنىڭدىن بىر قانۇنىيەت تېپىپ چىقىشقا ماھىر بولۇشنى تەۋسىيە قىلىمىز.

Adage ھېكمەت

A good beginning is half the battle.
ياخشى باشلىنىش— يېرىم غەلىبە.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

رەھمەت ئېيتىش ۋە كەچۈرۈم سوراشتا ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر

(1)

① Thank you very much for the book.
② It's a pleasure.
③ My pleasure.
④ Not at all.
⑤ Please don't mention it.
⑥ You are welcome.

(2)

① Please excuse me coming late.
② I'm awfully sorry. I didn't realize.
③ I'm sorry I've lost it.
④ Sorry about that.
⑤ Oh, my fault.

Unit 5 بەشىنچى دەرس

Summary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Saying Goodbye خوشلىشىش

Instruction كۆرسەتمە

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① Thank you for your ···
② Take care!
③ Have a ···
④ Good bye!

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر 4. تۈر سۆزلەر 5. ئوڭ-تەتۈرىسىگە ئوقۇسا ئىككى خىل مەنە چىقىدىغان سۆزلەر 6. سۆزلەر ئۈچۈن ئىزاھات

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

How many? قانچىلىك؟ (ئىنگلىزچە قىسقا شەكلى)

Text تېكىست

A Girl Likes Writing. خەت يېزىشقا ئامراق قىز

تېكىست ئۈچۈن ئىزاھات

گراممانتكا **Grammar**

1. ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللارنىڭ تۈرلىرى 2. ئىنگلىز تىلىدا يىل، ئاي، كۈن ۋە ۋاقىت ئىپادىلەش 3. ئىنگلىز تىلىدا «it» نىڭ بىر نەچچە خىل ئىشلىتىلىشى

تەلەپ **Demand**

مەشىق **Exercises**

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق 2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق 3. تېكىست ۋە گراممانتكا ئۈچۈن مەشىق 4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

ئاڭلاپ چۈشىنىش **Listening Comprehension**

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت **Reminds and Adages**

ئوقۇپ چۈشىنىش **Reading Comprehension**

Unit 5 بەشىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Saying Good Bye خوشلىشىش

كۈندىلىك تۇرمۇشتا بىز ھەر كۈنى نۇرغۇن ئادەملەر بىلەن يۈز كۆرۈشىمىز ھەم ھەر كۈنى باشقىلار بىلەن ئايرىلىدىغان، خوشلىشىدىغان ئەھۋالغا يولۇقۇپ تۇرىمىز. خوشلىشىش سەنئىتىنى ياخشى ئىگىلەپ تۇرمۇشقا تەدبىقلىغاندا، كىشىلىك ئالاقىنىڭ تېخىمۇ قويۇق بولۇشىغا، دوستلۇقنىڭ بارغانچە چوڭقۇرلىشىشىغا ئاساس سالغىلى بولىدۇ.

دوستلار بىلەن ئايرىلغاندا

A: I'd better go now.

B: Must you leave so soon?

A: I'm afraid I have to. It is very late.

B: Thank you for your coming. Give my best regards to your wife and son.

A: Thanks, see you.

دوستلارنى ئۇزاتقاندا

A: Thank you for coming to see me off!

B: I hope you have a nice trip.

A: Thanks, I'm sure I will. I'll call you when I get back.

B: Don't forget to say hello to your family.

A: I won't. Take care of yourself.

B: You too. I'll see you in September.

خوشلاشقاندا

A: Hello, Mr. Alim, I've come to say goodbye.

B: You're leaving so soon? When are you off?

A: Early tomorrow morning.

B: We'll miss you. Hope to see you again someday.

A: I hope so, too. Thank you.

B: You're welcome. Have a good journey, and all the best.

Word Garden سۆز گۈلزارى

(دىئالوگدىكى سۆزلەر ئاساسىدا كېڭەيتىلدى)

1. قاپسىلىك سۆزلەر

1.	better ['betə] *adj.*	ياخشىراق
	letter ['letə] *n.*	خەت
	batter ['bætə] *v.*	سوقماق، ئۇرماق
2.	must [mʌst] *v.*	كېرەك
	dust [dʌst] *n. v.*	چاڭ - توزان، سۈرتمەك
	gust [gʌst] *n.*	قاتتىق بوران
	lust [lʌst] *n.*	تەشنالىق، فىزىئولوگىيىلىك تەلەپ
3.	leave [li:v] *v.*	ئايرىلماق
	heave [hi:v] *v*	كۆتۈرمەك، ھاسىرىماق
	eaves [i:vz] *n*	لەمپە
	give [give] *v.*	بەرمەك
4.	afraid [ə'freid] *adj.*	قورقۇنچلۇق بەلكىم
	raid [reid] *v.*	تاجاۋۇز قىلماق
	laid [leid] *v.*	(lay نىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى) ياتماق
5.	have [hæv] *adj.*	بار

gave [geiv] *v.* بەردى (give نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)

6. best [best] *adj.* ئەڭ ياخشى
test [test] *n.* كىچىك سىناق
rest [rest] *v.* دەم ئالماق
lest [lest] *n.* ئەڭ ئاز
nest [nest] *n.* ئۇۋا، چاڭگا

7. wife [wɑif] *n.* ئايال
life [laif] *n.* ھايات
knife [naif] *n.* پىچاق

8. son [sʌn] *n.* ئوغۇل پەرزەنت
ton [tʌn] *n.* توننا
non [nɔn] *adv.* قىلمايدىغان ... (non-smóker ، non white)
(ئىرقى ئاق بولمىغان، تاماكا چەكمەيدىغان)

9. see [si:] *v.* كۆرمەك
bee [bi:] *n.* ھەسەل ھەرىسى
knee [ni:] *n.* تىز، تىز لىپىكى

10. trip [trip] *v.* سەپەر، سەپەر قىلىش
drip [drip] *v. n.* تامچە، تامچىلاش

11. sure [ʃuə] *adj. adv.* ھەقىقەتەن، چوقۇم، ئەلۋەتتە
pure ['pjuə] *adj.* پاك، ساپ

12. call [kɔ:l] *v.* چاقىرماق، يوقلىماق
ball [bɔ:l] *n.* توپ، زىياپەت
fall [fɔ:l] *adj.* چۈشۈش، تۆۋەنلەش
gall [gɔ:l] *n.* ئۆت (ئادەم ئەزاسى)
tall [tɔ:l] *adv.* ئېگىز
wall [wɔ:l] *n.* تام

13. when [wen] *adv.* قاچان
hen [hen] *n.* مەكيان
ten [ten] *num.* ئون

	fen [fen] *n.*	پۇك
	den [den] *n.*	ئۆڭكۇر، قوتان، كاتەك
14.	care [kɛə] *v.*	كۆڭۈل بۆلمەك
	bare [bɛə] *adj.*	يالىڭاچ
	fare [fɛə] *n.*	ماشىنا ھەققى
	dare [dɛə] *v.*	جۈرئەت قىلماق
15.	back ['bæk] *n. adj. v.*	دۇمبە، كەينى؛ ياتماق
	lack [læk] *adj.*	كەمچىل
	pack [pæk] *n.*	بولاق، يۆگەم
16.	tomorrow [tə'mɔrou] *adv.*	ئەتە
	narrow ['nærou] *adv.*	تار
17.	miss [mis] *v.*	سېغىنماق
	Miss [mis] *n.*	خانقىز، قىزچاق
	kiss [kis] *v.*	سۆيمەك

2. ئورتاق سۆزلەر

1.	royal ['rɔiəl] *n.*	رويال(خان جەمەتى دېگەن مەنىنىمۇ بېرىدۇ)
2.	logic ['lɔdʒik] *n.*	لوگىكا (مەنتىقە)
3.	academic [ˌækə'demik] *n.*	ئاكادېمىك، ئىلمىي
4.	state [steit] *n.*	شتات
5.	cement [si'ment] *n.*	سېمونت
6.	corridor ['kɔridɔ:] *n.*	كارىدور
7.	balcony ['bælkəni] *n.*	بالكون

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1.	better ['betə] ↔ worse [wə:s] *adj.*	ناچارراق
2.	best [best] ↔ worst [wə:st] *adj.*	ئەڭ ناچار
3.	wife [waif] ↔ husband ['hʌzbənd] *n.*	ئېرى
4.	son [sʌn] ↔ daughter ['dɔ:tə] *n.*	قىز پەرزەنت

5. narrow ['nærou] ↔ wide [waid] *adj.* كەڭرى
6. back [bæk] ↔ front [frʌnt] ئالدى

4. تۆر سۆزلەر
ئاي ناملىرى

1. January ['dʒænjuəri] يانۋار 2. February ['februəri] فېۋرال
3. March [mɑ:tʃ] مارت 4. April ['eiprəl] ئاپرېل
5. May [mei] ماي 6. June [dʒu:n] ئىيۇن
7. July [dʒu'lai] ئىيۇل 8. August ['ɔ:gəst] ئاۋغۇست
9. September [səp'tembə] سېنتەبىر 10. October [ɔk'toubə] ئۆكتەبىر
11. November [nou'vembə] نويابىر 12. December [di'sembə] دېكابىر

5. ئوك-تەتۇرسىگە ئوقۇسا ئىككى خىل مەنە چىقىدىغان سۆزلەر

1. ten [ten] ئون / net [net] تور
2. not [nɔt] ياق، ئەمەس / ton [tɔn] توننا
3. edit ['edit] تەھرىرلەش / tide [taid] دولقۇن
4. live [li:v] ياشاش / evil ['i:vl] رەزىل، زىيانلىق

6. سۆزلەر ئۇچۇن ئىزاھات

1. بۇ دەرسىنىڭ سۆز گۈلزارىدا سۈپەتلەرنىڭ سېلىشتۇرما، ئاشۇرما دەرىجىسىگە مۇناسىۋەتلىك بىر قانچە سۆز چىقتى. يەنى بۇ دەرستىكى better ، worse دېگەن سۆزلەر good ، bad دېگەن سۈپەتلەرنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى، best ، lest دېگەن سۆزلەر ئايرىم - ئايرىم هالدا little ، good دېگەن سۆزلەرنىڭ ئاشۇرما دەرىجىسى، بۇلارنىڭ ھەممىسى قائىدىسىز ئۆزگىرىدىغان سۈپەتلەر (كېيىندىن سېلىشتۇرما دەرىجە ئۇچۇن «more» ، «-er» ، ئاشۇرما دەرىجە ئۇچۇن «most» ، «-est» قوشقىلىي بولمايدىغان سۈپەتلەر) . تۆۋەندىكىلەرگەقاراپ باقايلى:

ئاشۇرما دەرىجە		سېلىشتۇرما دەرىجە		ئەسلى دەرىجە	
ئەڭ ياخشى	best	ياخشىراق	better	ياخشى	good
ئەڭ ناچار	worst	ناچارراق	worse	ناچار	bad
ئەڭ ئاز	lest	ئازراق	less	ئاز	little

2. بۇ دەرسته ئوك - تەتۇرسىگە ئايلاندۇرۇپ ئوقۇسا ئىككى خىل مەنە چىقىدىغان سۆزلەردىن بىر قانچىسى بېرىلدى. بىز ئىنگلىز تىلىدىكى سۆزلەرنىڭ قۇرۇلمىسىنى تەتقىق قىلىش داۋامىدا مۇشۇنداق قىزىقارلىق بىر ئەھۋالنىڭ بارلىقىنى، بۇ ئۇسۇلنىڭ ئوقۇغۇچىلارنىڭ سۆز ئۆگىنىشىگە قولايلىق تۇغدۇرىدىغانلىقىنى بايقىدۇق. گەرچە بۇنداق سۆزلەر ئىنگلىز تىلىدىكى دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆزلەر ئارىسىدىن جىق تېپىلمىسىمۇ، بۇ ئۇسۇلنىڭ ئوقۇغۇچىلارغا ياقىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. بۇنىڭدىن كېيىنكى دەرسلەردە يەنە «ھەجۋىي شەكىلدە سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلى»، «يىلتىز سۆزۈشتۇرۇپ سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلى» ۋە «مەنىداش سۆزلەرنى گۇرۇپپىلاپ ئۆگىنىش ئۇسۇلى» قاتارلىق يېڭىچە سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇللىرىنى داۋاملىق تونۇشتۇرىمىز.

3. دەرس ۋاقتىنى بەك ئىلىپ كەتمەسلىكنى كۆزدە تۇتۇپ «سۆز گۈلزارىدىكى سۆزلەر» گە جۇملە تۈزۈپ بېرمىدۇق. ئوقۇغۇچىلار ئوقۇتقۇچىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ئىجادىي يوسۇندا جۇملىلەرنى تۈزۈپ باقسا بولىدۇ. ئۆگەنگەن سۆزگە جۇملە تۈزۈش بىلىملىرىنى مەھكەم ئەستە قالدۇرۇشقا پايدىلىق.

كۆڭۈل سوۋغىسى — A Little present

قانچىلىك — How Many

بىر مىنۇتتا قانچە سېكونت بار؟ — How many seconds in a minute?

ئاتمىشى بار، ئوندىن جىقى يوق. — sixty and no more in it.

بىر سائەتتە قانچە مىنۇت بار؟ — How many minutes in an hour?

قۇياش، گۈلگە بار دەل ئاتمىشى. — sixty for sun an flower.

قانچە سائەت باردۇر بىر كۈندە؟ — How many hours in a day?

Twenty—four for work and play. ئىش-ئويۇنغا، يىگىرمە تۆت سائەت بار.
How many months in a year? قانچە ئاي بار زادى بىر يىلدا؟
Twelve the calendar makes clear. 12 دەپ ئېيتار كالېندار.

Text تېكىست

A Girl Likes Writing خەت يېزىشقا ئامراق قىز

Nora is an American school girl. She studies in a middle school. She has a little sister. Her name is Kate. Kate is only four. Nora likes her much.

Today is Sunday. Nora wants to do her homework. She took out her pencil-box and opened it. "Oh, Dear! Where's my pen?" She couldn't find her pen. She went to ask her sister in her bedroom.

"Kate! I can't find my pen. Can you see ··· Oh, What are you doing with my pen?"

"I'm writing to my friend, Betty." Kate answered.

"But how can you? You don't know how to write!"

"It doesn't matter. Betty can't read." Kate said.

New Words يېڭى سۆزلەر

1. American [ə'merikən] *n.* ئامېرىكىلىق، ئامېرىكان، ئامېرىكىنىڭ
2. middle school ['midl] *adj.* ئوتتۇرا مەكتەپ
3. little ['litl] *adj.* ئاز، ئازراق
4. only ['ɔnli] *adj. adv.* پەقەت، بىردىنبىر، پەقەتلا
5. much [mʌtʃ] *adj. adv.* ناھايىتى، كۆپ
6. homework ['houmwə:k] *n.* تاپشۇرۇق
7. take out (took out) ['teik out] *phr.* ئېلىپ چىقارماق
8. pencil-box ['pensl bɔks] *n.* قېرىندىش سالغۇچ
9. open ['oupen] *v.* ئاچماق
10. dear [diə] *adj.* قەدىرلىك، ئوماق

11. find [faind] *n.*	بايقىماق، تاپماق
12. bedroom ['bedrum] *n.*	ھۇجرا
13. answer ['ænsə] *v.*	جاۋاب بەرمەك
14. ask [æsk] *v.*	سورىماق
15. but [bʌt] *conj.*	بىراق

تېكىست ئۈچۈن ئىزاھات

1. تېكىستتىكى American دېگەن سۆز بىرلا ۋاقىتتا ھەم ئامېرىكىلىق دېگەن مەنىنى، ھەم ئامېرىكا تىلى، ئامېرىكىنىڭ دېگەن مەنىنى بېرىدۇ. ئىنگلىز تىلىدا شۇ مىللەتنىڭ نامى تىل ئىسمىنى تەڭ بىلدۈرىدىغان ئەھۋال بار. مەسىلەن:

Chinese	① خەنزۇ تىلى	② خەنزۇ
Japanese	① ياپون تىلى	② ياپون
Russian	① روس تىلى	② روس

middle school ئوتتۇرا مەكتەپنى كۆرسىتىدۇ. ئۇنى تېخىمۇ بۆلۈشكە توغرا كەلگەندە junior school تولۇقسىز ئوتتۇرىنى، high school تولۇق ئوتتۇرىنى بىلدۈرىدۇ. باشلانغۇچ مەكتەپنى ئەنگلىيىدە primary school، ئامېرىكىدا elementary school دەيدۇ.

3. dear دېگەن سۆز ئەسلى «قەدىرلىك» دېگەن مەنىنى بىلدۈرسىمۇ، لېكىن بۇ تېكىستتە ئۇ مەنىنى ئەمەس، بەلكى «Oh» بىلەن قوشۇلۇپ «يا پەرۋەردىگارىم!» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

4. «took out» تىكى «took» دېگەن سۆز take نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلىنى، went بولسا go نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلىنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ھەر ئىككىسى قائىدىسىز پېئىل. (ئۆتكەن زامان مەنىسى ئۈچۈن كەينىدىن «ed» قوشۇمچىسى قاتقىلى بولمايدىغان پېئىل)

Grammar گرامماتىكا

ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللارنىڭ تۈرلىرى

1. ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللار مۇستەقىل مەنە ئاڭلىتىش - ئاڭلاتماسلىقىغا ئاساسەن مۇستەقىل پېئىل (notional verb, 实义动词)

ۋە يارده‌مچى پېئىل (auxiliary verb, 助动词) ده‌پ ئىككى تۈرگە بۆلىنىدۇ. مۇستەقىل پېئىل جۈملىدە مۇئەييەن بىر لېكسىكىلىق مەنىنى بىلدۈرۈپ جۈملە بۆلىكى بولالايدۇ. يارده‌مچى پېئىل مۇستەقىل مەنە بىلدۈرمەستىن پەقەت سوئال، زامان، ئىنكار مەنىلىرىنى ياساشتا يارده‌مچىلىك رولىنى ئۆتەيدۇ. «study، come، go» دېگەنلەر مۇستەقىل پېئىلاردۇر. be پېئىلى يارده‌مچى پېئىلدۇر. do بىلەن have ھەم مۇستەقىل پېئىل، ھەم يارده‌مچى پېئىل بولالايدۇ. ئۇلار تۆۋەندىكى بىرىنچى مىسالدا مۇستەقىل مەنىدە، ئىككىنچى مىسالدا يارده‌مچى مەنىدە كەلگەن:

1) a. I have a pen. (have «بار» دېگەن مۇستەقىل مەنىنى بىلدۈرگەن)
b. I do my homework. (do «ئىشلەش» دېگەن مۇستەقىل مەنىنى بىلدۈرگەن.)

2) a. Have you done your homework?
تاپشۇرۇقىڭىزنى ئىشلەپ بولدىڭىزمۇ؟ (have ھازىر پۈتكەن ھەرىكەتنىڭ سوئال جۈملىسىنى ياساشتا يارده‌مچىلىك رول ئويناغان)
b. Do you speak English? سىز ئىنگلىزچە سۆزلەمسىز؟
(do پېئىلى ئاددىي ھازىر زامانىنىڭ سوئال جۈملىسىنى ياساشتا يارده‌مچىلىك رول ئويناغان)

2. ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللار ئارقىسىدىن تولدۇرغۇچى ئەگەشتۈرۈپ كېلىش ـ كېلەلمەسلىكىگە ئاساسەن ئۆتۈملۈك پېئىل (及物动词، transtive verb)، ئۆتۈمسىز پېئىل (不及物动词، intranstive verb) دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. تۆۋەندىكى بىرىنچى مىسالدىكى پېئىللار ئۆتۈملۈك، ئىككىنچى مىسالدىكى پېئىللار ئۆتۈمسىز:

1) ① buy a book ② study English ③ write a letter.
2) ① I sleep. ② He comes. ③ We stand.

3. ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللار ئۆتكەن زامان مەنىسى ئۇچۇن كەينىدىن «-ed» قوشۇمچىسى قانىلى بولۇش ـ بولماسلىقىغا ئاساسەن قائىدىلىك پېئىل (规则动词، regular verb) ۋە قائىدىسىز پېئىل (不规则动词، irregular verb) دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلىنىدۇ. قائىدىلىك پېئىللاردىن كېيىن «-ed» قانىلى بولىدۇ. مەسىلەن:

تۇرۇش stay ↓ ئويناش play ↓ ئۆگىنىش study ↓

تۇردى stayed ئويناندى played ئۆگەندى studied

قائىدىسىز پېئىللاردىن كېيىن «ed» قوشۇمچىسى قانۇنلۇق بولمايدۇ. ئۇلارنىڭ ئايرىم ئۆزگەرگەن شەكلى بار. مەسىلەن:

يېزىش write ↓ كېتىش go ↓ كېلىش come ↓

يازدى wrote كەتتى went كەلدى came

4. ئىنگلىز تىلىدا يەنە be پېئىلىغا ئوخشاش ياغلامچى پېئىللار ۋە ئالدىنقى دەرسته سۆزلەنگەن can، could غا ئوخشاش تۈسلۈك پېئىللار بار.

ئىنگلىز تىلىدا يىل، ئاي، كۈن ۋە ۋاقىت ئىپادىلەش

1. يىل ئىپادىلەش. ئادەتته يىل نامىنىڭ ئالدىغا in كېلىدۇ. ئوقۇغان ۋاقىتتا ئىككى سان بىر گۇرۇپپا قىلىپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

ئوقۇلۇشى	مىسال
in nineteen eighty-six	in 1986
in ten fifty-three	in 1053
in two thousand	in 2000

2. ئاي ئىپادىلەش. ئاي ناملىرىنىڭ ئالدىغا in كېلىدۇ. ئاي نامىنىڭ بىرىنچى ھەرپى چوڭ يېزىلىدۇ. شۇ سۆزنىڭ ئالدىنقى ئۈچ ھەرپى ئۇنىڭ قىسقارتىلمىسىنى تەشكىل قىلىدۇ.

in April (Apr.)

in March (Mar.)

3. يىل، ئاي، كۈننى تەڭلا ئىپادىلەش. ئۇنىڭ تەرتىپى ئاۋۋال ئاي، ئاندىن كۈن، ئاخىردا يىل شەكلىده بولىدۇ. بەزىده كۈن نامىنىڭ ئالدىدا on كېلىدۇ. كۈن نامى بولمىسا in قوللىنىلىدۇ. ئاي(كۈن) ۋە يىل ئارىلىقىغا پەش قويۇلىدۇ.

ئوقۇلۇشى	مىسال
on January the sixth	on January 6
on July the first	on July 1
in May, twenty ten	in May, 2010

4. پوتۇن ۋاقىت ئىپادىلەش. سائەت نامىنىڭ ئالدىغا at كېلىدۇ.

o'clock نى قىسقارتىشقا بولىدۇ. چۈشتىن بۇرۇنقى ۋاقىت بىلەن چۈشتىن كېيىنكى ۋاقىتنى پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن توغرا كەلگەندە، ئالدىنقىسى كەينىدىن a.m نى، كەينىدىكىدىن كېيىن p.m نى قېتىشقا بولىدۇ.

at 8:00 (at eight o'clock) at 5 p.m

at 1 a.m (at one a.m) (at five p.m)

5. پارچە ۋاقىت ئىپادىلەشنىڭ مۇنداق ئۈچ خىل ئۇسۇلى بار.

① ئوڭ ئوقۇش ئۇسۇلى. بۇنىڭدا ئاۋۋال سائەت، ئاندىن مىنۇت ئوقۇلىدۇ.

at 4:30 (at four thirty)

at 12:45 (at twelve forty-five)

② تەتۈر ئوقۇش ئۇسۇلى. فورمۇلىسى «سائەت + past + مىنۇت» شەكلىدە بولىدۇ.

at 6:05 (at five past six)

at 7:18 (at eighteen past seven)

③ يېرىم سائەتكە half نى، 15 مىنۇتقا quarter نى ئىشلىتىشكە بولىدۇ. شۇ سائەتنىڭ كېيىنكى يېرىمىدىكى 30 مىنۇت ۋاقىتنى «توشىدىغان سائەت + to + مىنۇت» شەكلىدە ئىپادىلەشكە بولىدۇ.

at 4:30 (half past four)

at 12:45 (a quarter to one)

It نىڭ ئىشلىتىلىش ئورنى

ئىنگلىز تىلىدا «it» نەرسىلەرنى كۆرسىتىدىغان «ئۇ» (它) نى بىلدۈرگەندىن باشقا يەنە تۆۋەندىكى مەنىلەردىمۇ كېلىدۇ.

1) ھەپتە كۈنلىرىنى بىلدۈرىدۇ:

It is Monday. بۈگۈن دۈشەنبە.

It was Saturday when I came here.

مەن بۇ يەرگە كەلگەن كۈن شەنبە ئىدى.

2) ۋاقىتنى بىلدۈرىدۇ:

It is half past seven. سائەت يەتتە يېرىم بولدى.

3) ھاۋا رايىنى بىلدۈرىدۇ:

بۈگۈن ھاۋا بەك ئىسسىق. It is very hot today.

تۈنۈگۈن بەك سوغۇق بولدى. It was very cold yesterday.

بوۋاقنى، ئىشىك چېكىۋاتقان، تېلېفون ئۇرغان نامەلۇم ئادەمنىڭ بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

① It is a baby.

②A: Who is it? B: it is me, John.

it نىڭ يالغان ئىگىلىك جۈملە باشلاپ كەلگەندىكى ئىشلىتىلىشى كېيىنكى دەرسلەردە تونۇشتۇرۇلىدۇ.

Demand تەلەپ

1. دەرسنىن چۈشكەندە بۇ دەرسنىڭ «دىئالوگ» قىسمىدا بېرىلگەن جۈملىلەرنى ئىشلىتىپ ئوقۇنقۇچىلار ۋە ساۋاقدىشىڭلار بىلەن خوشلىشىڭلار ۋە ئۆگەنگەننى ئەمەلىيەتتە ئىشلىتىشكە تىرىشىڭلار. خوشلىشىش سەنئىتىگە دىققەت قىلىڭلار.

2. «سۆز گۈلزارى» دىكى سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلى ئۇزاق مۇددەتلىك كۆزىتىش، تەنتىق قىلىش جەريانىدا بارلىققا كەلگەن. ئۇنۇمىگە ھەقىقىي كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن سۆز گۈلزارىدا بېرىلگەن سۆزلەرگە ئېغىزچە كۆپرەك جۈملە تۈزۈڭلار، ئەمەلىيەتتە ئىشلىتىڭلار ۋە ئۇنى مۇمكىنقەدەر شۇ ساھەتتە ئۆزلەشتۇرۇڭلار. بولمىسا «قالغان ئىشقا قار ياغىدۇ.» بولسا ئۆزۈڭلار يېڭىچە ئۇنۇملۇك سۆز ئۆگىنىش ئۇسۇلىنى بايقاشقا تىرىشىپ، ئويلىغانلىرىڭنى ئوقۇنقۇچىلار، ساۋاقدىشىڭلار بىلەن ئورتاقلىشىڭلار.

3. تېكىستنى يادلىۋېلىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلىمىز. يادلاش سۆزلىيەلمەيدىغان بولۇپ قېلىشنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ.

4. گرامماتىكا قىسمىدا بېرىلگەن ۋاقىت ئىپادىلەش ئۇسۇلىغا ئاساسەن ھازىر ساھەت نەچچە بولغانلىقىنى ۋە بۈگۈن ھازىرغىچە ھەر قايسى ۋاقىتلاردا نېمە ئىشلارنى قىلغانلىقىڭلارنى ئېغىزچە دەپ بېرىڭلار.

Exercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشىق

1) ئاۋۋال تۆۋەندىكى ئارقا كۆرۈنۈشنى ئوقۇڭلار:

تۇرسۇن ئامېرىكىدا ئوقۇشى تۈگىگەندىن كېيىن يۇرتىغا قايتماقچى بولدى ۋە ئوقۇش جەريانىدا ئۆزىگە كۆپ ياردەم بەرگەن ئامېرىكىلىق دوستى جونىنىڭ ئۆيىگە خوشلىشىش ئۈچۈن كەلدى.

ئىككىلار بىر بولۇپ يۇقىرىقى ئارقا كۆرۈنۈش ئاساسىدا ئوتتۇرىغا چىقىپ «خوشلىشىش» تېمىسىدا دىئالوگ ئورۇنداڭلار. ئۈشلەتكەن جۈملەڭلار 10 دىن كەم بولمىسۇن.

2) دوستىمىزنى ئۆزىتىپ چىققاندا، بىز ئۇنىڭغا خوشلىشىش مەنىسىدە نېمىلەرنى دېيىشىمىز مۇمكىن؟

3) «خەير-خوش» دېگەن گەپنى بىر نەچچە خىل دەپ بېقىڭلار.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قاپىيىسىگە ماسلاشتۇرۇپ يېڭى سۆزلەرنى تېپىپ چىقىڭلار ۋە تەرجىمە قىلىڭلار:

① a. best b. _____ c. _____ d. _____

② a. wife _____ b. _____ c. _____

③ a. call _____ b. _____ c. _____ d. _____

④ a. when _____ b. _____ c. _____ d. _____

⑤ a. care _____ b. _____ c. _____ d. _____

⑥ a. back _____ b. _____ c. _____

2) royal ۋە state دېگەن سۆزلەرنىڭ ئۇيغۇرچىغا ئورتاق مەنىسىدىن باشقا يەنە قانداق مەنىسى بارلىقىنى لۇغەتتىن تېپىپ كېلىڭلار.

3) (ئويلىنىش سوئالى) ئاشۇ ئورتاق سۆزلەر ئۇيغۇر تىلىغا بۇاستە ئىنگلىز تىلىدىن كىرگەنمۇ؟ ئۇيغۇر تىلى بىلەن ئۇلار ئوتتۇرىسىدا قانداق باغلىنىش بار؟

4) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىپ چىقىڭلار:

① back ↔ ② better ↔

③ much ↔ ④ best ↔

⑤ wife ↔ ⑥ narrow ↔

5) ئىنگلىز تىلىدا 5- ئاينى بىلدۇرىدىغان «May» سۆزىدىكى «m» ھەرپى كىچىك يېزىلسا نېمە مەنىنى، خانقىز دېگەن مەنىنى بىلدۇرىدىغان «Miss» سۆزىدىكى «m» ھەرپى كىچىك يېزىلسا نېمە مەنىنى بىلدۇرىدىغانلىقىنى بىلەمسىلەر؟

6) 12 ئايىنىڭ قىسقارتىلما نامىنى يېزىپ چىقىڭلار.

3. تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۇچۇن مەشىق

1) ئاۋۇال تېكىستنى ئوقۇپ چىقىڭلار، ئاندىن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار.

① Who are sisters?

② Where is Kate?

③ Are Betty and Kate are American girls?

④ Who can't find her pen?

2) تېكىستتىن ئەسلى شەكلى ئىشلىتىلگەن پېئىلنى، ئۆتكەن زامان شەكلى ئىشلىتىلگەن پېئىلنى، قائىدىسىز پېئىلنى، ھازىرقى زامان تارماق شەكلى ئىشلىتىلگەن پېئىلنى تېپىپ چىقىڭلار.

3) تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى پېئىلنىڭ ئىشلىتىلىشىگە دىققەت قىلىڭلار ۋە بېرىلگەن ئىزاھاتقا ئاساسەن ئاستىغا سىزىق سىزىلغان پېئىلنىڭ قانداق خاراكتېردىكى پېئىل ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ بېرىڭلار.

① I want to drink some water.

(drink دېگەن پېئىل water دېگەن تولدۇرغۇچىنى ئەگەشتۈرۈپ كەلدى.)

② Don't go! (go پېئىلىدىن كېيىن تولدۇرغۇچى كەلمىدى.)

③ I have two sisters. (have نىڭ ئۆز ئالدىغا ئايرىم مەنىسى بار)

④ I have done my homework.

(haveنىڭ ئايرىم مەنىسى يوق، ھازىر پۈتكەن ھەرىكەتنى ئىپادىلەشتە ياردەمچى رول ئوتتىدى)

⑤ I opened the door. (open دىن كېيىن ed قاتقىلى بولىدۇ)
I took out the pen. (took دىن كېيىن ed قاتقىلى بولمايدۇ)

4) تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار.

① مەن بۇ يەرگە 1998- يىل 4- ئاينىڭ 7- كۈنى كەلگەن.

② بىز ھەر كۈنى سائەت 12 دە چۈشلۈك تاماق يەيمىز.

③ ناۋائى 1441- يىل 2- ئاينىڭ 9- كۈنى تۇغۇلغان. (was born)

④ تۇنۇگۈن ھاۋا بەك ئىسسىق ئىدى.

⑤ بۈگۈن كۈنگە جۈمە.

⑥ سېنى كەچ سائەت 6 دىن 45 مىنۇت ئۆتكەندە مۇشۇ يەردە ساقلايمەن.

5) تۆۋەندىكى ۋاقىتنى ئىنگلىزچە ئىپادىلەڭلار.

a. 7:45 چۈشتىن بۇرۇن b. 9:12 چۈشتىن بۇرۇن

c. 10:48 چۈشتىن بۇرۇن

a. 3:30 چۈشتىن كېيىن b. 4:19 چۈشتىن كېيىن

c. 7:23 چۈشتىن كېيىن

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

1) ئاۋۇال تۆۋەندىكىنى ئاڭلاپ، ئاندىن ئاخىرىدىكى خاتا جاۋابنى تاللاڭلار.

A: I have to go now.

B: Must you leave so soon?

A: I'm afraid I have to.

B: See you later.

A. A كىشى ھازىر ماڭماقچى.

B. B كىشى A كىشىگە «شۇنداق تېز ماڭامسىز؟» دېدى.

C. A كىشى ماڭمىسا بولمايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

D. B كىشى A كىشىنى كېيىن كۆرگىلى بارىدۇ.

2) ئاۋۇال تۆۋەندىكىنى ئاڭلاپ، ئاندىن ئاخىرىدىكى ئەڭ توغرا بىر جاۋابنى تاللاڭلار:

A: I'd better go. It's getting late.

B: No hurry, can't you stay any longer?

A: I'm afraid I must go.

B: Thanks for your coming. Good night.

A . A كىشىنىڭ ئازراق تۇرغۇسى بار.

B . A كىشى B كىشىنىڭ ئۆيىگە كېچىدە كەلدى.

C . A كىشى ۋاقتىنىڭ بىر يەرگە بارغانلىقىنى، مېڭىش كېرەكلىكىنى ئېيتتى.

D . A كىشى B كىشىنىڭ ئۆيىدە قونۇپ قالدى.

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

Out of sight, out of mind.
كۆزدىن يىراق، كۆڭۈلدىن يىراق.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

Every Sunday Kate doesn't go to school. She helps her mother do some housework. She is a good daughter.

It is Sunday today. After breakfast, Kate said to her mother "Can I help you, Mum?", "Yes, something is wrong with my bike. Take it to Mr Green's shop and ask him to mend it."

"Ok!" Kate took the bike and went there. Mr Green mended it and gave it to Kate soon. Kate got the bike home. Kate was happy and her mother and father were happy, too.

ئالتىنچى دەرس Unit 6

Summary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Asking the Way يول سوراش

Instruction كۆرسەتمە

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك ① Excuse me, could you tell me the way to ···
جۈملە شەكىللىرى ② Where is ···?
③ Excuse me, how can I get ···

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر
4. تۈر سۆزلەر

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Tongue Twisters تىل كۆندۈرۈش ئويۇنلىرى

Text تېكىست

A Funny Boy قىزىقچى بالا

تېكىست ئۈچۈن ئىزاهات

Grammar گراماتىكا

1. ئىنگلىز تىلىدىكى ئېنىقسىز ئالماش 2. ئىنگلىز تىلىدىكى قائىدىلىك پېئىل ۋە قائىدىسىز پېئىل 3. in، on، at نىڭ ئىشلىتىلىشى

Demand	تەلەپ
Exercises	مەشىق

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشىق 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشىق 3. تېكىست ۋە گراماتىكا ئۇچۇن مەشىق

Listening Comprehension	ئاڭلاپ چۈشىنىش
Reminds and Adages	ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت
Reading Comprehension	ئوقۇپ چۈشىنىش

ئالتىنچى دەرس Unit 6

دىئالوگ Dialogue

يول سوراش Asking the Way

چەت ئەللەرگە، سىرتلارغا چىققاندا مۇھىتنىڭ ناتونۇش بولۇشى تۈپەيلىدىن يول سوراشقا توغرا كېلىدۇ. يول سوراش كىشىلەر دائىم يولۇقۇپ تۇرىدىغان بىر ئىش. شۇنداق دېيىشكە بولىدۇكى، ھەر قانداق ئادەمنىڭ يول سوراش ئېھتىماللىقى بار. لېكىن، ھەممىلا ئادەمنىڭ يول سوراشنى بىلىشى ناتايىن.

پىيادە ماڭغاندا

A: Excuse me, I am a stranger here. Could you please tell me the way to No. 17 middle school?

B: Go along this road, turn left on the second cross. You'll find it on your right.

A: Thank you, you are so kind.

B: You are welcome.

ئاپتوبۇستا

A: Does this bus go to Xinjiang University?

B: You can take this bus and get off at the next stop, then change to Bus No. 101.

A: Thank you very much. By the way, is Xin Hua book store far from here?

B: No, It's not very far. You can walk there.

يۆنىلىش سورىغاندا

A: Excuse me, where is the snack bar?

B: It's down in the basement.

A: Where is the restroom?

B: It is on the floor.

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1.	here [hiə] *adv.*	بۇ يەر
	mere [miə] *adv.*	پەقەت
	where [wəɛ] *adv.*	قەيەر
	there [ðæ] *adv.*	ئاشۇ يەر
2.	please [pli:z] *v.*	خۇشال قىلماق، مەرھەمەت(تەكەللۇپ سۆزى)
	lease [li:z] *v.*	ئىجارە بەرمەك
	cease [si:s] *v.*	توختىماق
3.	middle ['midl] *adj.*	ئوتتۇرا
	riddle ['ridl] *n.*	تېپىشماق
	neddle [nidl] *n.*	يىڭنە
4.	tell [tel] *v.*	ئېيتىپ بەرمەك
	sell [sel] *v.*	ساتماق
	bell [bel] *n.*	قوڭغۇراق
	fell [fel] *v.*	چۈشمەك (fall نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
	hell [hel] *n.*	دوزاخ
	cell [sel] *n.*	ھۈجەيرە، باتارىيە
5.	along [ə'lɔŋ] *adv.*	... بى بويلىماق
	long [lɔŋ] *adj.*	ئۇزۇن
6.	road [rəud] *n.*	يول
	board [bɔ:d] *n.*	تاختا
	broad [brɔ:d] *adj.*	كەڭ

7. turn [tə:n] *v.*	بۇرۇلماق
burn [bə:n] *v.*	كۆيمەك
8. cross [krɔs] *v.*	كېسىپ ئۆتمەك
across [ə'krɔs] *adv.*	...نى كېسىپ ئۆتمەك
9. right [rait] *n. adj.*	① ھوقۇق ② توغرا ③ ئوڭ
fight [fait] *n. v.*	① كۈرەش ② ئۇرۇشماق
night [nait] *n.*	كېچە
sight [sait] *n.*	كۆرۈش كۈچى
light [lait] *n. v. adj.*	① چىراغ ② ياندۇرۇش ③ يېنىك
10. can [kən] *v. n.*	① ... قىلالايدۇ ② كونسېرۋا قۇتىسى
fan [fæn] *n.*	مەستانە
man [mæn] *n.*	ئەر، ئادەم
pan [pæn] *n.*	ساپلىق قازان
an [æn] *num.*	بىر
11. next [nekst] *adj.*	ياندىكى، كېيىنكى
text [tekst] *n.*	تېكىست
13. stop ['stɔp] *v.*	توختاش
top [tɔp] *n. adj.*	① چوققا ② ئەڭ مۇنەۋۋەر
pop [pɔp] *adj.*	ئېقىۋاتقان، مودا
13. then [ðen] *adv.*	ئاندىن، كېيىن
men [men] *n.*	① ئەرلەر ② ئادەملەر
14. change [tʃeindʒ] *v.*	ئۆزگەرمەك، ئالماشماق
age [eidʒ] *n.*	ياش
bandage ['bændidʒ] *n.*	داكا
15. very [veri] *adv.*	ناھايىتى
every ['evri] *pro.*	ھەربىر
16. far [fɑ:] *adj.*	يىراق
bar [bɑ:] *n.*	قاۋاقخانا؛ كالتەك

2. ئورتاق سۆزلەر

1. text	تېكست
2. professor	پروفېسسور
3. mathematics	ماتېماتىكا
4. electron	ئېلېكترون
5. information	ئىنفورماتسىيە
6. party	پارتىيە
7. president	پرېزىدېنت

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1. here ↔ there [ðeə]	ئاۋۇ يەر
2. hell [hel] دوزاخ ↔ heaven [hevn]	جەننەت
3. broad ↔ narrow ['nærəu]	تار
4. right ↔ wrong [rɔŋ] *adj.*	خاتا
5. man ↔ woman ['wumən] *n.*	ئايال
6. far ↔ near [niə] *adj.*	يېقىن

4. تۇر سۆزلەر

(كۆپ ئۇچرايدىغان، ئادەمنى ئىنسانلايدىغان سۈپەتلەر)

1. beautiful	چىرايلىق	9. lazy	ھورۇن
2. clever	ئەقىللىق	10. busy	ئالدىراش
3. stupid	دۆت	11. earnest	ئەستايىدىل
4. pretty	ئوماق	12. honest	سەمىمىي
5. handsome	كېلىشكەن	13. sly	ھىيلىگەر
6. wonderful	قالتىس	14. foolish	ئەخمەق
7. ugly	كۆرۈمسىز	15. funny	قىزىقچى
8. hardworking	تىرىشچان		

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Tongue Twisters تىل كۆندۈرۈش مەشقلىرى

1. A good cookie could be cooked by a good cook, but couldn't be cooked by a bad cook.

بىر تەملىك پىشۇرۇق ياخشى ئاشپەزنىڭ قولىدىن چىقىدۇ، لېكىن ناچار ئاشپەزنىڭ قولىدىن چىقمايدۇ.

2. You scream, I scream. We all scream for ice-cream.

سەن چىرقىرايسەن، مەن چىرقىرايمەن، بىز ھەممىمىز ماروژنا ئۈچۈن چىقىرايمىز.

3. Jimmy and Jordan went to Japan and Germany in June and July.

جىممى بىلەن جوردان ياپونىيە بىلەن گېرمانىيىگە ئىيۇل ۋە ئىيۇندا ئايرىم - ئايرىم باردى.

Text تېكىست

A Funny Boy قىزىقچى بالا

Bob is old enough to go to school. On the first day, his teacher taught him three words, "I, you, he", Then the teacher said, "I am your teacher. You are my student. He is your classmate." When school is over, Bob went home. His mother asked him "What did your teacher teach you today?" Bob said with a smile "listen, Mum and Dad, I am your teacher, You're my student. He is your classmate". His mother said "No, dear, you're wrong. I am your mother. You're my son. He's your father" The next day, Bob's teacher asked Bob to make sentences. Bob stood up and said "I'm your mother. You're my son. He is your father." All the students in Bob's class laughed.

تېكستتىكى سۆزلەر

1. enough [i'nʌf] *adj.* يېتەرلىك، تولۇق
2. taught [tɔ:t] *v.* ئۆتتى (teach پېئىلىنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
3. Mum [mʌm] *n.* ئانا (mother سۆزىنىڭ ئەركىلەپ چاقىرىلىشى)
4. Dad [dæd] *n.* دادا (father سۆزىنىڭ ئەركىلەپ چاقىرىلىشى)
5. smile [smail] *v.* كۈلۈمسىرىمەك
6. sentence ['sentəns] *n.* جۈملە
7. laugh [lʌf] *v* كۈلمەك

تېكىست ئۈچۈن ئىزاھات

1. تېكستتىكى taught ، said ، went ، stood قاتارلىقلار ئايرىم - ئايرىم ھالدا teach ، say ، go ، stand قاتارلىق پېئىللارنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى بولۇپ قائىدىسىز پېئىللاردۇر. ئۆتكەن زامان شەكلى ئۈچۈن بۇ پېئىللاردىن كېيىن «ed» قوشۇمچىسى قانۇنلى بولمايدۇ.

2. تېكستتىكى «Bob is old enough to ···» دېگەن جۈملە شەكلى بوپ مەكتەپكە بېرىش يېشىغا توشتى دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

3. ئىنگلىز تىلىدا كۆچۈرمە جۈملە قوش پەش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. ئۇنىڭ ئۇيغۇر تىلى بىلەن بولغان پەرقىگە دىققەت قىلىش كېرەك.

Grammar گرامماتىكا

ئېنىقسىز ئالماش

1. ئادەم، ئىش، نەرسىنى ئېنىق كۆرسەتمەيدىغان ئالماش ئېنىقسىز ئالماش دەپ ئاتىلىدۇ. ئىنگلىز تىلىدىكى ئېنىقسىز ئالماش ۋە ئۇنىڭ ئاساسىي ئىشلىتىلىش ئورنى تۆۋەندىكى جەدۋەلدە كۆرسىتىلدى:

ئېنىقسىز ئالماش	تەرجىمىسى	جۈملىدىكى رولى				
		ئىگە	تولدۇرغۇچى	كېسىم خەۋەر	ئېنىقلىغۇچى	ئىزاھلىغۇچى
all	بارلىق	√	√	√	√	√
each	ھەر، ھەربىر	√	√	√	√	√
everyone	ھەر بىرەيلەن	√	√	√	×	×
everybody	ھەربىر كىشى	√	√	√	×	×
everything	ھەربىر ئىش	√	√	√	×	×
many	نۇرغۇن	√	√	√	√	×
much	كۆپ	√	√	√	√	×
some	ئازراق	√	√	√	√	×
someone	مەلۇم بىرەيلەن	√	√	√	×	×
some body	مەلۇم كىشى	√	√	√	×	×
something	مەلۇم ئىش	√	√	√	×	×
any	بىرمۇ	√	√	√	×	×
anyone	ھېچكىمى	√	√	√	×	×
anybody	ھېچكىم	√	√	√	×	×
anything	ھېچ ئىش	√	√	√	×	×
few, a few	ئازراق	√	√	√	√	×
little, a little	ئازراق	√	√	√	√	×
nobody	ھېچكىم	√	√	√	√	×
nothing	ھېچنىمە	√	√	√	√	×
other	باشقا	√	√	√	√	×
another	باشقابىر	√	√	√	√	×

قائىدىلىك پېئىل ۋە قائىدىسىز پېئىل

ئىنگلىز تىلىدا «قىلدى، ئەتتى» مەنىسىدىكى ئۆتكەن زامان ئۇچۇن زور

كۆپ قىسىم پېئىللارنىڭ كەينىگە «ed» قوشۇمچىسى قانقىلى بولىدۇ. بۇنداق پېئىل قائىدىلىك پېئىل دەپ ئاتىلىدۇ. يەنە ئاز ساندىكى بىر قىسىم پېئىللارنىڭ كەينىگە ئۆتكەن زامان ئۇچۇن «ed» قوشۇمچىسى قانقىلى بولمايدۇ. بۇنداق پېئىل قائىدىسىز پېئىل دەپ ئاتىلىدۇ. ئىنگلىز تىلىدا زور كۆپ قىسىم پېئىللار قائىدىلىك، ئاز بىر قىسىم پېئىللار قائىدىسىز. لېكىن، تۇرمۇشتا كۆپ ئىشلەيدىغان پېئىللار قائىدىسىز. بۇ ئەھۋال ئۆگىنىشىمىزگە قىيىنچىلىق ئېلىپ كېلىدۇ. شۇڭا قائىدىسىز پېئىللارنىڭ ئۆزگىرىش شەكلىنى يادلاش كېرەك.

قائىدىلىك پېئىللار ئۇچۇن مىسال

ئۆتكەن زامان شەكلى	ئەسلى شەكلى
played (ئويناندى)	play (ئويناق)
stayed (تۇردى)	stay (تۇرماق)
studied (ئۆگەندى)	study (ئۆگەنمەك)

قائىدىسىز پېئىللار ئۇچۇن مىسال

ئۆتكەن زامان شەكلى	ئەسلى شەكلى
spoke (سۆزلىدى)	speak (سۆزلىمەك)
drank (ئىچتى)	drink (ئىچمەك)
ate (يېدى)	eat (يېمەك)
went (باردى)	go (بېرىش)
came (كەلدى)	come (كەلمەك)

at ، on ، in نىڭ ئىشلىتىلىشى

at ، on ، in نىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى كۆپىنچە ھاللاردا «دا، تا، دە، تە» بولۇپ چىقىدۇ. in ئادەتتە يىل، پەسىل، ئەسىر ناملىرىنىڭ ئالدىدا ۋە بىر قىسىم ئىسىملارنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

in winter	قىشتا	in classroom	سىنىپتا
in 1981	1981- يىلى	in hospital	دوختۇرخانىدا

in 20th century	20-ئەسىردە	in station	بېكەتتە
in July	ئىيۇلدا	in my heart	يۈرىكىمدە

«on» كۆپىنچە ئۇستى-ئاستى تېگىشىپ تۇرغان نەرسىلەرنىڭ، شەيئىلەرنىڭ ئىسمى ئالدىدا كېلىدۇ. يەنە ھەپتە ناملىرىنىڭ ئالدىدىمۇ كېلىدۇ.

on the desk	پارتىدا	on Monday	دۈشەنبە
on the wall	تامدا	on Friday	جۈمەدە
on the ground	يەردە		

at پۈتۈن سائەت ناملىرىنىڭ ئالدىدا ۋە بىر قىسىم ئىسىملارنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

at ten	سائەت ئوندا -	at home	ئۆيدە
at five o'clock	بەشتە	at office	ئىشخانىدا

ئادەتتە at office دېگىنىمۇ، in office دېگىنىمۇ بولىدۇ. لېكىن، ئۇلار ئارىسىدا بەك ئىنچىكە پەرق بار (كېيىن سۆزلىنىدۇ) at school، in school دىمۇ ئەھۋال شۇنىڭغا ئوخشاش.

Demand تەلەپ

1. يول سورىغاندا ئادەتتە سۆزنىڭ بېشى «excuse me» بىلەن باشلىنىدۇ. ئۇدۇلمۇ ئۇدۇل باردىغان يەرنى سوراش ياخشى ئەمەس. مەيلى بىرەيلەندىن يارەدەم سورايلى ياكى ئۇنى بىر ئىشقا مۇراجىئەت قىلايلى، سۆزىمىزنىڭ بېشىنى مۇشۇ سۆز بىلەن باشلىساق باشقىلارغا تەربىيە كۆرگەندەك تەسىر بېرىمىز. ئوقۇغۇچىلار مۇشۇنداق ئادەت يېتىلدۈرۈشى كېرەك.

2. ئۇيغۇر تىلىدا قائىدىلىك 'پېئىل، قائىدىسىز پېئىل دېگەن ئۇقۇم يوق. شۇڭا قائىدىسىز پېئىللار تولۇق چۈشىنىلىپ بولغۇچە ئوقۇغۇچىلارغا ئازراق قىيىنچىلىق ئېلىپ كېلىشى مۇمكىن. شۇڭا ئوقۇغۇچىلارغا ھازىردىن باشلاپ جىق ئۇچرايدىغان قائىدىسىز پېئىللارنى يادلاپ مېڭىشنى تەۋسىيە قىلىمىز.

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشق

1) بىرەيلەن ئۇرۇمچىگە كېلىپ نەپىس تىياتىرخانىسىغا قانداق بېرىش كېرەكلىكىنى بىلەلمەي بىر كىشىدىن سورىدى. مۇشۇ ئارقا كۆرۈنۈش ئاساسىدا ئىككى ئوقۇغۇچى ئوتتۇرىغا چىقىپ دىئالوگ ئورۇندىدىلار.

2) دىئالوگدىكى جۈملە شەكىللىرىگە ئاساسەن تۆۋەندىكى سۆھبەتنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

A. كەچۈرۈڭ، مەن بۇ يەرگە ناتونۇش، شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىغا باردىغان يولنى دەپ بېرەلەرسىزمۇ؟

B. مۇشۇ يولنى بويلاپ مېڭىپ سولغا بۇرۇلۇڭ. ئىككىنچى دوقمۇشتا ئوڭغا بۇرۇلۇڭ.

A. رەھمەت سىزگە.

B. ھېچقىسى يوق.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشق

1) سۆز گۈلزاردا بېرىلگەن قاپىيىلىك سۆزلەرگە ئاساسەن تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيە جەھەتتىن يېقىن كېلىدىغان سۆزنى تېپىپ ئۈيغۇرچە تەرجىمىسىنى يېزىڭلار:

① a. tell b. _____ c. _____ d. _____

② a. here b. _____ c. _____ d. _____

③ a. right b. _____ c. _____ d. _____

④ a. can b. _____ c. _____ d. _____

⑤ a. middle b. _____ c. _____

⑥ a. please b. _____ c. _____

2) تۆۋەندىكى ئۈيغۇرچە سۆزلەردىن ئىنگلىزچە - ئۈيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار ۋە تەلەپپۇزىغا دىققەت قىلىڭلار:

ئالىم، پارتىيە، يۇكسەك، تېكىست، ئىشچى، پروفېسسور،

ئېلېكترون، ئىنفورماتسىيە، ماتېماتىكا

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇقارشى سۆزىنى تېپىڭلار:

① here ↔ ② hell ↔ ③ narrow ↔

④ wrong ↔ ⑤ near ↔

4) بۇ دەرستە بېرىلگەن تۆت سۆزلەرگە ئاساسەن تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى ئىنگلىزچىگە ئېغىزچە تەرجىمە قىلىڭلار:

① چىرايلىق قىز ② دۆت ئوقۇغۇچى ③ ئەقىللىق بالا ④ ئوماق بوۋاق ⑤ كېلىشكەن يىگىت ⑥ قالتىس ئىلىم ⑦ تىرىشچان ئوقۇغۇچى ⑧ ئەستايىدىل مۇئەللىم ⑨ ئالدىراش دادا ⑩ ئېخمەق قىز ⑪ قىزىقچى يىگىت.

3. تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۈچۈن مەشىق

1) تېكىستتىن قائىدىسىز پېئىللارنى تېپىپ چىقىڭلار ۋە ئۇنىڭ شەكلى بىلەن ئۆتكەن زامان شەكلىنى كۆرسىتىڭلار.

2) تېكىستكە ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارنىڭ ئېڭ توغرا بىر جاۋابىنى تاللاڭلار:

① _____ teaches Bob three words.

A. Bob's friend B. Bob's teacher

C. Bob's father D. Bob's mother

② Which sentence is right?

A. Bob's teacher is wrong.

B. Bob's mother is wrong.

C. Bob's classmates are wrong.

D. Bob is wrong.

③ Bob is a _____ boy.

A. tall B. short

C. clever D. foolish

3) گراممىاتىكا قىسمىدا ئۆگەنگەن قائىدىلىك پېئىل بىلىملىرىگە ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن قائىدىلىك، قائىدىسىز پېئىللارنىڭ ئۇنىڭ شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان شەكلىنى تېپىڭلار ھەمدە قانداق ئەھۋالدا قانداق

پېئىل شەكلى ئىشلىتىلىدىغانلىقىنى تەھلىل قىلىڭلار.

① I spoke English.	I will speak English.
② I played football.	I can play football.
③ I stayed here.	I am going to stay here.
④ I studied English.	I want to study English.
⑤ I came.	I must come.
⑥ I went away.	I will go.
⑦ I ate a piece of cake.	Please eat a piece of cake.
⑧ I wrote a letter.	I didn't write any letter.
⑨ I drank some beer.	I will drink some beer.
⑩ I slept.	I will sleep.

4) تۆۋەندىكى بوش ئورۇنغا in، on، at تىن ماس كېلىدىغىنىنى تاللاپ قويۇڭلار:

① I will come _____ five o'clock.
② She is studying English _____ the classroom.
③ There is a book _____ the desk.
④ Tursun will come _____ Monday.
⑤ I was born (تۇغۇلۇش) _____ 1981.
⑥ I am _____ my home.
⑦ Is there a map _____ the wall?

5) ئېنىقسىز ئالماش ئىشلىتىلگەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەھلىل قىلىڭلار ۋە ئۇيغۇرچە تەرجىمىسىنى قىلىپ پەرقىنى سېلىشتۇرۇڭلار.

① a. Nobody came.	b. Anybody didn't come.
② a. I know nothing.	b. I don't know anything.
③ a. I know no one.	b. I don't know anyone.
④ a. Do you have any book? (سوئال جۈملە)	b. I don't have any book. (ئىنكار جۈملە)
⑤ a. I need some water. (تەستىق جۈملە)	b. I have some money. (تەستىق جۈملە)

⑥ a. A few students came. (سانغلى بولىدىغان ئىسىم ئالدىدا)
b. A little water dropped. (سانغلى بولمايدىغان ئىسىم ئالدىدا)

⑦ a. I want other books. (باشقا كىتابلار)
b. I want another book. (باشقا بىر كىتاب)

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

تۆۋەندىكى دىئالوگقا ئاساسەن ئاخىرىدىكى توغرا بىر جاۋابنى تاللاڭلار.

1) A: Does this bus go to Beijing University?
B: Yes, take this bus, get off at the next stop.

A. بۇ ئاپتوبۇس بېيجىڭ ئۇنىۋېرسىتېتىغا بارىدى.
B. بۇ ئاپتوبۇس بېيجىڭ ئۇنىۋېرسىتېتىغا بارمايدۇ.
C. بېلەت ساتقۇچى يولۇچىغا ئاخىرقى بېكەتتە چۈشۈپ قېلىشنى ئېيتتى.
D. بېلەت ساتقۇچى بۇ ئاپتوبۇسنىڭ بېيجىڭ ئۇنىۋېرسىتېتىغا بارمايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

2) A: Excuse me, could you tell me where the restrooms are?
B: I'm sorry. I'm a stranger here, too.

A. ھاجەتخانا يېقىنلا يەردە.
B ھاجەتخانىنىڭ نەدىلىكىنى ئۇ كىشىمۇ بىلمەيدۇ.
C. بۇ يەردە ساپلا ناتونۇشلار بار.
D. ھاجەتخانىنىڭ نەدىلىكىنى ھەر كىممۇ بىلىدۇ.

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

The only stupid question is unasked question.
پەقەت بىرلا ئەخمىقانە سوئال بار، ئۇ بولسىمۇ سورالمىغان سوئالدۇر.

1. ئوقۇغۇچىلار دەسلەپ ئىنگلىز تىلى ئۆگەنگەندە، تۇيغۇنىڭ

كونىرشىدىن، ئالدىراڭغۇلۇقتىن ساقلىنىشى كېرەك. دېمەكچى بولغىنىمىز، يېڭى ئۆگەنگەندە ئوقۇغۇچىلار ئىنگلىز تىلىغا ناھايىتى قىزىقىدۇ. ۋاقىتىنىڭ ئۆتۈشى بىلەن بۇ خىل قىزغىنلىق سۇسلاپ قالىدۇ. ئۇ ھەر تەرەپلىمە ئامىللارغا باغلىق. تۇيغۇنىڭ كونىرىشىمۇ شۇنىڭ ئىچىدىكى ئامىللارنىڭ بىرى. يەنە بەزى ئوقۇغۇچىلار ئىنگلىز تىلىنى چىرايلىق سۆزلەيدىغانلارغا قاراپ ھەۋەسلىنىدۇ، لېكىن ئۆزى ئۇنداق سۆزلىيەلمىگەندە ياكى تىل ئۆگىنىشنىڭ كۆچ تەلەپ قىلمىسا بولمايدىغان ئىش ئىكەنلىكىنى ھېس قىلغاندا قاتتىق مەيۈسلىنىدۇ. بۇنداق چاغدا سەۋر قىلىش، ئۆزىگە ئىلھام بېرىش كېرەك.

2. تىل ئۆگىنىپ مەلۇم بىر يەرگە كەلگەندە ئۆگەنگۈچى بارغانسېرى ئۆگەنگەنلىرى ھېچنېمە ئەمەستەك، كۆز ئالدى قاراڭغۇلىشىپ گاڭگىراپ قالغاندەك تۇيغۇغا كېلىپ قالىدۇ. بۇ بىرخىل نورمال ھادىسە. تۆۋەن پەللىدىن يۇقىرى پەللىگە ئۆرلەشتە تەبىئىي ھالدا مۇشۇنداق ئەھۋالغا يولۇقىمىز. لېكىن بۇنىڭ ۋاقىتلىق ئىش ئىكەنلىكىنى، چىدام بىلەن ئۇ ئۆتكەلدىن ئۆتۈپ كەتكىلى بولىدىغانلىقىنى تونۇش كېرەك.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

يول سورىغاندا ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر

① Walk down this road.

② Go along this street.

③ Turn to the left at the second corner.

⑤ On the second cross you'll find it on your left.

⑥ It is on the second floor.

⑦ It is upstairs.

⑧ Where can I take a lift?

يەتتىنچى دەرس Unit 7

Summary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Requesting ئىلتىماس قىلىش

Instruction كۆرسەتمە

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① Could you ···
② Will you ···
③ Would you mind ··· ing
④ Would you please ···

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر 4. تۈر سۆزلەر

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Four Seasons تۆت پەسىل

Text تېكىست

On the Bus ئاپتوبۇستا

Grammar گرامماتىكا

1. ئىسىملاردىكى ئىگىلىك كېلىش؛ 2. سان 3. of، to، for نىڭ ئىشلىتىلىشى

تەلەپ Demand

مەشىق Exercises

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشىق 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشىق 3. تېكىست ۋە گراماتىكا ئۇچۇن مەشىق 4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

ئوقۇپ چۈشىنىش Reading Comprehension

Unit 7 يەتتىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Requesting ئىلتىماس قىلىش

تۇرمۇشتا ھېچكىمنىڭ باشقىلاردىن ياردەم تەلەپ قىلماي ئۆتەلمەيدۇ. ھەر كىمنىڭ باشقىلاردىن ياردەم سورايدىغان، ئۇلارغا ھاجىتى چۈشىدىغان ۋاقتى كېلىدۇ. ياردەم سورىغۇچى ياكى ھاجەتمەن بۇنداق ۋاقىتتا سۆزىنىڭ ئورامىغا، گىنىتوناتسىيىسىگە دىققەت قىلىشى كېرەك. ئىلتىماس قىلغاندا ئىشلىتىلىدىغان جۈملىلەر دەل مۇشۇنداق ئېھتىياج يۈزىسىدىن بارلىققا كەلگەن.

باشقىلاردىن نەرسە ئېلىشىپ بېرىشنى ئۆتۈنگەندە

A: Can you do me a favour?

B: Ok, what can I do for you?

A: Could you get me some shampoo.

B: Certainly. What brand do you want?

A: Any brand.

B: Ok.

باشقىلارنىڭ نەرسىسىنى سورىغاندا

A: Could you lend me your umbrella?

B: Yes, of course. Here you are.

A: Many thanks.

B: Not at all.

ياردەم تەلەپ قىلغاندا

A: Would you please help me?
B: Can I help you in any way?
A: Would you mind giving me a push?
My car has stopped.
B: Certainly.

سۆز گۈلزارى Word Garden

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1. for [fɔ:] *prep.* ... ئۈچۈن
nor [nɔ:] *conj.* ... مۇ ئەمەس، ... مۇ ... مۇ ئەمەس
2. some [sʌm] *adj. pron.* ئازراق، بەزى
come [kʌm] *v.* كەلمەك
dome [dəum] *n.* قۇببە، يۇمىلاق ئۆگزىلىك ئۆي
3. brand [brænd] *n.* ماركا، سودا ماركىسى
band [bænd] *n.* دەرىجە، مۇزىكا ئەترىتى
sand [sænd] *d.* قۇم
land [lænd] *n.* زېمىن، قۇرۇقلۇق
and [ænd] *conj* ۋە، بىلەن
4. want [wɔnt] *v. n.* ... غا مۇھتاج، ... غا ئېھتىياجلىق
ant [ænt] *n.* چۈمۈلە
pant [pænt] *v.* ھاسىرىماق
5. any ['eni] *adj. pron.* ھەر قانداق، ھەرقايسى
many ['meni] *adj. pron.* نۇرغۇن، جىق
candy ['kændi] *n.* قەنت ـ گېزەك

2. ئورتاق سۆزلەر

1. album ['ælbəm] *n.* ئالبۇم

2. America [ə'merikə] *n.* ئامېرىكا، ئامېرىكا قىتئەسى
3. American [ə'merikən] *n.* ئامېرىكان، ئامېرىكا ئىنگلىز تىلى
4. antenna ['æntenə] *n.* ئانتېنا
5. architecture ['ɑ:kitektʃə] *n.* ئارخېتېكتورلۇق، قۇرۇلۇش ئىلمى
6. agency ['eidʒənsi] *n.* ئاگېنتلىق، ۋاكالەت ئورنى
7. Asia ['eiʃə] *n.* ئاسىيا
8. asphalt ['æsfælt] *n.* ئاسفالت
9. Atlantic [æt'læntik] *n.* ئاتلانتىك ئوكيان

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1. any ↔ certain ['sə:tn] *adj.* مەلۇم بىر
2. many ↔ few [fju:] *adj.* ئاز
3. help (ياردەم قىلماق) ↔ harm [hɑ:m] *v.* زىيان سالماق
4. lend (ئارىيەت بەرمەك) ↔ borrow ['bɔrou] *v.* ئارىيەت ئالماق

4. تۇر سۆزلەر

كۆپ ئىشلىتىلىدىغان ئالدى قوشۇلغۇچى ۋە باغلىغۇچىلار

1. with [wið] *prep.* ... بىلەن، ... بىلەن بىللە
2. without [wiðaut] *v.* ... بولمىسا
3. to [tu:] *prep.* ① ... غا، قا، ② ... گىلى، كىلى
4. of [ɔv] *prep.* ... نىڭ، ... توغرىسىدا
5. among [ə'mʌŋ] *prep.* ... نىڭ ئارىسىدا (ئىككىدىن ئارتۇق)
6. between [bi'twi:n] *prep.* ... نىڭ ئارىسىدا (ئىككى ئادەم ئارا)
7. for [fɔ:] *prep.* ① ... ئۈچۈن ② ... دىن بېرى
8. until ['ʌntil] *prep.* ... غىچە، قىچە ... غانغا قەدەر
9. if [if] *conj.* ئەگەر
10. because [bi'kɔ:z] *conj.* چۈنكى

11. from [frɔm] *prep.* ... دىن، تىن
12. since [sins] ... دىن بېرى
13. as [æz] *adv. conj.* ... دەك، ... تەك

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Four seasons تۆت پەسىل

Spring is gay with flower and song,
Summer is hot and the days are long.
Autumn is rich with fruit ans grain,
Winter brings snow and the New Year again.

باهار خۇشال گۈل، ناخشا بىلەن،
ياز ئىسسىقتۇر كۈنلىرى ئۇزاق.
كۈزدە ئۇزۇق، مېۋە - چېۋە مول،
قىش ئېپ كېلەر قار ۋە يېڭى يىل.

Text تېكىست

On the bus ئاپتوبۇستا

Tom is a little boy. He is fourteen. Today his mother is taking him to see his uncle. His uncle's home is very far from theirs. So they are going there by bus. There are only twenty people on the bus. They are all sitting on the bus. Tom is very happy. He is running on the bus. His mother said "Don't run! sit down!" "I missed my uncle very much. I want this bus go faster", Tom said. Then, all the people on the bus began to laugh.

Grammar گراماتىكا

ئىسىملاردىكى ئىگىلىك كېلىش

1. ئىسىملاردىكى ئىگىلىك كېلىش ئىگىلىك مۇناسىۋىتى ياكى تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنى ئىپادىلەيدۇ، «s» ياكى «'» ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. بىرلىك ئىسىم، ياسالما ئىسىم، ئادەم ئىسىملىرى ئېچىدە «s» ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان بولسۇن ياكى بولمىسۇن، ئارقىسىدىن «s» قوشۇمچىسىنى قېتىش ئارقىلىق ئىگىلىك كېلىش ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

① Frank's dream (فرانكنىڭ چۈشى)

② an actress's career (بىر ئايال ئارتىسنىڭ ھاياتى)

③ the editor - in - chief's office (باش مۇھەررىر ئىشخانىسى)

④ his father's office (ئۇنىڭ دادىسىنىڭ ئىشخانىسى)

2. «s» ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان ئادەم ئىسىملىرىنىڭ، بولۇپمۇ داڭلىق شەخسلەرنىڭ ئىسىملىرىنىڭ ئىگىلىك شەكلى سۆز ئارقىسىدىن«s» قوشۇمچىسىنى قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ.

① Jones's works جونس ئەسەرلىرى

② Yeats's poetry يېتس شېئىرلىرى

③ Mr Jones's House جونس ئەپەندىنىڭ ئۆيى

3. كۆپلۈك شەكلى قائىدىلىك ئۆزگىرىدىغان ۋە قائىدىسىز ئۆزگىرىدىغان ئىسىملارنىڭ ئىگىلىك شەكلى «s» نى قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

① student's reading - room ئوقۇغۇچىلار قىرائەتخانىسى

② teacher's club ئوقۇتقۇچىلار كۆلۈبى

③ women's school ئاياللار مەكتىپى

④ children's books بالىلار كىتابى

4. مۇقىم ئىبارىلەردىن باشقا ئەھۋاللاردا ئىگىلىك كېلىش كۆپىنچە يەنە «of» ئارقىلىقمۇ ئىپادىلىنىدۇ.

① the book's author = the author of the book.

كىتابنىڭ ئاپتورى.

② the Uyghur's history = the history of Uyghur.

ئۇيغۇر تارىخى.

سان ؛

1. ساناقنى بىلدۈرىدىغان سان ساناق سان دەپ ئاتىلىدۇ. one (بىر) ، two (ئىككى) ، three (ئۈچ) دېگەندەك. سانلارنىڭ تەرتىپىنى بىلدۈرىدىغان سان دەرىجە سان دەپ ئاتىلىدۇ. first (بىرىنچى) ، second (ئىككىنچى) ، third (ئۈچىنچى) دېگەندەك. ساناق سانىنى دەرىجە سانغا ئايلاندۇرۇش قائىدىسىنى تۆۋەندىكى جەدۋەلدىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇ:

ساناق سان	دەرىجە سان ۋە قىسقارتىپ يېزىلىشى		ساناق سان	دەرىجە سان ۋە قىسقارتىپ يېزىلىشى	
1 one	first	1st	18 eighteen	18. eighteenth	18th
2 two	second	2nd	19 nineteen	19. nineteenth	19th
3 three	third	3rd	20 twenty	20. twentieth	20th
4 four	fourth	4th	21 twenty-one	21. twenty-first	21th
5. five	fifth	5th	30 thirty	30. thirtieth	30th
6. six	sixth	6th	40 forty	40. fortieth	40th
7 seven	seventh	7th	50 fifty	50. fiftieth	50th
8. eight	eighth	8th	60 sixty	60. sixtieth	60th
9. nine	ninth	9th	70 seventy	70. seventieth	70th
10 ten	tenth	10th	80 eighty	80. eightieth	80th
11 eleven	eleventh	11th	90 ninety	90. ninetieth	90th
12 twelve	twelfth	12th	100 one hundred	100. one hundredth	100th
13 thirteen	thriteenth	13th		200. two hundredth	200th
14 fourteen	fourteenth	14th	200 two hundred		
15 fifteen	fifteenth	15th			
16. sixteen	sixteenth	16th			
17 seventeen	seventeenth	17th			

2. ساناق سان سانلارنى ئىپادىلەشتە ئىشلىتىلىدۇ. ئونلار خانىسىدىكى سان بىلەن بىرلەر خانىسىدىكى سۆز ئوتتۇرىسىدا«-» كېلىدۇ. مەسىلەن: 51←fifty-one. يۈزلەر خانىسىدىكى سان بىلەن ئونلار خانىسىدىكى سۆز ئوتتۇرىسىدا and كېلىدۇ. مەسىلەن:

265←two hundred and sixty-five

3. دەرىجە سانلار ئاساسلىقى رەت - تەرتىپىنى ئىپادىلەيدۇ. ئالدىغا ئېنىق ئارتكل ئىشلىتىلىدۇ.

4. 21- دىن 29- غىچە، 31- دىن 39- غىچە بولغان شەكىلدىكى دەرىجە سانلاردا ئالدىدىكى پۈتۈن سان ساناق سان شەكلىدە، پارچە سان دەرىجە سان شەكلىدە كېلىدۇ: مەسىلەن، 51←fifty-first

5. يۈزلەر خانىسىدىن يۇقىرى دەرىجە سانلارنى ئىپادىلەش ئۈسۈلى مۇنداق بولىدۇ:

million→millionth ، thousand→thousandth ، hundred→hundredth

قالغان تۈردىكى سانلار كېيىنكى قىسىم كىتابتا تونۇشتۇرىلىدۇ.

نىڭ ئىشلىتىلىشى for ،to ،of

1. of ئوخشىمىغان تىل شارائىتىدا تۆۋەندىكىدەك ئوخشىمىغان مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

① تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ. ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى «نىڭ» دەپ چىقىدۇ. مەسىلەن:

The book of Tursun=Tursun's book.

The history of Uyghur=The Uyghur's history

② «a ··· of»شەكلىدە كېلىپ مىقدار سۆز ياسىلىدۇ. ئادەتتە «a» بىلەن «of» نىڭ ئارىسىغا ئىسىم كېلىدۇ. مەسىلەن:

a cup of beer.	بىر ئىستاكان پىۋا
a group of students	بىر گۇرۇپپا ئوقۇغۇچى
a piece of newspaper	بىر پارچە گېزىت

③ ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرۈپ، ئىگىدە «of»تىن كېيىنكى ھالىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

She is of beauty = She is beautiful. ئۇ چىرايلىق.

This is of importance=This is important. بۇ مۇھىم.

2. «to» ئوخشىمىغان تىل شارائىتىدا كېلىپ ئوخشىمىغان، مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

① ئالدى قوشۇلغۇچى (تىركەلمە) ئۇرنىدا ئىشلىتىلىپ، ئىسىمنىڭ ياكى ئالماشنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ، ئۇيغۇرچىدىكى تەرجىمىسى «غا، قا، گە، كە» گە ئۇدۇل كېلىدۇ. مەسىلەن:

I gave a book to John. جونغا بىر كىتاب بەردىم.

Please say hello to your father. داداڭغا سالام دەپ قوي.

② رەۋىش ئورنىدا ئىشلىتىلىپ، پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ ۋە ئۇيغۇرچىدە «غىلى، قىلى»، «قىلىش ئۈچۈن» دېگەندەك مەنىلەردە تەرجىمە قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

I came here to see you. مەن بۇ يەرگە سېنى كۆرگىلى كەلدىم.

I study English to become a good teacher.

مەن ياخشى بىر ئوقۇتقۇچى بولۇش ئۈچۈن ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىمەن.

3. for ئوخشىمىغان تىل شارائىتىدا ئوخشىمىغان مەنىلەردە كېلىدۇ. مەسىلەن:

① ئىسىمنىڭ، ئالماشنىڭ ئالدىدا كېلىپ «ئۈچۈن» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ:

Book a ticket for my father.

دادام ئۈچۈن بىر بىلەت زاكاس قىلىپ قويۇڭ.

I did it for you. مەن ئۇنى سەن ئۈچۈن قىلدىم.

② ئىسىمنىڭ، ئالماشنىڭ ئالدىدا كېلىپ، «ئۈچۈن، غا نىسبەتەن» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

It is easy for me to study English.

ماڭا نىسبەتەن ئىنگلىزچە ئۆگىنىش ئاسان.

Demand تەلەپ

1. چەت ئەللىكلەردىن بىر نەرسىنى قىلىپ بېرىشنى ئۆتۈنگەندە،

گەپنىڭ ئورامىغا، ئىنتوناتسىيىسىگە دىققەت قىلىش كېرەك. تۇيۇقسىزلا ئالدىغا بېرىپ قوپاللىق بىلەن گەپ باشلانسا قارشى تەرەپكە تەربىيە كۆرمىگەندەك تەسىر بېرىپ قويۇشىمىز مۇمكىن. ھەددىدىن زىيادە تەكەللۇپ قىلىپ كەتسەك، ئۆزىمىزنى سەمىمىيەتسىز، خۇشامەتچىدەك كۆرسىتىپ قويۇشىمىز مۇمكىن. جۇملىنىڭ بېشىنى مۇمكىنقەدەر قارشى تەرەپنى ئاڭلىق قارىتىدىغان «excuse me، ··· may I» دېگەندەك سۆزلەر بىلەن باشلاش كېرەك.

2. «سۆز گۈلزارى» نىڭ «ئورتاق سۆزلەر» قىسمىدا ئۇيغۇرچە بىلەن ئىنگلىز تىلىدا ئوخشاشلا بار بولغان سۆزلەر بېرىلدى. لېكىن، بۇ دېگەنلىك ئىككى سۆزنىڭ تەلەپپۇزى پۈتۈنلەي ئوخشايدۇ دېگەنلىك ئەمەس. تەلەپپۇزنىڭ توغرا چىقىشىغا دىققەت قىلىش كېرەك.

3. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىۋاتقانلارنىڭ كۆپىنچىسى «ئىسىم، ئالماش، پېئىل، سۈپەت، رەۋىش» دېگەنلەرنىڭ ئاتىلىشىنى بىلسىمۇ ئىشلىتىلىشىنى تازا ئېنىق بىلمەي كەتمەسلىكى مۇمكىن. شۇڭا مۇمكىن بولسا ئازراق ۋاقىت چىقىرىپ بۇلارنىڭ زادى قانداق سۆز تۈركۈمى ئىكەنلىكىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىش زۆرۈر. بۇ ئىنگلىز تىلى جۈملە شەكىللىرىنىڭ قۇرۇلمىسىنى توغرا ئىگىلەشكە، ئىنگلىز تىلىنىڭ ئالاھىدىلىكىنى ماھىيەت جەھەتتىن چوڭقۇرراق تونۇشقا پايدىلىق.

4. مۇشۇ كىتاب بويىچە قارىسىغا ئوقۇش، تەپەككۇر قىلماسلىق ئۆگەنگۈچىلەرگە ئاخىرقى ھېسابتا ھېچقانداق نەپ بەرمەسلىكى ياكى ئۇلارنى سۆزلىشەلمەيدىغان «گاس-گاچا» قىلىپ قويۇشى مۇمكىن. ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئېغىز تىلىغا ئەھمىيەت بېرىشىنى، كىتابنىڭ ئارتۇقچىلىق تەرەپلىرىنى جانلىق ئۆگىنىشىنى تەۋسىيە قىلىمىز. بۇنىڭ ئۈچۈن ئۆگەنگۈچىلەر تېكىستنى ۋە دىئالوگنى جانلىق ھەشق قىلىشى، مۇمكىن بولسا چەت ئەللىكلەر بىلەن سۆزلىشىشكە تىرىشىشى ياكى ئىنگلىز تىلى ئەنجۈمەنلىرىگە بېرىپ قورقماي سۆزلىشى، پەقەت بولمىغاندا تامغا، ئۆزىگە سۆزلەپ ئۆگىنىشى كېرەك. ھەرھۇم مۇتەپەككۇرىمىز ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەتئىمىنىڭ «ئۆزىنى ئىپادىلىيەلمىگەن كىشى قۇل دەپكىتۇر» دېگەن سۆزى ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ ئېسىدە بولسۇن.

Exercises مەشىق

دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

1. «ماڭا كۆنلۈكىڭىزنى بېرىپ تۇرالامسىز؟» دېگەن جۈملىنى بىر ئوخشىمىغان تۈسته تۆۋەندىكىدەك دېيەلىشىمىز مۇمكىن:

a. Can you lend me your umbrella?

b. Would you please lend me your umbrella?

c. May I use your umbrella?

d. Would you mind lending me your umbrella?

ئەمدى تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە جۈملىنىڭ ھەر بىرىنى تۈسىنى ئۆزگەرتىپ بىر نەچچە خىل شەكىلده دەپ بېقىڭلار.

① ئىشىكنى يېپىۋېتەمسىز؟

② ماڭا ئون يۈەن بېرىپ تۇرالامسىز؟

③ قەلەمىڭىزنى ئىشلىتىپ تۇرسام بولامدۇ؟

2. «May I، Can I، Could I» بىلەن باشلانغان جۈملىلەرنىڭ بىر - بىرىدىن قانداق پەرقى بار؟

3. ئوقۇتقۇچىنىڭ يېتەكلىشىده ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ «ئىلتىماس قىلىش، ياردەم سوراش» دېگەن تېمىدا «سودا سارايدا نەرسە سېتىۋېلىش، كىتابنى ۋاقىتلىق ئارىيەت ئېلىش» دېگەن نۇقتىلار بويىچە دىئالوگ ئورۇنداڭلار.

سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1. تۆۋەندىكى جۈملىلەردىن ئاستىغا سىزىلغان قاپىيىلىك سۆزلەرنى تېپىپ، مەنىسىنى دەپ بېرىڭلار.

1) ① I came here for you.
② Neither he nor I was there.

2) ① I have some books.
② Come on, please.

3) ① What brand do you want?
② I didn't pass Band-4 exam.
③ He needs some sand.

④ This is our mother land.

4) ① I want to study English.

② I don't pant while walking.

③ I don't like ants.

5) ① Do you have any dictionary?

② Many students are learning English.

③ My sister doesn't like candies.

2. تۆۋەندىكى سۆزلەردىن ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچىغا ئورتاق بولمىغان سۆزلەرنى تېپىپ چىقىڭلار:

لۇغەت، ئالبۇم، ئامېرىكا، سومكا، ئاسىيا، ئاسفالىت، ئاتلانتىك، ئاگېنتلىق، ئانتېنا، ئامېرىكان

3. تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارشى مەنىلىك سۆزىنى تېپىڭلار:

① certain ↔

② little ↔

③ harm ↔

④ borrow ↔

تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى بوش ئورۇنغا «of، to، for» لاردىن مۇۋاپىق كېلىدىغىنىنى تولدۇرۇڭلار:

① I gave an apple _____ my sister.

② I will do everything _____ you.

③ He ate a piece _____ cake.

④ I studied hard _____ become a doctor.

⑤ That is the car _____ my father.

⑥ Is English difficult _____ you?

تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۈچۈن مەشىق

1. تېكىستكە ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئېغىزچە جاۋاپ بېرىڭلار:

① Is Tom a little boy? How old is he?

② How did Tom go to his uncle's home?

③ Why does Tom run on the bus?

④ How many people are there on the bus?

2. تېكستتىكى «be» پېئىلىنىڭ ۋاريېانتىي بولغان «is» نى «was» غا، «are» نى «were» غا ئۆزگەرتىڭلار ۋە جۈملىنىڭ مەنىسىدە قانداق ئۆزگىرىش بولغانلىقىنى ئېيتىپ بېرىڭلار.

3. ئىگىلىك كېلىش ھەققىدە ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكىلەرنى ئىنگلىزچە دەپ بېقىڭلار:

① قاسىمنىڭ كىتابى ② ئۇيغۇر تامىقى ③ ئابدۇللانىڭ ناخشىسى ④ ساۋاقداشلارنىڭ كىتابى ⑤ ۋەتەننىڭ ئۈمىدى

4. تۆۋەندىكى سانلارنى ئىنگلىزچە ئىپادىلەڭلار:

100, 215, 21-, 2-, 59, 63, 76, 1396, 12-, 3-, 215-

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

تۆۋەندىكى دىئالوگنى ئاڭلاپ، ئاخىرىدىكى سوئالغا جاۋاب بېرىڭلار.

1) A: Could I use your pen?

B: Yes please. you could. But return it me as quick as you can. I will use it in a while.

A. A ئوقۇغۇچى B ئوقۇغۇچىدىن قەلىمىنى سورىدى.

B. B ئوقۇغۇچى A ئوقۇغۇچىنىڭ تەكلىپىنى رەت قىلدى.

C. B ئوقۇغۇچى قەلەمنى بىر ئازدىن كېيىن ئىشلىتىلىدۇ.

D. B ئوقۇغۇچى ناھايىتى تېز يۈگۈرەيدۇ.

2) A: Would you mind giving me a push?

My car has stopped.

B: Certainly.

A. A كىشى B كىشىدىن بىر ئىشنى كۆڭلىگە ئالماسلىقىنى سورىدى.

B. B كىشى A كىشىگە خۇشاللىق بىلەن ياردەم بېرىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

C. B كىشى A كىشىنىڭ ماشىنىسىنى ئىتتىرىشىپ بەردى.

D. بۇ جۈملىدە «mind» دېگەن سۆز «ئۆي» دېگەن مەنىدە.

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

1. ئىنگلىز تىلىدىكى سانلارنىڭ ئىشلىتىلىشى مۇرەككەپ ئەمەس. لېكىن، سۆزلىگەندە، ئاڭلىغاندا ئۆزلەشمەسلىك سەۋەبىدىن ئادەمگە پات - پات ئاۋارىگەرچىلىك توغدۇرىدۇ. شۇڭا، ئوقۇغۇچىلارنىڭ تېلېفون نومۇرلىرىنى، يىل ناملىرىنى، چېسلا ناملىرىنى كۆپرەك مەشىق قىلىشنى تەۋسىيە قىلىمىز.

2. to ، of ، for ، on ، in ، at دېگەندەك سۆزلەرگە سەل قارىماسلىق كېرەك. بۇنداق سۆزلەرنى خەنزۇ تىلشۇناسلىرى « 小品词 » دەپ ئاتايدۇ. بىز بۇنى ئۇيغۇرچىغا مەنىسىگە ئاساسەن «زاكوسكا سۆز» دەپ تەرجىمە قىلساق مۇۋاپىق بولارمىكىن دەپ ئويلايمىز. سەۋەبى، بۇ سۆزلەر كىچىك بولغىنى بىلەن پۈتۈن جۈملىدە ئىنتايىن مۇھىم رول ئويناپدۇ.

> He who laughs last, laughs best
> كىم ئاخىرىدا كۈلسە، قاقاقلاپ كۈلەلەيدۇ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش
بىراۋدىن ياردەم سورىغاندا ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر

① May I trouble you to move it.
② I wonder if you mind my using your car.
③ Yes, of course.
④ By all means.
⑤ Just name it.
⑥ OK (sure).
⑦ I'll do my best, sir!
⑧ With great pleasure.
⑨ Sorry, can't be done.
⑩ Certainly not!
⑪ I'm sorry, I can't.
⑫ No, I can't.

Unit 8 سەككىزىنچى دەرس

Summary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Having Dinner **تاماق يېيىش**

Instruction كۆرسەتمە

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① Would you like to …?
② What do you …?
③ What … would you like?
④ How about …

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر 4. تۈر سۆزلەر

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Cultivate a White Rose ئاق ئەتىرگۈل تېرىدىم
(ئىنگلىزچە قىسقا شېئىر)

Text **تېكىست**

An Interesting Suggestion قىزىقارلىق تەكلىپ

Grammar **گرامماتىكا**

1. ئۈندەش جۈملە 2. پېئىلنىڭ كەينىدىن «ed» قوشۇش قائىدىسى

3. پېئىلنىڭ كەينىدىن «ing» قېتىش قائىدىسى 4. مۇناسىۋەت ئالماش

تەلەپ **Demand**

تىل ئۆگىنىشتىكى پىسخىكىلىق ساپا

مەشىق **Exercises**

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق 2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق 3. تېكىست ۋە گراممانتىكا ئۈچۈن مەشىق 4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

ئاڭلاپ چۈشىنىش **Listening Comprehension**

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت **Reminds and Adages**

ئوقۇپ چۈشىنىش **Reading Comprehension**

Unit 8 سەككىزىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Having Dinner تاماق يېيىش

ئامېرىكىلىقلار بىلەن ئەنگلىيىلىكلەر رەسمىي تاماقخانىلارغا، مەخسۇس تۇردىكى زەنجىرسىمان تېز تاماقخانىلارغا، تاللىما تاماقخانىلارغا تاماق يېيىشكە باردۇ. بۇنداق يەرلەرگە بېرىپ تاماق يېگەندە يۇرۇش - تۇرۇشنىڭ رەتلىك بولۇشىغا دىققەت قىلىش كېرەك. چۈنكى، ئەنگلىيە، ئامېرىكا قاتارلىق دۆلەتلەردە بۇ خىل جايلار ئىجتىمائىي سورۇن دەپ قارىلىدۇ.

باشقىلارنى تاماققا تەكلىپ قىلغاندا

A: Would you like to join me for dinner tonight?

B: That would be very nice.

A: I know a good Uyghur restaurant near here.

B: That is terrific. I love Uyghur food.

تاماق، قورۇما بۇيرۇتقاندا

A: May I take your order now, sir?

B: What do you recommend? Show us the menu, please.

A: Our restaurant is famous for its local food.

B: I think we'll have roast lamb, please.

A: What would you like to drink?

B: Two beers and a coke.

باشقىلارنى تاماققا زورلىغاندا

A: Would you like a bit more?

B: I won't have any more.

A: Anything else can I get you?

B: No, don't bother.

هېساب ئۈزگەندە

A: Oh, waitress, let me have the bill, please.

B: Here it is , sir.

A: Do you accept checks?

B: No, I'm sorry we don't.

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) join [dʒɔin] *v.* ① قاتناشماق، ھەمراھ بولماق ② بىرىكتۈرمەك
coin [kɔin] *n.* تەڭگە، مېتال پۇل
loin [lɔin] *n.* بەل، بەل قىسمى (كۆپىنچە كۆپلۈك شەكلىدە كېلىدۇ)
2) dinner ['dinə] *n.* تاماق، غىزا
inner ['inə] *n. adj.* ① ئىچكى قىسىم ② ئىچىدىكى
pinner ['pinə] *n.* رومال
manner ['mænə] *n.* پوزىتسىيە، ئۇسۇل، يۈرۈش - تۇرۇش
3) tonight [tə'nait] *n.* بۈگۈن كەچ، بۈگۈن كېچە
bright [brait] *adj.* يورۇق
aright [ə'rait] *adv.* توغرا، توپتوغرا
4) order ['ɔ:də] *n. v.* ① تەرتىپ ② بۇيرۇماق، زاكاس قىلماق
recorder [ri'kɔ:də] *n.* ئۇنئالغۇ
5) recommend [ˌrekə'mend] *v.* تەۋسىيە قىلماق
commend [kə'mend] *v.* ھاۋالە قىلماق

	mend [mend] *v.*	رېمونت قىلماق، يامىماق
	command [kə'mɑ:nd] *n. v.*	كوماندا، كوماندا بەرمەك
6)	menu ['menju:] *n.*	قورۇما تىزىملىكى
	avenue ['ævinju:] *n.*	چوڭ يول، سايىلىك يول
7)	love [lʌv] *n. v.*	① مۇھەببەت ② ياخشى كۆرمەك
	dove [dʌv] *n.*	كەپتەر (تىنچلىق سىمۋولى)
8)	roast [roust] *n. v.*	كاۋاپ، پىشۇرماق، قاقلىماق
	toast [toust] *n. v.*	① پىشۇرۇلغان بولكا ② خوشە، قاقلىماق
	coast [koust] *n.*	دېڭىز ساھىلى
	boast [boust] *n. v.*	پو، پو ئاتماق
9)	lamb [læm] *n.*	قوزا
	jam [dʒæm] *n. v.*	قىيام، قىستاڭچىلىق
	dam [dæm] *n.*	دامبا
10)	drink [driŋk] *v.*	ئىچىش
	pink [piŋk] *adj.*	شاپتۇل چېچىكى رەڭ
	link [liŋk] *v.*	چاتماق، باغلىماق
	sink [siŋk] *v.*	چۆكمەك
	ink [iŋk] *n.*	سىياھ
11)	beer [biə] *n.*	پىۋا
	deer [diə] *n.*	بۇغا
12)	coke [kouk] *n.*	كوكۇس، كولا ئىچىملىكى
	woke [wouk] *v.*	ئويغاندى(wakeنىڭ ئۆتكەن زامان ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى)
	poke [pouk] *v.*	تەشمەك، تۆشۈك تەشمەك
13)	bit [bit] *adv. adj.*	ئاز، ئازراق
	fit [fit] *v. adj.*	① ئورناتماق ② مۇۋاپىق
	lit [lit] *v.*	ياندۇردى (lightنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
	wit [wit] *n.*	دىت، پەم
14)	accept [ək'sept] *v.*	قوبۇل قىلماق

except [ik'cept] *conj.* ... دىن باشقا، ... دىن تاشقىرى

receipt [ri'si:t] *n. v.* ① ئىسپات، تالون ② تاپشۇرۇلماق

15) check [tʃək] *v.* تەكشۈرمەك

cheek [tʃi:k] *n.* مەڭىز، يۈز

2. ئورتاق سۆزلەر

1. atmosphere ['ætməsfiə] *n.* ئاتموسفېرا، مۇھىت
2. automatic [ˌɔ:tə'mætik] *adj.* ئاپتوماتىك
3. automobile [ˌɔtə'moubi:l] *n.* ئاپتوموبىل، ماشىنا
4. balloon [bə'lu:n] *n.* بالۇن، شار
5. bamboo [bæm'bu:] *n.* بامبۇك
6. cabin ['kæbin] *n.* كابىنكا، كىچىك ئۆي
7. climate ['klaimit] *n.* كېلىمات
8. calendar ['kælində] *n.* كالېندار
9. camera ['kæmərə] *n.* كامېرا
10. capitalist ['kæpitəlist] *n.* كاپىتالىست، باي

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1. inner ['inə] *adj.* (ئىچىدىكى) ↔ exterior [eks'tiəriə] *adj.* (سىرتىدىكى)
2. bright [brait] *adj.* (يورۇق) ↔ dark [dɑ:k] *adj.* (قاراڭغۇ)
3. bit [bit] *adv. adj.* (ئاز) ↔ much [mʌtʃ] *adv.* كۆپ

4. تۈر سۆزلەر
كۆپ ئۇچرايدىغان پەن ناملىرى

1. literature ['litəritʃə] *n.* ئەدەبىيات
2. journalism ['dʒə:nəlizəm] *n.* ئاخباراتچىلىق
3. law [lɔ:] *n.* قانۇن، قانۇنشۇناسلىق
4. linguistics [liŋ'gwistiks] *n.* تىلشۇناسلىق
5. history ['histəri] *n.* تارىخ

6. geography [dʒi'ɔgrəfi] *n.* جۇغراپىيە
7. sociology [ˌsouʃi'ɔlədʒi] *n.* جەمئىيەتشۇناسلىق، سوتسىئولوگىيە
8. mathematics [ˌmæθi'mætiks] *n.* ماتېماتىكا
9. physics ['fiziks] *n.* فىزىكا، فىزىكا ئىلمى
10. chemistry ['kemistri] *n.* خىمىيە
11. computer [kəm'pju:tə] *n.* كومپيۇتېر
12. medicine ['medsin] *n.* تېبابەت، مېدىتسىنا
13. electronics [iˌlek'trɔniks] *n.* ئېلېكترون ئىلمى
14. biology [bai'ɔlədʒi] *n.* بىئولوگىيە
15. politics ['pɔlitiks] *n.* سىياسەت

A Little present كۆڭۈل سوۋغىسى

Cultivate a White Rose ئاق ئەتىرگۈل تېرىدىم

Jose Marti (Cuba) جوس مارتى (كۇبا)

I cultivate① a white rose, تېرىدىم چىرايلىق بىر ئاق ئەتىرگۈل،
In July and in January. تاللاپ مەن يانۋارنى ۋە ھەم ئىيۇلنى.
For the sincere② friend, تېرىدىم سەمىمىي دوستلىرىم ئۈچۈن،
Who gives me his hand frankly.③ سېخىيلىك ئىلكىدە سۇنغان قولىنى.

And for the cruel④ person who tears out, تېرىدىم يەنە شەپقەتسىزلەرگىمۇ،
The heart with which I live. شۇ دىلكەش قەلبىنى زېدە قىلىشقان.
I cultivate neither⑤ nettle nor thorns,⑥ تىكەننى، شوخنى تېرىمىدىم ھېچ،
I cultivate a white rose. تېرىدىم پەقەت ئاق ئەتىرگۈل يۈمران.

① cultivate /v/ تېرىماق، تەربىيىلىمەك ② sincere /adj/ سەمىمىي
③ frank /adj/ ئوچۇق - يورۇق ④ cruel /adj/ شەپقەتسىز
④ neither /conj/ مۇ ... مۇ ئەمەس ⑥ nettle /n/ شوخا
⑦ thorn /n/ تىكەن

Text تېكست

An Interesting Suggestion قىزىقارلىق تەكلىپ

Jimmy is a nice boy. He is only four. He often gets up early. He has some bread and milk for his breakfast after he washes his face. Then he plays balls or rides his small bike in the garden. He likes watching TV, too. But these days he doesn't play balls. He plays his small drum. His father bought him the drum. He likes it very much. Every day he plays it in his room.

It is Sunday morning. Jimmy had his breakfast, then he took out his drum and began to play it.

Then his neighbour came in. She looked at the drum and asked "Jimmy, what a nice box! what is in it? Do you know? Is there anything nice in it?"

"No, I don't know." Jimmy answered.

"Let me help you. Here is a knife. Cut it open! You'll see what's in it."

تېكستتىكى سۆزلەر

1. interesting ['intristiŋ] *adj.* قىزىقارلىق
2. suggestion [sə'dʒestʃən] *n.* تەكلىپ
3. wash [wɔʃ] *v.* يۇماق
4. bike [baik] *n.* ۋېلىسىپىت
5. drum ['drʌm] *n.* دۇمباق
6. neighbour ['neibə] *n.* قوشنا
7. box [bɔks] *n.* ساندۇق
8. knife [naif] *n.* پىچاق
9. cut [kʌt] *v.* كەسمەك

گرامماتىكا Grammar

1. ئۇندەش جۈملە

ھەيرانلىق، سۆيۈنۈش، غەزەپ قاتارلىق روھىي ھالەتلەرنى بىلدۈرىدىغان جۈملە ئۇندەش جۈملە دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇنى «what»، «how» باشلاپ كېلىدۇ.

① What a nice box! (ئىسسىم) نېمىدېگەن چىرايلىق ساندۇق ـ ھە!

② How beautiful she is! (سۈپەت) ئۇ نېمىدېگەن چىرايلىق ـ ھە!

③ How fast he runs! (رەۋىش) ئۇ ئەجەپ تېز يۈگۈرىدىكەن ـ ھە!

④ What an idea! قاراڭ، بۇ ئىدىيىنى! (سۆز بىرىكمىسى)

2. پېئىللىنىڭ كەينىدىن «ed» قېتىش قائىدىسى

قائىدىلىك پېئىللارنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ئۇچۇن پېئىلنىڭ كەينىدىن «ed» قوشۇمچىسى قېتىلىدۇ.

مەسىلەن:

ئەسلى شەكلى	ئۆتكەن زامان شەكلى	ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
play	played	played
stay	stayed	stayed

ئەمما، دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك مۇنداقمۇ ئەھۋال بار:

live → lived cure → cured	«e» ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان پېئىللارنىڭ كەينىدىن ئادەتتە بىۋاستە «d» قېتىلىدۇ.
study → studied cry → cried	«y+ ئۇزۇك تاۋۇش» شەكلىدە ئاخىرلاشقان پېئىللاردا (y) نى «ied» غا ئۆزگەرتىمىز.
stop → stopped tap → tapped	ئۇرغۇلۇق ئوقۇلىدىغان بوغۇم بىلەن ئاخىرلاشقان، سۆز ئاخىرىدا بىرلا ئۇزۇك تاۋۇش بولغان پېئىللاردا ئەڭ ئاخىرقى ئۇزۇك تاۋۇشنى بىر قېتىم تەكرارلاپ «d» قاتتىمىز.

3. پېئىلنىڭ كەينىدىن ing قېتىش قائىدىسى

پېئىلنىڭ كەينىدىن «ing» قېتىلغان شەكلى پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلى دەپ ئاتىلىدۇ. كۆپ ھاللاردا پېئىلدىن كېيىن «ing» قوشۇمچىسى قېتىلسا پېئىلنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلى ھاسىل بولىدۇ. لېكىن، دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدىغان مۇنداقمۇ بىر ئەھۋال بار:

work → working teach → teaching	ئادەتتىكى ئەھۋالدا پېئىلنىڭ كەينىدىن «ing» قوشۇمچىسى بىۋاستە قېتىلىدۇ.
live → living move → moving	«e» بىلەن ئاخىرلاشقان پېئىللاردا، پېئىلنىڭ كەينىدىكى «e» چىقىرىۋېتىلىپ «ing» قېتىلىدۇ.
set → setting get → getting	ئۇرغۇلۇق ئوقۇلىدىغان، يېپىق بوغۇم بىلەن ئاخىرلاشقان، ئاخىرىدا بىرلا ئۇزۇك تاۋۇش بولغان پېئىللاردا سۆز ئاخىرىدىكى ئۇزۇك تاۋۇش بىر قېتىم تەكرار يېزىلىپ «ing» قېتىلىدۇ.

4. مۇناسىۋەت ئالماش

ئۆزئارا مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدىغان ئالماش مۇناسىۋەت ئالماش دەپ ئاتىلىدۇ. ئىنگلىز تىلىدا ئۆزئارا مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدىغان ئالماشلاردىن ئاساسلىقى «each other» ۋە «one another» بار. ئالدىنقىسى ئىككى ئادەم ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى، كېيىنكىسى ئۈچ ياكى ئۈچتىن ئارتۇق ئادەم ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ. بۇلارنىڭ ئىگىلىك كېلىش شەكلى ئايرىم - ئايرىم ھالدا each other's ۋە one another's بولىدۇ. مۇناسىۋەت ئالماش جۈملىدە پېئىل ياكى ئالدى قوشۇلغۇچىنىڭ تولدۇرغۇچىسى بولىدۇ، ئۇنىڭ ئىگىلىك كېلىش شەكلى ئېتىقلىغۇچىسى بولىدۇ. مەسىلەن:

① They are talking to each other / one another.

ئۇلار بىر - بىرى بىلەن پاراڭلىشىۋاتىدۇ.

② They all took several photos of one another.

ئۇلار بىر - بىرىنىڭ نەچچە پارچە رەسىمىنى تارتتى.

③ They visited each other's homes.

ئۇلار بىر - بىرىنىڭ ئۆيىنى يوقلاشتى.

تەلەپ Demand

1. ئوقۇغۇچىلار بۇ دەرسنىڭ دىئالوگ قىسمىدىكى «تاماق يېيىش» دېگەن تېمىغا ئاساسەن چەت ئەللىكلەر بىلەن تاماق يېگەندە دىققەت قىلىدىغان تەرەپلەرگە ھازىردىن باشلاپ دىققەت قىلىشى كېرەك. چۈنكى، بۇ مەلۇم نۇقتىدىن باشقىلارنىڭ مەدەنىيەت قارىشىغا بېرىپ چېتىلىدۇ. سۆزلەشنىلا بىلىپ تاماقلىنىش سەنئىتىگە، باشقىلارنىڭ ئادىتىگە دىققەت قىلمىغاندا، قارشى تەرەپكە تەربىيە كۆرمىگەندەك تەسىر بېرىپ قويۇش مۇمكىن.

2. ئىنگلىز تىلىدىكى پېئىللارنىڭ ئارقىسىدىن ھەرخىل قوشۇمچە قېتىش قائىدىسى ئۈيغۇر تىلىنىڭكىدىن كۆپ ئاسان. بۇنىڭدا بىر قىسىم ئالاھىدىلىكلەرنى ئىگىلىۋالسىلا ئۆزلەشتۈرۈش تەسكە توختىمايدۇ. ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ پېئىللارنىڭ كەينىدىن قوشۇمچە قانداقىدىكى ماھىيەتلىك قانۇنىيەتلىرىنى ئىگىلىۋېلىشىنى تەۋسىيە قىلىمىز.

3. بەزىلەر ئىنگلىزچىنى قىسقا مەزگىل ئىچىدە ئۆگىنىپلا سۆزلىيەلەيدىغان بولىدۇ، بەزىلەر نەچچە يىل ئۆگىنىپمۇ تۇزۇك مەقسىتىنى ئىپادىلىيەلمەيدۇ. بۇ نېمە ئۈچۈن؟ بۇ سۆزلۈك، تىل بىلىملىرىدىن باشقا، پسىخىكىلىق ياخشى ساپا بولۇش، ئۆزىگە ئىشىنىش قاتارلىق نۇرغۇن ئامىللارغا باغلىق بولىدۇ. ئېنىق ئېيتىش مۇمكىنكى، ئەگەر سىز نۇرغۇن سۆز ۋە گرامماتىكىغا دائىر بىلىم بىلىپ تۇرۇقلۇق يەنە سۆزلىيەلمىسىڭىز، بۇنىڭ سەۋەبىنى روھىي دۇنيايىڭىزدىكى يېتەرسىزلىكلەردىن ئىزدەڭ.

4. تىلنى ئاڭلاپ سۆزلىمەسلىك، ئوقۇپ يازماسلىق ئۈسۈلى بىلەنلا ئۆگەنگىلى بولمايدۇ. نۇرغۇن ئوقۇغۇچىلار قۇلىقىغا ناۋۇشنىكنى تىقىۋېلىپ ئىنگلىزچە ئاڭلايدۇ ياكى قېتىرقىنىپ ئوقۇيدۇ. لېكىن، يا ئېغىز ئېچىپ سۆزلىيەلمەيدۇ يا يازالمايدۇ. بۇنىڭدىكى سەۋەب، تىل ئۆگىنىش ئەمەلىيىتىدە «كىرىش» لا بولۇپ، «چىقىش» نىڭ بولمىغانلىقىدا.

5. تىل ئۆگىنىش باشقا مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيىتىنى ئۆگىنىشتىن ئايرىلالمايدۇ. تىل ئارقىلىق ئىنگلىز تىلى قوللىنىلىدىغان دۆلەتلەرنىڭ مەدەنىيىتىنى ئۆگىنىش، مەدەنىيەت ئارقىلىق تىل ئۆگىنىش ئۈچۈن ھەرخىل

ژانېردىكى ئىنگلىزچە كىتاب ۋە ماقالىلەرنى كەڭ دائىرىدە ئوقۇپ بېرىش ھەمدە ئىنگلىز تىلى سەۋىيىسىنى ئۆستۈرۈش بىلەن ۋاقىتتا باشقا بىر مەدەنىيەتنىڭ جەۋھىرىنىمۇ تەڭ ئۆگىنىش كېرەك.

Exercises مەشىق

دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

1. ئىنگلىز تىلىنى بىر مەزگىل ئۆگەنگەن ئەركىن سام ئىسىملىك بىر ئىنگلىز بىلەن تونۇشتى ۋە بىر كۈنى ئۇنى تاماققا تەكلىپ قىلدى. چۈشتە ئۇلار ئۈرۈمچىدىكى بىر تېز تاماقخانىغا باردى. ئوقۇتقۇچىنىڭ يېتەكلىشى ئارقىسىدا بىرىنجىلار سام، بىرىنجىلار ئەركىن بولۇپ «تاماق يېيىش» دېگەن تېما بويىچە يۇقىرىقى دىئالوگنى ئورۇندىشىلار.

2. ئۇيغۇر تىلى بىلەن ئىنگلىز تىلىدىكى تاماق يېگەندە دېيىلىدىغان سۆزلەر ئارىسىدا قانداق پەرقلەر بار؟ تاماق يېيىش ۋە تاماق تاللاش ئادىتىچۇ؟ سىنىپتا مۇزاكىرە قىلىپ بېقىڭلار.

سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1. تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيداش سۆز تېپىپ، مەنىسىنى دەپ بېرىڭلار:

1) a. join _____ b. _____ c. _____
2) a. dinner _____ b. _____ c. _____
3) a. order _____ b. _____
4) a. recommend _____ b. _____ c. _____
5) a. roast _____ b. _____ c. _____ d. _____
6) a. lamb _____ b. _____ c. _____
7) a. bit _____ b. _____ c. _____ d. _____
8) a. drink _____ b. _____ c. _____ d. _____

2. تۆۋەندىكى سۆزلەر ئىچىدىن ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ چىقىڭلار ھەمدە تەلەپپۇزىغا دىققەت قىلىڭلار:

ئەملىيەت، ئاپتوموبىل، ئوقۇغۇچى، كالېندار، ئاپتوماتىك، بامبۇك،

بالون، كامېرا، كاپىتالىست، ئاتموسفېرا.

3. تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە سۆزلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار ۋە قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىپ چىقىڭلار:

ئىچىدىكى يورۇق ئاز

4. «My major is ...» دېگەن جۈملە شەكلى ئاساسىدا تۆر سۆزلەر قىسمىدا بېرىلگەن پەن ناملىرىنى ئىشلىتىپ، ئىككى ئوقۇغۇچى ئۆزئارا دىئالوگ قىلىڭلار. تۆۋەندىكى ئۈلگىدىن پايدىلىنىڭلار:

ئۈلگە: A. What is your major? A. ئوقۇيدىغان كەسپىڭىز نېمە؟

B. My major is computer. B. مېنىڭ كەسپىم كومپيۇتېر.

تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۈچۈن مەشىق

1. تېكىستكە ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىشكە تىرىشىپ بېقىڭلار:

1) Is Jimmy a nice boy? How old is he?

2) What does he have for his breakfast?

3) When Jimmy was playing drum what did his neighbour say?

4) What did Jimmy answer?

2. تېكىستتىن پېئىلنىڭ ئۈچىنچى شەخس بىرلىك شەكلى ئىشلىتىلگەن ئالتە پېئىلنى، پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى ئىشلىتىلگەن ئالتە پېئىلنى، ئەسلى شەكلى ئىشلىتىلگەن تۆت پېئىلنى تېپىڭلار ۋە ئۇلارنىڭ قانداق ئورۇندا ئىشلىتىلگەنلىكىگە دىققەت قىلىڭلار.

3. تېكىستتىن ئالدىغا ئېنىق ئارتىكل «the» ئىشلىتىلگەن ئىسىملارنىڭ ئالدىغا سىزىڭلار ۋە قانداق سۆزلەرنىڭ ئالدىدا كەلمىگەنگە دىققەت قىلىڭلار.

4. گرامماتىكا قىسمىدا ئۆگەنگەن پېئىلنىڭ كەينىدىن «ed، ing» قېتىش قائىدىسى ھەققىدە ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى پېئىللارنىڭ ئارقىسىدىن ئايرىم - ئايرىم بۇ قوشۇمچىلارنى قېتىڭلار (يېزىقتا ئىپادە قىلىڭلار، ھەممە پېئىلدىن كېيىن مۇشۇ قوشۇمچىلار چوقۇم قېتىلامدۇ؟) ۋە ھەربىرىگە بىردىن جۈملە تۈزۈڭلار.

ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى (ed قېتىلمىدىغىنى)	ھازىرقى زامان تارماق شەكلى (ing قېتىلمىدىغىنى)	ئەسلى شەكلى
		stop
		plan
		pass
		study
		cry
		play
		work

ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

گراماتىكا قىسمىدا ئۆگەنگەن ئۇندەش جۈملە ۋە مۇناسىۋەت ئالماش ھەققىدىكى بىلىمنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

1) ئۇ نېمىدېگەن دۆت ئوقۇغۇچى - ھە!
2) نېمىدېگەن ئاقكۆڭۈل بالا -ھە، سىز!
3) سىز نېمىدېگەن چىرايلىق!
4) ئالىم نېمىدېگەن ئەقىللىق!
5) ۋەتىنىمىز نەقەدەر گۈزەل!
6) ئۇ ئەجەپ تېز يۈگۈرەيدىكەنا!
7) ئۇلار بىر - بىرىنى ياخشى كۆرۈشىدۇ. (each other)
8) بۇ ئۈچ دوست ھەمىشە بىر - بىرىنىڭكىگە بارىدۇ. (one another)

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

تۆۋەندىكى دىئالوگنى ئاڭلاپ، ئاخىرىدىكى جاۋابلاردىن توغرا بىرىنى تاللاڭلار:

1. Man: What would you like?

Woman: I think I'll have roast lamb.

A. بۇلار ئۆز ئۆيىدە پاراڭلىشۋاتىدۇ.

B. بۇلار بىر خەرىچە تېز تاماقخانىدا تاماقلىنىۋاتىدۇ.

C. ئەر ئايالدىن قانداق نەرسىلەرنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى سورىدى.

D. ئەر ئايالدىن قانداق تاماق پىگۈسى بارلىقىنى سورىدى.

2. Woman: May I take your order now, sir?

Man: Show me the menu, please.

A. ئەر بىلەن ئايال ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت ئەر - خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتى.

B. ئەر بىلەن ئايال ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت خوجايىنلىق، كۆتكۈچىلىك مۇناسىۋىتى.

C. ئەر بىلەن ئايال ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت خېرىدارلىق، كۆتكۈچىلىك مۇناسىۋىتى.

D. ئايال ئەرگە: «ماڭا قىلىدىغان بۇيرۇقىڭىز بارمۇ؟» دېدى.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

1. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشتە ھەر قانداق ئىلىمدىكىگە ئوخشاشلا بەك ئاسان ماڭىدىغان يول يوق. بىز پەقەت ئىلمىيرەك ئۇسۇل، مېتودنىلا تونۇشتۇرالايمىز. يەنىلا ئەجىر سىڭدۈرمەي، مېھنەت قىلماي بولمايدۇ.

2. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشتە ئاساسنى ياخشى سېلىش بەك مۇھىم. تاۋۇش، تەلەپپۇز بىلىملىرىدىن باشلاپ ئەستايىدىل ئۆگىنىش، كۆپ تەقلىد قىلىش كېرەك.

3. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشتىكى مەقسەت ئۇنى ئىشلىتىش ئۈچۈندۇر. كۆپ ئوقۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا بىر ئاماللا قىلىپ ئۆگەنگەن نەرسىلەرنى ئىشلىتىش كېرەك. ئەگەر ئاددىي ئۇسۇللاردىن ئۆزى قىزىققان ئاددىي مەزمۇنلارنى ئىنگلىزچە دەپ بېقىش، ئىنگلىزچە كۇندىلىك خاتىرە يېزىش قاتارلىقلار بار. مۇشۇ خىل ئادەتنى ئۆزۈن مۇددەت داۋاملاشتۇرۇپ بەرگەندە ۋاقىتنىڭ ئۆزىرىشىغا ئەگىشىپ ئىنگلىزچىنى چۈشىنىش ئىقتىدارىمىزنى ئاشۇرالايمىز ھەم مەقسىتىمىزنى بارغانچە توغرا ئىپادىلىيەلەيدىغان بولىمىز.

Adages هېكمەت

1. Zero in your target, and go for it.
هەممىنى نۆلدىن باشلاڭ، باتۇرلارچە ئىلگىرىلەڭ.
2. You are unique. Nothing can replace you.
سىز دۇنيادا پەقەت بىرلا. ھېچنېمە سىزنىڭ ئورنىڭىزنى باسالمايدۇ.
3. Just do it! قېتىرقىنىپ ئىشلەڭ!

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش
تامامى يېگەندە ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر

1. Anything else?
2. What food do you prefer? (خالاش)
3. How about dessert? (تاتلىق - تۇرۇم)
4. Could I see the menu, please?
5. What is special (ئالاھىدە) tonight?
6. Eat a little, please.
7. Try some of this, please.
8. I'm quite (بەك) full.
9. Let's go Dutch (ئۆزىنىڭكىنى ئۆزى تۆلەش).
10. I can't eat any more.
11. Can I have the bill, please.

ئاھ، ئىرادەم! ھەممە ھاجەتلىرىمنى ئۆزگەرتىڭ، ماڭا ئۇلۇغ بىر غالىبىيەتنى ساقلاپ قوي.

— فرېدرىخ نىچشى (گېرمانىيە)

Unit 9 توققۇزىنچى دەرس

Summary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Talking about the Weather
ھاۋا توغرىلىق پاراڭلىشىش

Instruction كۆرسەتمە

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① What's the weather like …?
② How is the weather …?
③ What is the temperature …?
④ It is(cold, hot, cool) …

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر 4. تۈر سۆزلەر

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Text تېكىست

A Lazy Boy ھورۇن بالا

Grammar گرامماتىكا

1. تۇسلۇك پىئىللار ۋە يېرىم تۇسلۇك پىئىللار (must بىلەن will ،ought to/should بىلەن would ،have got to/have to بىلەن be going to نىڭ پەرقى) 2. ئىنكار جۈملە 3. قايتۇرما سوراق جۈملە

Demand تەلەپ

يېزىقچىلىق مەشقىنىڭ مۇھىملىقى ۋە مەدەنىيەت ئۆگىنىش

Exercises مەشق

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشق 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشق 3. تېكىست ۋە گراماتىكا ئۇچۇن مەشق 4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

لۇغەتتىن پايدىلىنىش ۋە لۇغەت تاللاش ھەققىدە

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

ھاۋا توغرىلىق سۆزلەشكەندە ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر

Unit 9 توققۇزىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Talking about the Weather
ھاۋا توغرىلىق پاراڭلىشىش

ئەنگلىيىلىكلەر، ئامېرىكىلىقلار ئۆزئارا ئۇچراشقاندا ھاۋارايى توغرىلىق پاراڭلىشىشنى ياخشى كۆرىدۇ. شۇڭا ئۇلار بىلەن ئۇچرىشىدىغانلار ئۇچۇن ئەڭ نورمال تېما ھاۋارايى توغرىلىق سۆزلىشىش بولسا كېرەك. ھاۋا توغرىلىق سۆزلىشىشنىڭ پايدىلىق يېرى شۇ يەردىكى، ئۇ ئارىدىكى كەيپىياتنى جانلاندۇرۇپ، سورۇندىكى قاتناللىقنى تۇڭشىدۇ؛ سىياسىي، دىن قاتارلىق سەزگۈر تېمىلارغا چېتىلمايدۇ.

ھاۋارايىنى سورىغاندا

A: What is the weather like outside today?

B: Well, it is very cold.

A: Is it always as cold as this in winter here?

B: It's cold. but the temperature is seldom 15 degrees below zero centigrade.

شۇ يەرنىڭ ھاۋا رايىنى سورىغادا

A: How are the summers here?

B: Hot and humid.

A: How hot is it?

B: The average temperature in summer is about 35 degrees

centigrade.

ھاۋانىڭ ياخشىلىقى توغۇرلۇق پاراڭلاشقاندا

A: It's a fine day, isn't it?
B: Yes, it is. It's wonderful after the rain.
A: And it's calm. I like the peace.
B: Let's hope it stays nice for the whole week.

ھاۋانىڭ ناچارلىقى توغرىلىق پاراڭلاشقاندا

A: Look! It's raining again.
B: So heavy! It rains cats and dogs.
A: It's been raining on and off all morning.
B: It'll still last for four days at least.

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1) weather ['weðə] *n.* ھاۋا، ھاۋارايى (تەلەپپۇزى گوخشاش)
wether ['weðə] *conj.* ... بولمىسا ... مامدۇ
2) out side ['aut'said] *n. adv.* تېشىدا، سىرت
inside ['insaid] ئىچىدە، ئىچى
seaside ['si:'said] *n.* دېڭىز بويى، دېڭىز ياقىسى
side [said] *n.* تەرەپ، يان
side by side phr. يانمۇ يان
3) cold [kəuld] *adj.* سوغۇق
bold [bəuld] *adj.* باتۇر
sold [səuld] *v.* سېتىش (sell نىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان شەكلى)
told [təuld] *v.* ئېيتتى (tell نىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى، ئۆتكەن زامان شەكلى)

4) temperature ['temprit∫ə] *n.*	تېمپېراتۇرا
nature ['neit∫ə] *n.*	تەبىئەت
mature [mə'tjuə] *adj.*	پىشقان، يېتىلگەن
5) winter [wintə] *n.*	قىش
printer [printə] *n.*	پرىنتېر، خەت بېسىش ماشىنىسى
enter [entə] *v.*	كىرمەك
6) seldom ['seldəm] *adv.*	ئاز، كەمدىن - كەم
freedom ['fi:dəm] *n.*	ئەركىنلىك
kingdom ['Kiŋdəm] *n.*	پادىشاھلىق
wisdom ['wizdəm] *n.*	ئەقىل - پاراسەت
7) degree [di'gri:] *n.*	دەرىجە، ئۇنۋان، گرادۇس
agree [ə'gri:] *v.*	قوشۇلماق، ماقۇل بولماق
8) below [bi'lou] *prep.*	... نىڭ تۆۋىنىدە
elbow ['elbou] *n.*	جەينەك
9) zero ['ziərou] *num.*	نۆل
hero ['hiərou] *n.*	قەھرىمان
10) average ['ævəridʒ] *n. adj.*	ئوتتۇرچە، ئوتتۇرھال
beverage ['bevəridʒ] *n.*	ئىچىملىك
cage [keidʒ] *n.*	قەپەس
page [peidʒ] *n.*	بەت
11) after [ɑ:ftə] *prep. conj.*	... دىن كېيىن
laughter ['lɑ:ftə] *n.*	كۈلكە
12) rain [rein] *n.*	يامغۇر
gain [gein] *n.*	ئېرىشمەك
main [mein] *n.*	ئاساسلىق
13) whole [houl] *adj.*	پارلىق، ھەممە (تەلەپپۇزى ئوخشاش)
hole [houl] *n.*	غار، تۆشۈك

2. ئورتاق سۆزلەر

1) astronomy [əs'trɔnəmi] *n.* ئاستروئومىيە
2) Africa ['æfrikə] *n.* ئافرىقا
3) alphabet ['ælfəbit] *n.* ئالفابىت، ئېلىپبە
4) bachelor ['bætʃələ] *n.* ① باكالاۋۇر ② بويتاق
5) banker ['bæŋkə] *n.* بانكىر
6) basketball ['bɑ:skitbɔ:l] *n.* ۋاسكىتبول
7) biography [bai'ɔgrəfi] *n.* بىئوگرافىيە، تەرجىمىھال خاراكتېرىدىكى ئەسەر

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) cold (سوغۇق) ↔ hot [hɔt] *adj.* ئىسسىق
2) bold (باتۇر) ↔ coward ['kɔwəd] *n. adj.* قورقۇنچاق
3) winter (قىش) ↔ summer ['sɔmə] *n.* ياز
4) agree (قوشۇلماق) ↔ disagree [ˌdisə'gri:] *v.* قوشۇلماسلىق
5) below (…نىڭ تۆۋىنىدە) ↔ above [ə'bʌv] *prep.* …نىڭ ئۈستىدە

4. تۇر سۆزلەر
(كىيىم - كېچەككە دائىر سۆزلەر)

1) hat [hæt] *n.* باش كىيىم
2) shoes [ʃu:z] *n.* ئاياغ
3) shirt [ʃə:t] *n.* ئەرلەرنىڭ كۆڭلىكى
3) skirt [skə:t] *n.* يوپكا
5) dress [dʒres] *n.* كۆڭلەك
6) clothes ['klouðz] *n.* كىيىم
7) coat [kout] *n.* چاپان، پەلتو
8) jacket ['dʒækit] *n.* قىسقا چاپان
9) trousers ['trauzəz] *n.* ئىشتان
10) stocking ['stɔkiŋ] *n.* ئۇزۇن پايپاق

11) socks [sɔk] *n.* كالته پايپاق
12) wear [wɛə] *n.* كىيمەك
13) put on [put ʌn] *v.* كىيمەك
14) take off [teik ɔf] *v.* سالماق

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

An Awkward Situation ئۇڭايسىز ئەھۋال

(humour) (يۇمۇر)

A woman was singing. One of the guests turned to a man by his side and criticized the singer.

"What a terrible voice!" he said. "Do you know who she is?"

"Yes," was the answer "She is my wife."

"Oh, I beg your pardon," the man said. "Of course her voice isn't bad. but the song is very bad. I wondered (بىلگۈسى بار) who wrote that bad song?"

"I did". was the answer.

بىر ئايال ناخشا ئېيتىۋاتاتتى. مېھمانلارنىڭ بىرى يېنىدىكى بىر ئەر تەرەپكە بۇرۇلۇپ ناخشىچىنى تەنقىدلەشكە باشلىدى:

ـ نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق ئاۋاز ـ ھە! ـ دېدى ئۇ، ـ ئۇنىڭ كىملىكىنى بىلەمسىز؟

ـ ھەئە، ـ دېدى ھېلىقى ئەر جاۋابەن، ـ ئۇ مېنىڭ ئايالىم.

ـ ئاپلا، سىزدىن ئەپۇ سورايمەن، ـ دېدى ئەر، ـ ئەلۋەتتە، ئۇنىڭ ئاۋازى ناچارمۇ ئەمەسكەن. لېكىن ناخشا تېكىستى ناچاركەن. ھەيرانمەن، بۇنداق ناچار ناخشا تېكىستىنى كىم يازغاندۇ؟

ـ مەن يازغان، ـ دېدى ھېلىقى ئەر جاۋابەن.

Text تېكىست

Lazy Boy هورۇن بالا

Two friends are having a picnic (دالا تامىقى) together (بىرلىكتە). Their names are Jim and Tim. Tim is very lazy (هورۇن). On the first (بىرىنچى) evening of their holiday (دەم ئېلىش كۈنى), Jim says to Tim, "Go and buy some meat."

"I'm too tired (هارماق), "answers (جاۋاب بەرمەك) Tim. "You go."

So Jim goes to buy the meat.

Later he comes back. He says to Tim, "Now here's the meat. Please cook it."

But Tim answers, "No. I'm not good at cooking. You do it." So Jim cooks the meat.

Then he says to Tim. "Go and get some water."

"No, I don't want to get my clothes dirty (مەينەت)". Tim answers.

At last Jim says, "The meal (تاماق) is ready (تەييار). Come and eat it."

"Yes, I'll do that." answers Tim, "I don't like saying 'No' all the time."

Grammar گرامماتىكا

1. تۇسلۇك پېئىللار ۋە يېرىم تۇسلۇك پېئىللار

تۇسلۇك پېئىل سۆزلىگۈچىنىڭ ئىش - ھەرىكەت ھەققىدە قارىشى، پوزىتسىيىسى، ئېھتىياج، مۇمكىنچىلىك، ئارزۇ، گۇمان قاتارلىق ھېس - تۇيغۇلىرىنى ئىپادىلەيدىغان پېئىللاردۇر. تۇسلۇك پېئىللارنىڭ ئالاھىدىلىكى:

1) شەكىل جەھەتتە، تۇسلۇك پېئىللار مۇستەقىل پېئىللارغا ئوخشاش

هەرخىل ئۆزگەرمەيدۇ. پەقەتلا could ، would ، had to ، might قاتارلىق بىر قانچىلا ئۆتكەن زامان شەكلى بار. must ، ought to قاتارلىق تۈسلۈك پېئىللارنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى بىلەن ھازىرقى زامان شەكلى ئوخشايدۇ.

2) مەنە جەھەتتە، كۆپ ساندىكى تۈسلۈك پېئىللارنىڭ كۆپ خىل مەنىسى بار. مەسىلەن، can نىڭ «قىلالايدۇ» ، «بەلكىم» قاتارلىق مەنىلىرى بار. may نىڭ مۇمكىنچىلىكنى، ئىجازەتنى، مەقسەتنى، يول قويۇشنى ئىپادىلەيدىغان مەنىلىرى بار.

3) ئىشلىتىش ئۇسۇلى جەھەتتە تۈسلۈك پېئىللارنىڭ كەينىدىن پېئىلنىڭ ئاسلى شەكلى كېلىدۇ. ئىنكار جۈملىدە تۈسلۈك پېئىللاردىن كېيىن not قېتىلىدۇ. سوئال جۈملىدە شۇ تۈسلۈك پېئىل جۈملىنىڭ بېشىغا يۆتكىلىدۇ.

I can study English.	(تەستىق جۈملە)
I can not study English.	(ئىنكار جۈملە)
Can I study English?	(سوئال جۈملە)

بو بېك قاتارلىق خەنزۇ تىلشۇناسلار be going to نى يېرىم تۈسلۈك پېئىل دەپ قارايدۇ. سەۋەبى، بۇنىڭدا سۆزلىگۈچىنىڭ ھەرىكەتكە قارىتا پىلان ھەم تەييارلىق تۇيغۇسىنىڭ بولغانلىقىدا. بۇنىڭ ئۆزگىرىش شەكلى: سوئال جۈملىدە beپېئىل جۈملە بېشىغا يۆتكىلىدۇ؛ ئىنكار جۈملىدە be پېئىلىدىن كېيىن not قېتىلىدۇ.

I am going to sleep.	مەن ئۇخلىماقچى.
Are you going to sleep?	ئۇخلىماقچىمۇسىز؟
I am not going to sleep.	ئۇخلىماقچى ئەمەسمەن.

4) must بىلەن have to ۋە have got to نىڭ پەرقى

ھەر ئىككىسى ھازىر ياكى كەلگۈسىدە بولۇشقا تېگىشلىك ئەھۋالنى بىلدۈرۈپ، «كېرەك» ، «... مەسا بولمايدۇ» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ. must ئادەتتە سۇبيېكتىپ ئارزۇنى بىلدۈرىدۇ. have to ئادەتتە ئوبيېكتىپ تەلەپنى، رېئاللىق تەرىپىدىن مەجبۇرلانغان ئەھۋالنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

① I must study English. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشىم كېرەك.

② I have to study English. ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشىم بولمايدۇ.

must بىلەن have to ئىنكار جۈملىدە ئىشلىتىلگەندە مەنىسىدە ئۆزگىرىش بولىدۇ. «must not» نىڭ مەنىسى «بولمايدۇ، ... لىشى چەكلىنىدۇ» بولۇپ، «do not have» نىڭ مەنىسى «... نىڭ ھاجىتى يوق» بولۇپ چىقىدۇ.

① You must not do it. ئۇنى قىلساڭ بولمايدۇ.

② You do not have to do it. ئۇنى قىلىشىڭنىڭ ھاجىتى يوق.

have to نىڭ مەنىسى have got to بىلەن ئوخشايدۇ.

5) would بىلەن ought to/should نىڭ پەرقى

would نوقۇل ھالدا ئاددىي ئۆتكەن كەلگۈسى زامانىنى ئىپادىلىگەندىن تاشقىرى يەنە بايان جۈملىدە ۋە سوئال جۈملىدە ئىشلىتىلىپ، سىپايىلىك بىلەن ئونتۇرىغا قويۇلغان پىكىر، ئىلتىماس، ئارزۇنى ئىپادىلەيدۇ. مەسىلەن:

① I would like to see him again. ئۇنى قايتا كۆرگۈم بار.

② I would like him to come. ئۇنى كەلسىكەن دەيمەن.

should مەجبۇرىيەت، مەسئۇلىيەت، قىياس ياكى مۇمكىنچىلىك مەنىلىرىنى ئىپادىلەپلا قالماي، يەنە بىرىنچى شەخستە ئىشلىتىلىپ، كەمتەرلىكنى، سىپايىلىكنى بىلدۈرىدۇ. «كېرەك، لازىم» دېگەن مەنىنى ئىپادىلەشكە توغرا كەلگەندە ought to ئىپادىلىگەن تۇس should قا قارىغاندا كۈچلۈكرەك بولىدۇ. مەسىلەن:

① You should come here. بۇ يەرگە كېلىشىڭ زۆرۈر.

② You ought to come here. بۇ يەرگە جەزمەن كەل.

6) will بىلەن be going to نىڭ پەرقى

will ئادەتتە تۇسلۇق پېئىل دەپ قارىلىدۇ، كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىش-ھەرىكەتنى، پىلانلىغان ئەھۋالنى بىلدۈرىدۇ. be going to ئادەتتە يېرىم تۇسلۇق پېئىل دەپ ئاتىلىدۇ. will گە قارىغاندا پىلان مەنىسىدىن باشقا تەييارلىق مەنىسىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغان بولىدۇ. مەسىلەن:

① I will sleep. ئۇخلىماقچىمەن.

② I am going to sleep. ئۇخلاي دەۋاتىمەن.

2. ئىنكار جۈملە

ئىنگلىز تىلىدىكى ئىنكار جۈملىنىڭ ياسىلىشىدا مۇنداق بىر نەچچە خىل ئەھۋال بار:

1) تەركىبىدە be پېئىلى بولغان بايان جۈملىلەرنىڭ ئىنكار شەكلى be پېئىلىدىن كېيىن not نى قېتىش ئارقىلىق ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

بايان جۈملە	ئىنكار جۈملە
① I am happy. (پېئىل ئالدىدا سۈپەت be)	I am not happy.
② I am speaking. (پېئىل ئالدىدا پېئىلنىڭ be)	I am not a speaking.
	(ھازىرقى زامان تارماق شەكلى)
② Window was broken. (پېئىل ئالدىدا be)	Window was not broken.
	(پېئىلنىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى)

2) ئاددىي ئۆتكەن زامان ئىنكارىنى didn't بىلەن، ئاددىي ھازىر زامانىنىڭ ئىنكارىنى don't، doesn't بىلەن، ئاددىي كەلگۈسى زامانىنىڭ ئىنكارىنى won't بىلەن ئىپادىلەيمىز. مەسىلەن:

بايان جۈملە	ئىنكار جۈملە
① I studied English. (ئاددىي ئۆتكەن زامان)	I did not study English.
② I study English everyday. (ئاددىي ھازىر زامان).	I don't study English every day.
③ I will study English. (ئاددىي كەلگۈسى زامان)	I won't study English.

3) پۈتكەن ئىش-ھەرىكەتنى ئىسپاتلەيدىغان ھازىر پۈتكەن زامان ئىشلىتىلگەن جۈملىنىڭ ئىنكار شەكلىنى haven't (ئۈچىنچى شەخسته hasn't) بىلەن، ئۆتكەنده پۈتكەن زامان ئىشلىتىلگەن جۈملىنىڭ ئىنكار شەكلىنى hadn't بىلەن ئىپادىلەيمىز. مەسىلەن:

① I have done my homework.	I haven't done my homework.
تاپشۇرۇقۇمنى ئىشلەپ بولدۇم.	تاپشۇرۇقۇمنى ئىشلەپ بولمىدىم.
② I had studied English two years until the end of last week.	I hadn't studied English two years until the end of last week.
	ئالدىنقى ھەپتىنىڭ ئاخىرىغىچە

ئىنگلىز تىلىنى ئىككى يىل ئالدىنقى ھەپتىنىڭ ئاخىرىغىچە ئىنگلىز تىلىنى ئىككى يىل ئوقۇغانىدىم.
ئوقۇغىنىمدىم.

3. قايتۇرما سوراق جۈملە

قايتۇرما سوراق جۈملە ئالدى-كەينى ئىككى قىسىمدىن تەركىب تاپىدۇ. ئالدىنقى قىسمى بايان جۈملە (تۆۋەن ئىنتوناتسىيىدە ئېيتىلىدۇ) بولۇپ، مەلۇم بىر خىل ئەھۋالنى ئىپادىلەيدۇ ياكى مەلۇم بىر خىل قاراشنى بايان قىلىدۇ. كېيىنكى قىسمى قۇرۇلمىسى ئالدىنقىسىغا قارشى قىسقا سوراق جۈملە (يۇقىرى ئىنتوناتسىيىدە ئېيتىلىدۇ) بولۇپ، قارشى تەرەپنىڭ پىكرىنى سۈرۈشتۈرۈش، ئېلىشتا ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

① It's a fine day, isn't it? بۈگۈن ھاۋا ياخشى، شۇنداققۇ؟

② You come here everyday, don't you?
بۇ يەرگە كۈندە كېلىسىز، شۇنداققۇ؟

③ Don't forget, will you? ئۇنتۇپ قالمايسىز - ھە؟

Demand تەلەپ

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش داۋامىدا ئىگىلەيدىغان ئۈسۇل ۋە دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار كۆپ، بىز بۇ يەردە مۇنداق ئىككى تەكلىپنى ئوتتۇرىغا قويىمىز:

بىرىنچى، يېزىش مەشىگە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. تىل ئۆگىنىشتە ئاڭلاش بىلەن سۆزلەشنى تەكتىلەش، ئاڭلاش بىلەن سۆزلەش ئارقىلىق تىل تۇيغۇسى يېتىلدۈرۈش ئەلۋەتتە توغرا، دائىم ئوقۇپ، كۆپ ماتېرىيال كۆرۈشمۇ مۇھىم. ئەمما بۇنىڭىلىق بىلەن يېزىشنىڭ رولىنى يوققا چىقارغىلى بولمايدۇ. ئاددىي بىر ئابزاسنى يېزىش ئۈچۈنمۇ قاراش، قۇرۇلما ۋە مەزمۇن توغرىلىق ئويلىنىشقا، سۆز - جۈملىلەرنى ياخشى تاللاشقا توغرا كېلىدۇ. بۇ ئىنتايىن ياخشى چېنىقىش پۈرسىتى. يەنە كېلىپ، يېزىش داۋامىدا تىلنىڭ ۋە ئىپادىلەش ئۇسۇلىنىڭ توغرىلىقىغا قويۇلىدىغان تەلەپ ئېغىز تىلىنىڭكىگە قارىغاندا يۇقىرى بولىدۇ. بۇ، ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ تىلنى سۈپەتلىك ئۆگىنىشكە پايدىلىق.

ئىككىنچى، ئەنگەنىۋى مەدەنىيىتىمىزنىمۇ ياخشى ئۆگىنىشىمىز كېرەك. تىل ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ نۇرغۇنى كۆپىنچە ۋاقىتنى تىل ئۆگىنىشكە سەرپ قىلىپ، ۋەتىنىمىزنىڭ، مىللىتىمىزنىڭ مەدەنىيىتىنى ئۆگىنىشكە يېتەرلىك ۋاقىت چىقىرالمايدۇ ياكى سەل قارايدۇ، بۇنداق بولىۋەرسە ئۆز مەدەنىيىتىمىزدىن خەۋەرسىز قېلىشىمىز، چەت ئەلگە چىققاندا ياكى مەدەنىيىتىمىزگە قىزىقىدىغان چەت ئەللىكلەر بىلەن ئۇچراشقاندا مەدەنىيىتىمىز ھەققىدە سورالغان سوئاللارغا ئوبدان جاۋاب بېرەلمەي، ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈپ قېلىشىمىز مۇمكىن.

Exercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

1) ئوقۇنقۇچىنىڭ يېنەكلىشىدە ئىككى ئوقۇغۇچى بىرلىكتە بۇگۈنكى ھاۋارايى توغرىلىق پاراڭلىشىۋاتىدۇ. (سۆزلىشىش داۋامىدا دىئالوگ قىسمىدا ئۆگەنگەن سۆز - جۈملىلەرنى ئىشلىتىشكە دىققەت قىلىڭلار.)

2) يۇزتۇڭلارداﺍ قىش ۋە يازدا ھاۋا رايى قانداق بولىدۇ؟ دەرسخانىدا بۇ سوئالنى سۆزلىشىش تېمىسى سۈپىتىدە مۇلاھىزە قىلىڭلار.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1) تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيەداش سۆز تېپىپ، بوش ئورۇنغا يېزىڭلار ۋە مەنىسىنى تېپىڭلار:

① a. weather b. _____ c. _____
② a. side b. _____ c. _____ d. _____
③ a. cold b. _____ c. _____ d. _____
④ a. temperature b. _____ c. _____
⑤ a. enter _____ b. _____ c. _____
⑥ a. seldom b. _____ c. _____ d. _____
⑦ a. rain b. _____ c. _____ d. _____
⑧ a. average b. _____ c. _____ d. _____

2) تۆۋەندىكى سۆزلەردىن ئۈيغۇرچە بىلەن ئىنگلىز تىلىغا ئورتاق

سۆزلەرنى ئايرىڭلار (قاناداق يازىدىغانلىقىنى دەپ بېرەلەمسىلەر؟)

پادىشاھ، ئاسترونومىيە، ئالىم، ئافرىقا، ئالفابېت، باكلاۋۇر، بانكىر، ۋاسكىتبول، بىئوگرافىيە، رومكا

3) قارىمۇقارشى سۆزلەر گۇرۇپپىسىدا ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىز تىلىغا تەرجىمە قىلىڭلار:

① بۇ يەر يازدا ئىسسىق، قىشتا سوغۇق.

② ئالىم قورقۇنچاق، قاسىم باتۇر.

③ مەن قوشۇلىمەن، ئۇ قوشۇلمايدۇ.

④ خەرىتىنىڭ پەس تەرىپىدە بىر پىچاق، ئۇستى تەرىپىدە بىر مىخ (nail) بار.

4) ئەتراپىڭلاردىكى تۆت ئادەمنىڭ قانداق كىيىم - كېچەكلەرنى كەيگەنلىكىنى دەپ بېرىڭلار. ئىشلىتىش مۇمكىنچىلىكى بولغان سۆزلەر: (قوڭۇر) brown، (قارا!) black، (ئاق) white، (قىزىل) red، (كۈلرەڭ) grey، (سېرىق) yellow، (كۆك) blue، (يېشىل) green بىلەلمىگەن سۆزلىرىڭلارنى تۇر سۆزلەر قىسمىدىن ئىزدەڭلار.

3. تېكىست ۋە گراممانتىكا ئۇچۇن مەشىق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار:

① What are the two friends doing?

② What are their's names?

③ Is Tim lazy or not?

④ What time does he say "yes"?

2) تېكىستتىكى be پېئىلىنىڭ ئۆزگىرىش شەكلىنى ۋە ئىنكار جۈملىلەرنى تېپىپ چىقىڭلار.

3) ئىنكار جۈملىگە ئائىت ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكىلەردىن توغرا جاۋابنى تاللاڭلار:

① I ( ) go to school on Sundays.

(will not, do not, did not)

② He ( ) come yesterday.
(have not, did not, does not)
③ I ( ) done my homework yet.
(hadn't, haven't)
④ I ( ) a good student.
(am not, do not, will not)
⑤ We ( ) speaking.
(do not, will not, are not)

4) تۆۋەندىكى قايتۇرما سوراق جۈملىلەرنىڭ قۇرۇلمىسىنىڭ توغرا-خاتالىقىغا ھۆكۈم قىلىڭلار:

① He is a good student, is he?
② They studied English, didn't they?
③ You are a good boy, you are?
④ They will not come, will they?
⑤ She is playing football, is she?

4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

1) چۈشلۈك تاماق يەپ دەۋاتىمەن.
2) چۈشلۈك تاماق يەيمەن.
3) تىرىشىپ ئۆگىنىشىڭ زۆرۈر.
4) بىز ھازىرلا ماڭمىساق زادى بولمايدۇ.
5) ئۇ بۇ يەرگە كېلىشى كېرەك.
6) ئازراق سۇ ئىچكۈم بار.

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

تۆۋەندىكىلەرنى ئاڭلاپ، ئاخىرىدىكى توغرا جاۋابىنى تاللاڭلار:

1) Man: How is the weather today, Jean?
Woman: It's fine. Just beautiful outside.
Man: Is it very hot?

Woman: No, it is cool.

A. تالادا هاۋا بەك سوغۇق.
B. سىرتىنىڭ مەنزىرىسى چىرايلىق.
C. سىرتىنىڭ هاۋاسى سالقىن.
D. تالادا هاۋا بەك ئىسسىق.

1) Man: Is it very cold and windy in winter?
Woman: It's neither too cold nor windy in winter, but in summer it's rather (خېلى) hot.

A. قىشتا هاۋا بەك سوغۇق بولىدۇ.
B. قىشتا هاۋا سوغۇقمۇ، شامالمۇ ئەمەس.
C. قىشتا هاۋا بەك شامالىق بولىدۇ.
D. بۇ يەردە ھەمىشە شامال چىقىدۇ.

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

ئادەتتە نۇرغۇن كىشىلەر لۇغەتنى بىرەر سۆزنىڭ مەنىسىنى تېپىش ئۈچۈن ۋاراقلايدۇ. بەزىلەر بولسا ئۇنى خۇشاللىق ۋە ھەۋەس ئىچىدە كۆرۈپ چىقىدۇ. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، «قورغان» ناملىق مەشھۇر رومانىنىڭ ئاپتورى چېين جۇڭشۇ ئەپەندى شۇنچە ئېغىر لۇغەتلەرنى يېنىدىن ئايرىمايدىكەن؛ ئۇزۇن سەپەرلەردە باشقىلار «زېرىكىشلىك» دەپ قارايدىغان ئىنگلىزچە لۇغەتنى كۆرۈپ ماڭىدىكەن. مېنىڭچە بولغاندىمۇ ئوقۇغۇچىلار كىچىكرەك لۇغەتلەرنى يېنىدىن ئايرىماي، ئىچ پۇشۇقى ئورنىدا ۋاراقلايدىغان ئادەتنى يېتىلدۇرسە، ۋاقىتتىنىڭ ئۈنۈشى بىلەن بىلىپ-بىلمەي نۇرغۇن يېڭى نەرسىلەرنى ئۆگىنىۋالىدۇ. ئەمما، بۇ دېگەنلىك لۇغەتنى يادلاش كېرەك دېگەنلىك ئەمەس.

لېكىن، مۇزىر لۇغەتلەرنىڭ تۈرىمۇ ناھايىتى كۆپ ئىكەنكى. ئۆزىگە ئۆچىگە ھەقمۇ يوق بېرىدىغان ياخشى سۆزلىتلىك لۇغەتلەرمۇ، چاپ - چاپ بازارغا ئۇلگۈرتۈش ئۈچۈن ئالدىراپ تۈزۈلگەن لۇغەتلەرمۇ بار. ئۆزىگە ئۆچىلەر لۇغەت تاللىغاندا نەشرىياتنىڭ، تۈزگۈچىنىڭ ئىسمىغا دىققەت قىلىشى كېرەك. بۇ جەھەتتە تەجرىبىسى بارلاردىن سوراشمۇ ياخشى چارە.

ئىنگلىزچىدە ئاساسىي پۇختا سالغاندىن كېيىن، ئىزاھلىق، لۇغەتلەردىن پايدىلىنىپ ئۆگەنگەندە سەۋىيە تېز ئۆسىدۇ.

Live well, love lots, and laugh often.
تۇزۇك ياشاڭ، نۇرغۇن نەرسىلەرنى سۆيۈڭ، دائىم كۈلۈپ بېرىڭ.
Take control of your own destiny.
تەقدىرىڭنى قولىڭدا چىڭ تۇتۇڭ.
Make it happen. ئويلىغانلىرىڭنى رېئاللىققا ئايلاندۇرۇڭ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

(ھاۋا توغرىلىق سۆزلەشكەندە ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر)

1. Lovely weather, isn't it?
2. It's a bit cloudy, isn't it?
3. It's muggy.
4. It looks like raining.
5. It's going to be cloudy, I'm afraid.
6. How do you like our weather?
7. The temperature has climbed up.
8. The temperature has dropped a bit today.

ئونىنچى دەرس Unit 10

Summary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Shopping: نەرسە سېتىۋېلىش

Instruction كۆرسەتمە

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① How much ···
② How much do you ···
③ Can I help you ···
④ I need ···

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر 4. تۈر سۆزلەر

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Text تېكىست

A misunderstanding خاتا چۈشىنىش

Grammar گراممماتىكا

1. بۇيرۇق جۈملە 2. تاللانما سوراق جۈملە 3. ئىسىملاردىكى رود

Demand تەلەپ

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش ۋە باشقىلار

مەشىق Exercises

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشىق 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشىق 3. تېكىست ۋە گراماتىكا ئۇچۇن مەشىق 4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

ئوقۇپ چۈشىنىش Reading Comprehension

نەرسە سېتىۋېلىشتا ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر

ئونىنچى دەرس Unit 10

دىئالوگ Dialogue

نەرسە-كېرەك سېتىۋېلىش Shopping

كۈندىلىك تۇرمۇشتا نەرسە - كېرەك سېتىۋالىدىغان ئەھۋاللار بولۇپ تۇرىدۇ. ئەمما، چەت ئەلدە — ناتونۇش جايلاردا نەرسە - كېرەكلەرنى قانداق سېتىۋېلىش — بىر مەسىلە. ئەمەلىيەتتە، تەسمۇ ئەمەس. باھاسىنى سوراشنى، ھەرخىل تاۋارلارنى سېتىۋېلىشتا دېيىلىدىغان بىر نەچچە خىل مۇھىم جۈملىنى راۋان ئىگىلىۋالغاندىلا ئازادە كەيپىياتتا نەرسە - كېرەك سېتىۋالغىلى بولىدۇ.

باھا سورىغاندا

A: I like this coat. How much does it cost?

B: 200 dollars.

A: Could you come down on the price?

B: No, Sir.

يەمەكلىك سېتىۋالغاندا

A: Can I help you in any way?

B: Is this meat just in?

A: Yes.

B: I'd like two pounds of it, please.

كىيىم - كېچەك سېتىۋالغاندا

A: Let me see that jacket.

B: Yes, It is the fashion now.

A: May I try this one?

B: Certainly. What size do you want?

كۆرۈپلا قويۇپ، ئالمىغاندا

A: Anything I can do for you?

B: No, thank you. I'm just looking around.

سىلىق رەت قىلغاندا

A: It is the latest shape.

B: What price is it?

A: It's priced at 100 dollars.

B: Can't you make it cheaper?

A: Sorry, our prices are fixed.

B: That's more than I can afford. Thanks.

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپسىلىك سۆزلەر

1) coat [kəut] *n.*	پەلتۇ، ئۇزۇن چاپان
boat [bəut] *n.*	قولۇاق، قېيىق
goat [gəut] *n.*	ئۆچكە
2) cost [kɔst] *n.*	سەرپ قىلماق
lost [lɔst] *adj.*	يىتتۈرۈپ قويماق
post [poust] *n.*	پوچتا
most [moust] *adv.*	ئەڭ
3) dollar ['dɔlə] *n.*	دوللار

collar ['kɔlə] *n.*	ياقا
4) down [daun] *adv.*	پەس تەرەپ
own [əun] *v.*	ئىگە، ئىگە بولماق
known [naun] *adj.*	بىلىنگان
price [prais] *n.*	باها
rice [rais] *n.*	گۈرۈچ
6) meat [mi:t] *n.*	گۆش
neat [ni:t] *adj.*	رەتلىك، پاكىز
seat [si:t] *n.*	ئورۇن
beat [bi:t] *v.*	ئۇرماق
7) pound [paund] *n.*	فوندستېرلىڭ
sound [saund] *n.*	ئاۋاز
wound [wu:nd] *n.*	يارا
round [raund] *adj.*	يۇمۇلاق
8) jacket ['dʒækit] *n.*	چاپان
packet ['pækit] *n.*	كىچىك سومكا
ticket ['tikit] *n.*	بېلەت
pocket ['pɔkit] *n.*	يانچۇق
9) size [saiz] *n.*	نومۇر، رەزمىر
rise [raiz] *n.*	كۆتۈرۈلمەك
wise [waiz] *adj.*	ئەقىللىق
prize [praiz] *n.*	مۇكاپات
10) fashion ['fæʃən] *n.*	مودا
nation [neiʃən] *n.*	دۆلەت
11) try [trai] *v.*	سىنىماق
cry [krai] *v.*	يىغلىماق
sky [skai] *n.*	ئاسمان
sly [slai] *n.*	ھىيلىگەر
12) around [ə'raund] *adv*	ئايلانماق

round [raund]	يۇمىلاق
13) shape [ʃeip] *n.*	قىياپەت
ape [eip] *n.*	ئادەمسىمان مايمۇن
tape [teip] *n.*	ئۇنئالغۇ لېنتىسى
14) cheap [tʃi:p] *adj.*	ئەرزان
leap [li:p]	سەكرىمەك

2. ئورتاق سۆزلەر

1) vase [vɑ:z] *n.*	ۋازا، لوڭقا
2) record ['rekɔ:d] *n.*	رېكورت
3) champion ['tʃæmpjən] *n.*	چېمپىيون
4) ocean ['ouʃən] *n.*	ئوكيان
5) cashier [kæ'ʃiə] *n.*	كاسسىر
6) parole [pə'rəul] *n. v.*	① پارول ② چارلىماق

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1) lost ↔ got [gɔt]	يوقاتماق ↔ ئېرىشمەك
2) down ↔ up [ʌp]	چىقماق ↔ چۈشمەك
3) neat ↔ dirty ['də:ti]	پاكىز ↔ مەينەت
4) raund ↔ square [skwɛə]	يۇمىلاق ↔ چاسا
5) wise ↔ silly ['sili]	ئەقىللىق ↔ نادان
6) cheap ↔ expensive [iks'pensiv] *v.*	ئەرزان ↔ قىممەت

4. تۈر سۆزلەر

(مېۋە - چېۋە نامىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر)

1) apple ['æpl] *n.*	ئالما
2) pear [pɛə] *n.*	نەشپۈت
3) peach [pi:tʃ] *n.*	شاپتۇل
4) apricot ['eiprikɔt] *n.*	ئۆرۈك

5) orange [ˈɔrindʒ] *n.*	ئاپېلسىن
6) banana [bəˈnaːnə] *n.*	بانان
7) grape [greip] *n.*	ئۈزۈم
8) cherry [ˈtʃeri] *n.*	گىلاس
9) strawberry [ˈstroːbəri] *n.*	بۆلجۇرگەن
10) pomegranate [ˈpɔmiˌgrænit] *n.*	ئانار
11) walnut [ˈwɔːlnət] *n.*	ياڭاق

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Gift سوۋغا

Mrs. Ewing (England) ئېۋىنگ خانىم (ئەنگلىيە)

You ask me what — since we must part,
You shall bring back to me.
Bring back a pure and faithful heart,
As true as mine to[1] thee.

You talk of gems from foreign lands,
Of treasure, spoil, and prize.
Ah love! I shall not search your hands,
But look into your eyes.

سوردىڭ مېنىڭدىن ئايرىلار چاغدا،
قايتقاندا ئېپ كېلەي قانداق بىر سوۋغا؟
ئاشۇ پاك قەلبىڭنى ئېپ كەلسەڭ بولدى،
مېنىڭكى قەلبىمدەك تەلپۈنگەن ساڭا.

سۆزلىدىڭ چەت ئەللىڭ ئۇنچە، يۇقۇتى،
بايلىقى ۋە ئولجا، تارتۇق ھەققىدە.
ئامرىقىم، ھېچنېمە كۆتمەيمەن سەندىن،
ئېھ! بولدى، قارىسام كۆزۈڭ ئىچىگە.

---

① thee ھازىرقى زامان ئىنگلىز تىلىدىكى you (سەن، سىز) غا ئۇدۇل كېلىدۇ.

Text تېكىست

A Misunderstanding ئۇقۇشماسلىق

An Englishman is travelling in Italy. He went to a small restaurant to have lunch. He knows only a little Italian and can't read the menu. He knows the word "eggs", and so he asked eggs. Italy is famous for its mushrooms, so he wants some mushrooms. But he does not know the word for mushrooms. The waiter does not speak a word of English, so he can't help him. At last, the man took out a pencil and a piece of paper and very carefully drew a picture of a mushroom on the piece of paper. The waiter looked at the picture of mushroom for a lot of time, then he left. About half an hour later he came back. Do you know what's in his hand? A big black umbrella.

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر

1. misunderstand ['misʌndə'stænd] *v. n.* خاتا چۈشىنىش، ئۇقۇشماسلىق
2. Italian [i'tæljən] *adj. n.* ئىتالىيىلىك، ئىتالىيە تىلى
3. egg [eg] *n.* تۇخۇم
4. famous ['feiməs] *adj.* داڭلىق، مەشھۇر
5. mushroom ['mʌʃrum] *n.* موگۇ
6. waiter ['weitə] *n.* كۈتكۈچى
7. take out *phr.* ئالماق، چىقارماق
8. carefully ['kɛəfuli] *adv.* ئەستايىدىللىق بىلەن، ئىنچىكىلىك بىلەن
9. draw [drɔ:] *v.* سىزماق، تارتماق
10. picture ['piktʃə] *n.* سۈرەت، رەسىم
11. umbrella [ʌm'brelə] *n.* كۈنلۈك

گرامماتىكا Grammar

1. بۇيرۇق جۈمله

ئىلتىماس، تەكلىپ، بۇيرۇق، نەسىھەت، تەلەپ قاتارلىق ئوي - پىكىرلەرنى ئىپادىلەيدىغان جۈمله بۇيرۇق جۈمله دەپ ئاتىلىدۇ. ئىنگلىز تىلىدىكى بۇيرۇق جۈملىلەرنىڭ تەستىق شەكلىدە پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى كېلىدۇ؛ ئىنكار شەكلى «پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى +don't» ياكى «پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى +Never» ھالىتىدە بولىدۇ. ئويىپكىتنىڭ ئايدىڭلاشتۇرۇش، ئىنتۇناتسىيىنى كۈچەيتىش، نارازىلىقنى ئىپادىلەش زۆرۈرىيىتى تۇغۇلمىغاندا، بۇيرۇق جۈملىدە ئىگىنى ئېنىق كۆرسىتىشنىڭ ياكى قاراتما سۆزلەرنى قېتىشنىڭ ھاجىتى يوق. تۆۋەندىكى بۇيرۇق جۈملىلەرنىڭ تەستىق، ئىنكار شەكىللىرىنى كۆرۈپ باقايلى:

ئىنكار شەكلى	تەستىق شەكلى
Don't forget it!	Forget it!
ئۇنى ئۇنتۇما!	ئۇنى ئۇنتۇپ كەت!
Don't come here!	Come here!
بۇ يەرگە كەلمە!	بۇ يەرگە كەل!
Never do it!	Do it!
ھەرگىز ئۇنى قىلما!	ئۇنى قىل!

«پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى +Let's» لىق قۇرۇلمىسىمۇ بۇيرۇق جۈملىنىڭ بىرخىل شەكلى بولۇپ، ئۈمىد ياكى ئارزۇنى، تەكلىپنى ئىپادىلەيدۇ. ئۇنىڭ ئىنكار شەكلى«پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى + Let's not» بولىدۇ. مەسىلەن:

كۆرۈپ باقايلى!
① Let's see!

تېكىستنى ئوقۇيلى!
② Let's read the text!

بارمايلى! (بارمايلى!)
③ Let's not go! → Don't let's go!

ئامېرىكا ئىنگلىز تىلىدا بۇيرۇق جۈملىنىڭ ئىنكارىدا «پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى +Let's don't» لىق قۇرۇلمىسىمۇ قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

ھېچنېمە دېمەيلى!
Let's don't say anything!

2. تاللانما سوراق جۈملە

تاللانما سوراق جۈملىنىڭ شەكلى ئادەتتىكى سوراق جۈملىنىڭكىگە ئوخشايدۇ. پەقەتلا بۇ خىل سوراق جۈملىدە «or» بىلەن باغلانغان، ئارىسىدىن بىرىنى تاللاشقا بولىدىغان ئىككى تەڭداش تەركىب بولىدۇ. جۈملىنىڭ يېشى يۇقىرى، ئاخىرى تۆۋەن ئىنتوناتسىيەدە ئېيتىلىدۇ. مەسىلەن:

① —Do you want tea or coffee? — چاي ئىچەمسىز، قەھۋەمۇ؟

—Either will do. — قايسىسى بولسا بولىۋېرىدۇ.

② —Shall we meet this week or next week?

— مۇشۇ ھەپتە كۆرۈشەمسىزمۇ، كېيىنكى ھەپتىدىمۇ؟

—Let's meet next week. — كېيىنكى ھەپتە كۆرۈشەيلى.

③ —Do you like pop music or classical music?

— مودا مۇزىكىلارنى ياخشى كۆرەمسىز ياكى كلاسسىك مۇزىكىلارنىمۇ؟

—I like classical music. — كلاسسىك مۇزىكىلارنى ياخشى كۆرىمەن.

3. ئىسىملاردىكى رود

ئىنگلىز تىلىدىكى ئىسىملاردا رۇسچە، فرانسۇزچە قاتارلىق تىللارغا ئوخشاش جىنس ئاخىرىدا ئوبيېكتنىڭ ئېر - ئايال، ئەركەك - چىشى بولۇشىغا قاراپ رود ئۆزگىرىشى بولىدىغان ئەھۋال كۆپ ئۇچرىمايدۇ. پەقەت ئاز ساندىكى ئىسىملاردىلا رود ئۆزگىرىشى بولىدۇ. بەزى سۆزلەرنىڭ يىلتىزى ئوخشايدۇ، بەزى سۆزلەرنىڭ يىلتىزى پەقەتلا ئوخشىمايدۇ. مەسىلەن:

سۆزنىڭ يىلتىزى ئوخشايدىغانلىرى

ئاياللىق رود		ئەرلىك رود	
ئايال ئارتىس	actress	ئارتىس	actor
ئايال ساھىبخانا	hostess	ساھىبخانا	host
مەلىكە	princess	شاھزادە	prince
ئايال كۆتكۈچى	waitress	كۆتكۈچى	waiter

سۆزنىڭ يىلتىزى ئوخشىمايدىغانلىرى

ئاياللىق رود		ئەرلىك رود	
قىز	girl	ئوغۇل	boy
ئاچا-سىڭىل	sister	ئاكا-ئىنى	brother
خوتۇن	wife	ئەر	husband
قىز پەرزەنت	daughter	ئوغۇل پەرزەنت	son
قانجۇق	bitch	ئىت	dog

ئاياللىق رودتىكى سۆزلەرنىڭ « ess- » قېتىلىدىغان شەكىلدىن باشقا شەكىللىرىمۇ ئۇچرايدۇ. مەسىلەن:

ئاياللىق رود		ئەرلىك رود	
قىز دوست	girl friend	ئوغۇل دوست	boy friend
ئايال بايانات‍چى	spokeswoman	بايانات‍چى	spokesman
چىشى قۇش	she - bird	ئەركەك قۇش	he - bird

بەزىدە، جۈملىدە تىلغا ئېلىنغۇچىنىڭ ئەرمۇ، ئايالمۇ بولۇپ قېلىش مۇمكىنچىلىكى بولغاندا، «he» بىلەن «shė» تەك قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

If a student wants to find a good job, he or she should study hard.

ئەگەر بىر ئوقۇغۇچى ياخشى خىزمەت تاپماقچى بولسىدىكەن، چوقۇم تىرىشىپ ئۆگىنىشى كېرەك.

Demand تەلەپ

ھازىر ئىنگلىز تىلىنى ياخشى سۆزلەيدىغان ياكى ئىنگلىز تىلىنى تىرىشىپ ئۆگىنىۋاتقان بەزى ئوقۇغۇچىلار ئارىسىدا مۇنداق بىر خىل ئەھۋال مەۋجۇت. بىر قىسىم ئاز ساندىكى ئوقۇغۇچىلار ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش بىلەنلا بولۇپ كېتىپ ياكى كۆپ ۋاقتىنى ئىنگلىزچە ئۆگىنىشكە قارىتىپ، باشقا بىلىملەرنى ئۆگىنىشكە سەل قارايدۇ ياكى ئۇنى ئۆگىنىشكە كۆپ ۋاقىت چىقىرالمايدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئىنگلىز تىلىدىن باشقا بىلىمنى بىلمەيدىغان، نەزەر دائىرىسى تار بولۇپ قالىدۇ. يەنە بىر قىسىم ئوقۇغۇچىلار ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش، ئىنگلىز تىلىنى سۆزلەشكە بەك كۈچ سەرپ قىلىپ كېتىپ، ئانا تىلىنى، دۆلەت تىلىنى تېخىمۇ پىششىقلاپ ئۆگىنىشكە سەل قارايدۇ.

نەتىجىدە، ئۆگەنگەن ئىنگلىز تىلى بىلەن ھېچقانچە ئىش قىلالمايدۇ. يەنە ئاز ساندىكى بىر قىسىم ئوقۇغۇچىلار بارکى، غەرب مەدەنىيىتىنى زىيادە كۆككە كۆتۈرۈپ، ئۆز مەدەنىيىتىنى كەمسىتىدىغان، ياراتمايدىغان غەلىتە مىجەزلىك بولۇپ قالىدۇ. بۇ خىل يامان ئادەتلەردىن ساقلىنىشىمىز كېرەك. شۇنىسى ئەستە تۇتۇش لازىم، ئىنگلىز تىلى بىز ئۆگىنىشكە تېگىشلىك نۇرغۇن بىلىملەرنىڭ بىر قىسمى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە كۆپلىگەن بىلىمنى ئۆگىنىشىمىز كېرەك. ئىنگلىز تىلى پەقەت بىر خىل قورال. ئۇنى ئۆگىنىۋېلىش پۈتكۈل بىلىملەرنى ئۆگىنىپ بولغانلىقتىن دېرەك بەرمەيدۇ.

Exercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

1) «نەرسە سېتىۋېلىش» دېگەن تېمىدا ئىككى ئوقۇغۇچى ئىككى خىل رول ئېلىپ، تۆۋەندىكى ئارقا كۆرۈنۈشنى ئورۇنداڭلار:

(1) مەلۇم بىر خىل يېمەكلىك سېتىۋېلىش؛

(2) كېيىم - كېچەك سېتىۋېلىش؛

(3) مەلۇم نەرسىنىڭ باھاسىنى چۈشۈرۈش.

2) «بۇ ... نەچچە پۇل؟» دېگەن جۈملىنى ۋە «ئۇ...پۇل» دېگەن جۈملىنى ئوخشىمىغان بىر نەچچە خىل ئۇسۇلدا دەپ بېقىڭلار.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1) «سۆز گۈلزارى»نىڭ «قاپىيىلىنىڭ سۆزلەر» قىسمىدا ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆزلەرنى تېپىپ، مەنىسىنى دەپ بېرىڭلار.

① a. coat b. _____ c. _____

② a. cost b. _____ c. _____ d. _____

③ a. dollar b. _____

④ a. down b. _____ c. _____

⑤ a. pound b. _____ c. _____ d. _____

⑥ a. meat b. _____ c. _____ d. _____
⑦ a. size b. _____ c. _____ d. _____
⑧ a. shape b. _____ c. _____ d. _____
⑨ a. cry b. _____ c. _____ d. _____

2) تۆۋەندىكىلەردىن ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە ئورتاق سۆزلەرنى تېپىپ، ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار، تەلەپپۇزنىڭ توغرىلىقىغا دىققەت قىلىڭلار:

ۋازا، رېكورت، ئالما، چەمپيون، گىلاس، ئوكيان، كاسسىر، پارول

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى تېپىڭلار:

① down ↔_____ ② square ↔ _____
③ wise ↔_____ ④ expensive ↔_____
⑤ got ↔_____ ⑥ dirty ↔_____

4) «تۇر سۆزلەر» قىسمىغا ئاساسەن، شىنجاڭدىن چىققىدىغان ۋە چىقمايدىغان مېۋە - چېۋىلەرنىڭ ئىنگلىزچە ئىسمىنى دەپ بېرىڭلار.

3. تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۈچۈن مەشىق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار:

① Who is travelling in Italy?
② Does he know Italian?
③ What does he want for lunch?
④ When did he come back?
⑤ What is in his hand?

2) تېكىستتىن قائىدىسىز ئۆزگەرگەن پېئىللدىن ئۇچىنى، قائىدىلىك پېئىللدىن ئىككىنى، پېئىللنىڭ ھازىرقى زامان تارماق شەكلىدىن بىرنى، پېئىللنىڭ ئۇچىنچى شەخس بىرلىك شەكلىدىن ئىككىنى تېپىڭلار.

3) تۆۋەندىكى بۇيرۇق جۈملىلەردىن تەستىق جۈملە بولسا ئىنكار شەكلىنى، ئىنكار جۈملە بولسا تەستىق شەكلىنى يېزىڭلار:

① Don't open the door!
② Let's speak loudly!

③ Never sleep much!
④ Answer my question!
⑤ Be happy!

3) ئەملىي ئەھۋالىڭلارغا ئاساسەن، تۆۋەندىكى تاللانما سوراق جۈملە شەكلىدە سورالغان سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار:

① Are you a boy or a girl?
② Do you like to read books or listen to music?
③ Do you live in Urumqi or other places?
④ Are you Uyghur or not?
⑤ have you ever been to America or England?

4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

بۇيرۇق جۈملە، تاللانما سوراق جۈملە، ئىسىملاردىكى رود ھەققىدە ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

1) بالدۇر قوپايلى! جىق ئۇخلىمايلى.
2) ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىۋاتامسىز، ياپونچىنىمۇ؟
3) ھەرگىز ئۇنى ئىزدىمەك، ئىرىشىپ ئۆگىنىمەك.
4) ئۆگىنەيلى، ئۆگىنەيلى، يەنە ئۆگىنەيلى!
5) ئاچچىقلىماڭ، خۇشال بولۇڭ!
6) ئوقۇنقۇچى بولامسىز ياكى دوختۇرمۇ؟
7) ئۇيغۇر تاماقلرىنى ياخشى كۆرەمسىز ياكى غەربچە تاماقلارنىمۇ؟
8) مېنىڭ دادام ساقچى، ئۇنىڭ ئانىسى ساقچى.
9) مەن يولدا بىر ئەر ۋە بىر ئايالنى كۆردۈم.
10) ئوغۇل كۆتكۈچىلەر دېرىزە سۈرتىۋاتىدۇ، قىز كۆتكۈچىلەر ئاشخانىنى تازىلاۋاتىدۇ.
11) ئەر ساھىبخانىنىڭ ئىسمى قادىر، ئايال ساھىبخانىنىڭ ئىسمى ئايشەم.
12) بىزگە ئەر ئارتىسلار كېرەك ئەمەس، ئايال ئارتىسلار كېرەك.

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

تۆۋەندىكى دىئالوگلارنى ئاڭلاپ، ئاخىرىدىكى توغرا بىر جاۋابنى تاللاڭلار:

1) Man: How much does this car-cost?
Woman: 20000 dollars.

A. ئەر ئايالدىن بۇ يەردە قانچە ماشىنا بار دەپ سورىدى.
B. ئايال 20000 ماشىنا بار دەپ جاۋاب بەردى.
C. ئەر ئايالدىن بۇ ماشىنىنىڭ قانچە پۇل ئىكەنلىكىنى سورىدى.
D. ئايال ئۆزىدە بار پۇلنىڭ 20000 دوللار ئىكەنلىكىنى ئېيتتى.

2) Man: How much are you asking for this pen?
Woman: Twenty Yuan.

A. ئەر ئايالدىن قانچە قەلەم بارلىقىنى سورىدى.
B. ئايال قەلىمىنى 20 يۈەنگە ئالغانلىقىنى ئېيتتى.
C. ئەر ئايالدىن قانچە قەلەم ئالىدىغانلىقىنى سورىدى.
D. ئەر ئايالدىن بۇ قەلەمنى قانچە پۇلغا ساتىدىغانلىقىنى سورىدى.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

نۇرغۇن ئوقۇغۇچىلار تەلەپپۇزنىڭ تازا ياخشى ئەمەسلىكىدىن قاقشايدۇ. بۇنداق بولۇشىدا نۇرغۇن سەۋەب بار. بەلكىم ئۇلار ئىچىدە ئوقۇشقىلا، كۆرۈشكىلا ئەھمىيەت بېرىپ، ئۇنلۇك دىكلاماتسىيە قىلىشقا كۈچ سەرپ قىلمىغان ياكى باشتىن باشلاپ ئاۋازىنى چىقىرىپ باقمىغان بولۇشى مۇمكىن. بۇلار تەلەپپۇزنى ياخشىلاشقا پايدىسىز. ئىمكانىيەت يار بەرگەن شارائىتتا، مۇمكىنقەدەر ئۇنلۇك ئوقۇش، تەلەپپۇزى توغرا كىشىلەرنىڭ تەلەپپۇزىغا، تەلەپپۇزىنى قانداق قىلىپ ياخشىلىغىنىغا دىققەت قىلىش كېرەك. ئەمەلىيەتتە؛ تەلەپپۇزنى ياخشىلاش ئۇنچە تەس ئەمەس. گەپنى ئۇنىڭغا ئەھمىيەت بېرىش - بەرمەسلىكتە، ئۇنلۇك ئوقۇش - ئوقۇماسلىقتا. بىر لېنتىنى باشتىن-ئاخىر پىششىق، تولۇق ئاڭلىساق، ھەمدە ئۆزىمىز ئەگىشىپ قايتا - قايتا ئوقۇساق تەلەپپۇزىمىز ياخشىلىنىدۇ. ئامېرىكا (VOA)

رادىئوسىنىڭ «ئالاھىدە ئىنگلىز تىلى» (Special English) نامىدىكى ئاستا، ئۇلچەملىك ئوقۇلغان ئىنگلىز تىلى لېنتىلىرى كىتابخانىدا تېپىلىدۇ. تەلەپپۇزنى ياخشىلاشقا شۇ لېنتا ياخشى. ئۆگىنىش ۋاقتىنىڭ ئۇزىرىشىغا ئەگىشىپ تەلەپپۇز تەبىئىي ياخشىلىنىدۇ.

Consider things from every angle.
ئىشلارنى ھەممە تەرەپتىن تولۇق ئويلاڭ.
Give more than you planned to.
باشقىلارغا جىقراق ئاتا قىلىڭ، جىق ھېسابلاشماڭ.
Don't give up and don't give in.
ۋاز كەچمەڭ ھەم ھەمىشە باشقىلارنىڭ دېگىنى بويىچىمۇ ماڭماڭ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

(مال سېتىۋېلىشتا ئىشلىتىلىدىغان باشقا جۈملىلەر)

1) What can I show you?
2) What size do you take?
3) How much is it?
4) How do you sell it?
5) It's priced at 100 yuan.
6) That's very expensive.
7) Can you come down a bit?

ئۇنۇنبىرىنچى دەرس Unit 11

Summary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Theme: Talking about Study
ئۆگىنىش توغرىلىق پاراڭلىشىش

Instruction كۆرسەتمە

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① How many courses do you have ···
② What is your mark in ··· exam?
③ I got ··· points.
④ How did you ···?

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر 4. تۈر سۆزلەر

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

Text تېكىست

The Merry May مايدىكى شادلىق
(ئىنگلىزچە قىسقا شېئىر)

A Riddle تېپىشماق

Grammar گراماتىكا

1. ئىبارە (سۆز بىرىكمىسى) 2. سانغىلى بولىدىغان ئىسىم بىلەن

سانىغلى بولمايدىغان ئىسىم 3. such بىلەن same نىڭ ئىشلىتىلىشى

Demand تەلەپ

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشتە مەقسەت ئېنىق بولۇش كېرەك

Eercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۇچۇن مەشىق 2. سۆزلۈك ئۇچۇن مەشىق 3. تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۇچۇن مەشىق 4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

Listening Comprehension ئاڭلاپ چۈشىنىش

Reminds and Adages ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

Unit 11 ئون بىرىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Talking about Study
ئۆگىنىش توغرىلىق پاراڭلىشىش

ئۆگىنىش توغرىلىق پاراڭلىشىش — دوستلار ئارا پاراڭلاشقان چاغدىكى ياخشى تېما. ھازىرقى بىلىم ئىگىلىكى دەۋرىدە قاچانغىچە ياشايدىكەنسىز ؛ شۇ چاغقىچە ئۆگىنىشىمىز كېرەك. ھەر قانداق ئادەم ئۆگىنىشكە موھتاج. شۇڭا ئۆگىنىش — مەڭگۈلۈك تېما. ئۇنداق بولسا ئۆگىنىش توغرىسىدا دوستلار بىلەن قانداق پاراڭلىشىش كېرەك؟

دەرسلەر توغرىلىق پاراڭلاشقاندا

A: How many courses do you have for this semester?

B: I have six required courses and three optional courses.

A: I think the course load is a little heavy.

B: Not really.

ئىمتىھان توغرىلىق پاراڭلاشقاندا

A: What's your mark in computer exam?

B: I got 92 points.

A: Congratulations! But, I'll have to take a make-up exam. How did you manage to do that?

B: I studied day and night.

ئوقۇيدىغان كەسپ توغرىلىق پاراڭلاشقاندا

A: I'm going to Nankai University to do post-graduate work.

B: What's your major?

A: I major in history.

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك سۆز ئىبارىلەر

1. semester	مەۋسۇم
2. course	دەرس، كۇرس
3. required course	زۆرۈر دەرس
4. optional course	تاللىما دەرس
5. course load	دەرس بېسىمى
6. mark	نومۇر
7. exam(examination)	ئىمتىھان
8. congratulation	مۇبارەك بولسۇن!
9. take make-up exam	تولۇقلىما ئىمتىھان بەرمەك
10. post-graduate	ماگىستىر، ماگىستىرلىق
11. major	كەسىپ، ... كەسپىتە ئوقۇماق

Word Garden سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1. course [kɔːs] *n.*	دەرس
sourse [sɔːs] *n.*	مەنبەئە، كېلىش مەنبەسى
worse [wəːs] *adj.*	ناچارراق
2. semester [siˈməstə] *n.*	مەۋسۇم
easter [ˈiːstə] *n.*	پاسخا بايرىمى، تىرىلىش بايرىمى
master [ˈmɑːstə] *adj.*	پىشقان، خوجايىن
faster [fɑːstə] *adv.*	تېزراق
minister [ˈministə] *n.*	مىنىستىر

3.	require [ri'kwaiə] *v.*	ئىلتىماس قىلماق، تەلەپ قىلماق
	inquire [in'kwaiə] *v.*	سۈرۈشتۈرمەك
	acquire [ə'kwaiə] *v.*	ئېرىشمەك، قولغا كەلتۈرمەك
4.	three [θri:] *n.*	ئۈچ
	tree [tri:] *n.*	دەرەخ
5.	load [loud] *n.*	يۈك
	road [roud] *n.*	يول
	broad [brɔ:d] *n.*	كەڭ، كەڭرى
6.	little ['litl] *adj. adv.*	ئاز، ئازراق
	title ['taitl] *n.*	تىتول، كىتاب نامى
7.	mark [mɑ:k] *n.*	نومۇر، بەلگە
	dark [dɑ:k] *adj.*	قاراڭغۇ
	lark [lɑ:k] *n.*	تورغاي
	park [pɑ:k] *n. v.*	① باغچا ② توختىماق
8.	manage to ['mænidʒ] *v.*	... قىلىشقا قادىر بولماق
	bandage ['bændidʒ] *n.*	داكا
	age [eidʒ] *n.*	ياش
	cage [keidʒ] *n.*	قەپەز
9.	work [wə:k] *n. v.*	ئىش، ئىشلىمەك
	pork [pɔ:k] *n.*	چوشقا گۆشى

2. ئورتاق سۆزلەر

1.	canal [kə'næl] *n.*	قانال (دېڭىزدىكى)
2.	carbon ['kɑ:bən] *n.*	كاربون
3.	cartoon [kɑ:'tu:n] *n.*	كارتون فىلىم
4.	catalogue ['kæələg] *n.*	كاتالوگ، مۇندەرىجە
5.	debt [det] *n.*	دېبت، قەرز (b تاۋۇشى ئوقۇلمايدۇ)
6.	decade ['dekeid] *n.*	دېكادا (ئون كۈن، ئون يىل)
7.	decorate ['dekəreit] *n. v.*	دېكوراتسىيە، زىننەتلىمەك

3. قارىمۇقارشى سۆزلەر

1. worse ↔ better ['betə] *adj.* ئەسكىرەك ↔ ياخشىراق
2. broad ↔ narrow ['nærou] *adj.* كەڭ ↔ تار
3. little ↔ much [mʌtʃ] *adv.* ئاز ↔ كۆپ
4. dark ↔ bright [brait] *adj.* قاراڭغۇ ↔ يورۇق
5. manage to ↔ fail to [feil] *v.*

...قا قادىر بولماق ↔ ... تا مەغلۇپ بولماق

4. تۆر سۆزلەر

(ھاۋا رايىغا مۇناسىۋەتلىك سۆزلەر)

1. rain [rein] *n. v.* ① يامغۇر ② يامغۇر ياغماق
2. snow [snou] *n. v.* ① قار ② قار ياغماق
3. wind [wind] *n.* شامال
4. cloud [klaud] *n.* بۇلۇت
5. cloudy ['klaudi] *adj.* بۇلۇتلۇق
6. cool [ku:l] *adj.* سالقىن
7. storm [stɔ:m] *n.* جۇدۇن
8. air [ɛə] *n.* ھاۋا
9. fog [fɔg] *n.* تۇمان
10. thunder ['θʌndə] *n.* گۈلدۈرماما

A Little present كۆڭۈل سوۋغىسى

The Merry May مايدىكى شادلىق

In the merry month of May,
All the pretty flowers are gay.
They all dance and sing and say:
"The winter days are far away,
Welcome, welcome the merry May."

شادلىققا پۈركەنگەن بەشىنچى ئايدا،
خۇشلۇققا چۆمىدۇ گۈزەل گۈل - گىياھ.
كۆي كۆيلەپ، ئۇسسۇلغا چۈشۈپ بىرلىكتە،
دېيىشەر: «مۇدھىش قىش قالدى يىراقتا،
مەرھابا، شادىمان ماي، ساڭا مەرھابا!»

In the merry month of may,
All the girls and boys are gay.
They all laugh and sing and say:
"The winter days are far away,
Welcome, welcome the first of May."

شادلىققا پۈركەنگەن بەشىنچى ئايدا،
قالىدۇ قىز - يىگىت قېنىغا پاتماي.
ناخشىغا جۆر بولۇپ قىلىپ تەنتەنە،
دېيىشەر: «قىش مەڭگۈ يىراقتا قالغاي،
مەرھابا، مەرھابا، ساڭا تۇنجى ماي!»

Text تېكىست

A Riddle تېپىشماق

Look and see if you know me. You can't find me, for no one can see me. Sometimes I rush up the street very fast and break some of the windows.

I take off men's hats when I am running, and I send them flying. Ha! They run to get the hats, and the women run to get them, too.

You may think I am not friendly at all. But I can do much good. I bring the rain with me to make the trees and flowers grow. I cool you when you are too hot. And I make the air clean.

Do you know my name?

تېكىستتىكى يېڭى سۆزلەر

1. if [if] *conj.* ... بلامدۇ، قىلمامدۇ؛ ئەگەر
2. rush up [rʌʃ ˈʌp] *phr.* ئالدىراپ ئۆتمەك
3. street [ˈstri:t] *n.* كوچا
4. break [breik] *n.* بۇزۇۋەتمەك، چېقىۋەتمەك
5. fly [flɑ:] *v. n.* ئۇچماق؛ چۈشن
6. friendly [ˈfrendli] *adj.* دوستانە
7. bring [briŋ] *n.* ئەكەلمەك
8. grow [grou] *v.* چوڭ بولماق، ئۆسمەك

Grammar گرامماتىكا

1. ئىبارە

ئىبارە (ياكى سۆز بىرىكمىسى) مۇستەقىل مەنە ئاڭلىتىدىغان، لېكىن تارماق جۈملە ياكى جۈملە بولالمايدىغان سۆز توپى. ئىنگلىز تىلىدا ئىبارىلەرنىڭ تۆۋەندىكىدەك تۈرلىرى بار:

1) ئىسىم خاراكتېرلىك ئىبارە. جۈملىدە ئىسىمنىڭ رولىنى ئويناىدۇ.

① My cousin is a University student.

نەۋرە ئىنىم ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى.

② We should study standard English.

ئۆلچەملىك ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىشىمىز كېرەك.

2) پېئىل خاراكتېرلىك ئىبارە. جۈملىدە پېئىلنىڭ رولىنى ئويناىدۇ.

I have been studying English for two years.

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىۋاتقىنىمغا ئىككى يىل بولدى.

3) سۈپەت خاراكتېرلىك ئىبارە. جۈملىدە سۈپەتنىڭ رولىنى ئويناىدۇ.

She is very beautiful. ئۇ بەك گۈزەل.

4) رەۋىش خاراكتېرلىك ئىبارە. جۈملىدە رەۋىشنىڭ رولىنى ئويناىدۇ.

He speaks English very nicely.

ئۇ ئىنگلىز تىلىنى بەك چىرايلىق سۆزلەيدۇ.

5) تىركەلمىلىك ئىبارە. جۈملىدىكى رولى ناھايىتى كۆپ. لېكىن، كۆپىنچە ھالەت بولىدۇ.

The earth goes round the sun.

يەر شارى قۇياش ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ.

6) ھەرىكەتنامىلىق ئىبارە. جۈملىدە ھەرىكەتنامىنىڭ رولىنى ئويناپدۇ.

Watching TV is a pleasure.

تېلېۋىزور كۆرۈش بىر ھۇزۇر.

ئىنگلىز تىلىدا، بۇنىڭدىن باشقا، سۆز تەرتىپى ۋە مەنىسى ئاللىبۇرۇن مۇقىملىشىپ بولغان مۇقىم سۆز بىرىكمىلىرىمۇ بار.

2. سانغىلى بولىدىغان ئىسىم ۋە سانغىلى بولمايدىغان ئىسىم

ئىنگلىز تىلىدا سانغىلى بولىدىغان ئىسىم بىلەن سانغىلى بولمايدىغان ئىسىمنى پەرقلەندۇرۇش ئىنتايىن مۇھىم. بۇلارنى پەرقلەندۇرۇشتە ساناشقا بولىدىغان-بولمايدىغانلىقىغا ئاساسەن ئايرىشلا كۆپايە قىلمايدۇ. نۇرغۇن ئەھۋاللاردا سانغىلى بولماسلىق ھەققىدىكى قائىدىگە چۈشىدىغان بەزى ئىسىملار ئايرىم كونكرېتلاردا سانغىلى بولىدىغان ئىسىم بولۇپ چىقىدۇ. مەسىلەن، «coffee» دېگەن سۆز تۆۋەندىكى ئىككى جۈملىنىڭ بىرىدە سانغىلى بولىدىغان ئىسىم، يەنە بىرىدە سانغىلى بولمايدىغان ئىسىم بولۇپ كەلگەن:

① Do you want tea or coffee?

سىزگە چاي كېرەكمۇ قەھۋەمۇ؟ (سانغىلى بولمايدىغان ئىسىم)

② Two coffees, please.

ئىككى ئىستاكان قەھۋە. (سانغىلى بولىدۇ، two cups of coffee غا تەڭ)

ئادەتتە ئابستراكت ئىسىملارنى سانغىلى بولمايدۇ دەپ قارايمىز. لېكىن، ئىنگلىز تىلىدا خېلى جىق ئابستراكت ئىسىملارنى سانغىلى بولىدۇ. مەسىلەن، hope (ئۈمىد)، dream (چۈش، ئارزۇ)، experience قاتارلىق ئابستراكت ئىسىملاردىن كېيىن «s» قانىلى بولىدۇ.

3. such بىلەن same نىڭ ئىشلىتىلىشى

كۆرسىتىش ئالماش such «شۇنداق» دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئىسىم ھەم سۈپەتلىك خاراكتېرگە ئىگە. جۈملىدە ئىگە، تولدۇرغۇچى، كېيىم خەۋەر، ئېنىقلىغۇچى قاتارلىق جۈملە بۆلىكى بولىدۇ.

1) ئىگە بولىدۇ. مەسىلەن:

Such is life. ھايات — شۇنداق.

2) تولدۇرغۇچى بولىدۇ. مەسىلەن:

I want some materials about grammar and such.

مەن گراممانتىكا ۋە شۇ خىلدىكى بەزى ماتېرىياللارغا مۇھتاج. (and such مۇقىم قۇرۇلما.)

3) كېيىم خەۋەر بولىدۇ. مەسىلەن:

She is still such as I saw before.

ئۇ ھېلىھەم مەن بۇرۇن كۆرگەندەكلا تۇرۇپتۇ.

4) ئېنىقلىغۇچى بولىدۇ. مەسىلەن:

I have never seen such a person.

مەن بۇنداق ئادەمنى ئەزەلدىن كۆرمەپتىكەنمەن.

5) باشقا نۇرغۇن مۇقىم ئىبارىلەردە كېلىدۇ. مەسىلەن:

such as (...: غا ئوخشاش)، such as it is (مۇشۇنداق بولسىمۇ)

كۆرسىتىش ئالماش «same» نىڭمۇ «ئوخشاش» دېگەن مەنىسى بولۇپ، ھەم ئىسىملىق، ھەم سۈپەتلىك خۇسۇسىيەتكە ئىگە. كۆپىنچە ئېنىق ئارتكل «the» بىلەن بىرلىكتە ئىشلىتىلىدۇ. جۈملىدە ئىگە، تولدۇرغۇچى، كېيىم خەۋەر، ئېنىقلىغۇچى، ھالەت قاتارلىق جۈملە بۆلەكلىرى بولىدۇ.

1) ئىگە بولىدۇ. مەسىلەن:

The same is the case with me. مېنىڭ ئەھۋالىممۇ ئوخشاش.

2) تولدۇرغۇچى بولىدۇ. مەسىلەن:

I felt the same. مەنمۇ ئوخشاش ھېس قىلدىم.

3) كېيىم خەۋەر بولىدۇ. مەسىلەن:

It's all the same to me. ماڭا بەربىر ئوخشاش.

4) ئېنىقلىغۇچى بولىدۇ. مەسىلەن:

He always goes to the same place.

ئۇ ھەمىشە ئوخشاش بىر جايغا بارىدۇ.

5) ھالەت بولىدۇ. مەسىلەن:

Thank you all the same. سىزگىمۇ ئوخشاشلا رەھمەت.

Demand تەلەپ

ئىنگلىزچە ئۆگىنىشتە مەقسەت ئېنىق بولۇشى كېرەك

مېنىڭچە، تىل ئۆگىنىش ئۇسۇلى ئۆگىنىش مەقسىتى تەرىپىدىن بەلگىلىنىدۇ. ناۋادا بىرەيلەن ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىپ چەت ئەللىكلەرگە دائىر تىجارەت قىلماقچى ياكى چەت ئەلگە چىقىپ سىياھەت قىلماقچى بولسا، مەن ھەرگىزمۇ ئاڭلاش، سۆزلەش، ئوقۇش، يېزىش، تەرجىمە قىلىشتىن ئىبارەت ئومومىيلىق نۇقتىسىدىن مەشىق قىلىش تەكلىپىنى بەرمىگەن بولاتتىم؛ تەپسىلىي ئوقۇش دەرسلىكى، كەڭ دائىرىلىك ئوقۇش دەرسلىكى، يېزىقچىلىق دەرسلىكى قاتارلىق دەرسلەرنى ئوقۇشنىمۇ تەۋسىيە قىلمىغان بولاتتىم. چۈنكى، يۇقىرىقى ئىھتىياجدا بىزگە ئەڭ ئەسقاتمىغىنى ئېغىز تىلى.

ئەگەر، ئىنگلىز تىلى چەت ئەلگە ئوقۇشقا چىقىش مەقسىتىدە ئۆگىنىلسە، ئۇنداقتا چوقۇم GRE ۋە TOEFL ئىمتىھانلىرىنى بېرىش كېرەك. بۇ ئىمتىھانلاردا پۈختا تىل ئاساسىدىن يەنە باشقا ئىمتىھان بېرىش ماھارەتلىرىمۇ ئىنتايىن مۇھىم. ئىمتىھاندىن بۇرۇن قاراتمىلىقى بار ھالدا سىستېمىلىق ئۆگىنىش كېرەك.

ئەگەر بىرەيلەن ئىنگلىز تىلىنى چەت ئەل مەدەنىيىتىنى چۈشىنىش ۋە شۇ ئارقىلىق ئۇنى ئۆزىمىز ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش، مۇكەممەل، پىششىق بىلىش ئۈچۈن ئۆگىنىدىكەن، ئۇنداقتا ئۇ سىستېمىلىق، كەڭ دائىرىلىك ئۆگىنىشى، بوشاشماي جاپالىق مەشىق قىلىشى كېرەك. ئەمما، ئىمتىھاننىڭ رولى زىيادە تەكىتلىنىپ، پەقەتلا قاراتمىلىق ئۆگىنىش قىلغاندا، بىلىم قۇرۇلمىسى تار دائىرىلىك بولۇپ قالىدىغان، ئېغىزچە راۋان ئالاقىلىشالمايدىغان پاسسىپ ئەھۋالمۇ كېلىپ چىقىدۇ.

هازىر دىققەتكە ئەرزىيدىغان مۇنداق بىر يۇزلىنىش بار. يەنى پەن - تېخنىكىنىڭ تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ ئىلغار تېخنىكىنىڭ رولىنى زىيادە مۇبالىغە قىلىۋېتىدىغان؛ كومپيۇتېردىن، ئېلېكترونلۇق لۇغەتتىن، ئىنتېرنېتتىن پايدىلىنىپ تىل ئۆگىنىدىغان ھەم ئۇلارغا بارلىق ئۇسۇلنى باغلىۋېتىدىغان ئەھۋال يۈز بەردى. بۇ، ئىتىل ئۆگىنىشتىكى بىر خىل خاتا ئىدىيە.

Excercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

1) ئىككى ئوقۇغۇچى بىر گۇرۇپپا بولۇپ ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش توغرىلىق پاراڭلىشىڭلار، پاراڭ ئارىلىقىدا تۆۋەندىكى نۇقتىلار گەۋدىلەنسۇن:

① ئىنگلىز تىلى ئۆگەنگىلى قانچىلىك ۋاقىت بولغانلىقى؛

② ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشتە نېمە تەس، نېمە ئاسان تۇيۇلۇۋاتقانلىقى؛

③ ئىنگلىز تىلىنى نېمە ئۈچۈن ئۆگىنىدىغانلىقى.

2) تۆۋەندىكى سوئالنى ئۆزۈڭلارنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئاساسەن دەرسخانىدا مۇلاھىزە قىلىڭلار.

What can you study easily? why?

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1) «سۆز گۈلزارى» نىڭ «قاپىيىداش سۆزلەر» گۇرۇپپىسىدا ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۋەندىكى ئۇيغۇرچە سۆزلەرنىڭ ئىنگلىزچىسىنى تېپىڭلار:

① a. course b. مەنبە c. ناچارراق

② s. semester b. پاسخا بايرىمى c. خوجايىن d. مىنىستىر

③ a. inquire b تەلەپ قىلماق c. ئېرىشمەك

④ a. mark b. قەرز c. كەڭرى

⑤ a. mark b تورغاي c. قاراڭغۇ d. باغچا

⑥ a. age b . . . غا قادىر بولماق c . قەپەز d. داكا

2) تۆۋەندىكى سۆزلەردىن ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچىغا ئورتاق سۆزلەرنى

تېپىپ، ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

دىكوراتسىيە، كىنو، كاتالوگ، كارتون، يۇلتۇز، كاربون، قانال، دېپىت، دېكادا، دورا

3) تۆۆەندىكىلەرگە قارىمۇ قارشى سۆز بىرىكمىلىرىنى يېزىڭلار:

① worse student ↔

② braod road ↔

③ little time ↔

④ bright room ↔

⑤ manage to pass exam ↔

4) ھاۋارايىغا مۇناسىۋەتلىك ئىنگلىزچە سۆزلەردىن كەم دېگەندە بەشنى ئېيتىپ بېرىڭلار.

3. تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۈچۈن مەشىق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۆەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار:

① Can "I" bring the rain?

② Can "I" cool you when you are too hot?

③ Do you know its name?

2) تېكىستنىڭ ھەربىر قۇرىدا دېگۈدەك پېئىلنىڭ ئەسلى شەكلى ئۇچرايدۇ. شۇنداق جايلارنى تېپىپ، ئاستىغا سىزىڭلار ۋە ئىشلىتىلىش سەۋەبىگە دىققەت قىلىڭلار.

3) گراممىاتىكا قىسمىدا ئۆگەنگىنىڭلارغا ئاساسەن تۆۆەندىكى بوش ئورۇنغا such بىلەن same دىن ماس كېلىدىغىنىنى تولدۇرۇڭلار:

① I'll wait for you in the _____ place.

② He is _____ a good boy that everyone likes him.

③ I didn't meet _____ a man.

④ You are the _____, don't go!

⑤ He is _____ a man that never borrow money to others.

4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

1) مەن بىر ياخشى مۇزىكا ئاڭلىدىم.
2) مېنىڭ بىر ئارزۇيۇم بار.
3) قاسىمنىڭ ئىككى قېرىندىشى بار.
4) سىنىپتا بەش ئوقۇغۇچى بار.
5) بىز ئوخشاش بىر سىنىپتا.
6) ئۇلار بىر شەھەردە تۇرىدۇ.
7) بۇنداق ياخشى ئوقۇغۇچىنى كۆرمەپتىكەنمەن.

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

تۆۋەندىكى دىئالوگقا ئاساسەن ئاخىرىدىكى جاۋابىدىن توغرىسىنى تاللاڭلار:

1) Man: What is youy mark in chemistry exam?
Woman: Oh, I thought I did a good job.
A ئەر ئايالدىن ئىمتىھان نۇمۇرى توغرىلىق سورىدى.
B. ئايال ئىمتىھاندا ياخشى خىزمەت كۆرسەتتى.
C. ئايالنىڭ ئىمتىھان نەتىجىسى ناھايىتى تۆۋەن.
D. ئەرنىڭ ئىمتىھان نەتىجىسى ياخشى.

2) Man: What are you going to study?
Woman: I'd like to study medicina.
A. ئايال مېدىتسىنانى ياخشى كۆرىدۇ.
B. ئايال مېدىتسىنا كەسپىدە ئوقۇماقچى.
C. ئايال ئوقۇشقا چىقماقچى.
D. ئەر مېدىتسىنا كەسپىدە ئوقۇماقچى.

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت Reminds and Adages

تەلەپپۇزنى جۈملە ئىچىدە ھېس قىلىش ۋە ئۆگىنىش كېرەك. سۆزلەر مەلۇم بىر قائىدە ياكى تەرتىپ بويىچە بىرىككەندىلا ئاندىن تولۇق ئاياغلاشقان

بىر ئوي - پىكىرنى ئىپادىلەيدۇ. ئون جۈملە ئەتراپىدا ئەملىي تۇرمۇشتا كۆپ ئىشلىتىلىدىغان جۈملىنى تاللاپ، قايتا - قايتا تەقلىد قىلىپ ئاڭلىغاندا تەلەپپۇز ئۆتكىلىدىن ئۆتكىلى بولىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، ئىنگلىز تىلىنى جۈملە ئىچىدە ئۆگىنىشىمۇ ياخشى ئۇسۇل. بۇنداق بولغاندا نۇرغۇن گرامماتىكىلىق مەزمۇن، جۈملىنىڭ قۇرۇلمىسى ئەستە مەھكەم ساقلىنىپ قالىدۇ.

Avoid negative people, places, things and habits.
پاسسىپ كىشىلەردىن، پاسسىپ ئورۇنلاردىن، پاسسىپ ئىشلاردىن ۋە يامان ئادەتلەردىن نېرى تۇرۇڭلار.
Enrich your life today. Yesterday is history. Tomorrow is mystery.
بۈگۈنكى ۋاقتىڭنى مەزمۇنلۇق ئۆتكۈزۈڭ. تۈنۈگۈن — بىر تارىخ، ئەتە — بىر سىر.
Visualize it. تەسەۋۋۇر قىلىشقا ماھىر بولۇڭ.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

(ئۆگىنىش توغرىلىق پاراڭلاشقاندا دېيىلىدىغان باشقا جۈملىلەر)

1. What did you specialize in?
2. What subjects are you studying?
3. I take world history as my major.
4. I'm doing modern languages.
5. I'm studying art at University.
6. I specialize in chemistry.

ئون ئىككىنچى دەرس Unit 12

Súmmary
ئاساسىي مەزمۇنى

Dialogue دىئالوگ

Talking about work
خىزمەت توغرىلىق پاراڭلىشىش

Instruction كۆرسەتمە

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك جۈملە شەكىللىرى

① What do you ···
② Where do you ···
③ Are you a ···.
④ How do you like your ···

Word Garden ـ سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر 2. ئورتاق سۆزلەر 3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر 4. تۈر سۆزلەر

A Little Present كۆڭۈل سوۋغىسى

In a Restaurant رېستۇراندا

(يۇمۇر)

Text تېكىست

A Mother of Ten Children. ئون بالىنىڭ ئانىسى

Grammar گرامماتىكا

1. رەت نومۇرىنى تېپىدىلەش ئۇسۇلى 2. پۇلنى تېپىدىلەش ئۇسۇلى

3. دەرىجە سانىنىڭ جۈملىدىكى رولى

تەلەپ **Demand**

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشتە سۈرئەت قوغلاشماسلىق كېرەك

مەشىق **Exercises**

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق 2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق 3. تېكىست ۋە گراماتىكا ئۈچۈن مەشىق 4. ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىش

ئاڭلاپ چۈشىنىش **Listening Comprehension**

ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت **Reminds and Adages**

ئوقۇپ چۈشىنىش **Reading Comprehension**

Unit 12 ئون ئىككىنچى دەرس

Dialogue دىئالوگ

Talking about work
خىزمەت توغرىلىق پاراڭلىشىش

دوستلار بىلەن ئۇچراشقاندا ئۆزىنىڭ خىزمەت ئەھۋالى توغرىلىق سۆزلەش دائىم ئۇچراپ تۇرىدۇ. بۇ، بىر-بىزنىڭ ئەھۋالىنى تېخىمۇ ياخشى چۈشىنىشكە پايدىلىق. يەنە كېلىپ، بىز بىر جەمئىيەتتە، ئورتاق ئىجتىمائىي توپ ئىچىدە ياشىغانىكەنمىز، خىزمەت مۇھىتى ئىچىدە يۈرۈشتىن، خىزمەت ئالاقىسى قىلىشتىن خالىي بولالمايمىز. ئۇنداق بولسا، دوستلار ۋە تونۇشلار بىلەن خىزمەت توغرىسىدا قانداق پاراڭلىشىش كېرەك؟

كەسىپ ئىش توغرىلىق پاراڭلاشقاندا

A: What's your present job?

B: I work for a company?

A: Which company?

B: Soft ware company in Tian shan Area. what is your job?

A: I work at a hospital.

B: Are you a doctor or nurse?

A: I am a doctor.

خىزمەت ۋاقتى توغرىلىق پاراڭلاشقاندا

A: How many hours do you have to work?

B: Eight to twelve in the morning; one to five in the afternoon.

Well, we have a one-hour break for lunch between twelve and one.

A: Yours are better than mine.

B: What do you mean?

A: I always work on the night shift. I hate working during the night.

ماڭاش توغرىلىق پاراڭلاشقاندا

A: Do you get a good salary?

B: Yes, I have a well-paid job.

A: Do you have bonuses?

B: Yes, you can get some at the end of the year.

خىزمەت تارىخى توغرىلىق پاراڭلاشقاندا

A: How long have you worked for this company?

B: I'm a new comer.

A: Are you on overtime sometimes?

B: No, I work on the day shift.

خىزمەتنىڭ قانداقلىقى توغرىلىق پاراڭلاشقاندا

A: How do you like your job?

B: I find my job boring these days.

A: Have you thought about another job?

B: Yes, I prefer a well-paid job.

دىئالوگقا مۇناسىۋەتلىك سۆز - ئىبارىلەر

1. soft ware company	يۇمشاق دېتال شىركىتى
2. one-hour break	بىر سائەتلىك ئارام
3. night shift	كەچلىك سېمىنا

4. bonuses — مۇكاپات
5. new comer — يېڭى كەلگۈچى
6. be (work) on overtime — سىمىنا قوشۇپ ئىشلەش

Word Garden — سۆز گۈلزارى

1. قاپىيىلىك سۆزلەر

1. present [preznt] *adj. n.* — ① ھازىرقى، ھازىر بار ② سوۋغا
   resent [ri'zent] *v.* — قاقشىماق
   represent [ərepri'zent] *v.* — ۋەكىللىك قىلماق
   sent [sent] *v.* — ئەۋەتتى (send نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
   ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى
2. job [dʒɔb] *n.* — خىزمەت
   sob [sɔb] *v.* — ئېسەدەپ يىغلىماق
3. company ['kʌmpəni] *n.* — ① شىركەت ② ھەمراھ
   any ['eni] *adj. pron.* — ھەر قانداق، ھەرەر
   many ['meni] *adj. pron.* — نۇرغۇن، كۆپ
4. ware [wɛə] *n.* — بۇيۇم، مال
   bare [bɛə] *adj.* — يالىڭاچ
   care [kɛə] *v.* — كۆڭۈل بۆلمەك، ئېھتىيات قىلماق
   dare [dɛə] *v.* — جۈرئەت قىلماق
5. doctor ['dɔktə] *n.* — دوختۇر
   director [di'rektə] *n.* — دىرېكتور، رېژىسسور، باشقۇرغۇچى
   factor ['fæktə] *n.* — ئامىل، ئېلىمېنت
6. nurse [nə:s] *n.* — سىستېرا
   purse [pə:s] *n.* — ھەميان، پورتمان
7. hour [auə] *n.* — سائەت
   our [auə] *n.* — بىزنىڭ
   sour ['sauə] *ajd.* — چۈچۈمەل
8. mean [mi:n] *n.* — ... دېگەن مەنىنى بەرمەك

bean [bi:n] *n.* پۇرچاق

dean [di:n] *n.* فاكۇلتېت مۇدىرى

jean [dʒi:n] *n.* جىنس شىم

9. shift [ʃift] *n. v.* ئالماشتۇرۇش، ئالمىشىش

lift [lift] *n. v.* ① لىفىت ② كۆتۈرۈش

sift [sift] *v.* تاسقاش

10. salary ['sæləri] *n.* مائاش

gallery ['gæləri] *n.* كۆرۈش سۇپىسى، گالېرىيە

11. end [end] *v. n.* ① ئاخىرلاشتۇرماق ② ئاخىر

bend [bend] *v.* ئەگمەك

send [send] *v.* ئەۋەتمەك

lend [lend] *v.* بېرىپ تۇرماق، ئارىيەت بەرمەك

tend [tend] *n. v.* ① يۇزلىنىش ② ... غا مايىل بولماق

12. overtime ['ouvə taim] *n.* سېمىنا

part time [pɑ:t taim] *adj.* قوشۇمچە ۋاقىت، قوشۇمچە ئىشلەيدىغان

full time [fu:l taim] *adj. n.* تولۇق ۋاقىت تولۇق ئىشلەيدىغان،

13. boring ['bɔ:riŋ] *adj.* زېرىكىشلىك

during ['djuəriŋ] *prep.* ...دىغان ۋاقىتتا

14. prefer [pri'fə:] *v.* ... نى تېخىمۇ ياخشى كۆرمەك

refer [ri'fə:] *v.* ... دىن پايدىلانماق

infer [in'fə:] *v.* قىياس قىلماق، ... دىن قىياس قىلىپ چىقارماق

2. ئورتاق سۆزلەر

1. brilliant ['briljənt] *n.* بېرلىيانت

2. Britain ['britən] *n.* بېرىتانىيە

3. Catholic ['kæθəlik] *n* كاتولىك

4. character ['kæriktə] *n.* خاراكتېر

5. delta ['deltə] *n.* دېلتا

6. dialect ['daiəlekt] *n.* دىئالېكت، شىۋە

7. diameter [dai'æmitə] *n.* دىئامېتىر
8. diplomat ['dipləmæt] *n.* دىپلومات
9. diplomatic [ˌdiplə'matic] *adj.* دىپلوماتىك
10. diplomacy [di'plouməsi] *n.* دىپلوماتىيە

3. قارىمۇ قارشى سۆزلەر

1. present ↔ absent [æbsənt] *adj.* هازىر بار ↔ هازىر يوق
2. any ↔ certain ['sə:tn] *adj.* ھەرقانداق ↔ مەلۇم بىر
3. many ↔ few [fju:] *pron. adv.* نۇرغۇن ↔ ئاز
4. our ↔ your [jɔ:] *pron.* بىزنىڭ ↔ سىلەرنىڭ
5. boring ↔ pleasurable ['pleʒərəbl] *ajd.* زېرىكىشلىك ↔ كۆڭۈللۈك
6. lend ↔ borrow ['bɔrou] *v.* ئارىيەت بەرمەك ↔ ئارىيەت ئالماق

4. تۈر سۆزلەر

(كەسىپ، ئۇنۋان نامىغا بىلدۈرىدىغان سۆزلەر)

1. accountant [ə'kautənt] *n.* بۇغالتېر
2. cashier [kæ'ʃiə] *n.* كاسسىر
3. writer ['raitə] *n.* يازغۇچى
4. musician [mju'ziʃən] *n.* مۇزىكانت
5. composer [kəm'pouzə] *n.* كومپوزىتور
6. poet ['pouit] *n.* شائىر
7. engineer [ˌendʒi'niə] *n.* ئىنژېنىر
8. shop assistant [ʃɔp ə'sistənt] *n.* پېرىكازچىك
9. editor ['editə] *n.* تەھرىر
10. researcher [ri'sə:tʃə] *n.* تەتقىقاتچى
11. policeman [pə'li:smən] *n.* ساقچى
12. soldier ['souldʒə] *n.* ئەسكەر
13. translator [trɑ:ns'leitə] *n.* تەرجىمان (يېزىقچە)

14. interpreter [in'tə:pritə] *n.* تەرجىمان (ئېغىزچە)
15. tour guide [tuə gaid] *n.* ساياھەت يېتەكچىسى

A Little present كۆڭۈل سوۋغىسى
In A Restaurant رېستۇراندا

Peter and John go to a restaurant to eat. They both ask for steak. The waiter brings the steak to them shortly afterwards. Peter takes the largest steak. John says to him angrily:

"What bad manners you have! You helped yourself first and you took the larger piece!"

Peter answers, "If you had been in my place, which piece would you have taken?"

"The smaller, of course."

"Then what are you complaining about? You've got it, haven't you?"

پېتىر بىلەن جون رېستۇرانغا تاماق يېگىلى باردى. ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىسى كالا گۆشى قوۋۇرغىسى بۇيرۇتتى. كۆتكۈچى بىر ئازدىن كېيىن ئۇلارغا بۇيرۇتقان قوۋۇرغىسىنى ئەكىلىپ بەردى. پېتىر ئەڭ يوغان قوۋۇرغىنى ئېلىۋالدى. جون ئۇنىڭغا ئاچچىقى بىلەن دېدى:

ـ قىلىقىڭ نېمانداق سەت! تاماقنا بىرىنچى بولۇپ قول سېلىپ ئەڭ يوغىنىنى ئېلىۋالدىڭغۇ؟

ـ ئەگەر سەن مېنىڭ ئورنۇمدا بولغان بولساڭ قايسى پارچىسىنى ئالغان بولاتتىڭ؟ ـ دېدى پېتىر جاۋابەن.

ـ ئەلۋەتتە كىچىكىنى دە!

ـ ئەمىسە نېمىگە قاقشايسەن؟ ئۇنى ئاپسەنغۇ؟ ئۇنداق ئەمەسمۇ-يا؟

Text تېكىست

A Mother of Ten Children ئون بالىنىڭ ئانىسى

Mr. Bill went to the shops. He wants to buy some food for supper. He went into the food shop and saw a woman with ten children. All the children wore the same cloths—white hats, blue coat and black trousers.

"Are all children yours?" Mr. Bill asked the woman.

"Yes, they are." she answered.

"Do you always put the same clothes on them?" asked Mr. Bill.

"Yes," answered the woman, "we put the same clothes on them. because we don't want to lose any of them. When they are with other children, it's easy to find them out. And we don't want to take other children home by mistake, When other children are with ours. It's easy to see them, because their clothes are different."

تېكىستتىكى سۆزلەر

1. wore [wɔ:] كەيدى(wearنىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى
2. lose [lu:z] *v.* يىتتۈرۈپ قويماق
3. mistake [mis'teik] *n.* خاتالىق، سەۋەنلىك
4. different ['difərənt] *adj.* پەرقلىق

Grammar گرامماتىكا

1. رەت نومۇرىنى ئىپادىلەش ئۇسۇلى

رەت نومۇرى دەرىجە سان ياكى ساناق سان ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. دەرىجە سان ئىسىمنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئېنىق ئارتكل قېتىلىدۇ. ساناق سان ئىسىمنىڭ كەينىدىن كېلىدۇ. مەسىلەن:

The second part = part two ئىككىنچى قىسىم

the eight lesson=lesson eight سەككىزىنچى دەرس

ساناق سان ئېيتىلىشقا ئاسان بولغانلىقى ئۈچۈن، ئادەتتە كۆپىنچە هاللاردا رەت نومۇرىنى ئىپادىلەشتە ساناق سان ئىشلىتىلىدۇ:

(قىسقارتىلمىسى No. 6) ئالتىنچى نومۇر Number 6

(قىسقارتىلمىسى L. 4) تۆتىنچى قۇر line 4

(قىسقارتىلمىسى P. 10) ئونىنچى بەت Page 10

101- ئۆي Room (No.)101

10- يول ئاپتوبۇس Bus (No.) 10

2. پۇلنى ئىپادىلەش ئۇسۇلى

ئەنگلىيىنىڭ پۇلىنى ئىپادىلەش ئۇسۇلى تۆۋەندىكىچە:

1p بىر پېنىس دەپ ئوقۇلىدۇ) one-penny ياكى one p)

5p بەش پېنىس دەپ ئوقۇلىدۇ) five pence ياكى five p)

£5.86 بەش فوندستېرلىڭ 86 پېنىس (ئوقۇلۇشى: five pounds eighty—six pence)

ئامېرىكىنىڭ پۇلىنى ئىپادىلەش ئۇسۇلى تۆۋەندىكىچە:

1c بىر سېنت دەپ ئوقۇلىدۇ) one cent)

$1.25 بىر دوللار 25 سېنت (one dollar twenty five cents)

3. دەرىجە سانىنىڭ جۈملىدىكى رولى

دەرىجە سان تۆۋەندىكىدەك جۈملە بۆلىكى بولالايدۇ:

1) ئىگە بولىدۇ. مەسىلەن:

The first is better than the second.

بىرىنچىسى ئىككىنچىسىدىن ياخشىراق.

2) كېسىم خەۋەر بولىدۇ. مەسىلەن:

She was the first to come. ئۇ بىرىنچى بولۇپ كەلدى.

3) تولدۇرغۇچى بولىدۇ. مەسىلەن:

He folded a piece of paper into fourths.

ئۇ بىر پارچە قەغەزنى تۆت قىلىپ قاتلىدى.

4) ئېنىقلىغۇچى بولىدۇ: مەسىلەن:

A third man entered the room. ئۈچىنچى كىشى ئۆيگە كىردى.

5) ھالەت بولىدۇ. مەسىلەن:

When did you first meet him?

ئۇنى تۇنجى بولۇپ قاچان كۆرگەنتىڭىز؟

Demand تەلەپ

ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىشتە سۈرئەت قوغلاشماسلىق كېرەك

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان ھەر خىل مەزمۇن ۋە شەكىلدە تۇزۇلگەن «ئىنگلىز تىلىدىن تېز سۈرئەتتە يېتىشتۇرۇش قوللانمىلىرى» كۆپىيىپ قالدى. (خەنزۇ تىلىدا تۇزۇلگەن كىتابلار ئىچىدە بۇ خىل ئەھۋال سەل كەمرەك). بۇنداق بىلەن بىر قىسىم ئۆگەنگۈچىلەر مۇشۇنداق كىتابلارغا زىيادە ئىشىنىپ كېتىپ، قېتىرقىنىپ ئۆگىنىش ئورنىغا ئۇمىدىنى مۇشۇنداق كىتابلارغا باغلايدۇ. نەتىجىدە ئىنگلىز تىلىنى ئۆزى جاپالىق تەر تۆكمەكنىكتىن يەنىلا ياخشى ئۆگىنەلمەيدۇ. ئالدىنقى بىر مەزگىلدە بىر، ئىككى ھەقەمسايەم مېنى ئىزدەپ كېلىپ بايا تىلغا ئالغانغا ئوخشاپ كېتىدىغان كىتابنى يادلاپ چىقماقچى، تېز سۈرئەتتە ئىنگلىز تىلىنى ئۆگەنمەكچى بولغانلىقىنى ماڭا ئېيتىۋىدى، مەن «كۆلۈپ كەتتىم. جاۋابىم ئۇلارنى ئۇمىدسىزلەندۈردى. مەن ئۆگەنگۈچىلەرنىڭ بۇنداق ئويدا بولماسلىقىنى ئۇمىد قىلىمەن. بىز ئۆزىمىزنىڭ ئانا تىلىنىمۇ ھازىرغىچە يۇزدە يۇز بىلىپ كېتەلمەيمىز. بىر تىلنى جاپالىق مەشىق جەريانى ۋە ئىزدىنىش مەزگىلىنى باشتىن كەچۈرمەي تۇرۇپ ياخشى ئۆگىنىش مۇمكىن ئەمەس. تامغا قاراپ سۆزلەش، ئۆلچەملىك دىكتورنىڭ ئاۋازى ئېلىنغان بىر لېنتىنى نەچچە ئايغىچە قايتا - قايتا پىششىق ئاڭلاش، ئاڭلاپ يېزىش، تېكىست كۆچۈرۈش، ئۆز ئالدىغا جانلىق تىل خاتىرىسى تۇزۇش قاتارلىقلار ئايرىم - ئايرىم ھالدا ئېغىز تىلى، تەلەپپۇز ۋە يېزىقچىلىق قابىلىيىتىنى ئۆستۈرۈشكە پايدىلىق.

Exercises مەشىق

1. دىئالوگ ئۈچۈن مەشىق

1) ئەركىن ئاقسۇغا پويىزدا مېڭىش سەپىرىدە بىر سەپەردىشى بىلەن تونۇشۇپ قالدى. ئۇ سەپەردىشىنىڭ ئىسمى مۇھەممەد بولۇپ، ئاقسۇدا بىر كىچىك شىركەتتە ئىشلەيتتى. ئىككىسى خىزمەت توغرىلىق پاراڭلاشتى. ئەركىن مۇنۇلارنى تىلغا ئالدى:

① ئۆزۈم بىر دوختۇر، ئۇرۇمچىدىكى بىر دوختۇرخانىدا دوختۇرلۇق قىلىمەن.

② خىزمىتىم كۆڭۈللۈك، ماڭاشىم ياخشى.

③ ئىشلەۋاتقىنىمغا ئىككى يىل بولدى.

مۇھەممەد مۇنۇلارنى تىلغا ئالدى:

① ئاقسۇدا بىر كىچىك شىركەتتە مال ساتقۇچى بولۇپ ئىشلەيمەن.

② ئىشلەۋاتقىنىمغا ئۈچ يىل بولدى. خىزمىتىم بەك زېرىكىشلىك.

③ خىزمىتىمنى ئالماشتۇرۇشنى ئويلاۋاتىمەن.

يۇقىرىقى ئارقا كۆرۈنۈشنى ئاساس قىلىپ، ئوتتۇرىغا چىقىپ دىئالوگ قىلىڭلار. (ئىككىسىنىڭ رولىغا ئىككى ئوقۇغۇچى چىقسۇن.)

2) ھازىر قىلىۋاتقان ياكى كەلگۈسىدە قىلماقچى بولغان خىزمىتىڭلار توغرىلىق پاراڭلىشىڭلار. پاراڭ ئارىلىقىدا ئىشلىتىلىش مۇمكىنچىلىكى بار بولغان جۈملە شەكلى، ئىبارە ۋە سۆزلەر تۆۋەندىكىچە:

A. I like to work ···

B. I want to become ···

C. My job is ···

D. I have been working in ··· for ···

E. I work ··· as ···

F. سۆزلەر : interesting, tiresome, well-paid, handsome salary.

2. سۆزلۈك ئۈچۈن مەشىق

1) مەنسى بېرىلگەن تۆۋەندىكى سۆزلەرگە قاپىيىداش سۆزلەرنى ئاستىدىكى جۈملىلەردىن تېپىڭلار. ۋە ئۇيغۇرچە نېمە مەنىدە كەلگەنلىكىنى

ئىيتىپ بېرىڭلار:

① present ① سوۋغا ② ھازىرقى

a. He always resents about other people.

b. Lei Feng represents the young people.

c. I sent a letter to my parents.

② ware دېتال، مال

a. I dare to speak English.

b. This bare baby is very pretty.

c. Take care.

③ bean پۇرچاق

a. Who is your dean?

b. I don't like to wear jeans.

c. It means that you must study hard.

④ tend ① يۇزلىنىش ② ... غا مايىل

a. Don't bend your body.

b. This is the end of my story.

c. I want to lend ten yuan to him.

d. Please send a postcard to John.

⑤ overtime سېمېنا

a. I am a full time teacher.

b. I study English in my free time.

2) تۆۋەندىكى سۆزلەردىن ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە ئورتاق سۆزلەرنى تېپىڭلار ۋە ئىنگلىزچىسىنى يېزىڭلار:

بېرىلىيانت، ياقۇت، دىن، كاتولىك، خاراكتېر، دىلىتا، ئىشچى، دىئالېكت، دىپلومات، دىپلوماتىك، دىپلوماتىيە

3) تۆۋەندىكى سۆزلەرنىڭ قارىمۇ قارشى سۆزىنى يېزىڭلار:

① absent ↔ ② certain ↔

③ few ↔ ④ your ↔

⑤ borrow↔ ⑥ plaesurable ↔

4) سۆزلۈك باغچىسىدىكى تۈر سۆزلەردىن پايدىلىنىپ «I want to be ···» (مەن ··· بولماقچى) دېگەن جۈملىنى ئاخىرلاشتۇرۇڭلار ۋە بوش ئورۇنغا تۈر سۆزلەردىكى كەسپ - ئۇنۋان سۆزلىرىنى ئالماشتۇرۇپ مەشىق قىلىڭلار.

3. تېكىست ۋە گرامماتىكا ئۈچۈن مەشىق

1) تېكىستنىڭ مەزمۇنىغا ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا ئىنگلىزچە جاۋاب بېرىڭلار:

① Whom did Mr. Bill see when he went into the shop?

② How many children does that woman have?

③ Why does she put the same clothes on her children?

2) گرامماتىكا قىسمىدا ئۆگەنگەن رەت نومۇرىنى، پۇل نامىنى ئىپادىلەش قائىدىلىرىگە ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى ئىنگلىزچىگە تەرجىمە قىلىڭلار:

① مەن بۇ يەرگە 101- يول ئاپتوبۇسىدا كەلدىم.

② مەن بەشىنچى ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇيمەن.

③ 30- بەتنى ئېچىڭلار، بىرىنچى قۇرغا قارايدۇ.

④ ئۇ تۆتىنچى ئۆيدە ئولتۇرىدۇ.

⑤ ئۇ مېنىڭ تۇنجى ئوقۇتقۇچۇم.

⑥ ئۇ بۇ يەرگە تۇنجى بولۇپ كەلدى.

⑦ مەن ئىككىنچى ئوقۇغۇچىنى كۆردۈم.

⑧ مەندە 10 دوللار، 5 فوندىستىرلىڭ، 100 يۈەن پۇل بار.

⑨ بۇ كىتاب بەش دوللار يەتتە سېنت.

ئاڭلاپ چۈشىنىش Listening Comprehension

تۆۋەندىكى دىئالوگلارنى ئاڭلاپ، ئەڭ توغرا جاۋابىنى تاللاڭلار:

1. Man: Do you like your job?

Woman: Yes, I do. I get good salary.

Man: But I don't like my job. It's very boring.

A. ئەر كىشى خىزمىتىنى ياخشى كۆرىدۇ.

B. ئەر كىشى يۇقىرى مائاش ئالىدۇ.

C. ئايال خىزمىتىنى ياخشى كۆرمىدۇ. چۈنكى، مائاشى ياخشى.

D. ئايال كىشىنىڭ خىزمىتى بەك زېرىكىشلىك.

2. Man: Where do you work?

Woman: I work at a school. I'm an English teacher.

Man: Do you work at a middle school or a University?

Woman: I work at a middle school.

A. ئەر كىشى ئوتتۇرا مەكتەپتە ئىشلەيدۇ.

B. ئايال كىشى ئوتتۇرا مەكتەپتە ئىشلەيدۇ.

C. ئايال كىشى ئۇنىۋېرسىتېتتا ئىشلەيدۇ.

D. ئەر كىشى ئۇنىۋېرسىتېتتا ئىشلەيدۇ.

Reminds and Adage ئەسكەرتىش ۋە ھېكمەت

قانداق قىلغاندا ئاددىي تۇرمۇش سۆزلىرى بىلەن ئىنگلىزچە ئىپادىلەش ئىقتىدارىنى ئاشۇرغىلى، باشقىلار بىلەن پاراڭلاشقىلى بولىدۇ؟ ئىنگلىز تىلى ئۆگىنىش جەريانىدا تەس بىر نۇقتا— قانداق قىلىپ دەسلەپكى سەۋىيىدىن ئاددىيراق يېزىلغان ئىنگلىزچە ماتېرىياللارنى ئوقۇش سەۋىيىسىگە كۆتۈرۈلۈش. ھازىر دۆلىتىمىزدە دۇنياۋى داڭلىق ئەسەرلەرنىڭ ئاددىيلاشتۇرۇلغان نۇسخىسى ياكى سىلىشتۇرما نۇسخىسى بارلىققا كەلدى. بۇنداق ئاددىيلاشتۇرۇلغان ئەسەرلەرنى كۆرۈش ئوقۇش قابىلىيىتىنى ئۆستۈرۈشكە، سۆزلۈك مىقدارىنى ئاشۇرۇشقا پايدىلىق. ئاددىيلاشتۇرۇلغان دۇنياۋى ئەسەرلەردە ئىنگلىز تىلىنىڭ ئاساسىي جۈملە شەكىللىرى ئۆچرايدۇ. بىز بۇ ئارقىلىق ئاددىي ئۇسۇل بىلەن مەقسىتىمىزنى ئىپادىلىيەلەيمىز.

More haste, less speed.	ئالدىرىغان يولدا قالار.
Many a little makes a mickle.	تاما-تاما كۆل بولار.

Reading Comprehension ئوقۇپ چۈشىنىش

خىزمەت توغرىلىق سۆزلەشكەندە دېيىلىدىغان
باشقا جۈملىلەر

1. Are you still at that work?
2. What company are you with now?
3. I'm looking for a part-time job.
4. I want to work in a hotel.
5. Do you get good pay?
6. How much do you earn?
7. I have a good job in a bank.
8. I work for the computer company.
9. My pay is pretty good.
10. I'm the sectetary to Mr. Baker.

قوشۇمچە I

ئىنگلىز تىلىدىكى ھەرپلەر ۋە بىرىكمە ھەرپلەرنىڭ ئوقۇلۇش قائىدىسى

ھەرپ ۋە بىرىكمە ھەرپ	ئوقۇلۇشى	ئىزاھات	مىسال
a	[ei]	ئۇرغۇلۇق ئوچۇق بوغۇمدا	a, same, 'labour
	[æ]	ئۇرغۇلۇق يېپىق بوغۇمدا	pack, cat, plan
	[ə]	ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	'woman, 'China, a'gain
	[ɔ]	ئالدىدا [w] بولغاندا	wash, what, want
	[ɑ:]	كەينىدە sk ، st ، ss ، n بولغاندا th ، f	class, fast, ask, bath, staff, dance
at	[i]	ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	'mountain, 'portrait, 'Sunday, holiday
air	[ɛə]		air, chair, hair
al	[ɔ:]		wall, call, talk, walk
ar	[ɑ:]	ئۇرغۇلۇق بوغۇمدا	car, farm, 'party
	[ə]	ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	'collar, 'grammar, 'sugar
are	[ɛə]		care, dare, rare
au	[ɔ:]		cause, 'August, fault
augh	[ɔ:]		'daughter, caught, taught
aw	[ɔ:]		law, claw, saw
b	[b]		bed, book, club
	تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ	ئالدىدا m بولغاندا	comb, tomb, climb
c	[k]	كەينىدە a,o,u بولغاندا	cap, cool, cut
		كەينىدە ئۇزۇك تاۋۇش بولغاندا	cleam, crush, cream
	[s]	كەينىدە e, i, y	nice, 'centre, 'city, 'bicycle

ھەرپ ۋە بىرنەچە ھەرپ	ئوقۇلۇشى	ئىزاھات	مىسال
ch	[tʃ]		child, change, teach
	[k]	بەزى سۆزلەردە	school, ˈchemistry, ˈecho
ck	[k]		back, clock, ˈpocket
d	[d]		desk, red, hard
dge	[dʒ]		bridge, badge, judge
e	[i:]	ئۇرغۇلۇق ئوچۇق بوغۇمدا	we, these, he
	[e]	ئۇرغۇلۇق يېپىق بوغۇمدا	pen, best, well
	[ə]	ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	ˈsilence, ˈopen
	[i]	ئالدى قوشۇلغۇچى ۋە كەينى قوشۇلغۇچىدا	deˈcision, beˈhind, ˈcareless
ea	[i:]		beat, meat, sea
	[e]		head, ˈbreakfast, ˈpeasant
ear	[iə]		clear, dear, near
	[ə:]		ˈearly, learn, pearl
-ed	[t]	ئالدى جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش بولغاندا([t] بۇنىڭ سىرتىدا)	worked, jumped, washed
	[d]	ئالدىدا سوزۇق تاۋۇش ۋە جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش بولغاندا([d]بۇنىڭ سىرتىدا)	lived, stayed, closed
	[id]	ئالدىدا [t] ياكى [d] بولغاندا	ˈwanted, ˈneeded
ee	[i:]		three, need, green
eer	[iə]		deer, beer, engiˈneer
ei	[i:]		reˈceive, ˈceiling
er	[ə:]	ئۇرغۇلۇق بوغۇمدا	term, serve, verb
er	[ə]	ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	ˈteacher, ˈpaper, perˈform

ھەرپ ۋە بىرىكمە ھەرپ	ئوقۇلۇشى	ئىزاھات	مىسال
ere	[iə]		here, mere
	[ɛə]		there, where
eu	[ju:]		ˈfeudal, ˈneutral
ew	[ju:]		few, dew, new
f	[f]		fat; wife, leaf
g	[g]		girl, great, big
gu	[g]	سۆز بېشى ياكىسى سۆز ئاخىرىدا	guest, guide, league, ˈdialogue
	[gw]	سۆز ئوتتۇرىسىدا	ˈlanguage, ˈanguish
ge	[dʒ]	سۆز ئاخىرىدا	large, page, village
h	[h]		hope, harsh, help
	تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ	بەزى سۆزلەردە	hour, heir, ˈhonour
i	[ai]	ئۇرغۇلۇق ئوچۇق بوغۇمدا	I, like, fine
	[i]	ئۇرغۇلۇق يېپىق بوغۇمدا ۋە ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	hit, think, ˈmorning
ie	[i:]		field, niece, piece
	[ai]	سۆز ئاخىرىدا	die, lie, pie
igh	[ai]		night, fight, right
ild	[aild]		child, wild
ind	[aind]		find, kind, mind
ir	[ə:]		firs, bird, ˈdirty
ire	[aiə]		fire, tired, hire
j	[dʒ]		Jack, job, Juˈly

مىسال	ئىزاھات	ئوقۇلۇشى	ھەرپ ۋە بىرىكمە ھەرپ
kite, cake, week		[k]	k
know, knife, knock	سۆز بېشىدا	[n]	kn
love, silk, fool		[l]	l
autumn, ˈsolemn		[m]	mn
line, neck, fan		[n]	n
think, English, finger	كەينىدە [k] ياكى [g] بولغاندا	[ŋ]	
thing, wrong, young		[ŋ]	ng
no, note, ˈover	ئۇرغۇلۇق ئوچۇق بوغۇمدا	[ou]	o
ˈpiano, ˈphoto, poˈtato	بەزى سۆزلەرنىڭ ئاخىرىدا		
not, shop, ˈcommune	ئۇرغۇلۇق يېپىق بوغۇمدا	[ɔ]	
ˈsecond, ˈkingdom, proˈpose	ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	[ə]	
boat, coat, road		[ou]	oa
board, roar, hoarse		[ɔ:]	oar
oil, voice		[ɔi]	oi
boy, joy			oy
old, cold, hold		[ould]	old
too, food, school		[u:]	oo
book, look, cook	كەينىدە k ھەرپى بولغاندا	[u]	
horse, sport, ˈnorthern	ئۇرغۇلۇق بوغۇمدا	[ɔ:]	or
ˈactor, ˈdoctor, ˈtractor	ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	[ə]	
more, store, beˈfore		[ɔ:] ([ɔə])	ore

ھەرپ ۋە بىرىكمە ھەرپ	ئوقۇلۇشى	ئىزاھات	مىسال
augh	[ɔ:]		fought, bought, thought
our	[auə]	ئۇرغۇلۇق بوغۇملاردا	our, sour, flour
	[ə]	ئۇرغۇسىز بوغۇملاردا	'labour, 'colour, 'favour
ow	[au]		how, down, now
	[ou]		show, 'follow, 'window
p	[p]		pig, sleep, spring
ph	[f]		'physics, phrase, 'telephone
qu	[kw]		quick, 'conquest, 'question
r	[r]r		rose, run, grow
s	[s]	سۆز بېشىدا	six, seat, 'sickle
		جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش كەينىدا	works, lamps, months
	[z]	ئىككى سوزۇق تاۋۇش ئارىلىقىدا	those, 'Chinese, 'season
		سوزۇق تاۋۇش ۋە جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش كەينىدە	boys, has, rooms
sc	[s]	i ، e نىڭ ئالدىدا	scene, scent, 'science
	[sk]	a ، o ، u نىڭ ئالدىدا	scarf, scorn, 'sculpture
sh	[ʃ]		she, shall, 'finish
sion	[ʃən]		'version, dis'cussion, im'pression
	[ʒən]	ئالدىدا سوزۇق تاۋۇش بولغاندا	'tele'vision, de'cision oc'casion
sure	[ʒə]		'pleasure, 'treasure 'measure
t, tt	[t]		tell, meet, 'letter

ھەرپ ۋە بىرىكمە ھەرپ	ئوقۇلۇشى	ئىزاھات	مىسال
tch	[tʃ]		catch, fetch, watch
th	[θ]	مۇستەقىل سۆزلەردە	three, youth, 'method
	[ð]	يارىمچى سۆز ۋە بەزى ئالماشلاردا	with, the, this
tion	[ʃən]		libe'ration, 'nation, pro'duction
ture	[tʃə]		'picture, 'lecture, 'culture
u	[ju:]	ئۇرغۇلۇق ئوچۇق بوغۇمدا	'student, use, mule
	[ʌ]	ئۇرغۇلۇق يېپىق بوغۇمدا	sun, but, 'uncle
	[u]	بەزى سۆزلەردە	full, put, bush, pull
	[ə]	ئۇرغۇسىز ئوقۇلمىدىغان بەزى بوغۇملاردا	'autumn, sup'pose, 'difficult
ur	[ə:]	ئۇرغۇلۇق بوغۇمدا	hurt, turn, nurse
	[ə]	ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	'Saturday, 'murmur
ure	[juə]	ئۇرغۇلۇق بوغۇمدا	pure, cure, en'dure
	[ə]	ئۇرغۇسىز بوغۇمدا	'figure, 'injure
v	[v]		very, 'seven, 'travel
w	[w]		wake, sweat, 'window
	تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ	بەزى سۆزلەردە	sword, 'answer, srath
wh	[w]		what, white, wheat
	[h]	o نېمە ئالدىدا	who, whose, whole
wr	[r]		write, wrong, wrist
x	[ks]		fox, six, 'expert
	[gz]	كەينى سوزۇق تاۋۇش ھەم ئۇرغۇلۇق ئوقۇلمىدىغان بوغۇم بولغاندا	e'xam, e'xact, e'xist

مىسال	ئىزاھات	ئوقۇلۇشى	ھەرپ ۋە بىرنەچە ھەرپ
my, sky, sly	سوزۇق تاۋۇش ئورنىدا ئىشلىنىدۇ، i نىڭ ئوقۇلۇش قائىدىسى بىلەن ئوخشاش	[ai]	y
ˈcity, ˈsystem, ˈbicycle		[i]	
yes, ˈyellw, yard	ئۇزۇك تاۋۇش ئورنىدا ئىشلىنىدۇ، سۆز بېشىدا كېلىدۇ.	[j]	
ˈzero, zoo, aˈmaze		[z]	z

قوشۇمچە II

بۇ قىسىم دەرسلىكتىكى سۆزلەر
قاپىيىداش سۆزلەر

1①. good [gu:d] *adj.*	ياخشى
mood [mu:d] *n.*	كەپىيات
food [fu:d] *n.*	يېمەكلىك
noon [nu:n] *n.*	چىكتى چۈش
moon [mu:n] *n.*	ئاي
soon [su:n] *adv.*	پات ئاردىدا
name [neim] *n.*	ئىسىم
game [geim] *n.*	ئويۇن
fame [feim] *n.*	ئابروي
came [keim] *v.*	كەلدى (come نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
same [seim] *adj.*	ئوخشاش
nice [nais] *adj.*	بەلەن
mice [mais] *n.*	چاشقانلار
ice [ais] *n.*	مۇز
rice [rais] *n.*	گۈرۈچ، گۈرۈچ تاماقى
vice [vais] *adj.*	مۇئاۋىن
fine [fain] *adj.*	ياخشى
nine [nain] *n.*	توققۇز
line [lain] *n.*	يول، لىنىيە

① بۇ يەردىكى رەت نومۇرى دەرس رېژىسى بىلدۈرىدۇ

mine [main] *pron.* مېنىڭكى
dine [dain] *v.* تاماقلانماق
pine [pain] *n.* قارىغاي

meet [mi:t] *v.* كۆرۈشۈش
feet [fi:t] *n.* پۇتلار

do [du:] *v.* قىلماق
no [nəu] *a.* يوق، ياق، ئەمەس
go [gəu] *v.* كەتمەك، ... غا بارماق
to [tu:] ① *prop.* ② *adv.* ① ... غا، ② ... غىلى، قىلى ... قىلىش ئۈچۈن
so [səu] *adv.* شۇنداق

how [hau] *adv.* قانداق
bow [bau] *n.* تەزىم قىلىش
cow [kau] *n.* ئىنەك، سىيىر
low [ləu] *a. adj.* تۆۋەن، پەس
now [nəu] *adj. n.* ھازىر
row [rəu] *n.* قاتار، رەت
show [ʃau] *v.* كۆرسىتىش، ئىپادىلەش
sow [səu] *n.* تېرىش

2. book [buk] *n.* كىتاب
cook [kuk] *n.* ئاشپەز
hook [huk] *n.* ئىلمەك
look [luk] *v.* قارىماق

read [ri:d] *v.* ئوقۇماق، چۈشەنمەك

dead [ded] *a. b.*	ئۆلۈك، ئۆلگەن
head [hed] *n.*	باش، باشلىق
lead [li:d] *v.*	باشلىماق، يېتەكچىلىك قىلماق
at [æt] prep.	... دا، ... تە
cat [kæt] *n.*	مۇشۇك
fat [fæt] *a.*	سېمىز
sat [sæt] *v.*	ئولتۇردى (sit نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
mat [mæt] *n.*	پالاز
hat [hæt] *n.*	شلىپە، بۆك
like [laik] *v.*	ياخشى كۆرمەك
like [laik] *prep.*	... غا ئوخشاش
bike [baik] *v.*	(ۋېلىسىپىت) مىنمەك
hike [haik] *v.*	پىيادە يول يۈرمەك
can [kæn] *v.*	... قىلالايدۇ
an [æn]	بىر (سوزۇق تاۋۇش بىلەن باشلانغان سۆزلەرنىڭ ئالدىدا)
fan [fæn] *n.*	ھەۋەسكار، مەستانە
pan [pæn] *n.*	ساپلىق قازان
will [wil] *v.*	ئىرادە، قىلغۇچى
fill [fil] *v.*	... بىلەن لىق تولماق
kill [kil] *v.*	ئۆلتۈرمەك
mill [mil] *n.*	تۇگمەن
ill [i:l] *a.*	كېسەل
till [til] *prep.*	...غىچە، ... غا قەدەر
sing [siŋ] *v.*	ئېيتماق

ring [riŋ] *v.* جىرىڭلىماق
king [kiŋ] *n.* پادىشاھ
ring [riŋ] *n.* تويلۇق ئۈزۈك، ھالقا
wing [wiŋ] *n.* قانات

song [sɔŋ] *n.* ناخشا
long [lɔŋ] *a.* ئۇزۇن، ئۇزاق
wrong [rɔŋ] *a.* خاتا

3. let [let] *v.* يول قويماق
bet [bet] *v.* ئۆتۈشمەك، قول باغلاشماق
get [get] *v.* كىرىشىش
net [net] *v.* تور
yet [yet] *adv.* تېخىچە ...
set [set] *v.* ئۈزاتماق؛ بىر يۈرۈش، دانە

new [nju:] *adj.* يېڭى
few [fju:] *adj.* ئاز
dew [dju:] *n.* شەبنەم

class ['klɑ:s] *n.* سىنىپ
glass ['glɑ:s] *n.* رۇمكا، جام
grass ['grɑ:s] *n.* ئوت-چۆپلۈك

each [i:tʃ] *adv.* ھەر قايسى
peach [pi:tʃ] *n.* شاپتۇل
teach [ti:tʃ] *v.* ئۆتمەك، ئۆگەتمەك

remember [ri'membə] *n.* ئەسلەش

member [məmbə] *n.*	ئەزا
last [la:st] *adj.*	ئالدىنقى
fast [fa:st] *adv.*	تېز، چاپسان
cast [ka:st] *v.*	تاشلاپ كەتمەك
4. thank [θæŋk] *v.*	رەھمەت ئېيتماق
tank [tæŋk] *n.*	تانكا
bank [bæŋk] *n.*	بانكا، قىرغاق
many ['meni] *adj.*	نۇرغۇن
any ['eni] *adj. pron.*	ھېچبىر، ھېچقانداق
day [dei] *n.*	كۈن، چېسلا
lay [lei] *v.*	ياتماق
say [sei] *v.*	سۆزلىمەك
pay [pei] *v.*	تۆلىمەك
gay [gei] *adj.*	خۇشال
may [mei] *adv.*	بەلكىم
way [wei] *n.*	يول، ئۇسۇل
kind [kaind] *adj. n.*	ئاقكۆڭۈل، تۇز
mind [maind] *v. n.*	كۆڭلىگە ئالماق، ئوي
bind [baind] *v.*	باغلىماق
find [faind] *n.*	بايقىماق، تاپماق
hind [haind] *adj.*	ئارقا تەرەپتىكى
mention ['menʃn] *adj.*	تىلغا ئالماق
attention [ə'tenʃn] *n.*	دىققەت، دىققەت ـ ئېتىبار

lot [lɔt] *n.*	نۇرغۇن
dot [dɔt] *n.*	چېكىت، نۇقتا
pot [pɔt] *n.*	چەينەك
not [nɔt] *adv.*	ياق، ... ئەمەس
got [gɔt] *v.*	چۈشەندى، ئەكەلدى، كىرىشتى، (get نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
pilot ['pailət] *n.*	ئۇچقۇچى، لېيۇتچىك
could [kud] *v.*	قىلالايتتى، ...لەتتى(can نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
should [ʃud] *v.*	زۆرۈر(shall نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
would [wud] *v.*	...قىلاتتى، (will نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى) ... ئېتەتتى
late [leit] *adj.*	كېچىككەن
mate [meit] *n.*	ھەمراھ ... داش
ate [eit] *v.*	يېدى (eat نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
fate [feit] *n.*	تەقدىر
gate [geit] *n.*	دەرۋازا
date [deit] *n.*	چېسلا، ئۇچرىشىش، پىلان
something ['sʌmθiŋ] *pron.*	مەلۇم ئىش، مەلۇم نەرسە
nothing ['nʌθiŋ] *n.*	ھېچنېمە، يوقلۇق، ھېچ ئىش
anything ['eniθiŋ] *pron.*	ھېچقانداق ئىش، ھېچقانداق نەرسە
everything ['evriθiŋ] *pron.*	ھەر قانداق ئىش، ھەر قانداق نەرسە
5. better ['betə] *adj.*	ياخشىراق
letter ['letə] *n.*	خەت
batter ['bætə] *v.*	سوقماق، ئۇرماق

must [mʌst] *v.*	كېرەك
dust [dʌst] *n. v.*	چاڭ،توزان، سۈرتمەك
gust [gʌst] *n.*	قاتتىق بوران
lust [lʌst] *n.*	تەشنالىق، فىزىئولوگىيىلىك تەلەپ
leave [li:v] *v.*	ئايرىلماق
heave [hi:v] *v.*	كۆتۈرمەك، ھاسىرىماق
eaves [i:vz] *n.*	لەمپە
give [give] *v.*	بەرمەك
afraid [ə'freid] *adj.*	قورقۇنچلۇق؛ بەلكىم
raid [reid] *v.*	تاجاۋۇز قىلماق
laid [leid] *v.*	ياتماق (lay نىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى)
have [hæv] *adj.*	بار
gave [geiv] *v.*	بەرگەن(give نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
best [best] *adj.*	ئەڭ ياخشى
test [test] *n.*	قىسقا سىناق
rest [rest] *v.*	دەم ئالماق
lest [lest] *v.*	ئەڭ ئاز
nest [nest] *n.*	ئۇۋا، چاڭگا
wife [waif] *n.*	ئايال
life [laif] *n.*	ھايات
knife [naif] *n.*	پىچاق
son [sʌn] *n.*	ئوغۇل پەرزەنت

ton [tʌn] *n.* تونىا

non [nʌn] *adv.* ...قىلمايدىغان (non-smoker ، non white)
(ئىرقى ئاق بولمىغان، تاماكا چەكمەيدىغان)

see [si:] *v.* كۆرمەك

bee [bi:] *n.* ھەسەل ھەرىسى

knee [ni:] *n.* تىز، تىز لىپىكى

trip [trip] *v. n.* سەپەر، سەپەر قىلماق

drip [drip] *v. n.* تامچە، تامچىلاش

sure [ʃuə] *adj. adv.* ھەقىقەتەن، چوقۇم، ئەلۋەتتە

pure ['pjuə] *adj.* پاك، ساپ

call [kɔ:l] *v.* چاقىرماق، يوقلىماق

ball [bɔ:l] *n.* توپ؛ زىياپەت

fall [fɔ:l] *adj.* چۈشۈش، تۆۋەنلەش

gall [gɔ:l] *n.* ئۆت (ئادەم ئەزاسى)

tall [tɔ:l] *adv.* ئېگىز

wall [wɔ:l] *n.* تام

when [wen] *adv.* قاچان

hen [hen] *n.* مەكيان

ten [ten] *num.* ئون

fen [fen] *n.* پۇك

den [den] *n.* ئۆڭكۈر، قوتان، كاتەك، ئۇۋا

care [kɛə] *v.* كۆڭۈل بۆلمەك

bare [bɛə] *adj.* يالىڭاچ

fare [fɛə] *n.* كىرا ھەققى
dare [dɛə] *v.* جۈرئەت قىلماق

back ['bæk] *n. adj. v.* دۈمبە، كەينى، قايتىش
lack [læk] *adj.* كەمچىل
pack [pæk] *n.* بولاق، يۆگەم

tomorrow [tə'mɔrou] *adv.* ئەتە
narrow ['nærou] *adv.* تار

miss [mis] *v.* سېغىنماق
Miss [mis] *v.* خانىم، قىزچاق
kiss [kis] *v.* سۆيمەك

6. here [hiə] *adv.* بۇ يەر
mere [miə] *adv.* پەقەت
where [wæə] *adv.* قەيەر
there [ðæə] *adv.* ئاشۇ يەر

please [pli:z] *v.* خۇشال قىلماق، مەرھەمەت (تەكەللۇپ سۆزى)
lease [li:z] *v.* ئىجارە بەرمەك
cease [si:s] *c.* توختىماق

middle ['midl] *adj.* ئوتتۇرا
riddle [ridl] *n.* تېپىشماق

tell [tel] *v.* ئېيتىپ بەرمەك
sell [sel] *v.* ساتماق
bell [bel] *n.* قوڭغۇراق

fell [fel] *v.*	چۈشمەك(fall نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)
hell [hel] *n.*	دوزاخ
cell [sel] *n.*	هۈجەيرە؛ باتارىيە
along [ə'lɔŋ] *adv.*	... نى بويلىماق
long [lɔŋ] *adj.*	ئۇزۇن
road [rəud] *n.*	يول
board [bɔ:d] *n.*	تاختا
broad [brɔ:d] *adj.*	كەڭ
turn ['tə:n] *v.*	بۇرۇلماق
burn [bə:n] *v.*	كۆيمەك
cross [krɔs] *v.*	كېسىپ ئۆتمەك
acroos [əkrɔs] *adv.*	... نى كېسىپ ئۆتمەك
right [rait] *n. adj.*	① هوقۇق ② توغرا ③ ئوڭ
fight [fait] *n. v.*	① كۈرەش ② ئۇرۇشماق
night [nait] *n.*	كېچە
sight [sait] *n.*	كۆرۈش كۈچى
light [lait] *n.*	① چىراغ ② ياندۇرۇش ③ يېنىك
can [kæn] *v. n.*	① ... قىلالايدۇ ② كونسېرۋا قۇتىسى
fan [fæn] *n.*	مەستانە
man [mæn] *n.*	ئەر، ئادەم
pan [pæn] *n.*	ساپلىق قازان
an [æn] *num.*	بىر

next [nekst] *adj.* ياندىكى، كېيىنكى
text [tekst] *n.* تېكىست

stop ['stɔp] *v.* توختىماق
top [tɔp] *n. adj.* ① چوققا ② ئەڭ مۇنەۋۋەر
pop [pɔp] *adj.* ئېقىۋاتقان، مودا

then [ðen] *adv.* ئاندىن، كېيىن
men [men] *n.* ① ئەرلەر ② ئادەملەر

change [tʃeindʒ] *v.* ئۆزگەرمەك، ئالماشماق
age [eidʒ] *n.* ياش
bandage [bændidʒ] *n.* داكا

very [veri] *adv.* ناھايىتى
every ['evri] *pro.* ھەربىر

far [fɑ:] *adj.* يىراق
bar [bɑ:] *n.* قاۋاق، كالتەك

7. for [fɔ:] *prep.* ... ئۈچۈن
nor [nɔ:] *conj.* ... مۇ ئەمەس، ... مۇ ... مۇ ئەمەس

some [sʌm] *adj. pron.* ئازراق، بەزى
come [kʌm] *v.* كەلمەك
dome [dəum] *n.* قۇببە، يۇمىلاق ئۆگزىلىك ئۆي

brand [brænd] *n.* ماركا، سودا ماركىسى
band [bænd] *n.* دەرىجە، مۇزىكا ئەترىتى

sand [sænd] *d.* قۇم
land [lænd] *n.* زېمىن
and [ænd] *conj.* ۋە، ىبلەن

want [wɔnt] *v. n.* ...غا مۇھتاج، ... غا ئېھتىياجلىق بولۇش
ant [ænt] *n.* چۈمۈلە
pant [pænt] *v.* ھاسسرىماق

any ['eni] *adj. pron.* ىبرەر، ھەر قانداق
many ['meni] *adj. pon* نۇرغۇن، جىق
candy ['kændi] *n.* قەنت - گېزەك

8. join [dʒɔin] *v.* ① قاتناشماق، ھەمراھ بولماق ② بىرىكتۈرمەك
coin [kɔin] *n.* تەڭگە، مېتال پۇل
loin [lɔin] *n.* بەل، بەل قىسمى

dinner ['dinə] *n.* تاماق، غىزا
inner ['inə] *n. adj.* ئىچكى قىسىم، ئىچىدىكى -
pinner ['pinə] *n.* رومال
manner ['mænə] *n.* پوزىتسىيە، ئۇسۇل، يۇرۇش-تۇرۇش

tonight [tə'nait] *adv. n.* بۈگۈن كەچ، بۈگۈن كېچە
bright [brait] *adj.* يورۇق
aright [ə'rait] توغرا، توپتوغرا

order ['ɔ:də] *n. v.* ① تەرتىپ ② بۇيرىماق، زاكاس قىلماق
recorder [ri'kɔ:də] *n.* ئۇنتالغۇ

recommend ['rekə'mend] *v.* تەۋسىيە قىلماق

commend [kə'mend] *v.*	ھاۋاله قىلماق
mend [mend] *v.*	رېمونت قىلماق، ياسىماق
command [kə'mɑ:nd] *n. v.*	كوماندا، كوماندا بەرمەك
menu ['menju:] *n.*	قورۇما تىزىملىكى
avenue ['ævinju:] *n.*	چوڭ يول، سايىلىك يول
love [lʌv] *n. v.*	① مۇھەببەت ② ياخشى كۆرمەك
dove [dʌv] *n.*	كەپتەر (تىنچلىق سىمۋولى)
roast [roust] *n. v.*	كاۋاپ، پىشۇرماق، قاقلىماق
toast [toust] *n. v.*	① پىشۇرۇلغان بولكا ② خوشە؛ قاقلىماق
coast [koust] *n.*	دېڭىز ساھىلى
boast [boust] *n. v.*	پو، پو ئاتماق
lamb [læm] *n.*	قوزا
jam [dʒæm] *n. v.*	قىيام؛ قىستاڭچىلىق
dam [dæm] *n.*	دامبا
drink [driŋk] *v.*	ئىچىشمەك
pink [piŋk] *adj.*	شاپتۇل چېچىكى رەڭ
link [liŋk] *v.*	چاتماق، باغلىماق
sink [siŋk] *v.*	چۆكمەك
ink [iŋk] *n.*	سىياھ
beer [biə] *n.*	پىۋا
deer [diə] *n.*	بۇغا
coke [kouk] *n.*	كوكۇس، كولا ئىچىملىكى

woke [wouk] *v.* ئويغاندى (wake نىڭ ئۆتكەن زامان ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى)

poke [pouk] *v.* تەشمەك، تۆشۈك تەشمەك

bit [bit] *adv. adj.* ئاز، ئازراق

fit [fit] *v. adj.* ① ئورناتماق ② مۇۋاپىق

lit [lit] *v.* ياندۇردى (light نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى)

wit [wit] *n.* دىت، پەم

accept [ək'sept] *v.* قوبۇل قىلماق

except [ik'cept] *conj.* ...دىن باشقا، ... دىن تاشقىرى

receipt [ri'si:t] *n. v.* ① ئىسپات ② تاپشۇرۇۋالماق

check [tʃek] *v.* تەكشۈرمەك

cheek [tʃi:k] *n.* مەڭىز، يۈز

9. weather ['weðə] *n.* ھاۋا، ھاۋا رايى

whether ['weðə] *conj.* ...ىلامدۇ ... مامدۇ

feather ['feðə] *n.* پەي (قۇشنىڭ)

out side [aut'said] *n. adv.* تېشىدا، تېشى

inside ['insaid] ئىچىدە، ئىچى

seaside ['si:'said] *n.* دېڭىز بويى، دېڭىز ياقىسى

side [said] *n.* تەرەپ، يان

side by side [said bai said] *phr.* يانمۇيان

cold [kəuld] *adj.* سوغۇق

bold [bəuld] *adj.* باتۇر

sold [səuld] *v.* ساتتى (sell نىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى،

ئۆتكەن زامان شەكلى)
told [təuld] *v.* ئېيتتى (tell نىڭ ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى، ئۆتكەن زامان شەكلى)

temperature ['tempritʃə] *n.* تېمپېراتۇرا
nature ['neitʃə] *n.* تەبىئەت
mature [mə'tjuə] *adj.* پىشقان، يېتىلگەن

winter [wintə] *n.* قىش
printer [printə] *n.* پرىنتېر، خەت بېسىش ماشىنىسى
enter [entə] *n.* كىرمەك

seldom ['seldəm] *adv.* ئاز، كەمدىن - كەم
freedom ['fri:dəm] *n.* ئەركىنلىك
kingdom ['kiŋdəm] *n.* پادىشاھلىق
wisdom ['wizdəm] *n.* ئەقىل-پاراسەت

degree [di'gri:] *n.* دەرىجە، ئۇنۋان، گىرادۇس
agree [ə'gri:] *v.* قوشۇلماق، ماقۇل بولماق

below [bi'lou] *prep.* ... نىڭ تۆۋىنىدە
elbow ['elbou] *n.* چەينەك

zero ['ziərou] *num.* نۆل
hero ['hiərou] *n.* قەھرىمان

average ['ævəridʒ] *n. adj.* ئوتتۇرىچە، ئوتتۇرھال
beverage ['bevəridʒ] *n.* ئىچىملىك

cage [keidʒ] *v.*	قەپەس
page [peidʒ] *n.*	بەت
after [a:ftə] *prep. conj.*	... دن كېيىن
laughter ['lɑ:ftə] *n.*	كۈلكە
rain [rein] *n.*	يامغۇر
gain [gein] *n.*	ئېرىشمەك
main [mein] *n.*	ئاساسلىق
whole [houl] *adj.*	بارلىق، ھەممە
hole [houl] *n.*	غار، تۆشۈك
10. coat [kəut] *n.*	پەلتۇ، ئۇزۇن چاپان
boat [bəut] *n.*	قولۇاق، قېيىق
goat [gəut] *n.*	ئۆچكە
cost [kɔst] *n.*	سەرپ قىلماق
lost [lɔst] *adj.*	يىتتۈرۈپ قويماق
post [pɔust] *n.*	پوچتا
most [moust] *adv.*	ئەڭ
dollar ['dɔlə] *n.*	دوللار
collar [kɔlə] *n.*	ياقا
down [daun] *adv.*	پەس تەرەپ
own [əun] *v.*	ئىگە، ئىگە بولماق
known [noun] *adj.*	بىلىدىغان

price [prais] *n.*	باها
rice [rais] *n.*	گۈرۈچ
meat [mi:t] *n.*	گۆش
neat [ni:t] *n.*	رەتلىك، پاكىز
seat [si:t] *n.*	ئورۇن
beat [bi:t] *v.*	ئۇرماق
pound [paund] *n.*	فوندستېرلىڭ
sound [saund] *n.*	ئاۋاز
wound [wu:nd] *n.*	يارا، جاراھەت
round [raund] *adj.*	يۇمىلاق
jacket ['dʒækit] *n.*	چاپان
packet ['pækit] *n.*	كىچىك سومكا
ticket [tikit] *n.*	بىلەت
pocket ['pɔkit] *n.*	يانچۇق
size [saiz] *n.*	ئۆلچەم، نومۇر، رازمېر
rise [raiz] *n.*	كۆتۈرۈلمەك
wise [waiz] *adj.*	ئەقىللىق
prize ['praiz] *n.*	مۇكاپات
fashion ['fæʃən] *n.*	مودا
nation ['neiʃən] *n.*	دۆلەت
try [tʃai] *v.*	سىنىماق
cry [krai] *v.*	يىغلىماق
sky [skai] *n.*	ئاسمان

	sly [slai] *n.*	ھىيلىگەر
	around [ə'raund] *adv.*	ئايلانماق
	round [raund]	يۇمىلاق
	shape [ʃeip] *n.*	قىياپەت، شەكىل
	ape [eip] *n.*	ئادەمسىمان مايمۇن
	tape [teip] *n.*	ئۇنئالغۇ لېنتىسى
	cheap [tʃi:p] *adj.*	ئەرزان
	leap [li:p]	سەكرىمەك
11.	course [kɔ:s] *n.*	دەرس
	source [sɔ:s] *n.*	مەنبەئە، كېلىش مەنبەسى
	worse [wə:s] *adj.*	ناچارراق
	semester [si'məstə] *n.*	مەۋسۇم
	easter ['i:stə] *n.*	پاسخا بايرىمى، تىرىلىش بايرىمى
	master ['mɑ:stə] *adj.*	پىشقان، خوجايىن
	faster [fɑ:stə] *adj.*	تېزراق
	minister ['ministə] *n.*	مىنىستىر
	require [ri'kwaiə] *v.*	ئىلتىماس قىلماق، تەلەپ قىلماق
	inquire [in'kwaiə] *v.*	سۈرۈشتۈرمەك
	acquire [ə'kwaiə] *v.*	ئېرىشمەك، قولغا كەلتۈرمەك
	three [θri:] *n.*	ئۈچ
	tree [tri:] *n.*	دەرەخ

load [loud] *n. v.* ① قەرز ② يۈك قاچىلىماق، قاچىلاش

road [roud] *n.* يول

broad [brɔ:d] *n.* كەڭ، كەڭرى

little ['litl] *adj. adv.* ئاز، ئازراق

title ['taitl] *n.* تىتول، كىتاب نامى

mark [mɑ:k] *n.* نومۇر، بەلگە

lark [lɑ:k] *adj.* قاراڭغۇ

park [pɑ:k] *n. v.* ① باغچا ② توختاتماق

manage ['mænidʒ] ... قىلىشقا قادىر بولماق

bandage ['bændidʒ] *n.* داكا

age [eidʒ] *n.* ياش

cage [keidʒ] *n.* قەپەز

work [wə:k] *n. v.* ئىش، ئىشلەش

pork [pɔ:k] *n.* چوشقا گۆشى

12. present [pri'zent] *adj. n.* ① ھازىرقى، ھازىر بار ② سوۋغا

resent [ri'zent] *v.* قاقشىماق

represent [ˌrepri'zent] *v.* ۋەكىللىك قىلماق

sent [sent] *v.* ئەۋەتتى (send نىڭ ئۆتكەن زامان شەكلى ۋە ئۆتكەن زامان تارماق شەكلى)

job [dʒɔb] *n.* خىزمەت

sob [sɔb] *v.* ئېسىدەپ يىغلىماق

company ['kʌmpəni] *n.* ① شىركەت ② ھەمراھ

any ['eni] *adj. pron.*	ھەر قانداق، بىرەر
many ['meni] *adj. pron.*	نۇرغۇن، كۆپ
ware [wɛə] *n.*	بۇيۇم، مال
bare [bɛə] *adj.*	يالىڭاچ
care [kɛə] *v.*	كۆڭۈل بۆلمەك، ئېھتىيات قىلماق
dare [dɛə] *v.*	جۈرئەت قىلماق
doctor ['dɔktə] *n.*	دوختۇر
director [di'rektə] *n.*	دىرېكتور، رېژىسسور، باشقۇرغۇچى
factor ['fæktə] *n.*	ئېلىمېنت، ئامىل
nurse [nə:s] *n.*	سېستىرا
purse [pə:s] *n.*	ھەميان، پورتمان
hour [auə] *n.*	سائەت
our [auə] *pron.*	بىزنىڭ
sour ['sauə] *adj.*	چۈچۈمەل
mean [mi:n] *v.*	... دېگەن مەنىنى بەرمەك
bean [bi:n] *n.*	پۇرچاق
dean [di:n] *n.*	فاكولتېت مۇدىرى
jean [dʒi:n] *n.*	جىنس شىم
shift [ʃift] *n. v.*	ئالماشتۇرماق، ئالمىشىش
lift [lift] *n. v.*	① لىفىت ② كۆتۈرمەك
sift [sift] *v.*	تاسقىماق
salary ['sælәri] *n.*	ماياش

gallery ['gæləri] *n.* كۆرۈش سۈپىسى، گالېرىيە

end [end] *v. n.* ① ئاخىرلاشتۇرماق ② ئاخىرى
bend [bend] *v.* ئەگمەك
send [send] *v.* ئەۋەتمەك
lend [lend] *v.* بېرىپ تۇرماق، ئارىيەت بەرمەك
tend [tend] *n. v.* ① يۇزلىنىش ② ··· غا مايىل بولماق

overtime ['ouvə taim] *n.* سىمىنا
part time [pɑ:t taim] *adj. n.* قوشۇمچە ۋاقىت، قوشۇمچە ئىشلەيدىغان
full time [fu:l taim] *adj. n.* تولۇق ۋاقىت، تولۇق ئىشلەيدىغان

boring ['bɔriŋ] *adj.* زېرىكىشلىك
during ['djuəriŋ] *prep.* ···غان ۋاقىتتا

prefer [pri'fə:] *v.* ··· نى تېخىمۇ ياخشى كۆرمەك
refer [ri'fə:] *v.* ···دىن پايدىلانماق
infer [in'fə:] *v.* قىياس قىلماق، ··· دىن قىياس قىلىپ چىقارماق

ئورتاق سۆزلەر

1. club [klʌb] *n.* كۇلۇب
radio ['reidiəu] *n.* رادىئو
television ['teliviʒən] *n.* تېلېۋىزور
film [film] *n.* فىلىم
music ['mju:zik] *n.* مۇزىكا
normal ['nɔ:məl] *adj.* نورمال

2. idea [ai'diə] *n.* ئىدىيە

	Doctor [dɔktə:] *n.*	دوختۇر، دوكتۇر
	fact [fækt] *n.*	پاكىت
	element [e'liment] *n.*	ئېلېمېنت
	University [ju:ni'və:siti] *n.*	ئۇنىۋېرسىتېت
	universal [ju:ni'vəsl] *n.*	ئۇنىۋېرسال، ئومومىيۈزلۈك
	concert [kɔn'sə:t] *n.*	كونسېرت، نومۇر
	abstract ['æbstrækt]	ئابستراكت
3.	drama ['drɑ:mə] *n.*	دراما
	real [riəl] *adj.*	رېئال، چىن
	theatre ['θiətə]	تىياتىرخانا، تىياتىر
	concrete ['kʌnkri:t] *adj.*	كونكرېت
	artist ['ɑ:tist] *n.*	ئارتىس، سەنئەتكار
	comedy ['kɔmidi] *n.*	كومېدىيە
	computer [kəm'pju:tə]	كومپيۇتېر
4.	cigarette [cigɑret] [sigə'ret] *n.*	سىگارت
	institute ['institju:t] *n.*	ئىنستىتۇت، ئىلمىي جەمئىيەت
	electronics [i'lek'trɔniks] *n.*	ئېلېكترون ئىلمى
	mathematics ['mæθi'mætiks] *n.*	ماتېماتىكا
	physics ['fiziks] *n.*	فىزىكا
	geography [dʒi'ɔgrəfi] *n.*	جۇغراپىيە
	biology [bai'ɔlədʒi] *n.*	بىئولوگىيە
	grammer ['græmə] *n.*	گىراممىاتىكا
	vase [vɑ:z] *n.*	ۋازا، لوڭقا
5.	royal ['rɔiəl] *n.*	رويال (خان جەمەتى دېگەن مەنىسىمۇ بار)
	logic ['lɔdʒik] *n.*	لوگىكا (مەنتىقە)
	academic [ˌækə'demik] *n.*	ئاكادېمىك، ئىلمىي

state [steit]	شتات
cement [si'ment] *n.*	سېمونت
corridor ['kɔridɔ:] *n.*	كارىدور
balcony ['bælkəni] *n.*	بالكون
6. text [tekst] *n.*	تېكست
professor [prə'fesə] *n.*	پروفېسسور
mathematics ['mæθi'mætiks] *n.*	ماتېماتىكا
electron [i'lektrɔn] *n.*	ئېلېكترون
information ['infə'meiʃən] *n.*	ئىنفورماتسىيە
party ['pɑ:ti] *n.*	پارتىيە
president ['prezidənt] *n.*	پرېزىدىنت
7. album ['ælbəm] *n.*	ئالبوم
America [ə'merikə] *n.*	ئامېرىكا، ئامېرىكا قىتئەسى
American [ə'merikən] *n.*	ئامېرىكان، ئامېرىكا ئىنگلىز تىلى
antenna ['æntenə] *n.*	ئانتېنا
architecture ['ɑ:kitektʃə] *n.*	ئارخېتېكتورلۇق، قۇرۇلۇش ئىلمى
agency ['eidʒənsi] *n.*	ئاگېنتلىق، ۋاكالەت ئورنى
Asia ['eiʃə] *n.*	ئاسىيا
asphalt ['æsfɔlt] *n.*	ئاسفالىت
Atlantic [ə'tlæntik] *n.*	ئاتلانتىك ئوكيان
8. atmosphere ['ætməsfiə] *n.*	ئاتموسفېرا، مۇھىت
automatic [ˌɔ:tə'mætik] *adj.*	ئاپتوماتىك
automobile [ˌɔtə'moubi:l] *n.*	ئاپتوموبىل، ماشىنا
balloon [bə'lu:n] *n.*	بالون، شار
bamboo [bæm'bu:] *n.*	بامبۇك
cabin ['kæbin] *n.*	كابىنكا، كىچىك ئۆي

climte [ˈklaimit] *n.* كېلىمات

calendar [ˈkælində] *n.* كالېندار

camera [ˈkæmərə] *n.* كامېرا

capitalist [ˈkæpitəlist] كاپىتالىست، باي

9. astronomy [əsˈtrɔnəmi] *n.* ئاستىرونومىيە

Africa [ˈæfrikə] *n.* ئافرىقا

alphabet [ˈælfəbit] *n.* ئالفابىت، ئېلىپبە

bachelor [ˈbætʃələ] *n.* ① باكلاۋر ② بويتاق

banker [ˈbæŋkə] *n.* بانكىر

basket ball [ˈbɑːskitbɔːl] *n.* ۋاسكىتبول

biography [baiˈɔgrəfi] *n.* بىئوگرافىيە، تەرجىمھال خاراكتېرىدىكى ئەسەر

10. vase [vɑːz] *n.* ۋازا، لوڭقا

record [ˈrekɔːd] *n.* رېكورت

champion [ˈtʃæmpjən] *n.* چېمپىيون

ocean [ˈouʃən] *n.* ئوكيان

cashier [kæˈʃiə] *n.* كاسسىر

parole [pəˈrəul] *n. v.* ① پارول ② چارلىماق

11. canal [kəˈnæl] *n.* قانال (دېڭىزدىكى)

carbon [ˈkɑːbən] *n.* كاربون

cartoon [kɑːˈtuːn] *n.* كارتون فىلىم

catalogue [ˈkætələg] *n.* كاتولوگ، مۇندەرىجە

debt [det] *n.* دېبت قەرز (b تاۋۇشى ئوقۇلمايدۇ)

decade [ˈdeikeid] *n.* دېكادا (ئون كۈن)

decorate [ˈdekəreit] *n. v.* دېكوراتسىيە، زىننەتلىمەك

12. brilliant [ˈbriljənt] *n.* بېرىلىيانت

Britain ['britən] *n.* ېبرىتانىيەشۇ

Catholic ['kæθəlik] *n.* كاتولىك

character ['kæriktə] *n.* خاراكتېر

delta ['deltə] *n.* دېلتا

dialect ['daiəlekt] *n.* دىئالېكت، شىۋە

diameter [dai'æmitə] *n.* دىئامېتىر

diplomat ['dipləmæt] *n.* دىپلومات

diplomatic [ˌdiplə'matic] *adj.* دىپلوماتىك

diplomacy [di'plouməsi] *n.* دىپلوماتىيە

تۇر سۆزلەر

كۆپ ئۇچرايدىغان كىشىلىك ئالماشلار ۋە كۆزىستىش ئالماشلار

1. I [ai] مەن

you [ju:] سەن، سىلەر

she [ʃi:] ئۇ (她)

he [hi:] ئۇ (他)

we [wi:] بىز

they [ðei] ئۇلار

it [i:t] ئۇ (它)

this [ðis] بۇ

that [ðæt] ئاۋۇ

these [ðez] ماۋۇلار، بۇلار

those [ðauz] ئاۋۇلار

كۆپ ئىشلىتىلىدىغان پېئىللار

2. listen [li:sn] *v.* قۇلاق سالماق

hear [hiə] *v.* (heard, heard) ئاڭلىماق

see [si:] *v.* (saw, seen) كۆرمەك

write [rait] *v.* (wrote, written)	يازماق
walk [wɔk] *v.*	ماڭماق
stand [stænd] *v.* (stood, stood)	تۇرماق
sit [sit] *v.* (sat, sat)	ئولتۇرماق
play [plei] *v.*	ئويناماق
work [wə:k] *v.*	ئىشلىمەك
say [sei] *v.* (said, said)	دېمەك

سوئال ئالماشلىرى ۋە سوئال رەۋىشلىرى

3. what [wɔ:t] *pron.*	نېمە، قانداق
who [hu:] *pron.*	كىم
where [wɛə] *adv.*	قەيەر، نە
which [witʃ] *pron.*	قايسى
when [wen] *adv.*	قاچان
shose [hu:z] *porn.*	كىمنىڭ
whom [hu:m] *porn.*	كىمنى
how [hau] *adv.*	قانداق

ھەپتە كۈنلىرى، ئاي، يىل ناملىرى

4. Monday ['mʌndei] *n.*	دۈشەنبە
Tuesday ['tju:zdei] *n.*	سەيشەنبە
Wednesday ['wenzdei] *n.*	چارشەنبە
Thursday ['θə:zdei] *n.*	پەيشەنبە
Friday ['fraidei] *n.*	جۈمە
Saturday ['sætədei] .	شەنبە
Sunday ['sʌndei] *n.*	يەكشەنبە
Weekend [wi:kənd] *n.*	ھەپتە ئاخىرى
week [wi:k] *n.*	ھەپتە

month [ˈmʌnθ] *n.*	ئاي
year [yiə] *n.*	يىل

ئاي ناملىرى

5. January [ˈdʒænjuəri] *n.*	يانۋار
February [ˈfebruəri] *n.*	فېۋرال
March [mɑːtʃ] *n.*	ماي
April [ˈeiprəl] *n.*	ئاپرىل
May [mei] *n.*	ماي
June [dʒuːn] *n.*	ئىيۇن
July [dʒuˈlai] *n.*	ئىيۇل
August [ˈɔːgəst] *n.*	ئاۋغۇست
September [səpˈtembə] *n.*	سېنتەبىر
October [ɔkˈtoubə] *n.*	ئۆكتەبىر
November [nouˈwembə] *n.*	نويابىر
December [diˈsembə] *n.*	دېكابىر

ئادەمگە ئىشلىتىدىغان سۈپەتلەر

6. beautiful [ˈbjuːtifl] *adj.*	چىرايلىق
clever [ˈklevə] *adj.*	ئەقىللىق
stupid [ˈstjuːpid] *adj.*	دۆت
pretty [ˈpriti] *adj.*	ئۇماق
handsome [ˈhænsəm] *adj.*	كېلىشكەن
wonderful [ˈwʌndəful] *adj.*	قالتىس
ugly [ˈʌgli] *adj.*	كۆرۈمسىز
hard working [hɑːdwəːkiŋ] *adj.*	تىرىشچان
lazy [ˈleizi] *adj.*	هورۇن
busy [ˈbizi] *adj.*	ئالدىراش

earnest [ˈəːnist] *adj.*	ئەستايىدىل
honest [ˈɔnist] *adj.*	سەمىمىي
sly [slai] *adj.*	ھىيلىگەر
foolish [ˈfuːliʃ] *adj.*	ئەخمەق
funny [ˈfʌni] *adj.*	قىزىقچى

دائىم ئۇچرايدىغان تىركەلمە ۋە باغلىغۇچىلار

7. wiht [wið] *prep.*	... بىلەن، ... بىللە بىللە
without [wiðaut] *v.*	... بولمىسۇ
to [tuː] *prep.*	① ... غا، قا ② ... گىلى، كىلى
of [ɔv] *prep.*	... نىڭ، ... توغرىسىدا
among [əˈmʌŋ] *prep.*	... نىڭ ئارىسىدا (ئىككىدىن ئارتۇق)
between [biˈtwiːn] *prep.*	... نىڭ ئارىسىدا (ئىككى ئادەم ئارا)
for [fɔː] *prep.*	① ... ئۈچۈن ② ... دىن بېرى
until [ˈʌntil] *prep.*	... غىچە، قىچە، ... غانغا قەدەر
if [if] *conj.*	ئەگەر
because [biˈkɔːz] *conj.*	چۈنكى
from [frɔm] *prep.*	... دىن، تىن
since [sins]	... دىن بېرى
as [æz] *adv. adj.*	... دەك، تەك

كۆپ ئۇچرايدىغان پەن ناملىرى

8. literature [ˈlitəritʃə] *n.*	ئەدەبىيات
journalism [ˈdʒəːnəlizəm] *n.*	ژاخبارات‌شۇناسلىق
law [lɔː] *n.*	قانۇن، قانۇنشۇناسلىق
linguistics [liŋˈgwistiks] *n.*	تىلشۇناسلىق
history [ˈhistəri] *n.*	تارىخ
geography [dʒiˈɔgrəfi] *n.*	جۇغراپىيە

sociology [ˌsouʃi'ɔlədʒi] *n.* جەمئىيەتشۇناسلىق، سوتسىئولوگىيە
mathematics [ˌmæθi'mætiks] *n.* ماتېماتىكا
physics ['fiziks] *n.* فىزىكا، فىزىكا ئىلمى
chemistry ['kemistri] *n.* خىمىيە
computer [kəm'ju:tə] *n.* كومپيۇتېر
medicine ['medsin] *n.* تېبابەت، مىدىتسىنا
electronics [i'lek'trɔniks] *n.* ئېلېكترون ئىلمى
biology [bailɔlədʒi] *n.* بىئولوگىيە
politics ['pɔlitiks] *n.* سىياسەت

كىيىم - كېچەكىكە دائىر سۆزلەر

9. hat [hæt] *n.* باش كىيىم، بۆك
shoes [ʃu:z] *n.* ئاياغ
shirt [ʃə:t] *n.* ئەرلەرنىڭ كۆڭلىكى
skirt [skə:t] *n.* يوپكا
dress [dʒres] *n.* كۆڭلەك
clothes [klouðz] *n.* كىيىم
coat [kout] *n.* چاپان، پەلتو
jacket ['dʒækit] *n.* كالتە چاپان
trousers ['trauzəz] *n.* ئىشتان
stocks [stɔks] *n.* ئۇزۇن پايپاق
socks [sɔks] *n.* قىسقا پايپاق
wear [weə] *v.* كىيمەك
put on [put ʌn] *v.* كىيمەك
put off [put ɔf] *v.* سالماق

مېۋە - چېۋە نامىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر

10. apple ['æpl] *n.* ئالما
pear [peə] *n.* نەشپۈت

peatch [pi:tʃ] *n.*	شاپتۇل
apricot ['eiptikɔt] *n.*	ئۆرۈك
orange ['ɔrindʒ] *n.*	ئاپلېسىن
banana [bə'na:nə] *n.*	بانان
grape [greip] *n.*	ئۈزۈم
cherry ['tʃeri] *n.*	گىلاس
strawberry ['stro:bəri] *n.*	بۆلجۇرگەن
pomegranate ['pɔmgrænit] *n.*	ئانار
walnut ['wɔ:lnʌt] *n.*	ياڭاق

ھاۋا رايىغا مۇناسىۋەتلىك سۆزلەر

11.	rain [rein] *n. v.*	① يامغۇر ② يامغۇر ياغماق
	snow [snou] *n. v.*	① قار ② قار ياغماق
	wind [wind] *v. n.*	شامال
	cloud [klaud] *n.*	بۇلۇت
	clody ['klaudi] *adj.*	بۇلۇتلۇق
	cool [ku:l] *adj.*	سالقىن
	storm [stɔ:m] *n.*	جۇدۇن
	air [ɛə] *n.*	ھاۋا
	fog [fɔg] *n.*	تۇمان
	thunder ['θʌndə] *n.*	گۈلدۈرماما

كەسىپ، ئۇنۋان نامىنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر

12.	accountant [ə'kautənt] *n.*	بوغالتىر
	cashier [kæ'ʃiə] *n.*	كاسسىر
	writer ['raitə] *n.*	يازغۇچى
	musician [mju:'ziʃən]	مۇزىكانت
	composer [kəm'pouzə] *n.*	كومپوزىتور

poet ['pouit] *n.*	شائىر
engineer [ˌendʒi'niə] *n.*	ئىنژېنىر
shop assistand [ʃɔp ə'sistənt] *n*	پىركازچىك
editor ['editə] *n.*	تەھرىر
researcher [ri'sə:tʃə] *n.*	تەتقىقاتچى
policeman [pə'li:smən] *n.*	ساقچى
soldier ['souldʒə] *n.*	ئەسكەر
translator [tra:ns'leitə] *n.*	تەرجىمان (يېزىقچە)
interpreter [in'tə:pritə] *n.*	تەرجىمان (ئېغىزچە)
tour guide [tuə gaid]	ساياھەت يېتەكچىسى

قارىمۇ قارشى سۆزلەر
(دىئالوگدىكى ۋە سۆز گۈلزارىدىكى قارشى مەنىسى تېپىلىدىغان سۆزلەر ئاساس قىلىنىدى)

1.	good ↔ bad [bæd]	ياخشى ↔ ناچار
	small ↔ big [smɔ:l] [big]	چوڭ ↔ كىچىك
	fine, nice ↔ bad	بەلەن، پەيزى ↔ ئەسكى، ناچار
	this ↔ that	بۇ ↔ ئاۋۇ
	normal ↔ abnormal ['æbnɔ:mal]	نورمال ↔ بىنورمال
	low ↔ high [hai]	پەس ↔ ئېگىز
	mine ↔ yours [jɔ:z]	مېنىڭكى ↔ سېنىڭكى
	no ↔ yes [jes]	ياق ↔ ھەئە
	go ↔ come [kʌm]	كېتىش ↔ كېلىش
2.	like ↔ dislike [laik] *a.* [dislaik] *a.*	ياخشى كۆرۈش ↔ ئۆچ كۆرۈش
	fat ↔ thin [fæt] *a.* [θin] *a.*	سېمىز ↔ ئورۇق
	long ↔ short [lɔŋ] *a.* [ʃɔ:t] *a.*	ئۇزۇن، ئۇزاق ↔ قىسقا
	king ↔ servant [kiŋ] *n.* ['sə:vənt] *n.*	پادىشاھ ↔ قۇل

wrong ↔ right [rɔŋ] *a.* [rait] *a.* خاتا ↔ توغرا

abstract ↔ concrete ['æbstrækt] *a.* ['kɔnkri:t] *a.* ئابستراكت ↔ كونكرېت

3. let ↔ forbid [let] *v.* [fə'bid] يول قويماق ↔ چەكلىمەك

friend ↔ enemy [frend] *n.* دوست ↔ دۇشمەن

remember ↔ forget [ri:membə] *v.* ئەسته ساقلىماق ↔ ئۇنتۇماق

last ↔ next [lɑ:st] *adj.* ئالدىنقى ↔ كېيىنكى

few ↔ a lot of [fju:] adj. ئاز ↔ نۇرغۇن، كۆپ

4. many ↔ little ['litl] *adj.* كۆپ ↔ ئاز، ئازراق

day ↔ night [nait] *n.* كۈندۈز ↔ كېچە

kind ↔unkind [ʌnkaind] *adj.* ئاقكۆڭۈل ↔ قارانىيەت

help ↔ trouble ['trʌbl] *v.* ياردەم بەرمەك ↔ ئاۋارە قىلماق

lot ↔ few [fju:] *adj.* كۆپ ↔ ئاز، بىر قانچە

wrong ↔ correct [kə'rekt] *adj.* خاتا ↔ توغرا

5. better ↔ worse ['betə] [wə:s] *adj.* ياخشىراق ↔ ناچارراق

best ↔ worst [best] [wə:st] *adj.* ئەڭ ياخشى ↔ ئەڭ ناچار

wife ↔ husband [waif] ['hʌzbənd] *n.* ئايالى ↔ ئېرى

son ↔ daughter [sʌn] ['dɔ:tə] *n.* ئوغۇل پەرزەنت ↔ قىز پەرزەنت

narrow ↔ wide ['nærou] [waid] *adj.* تار ↔ كەڭ

back ↔ front [bæk] [frʌnt] كەينى ↔ ئالدى

6. here ↔ there [ðɛə] بۇ يەر ↔ ئاۋۇ يەر

hell ↔ heaven [hel] [hevn] جەننەت ↔ دوزاخ

broad ↔ narrow ['nærəu] كەڭ ↔ تار

right ↔ wrong [rɔŋ] *adj.* توغرا ↔ خاتا

man ↔woman ['wumən] *n.* ئەر ↔ ئايال

far ↔ near [niə] *adj.* يىراق ↔ يېقىن

7. any ↔ certain ['sə:tn] *adj.* بىرەر ↔ مەلۇم بىر
many ↔ few [fju:] *adj.* جىق ↔ ئاز
help ↔ harm [ha:m] *v.* ياردەم بەرمەك ↔ زىيان سالماق
lend ↔ borrow ['bɔrou] ئارىيەت بەرمەك ↔ ئارىيەت ئالماق

8. inner ↔ exterior ['inə] *aj.* [eks'tiəriə] *adj* ئىچىدىكى ↔ سىرتىدىكى
bright ↔ dark [brait] *adj.* [da:k] *adj.* يورۇق ↔ قاراڭغۇ
bit ↔ much [bit] *adv. adj.* [mʌtʃ] *adv.* ئاز ↔ كۆپ

9. cold ↔ hot [hɔt] *adj.* ئىسسىق ↔ سوغۇق
bold ↔ coward ['kɔwəd] *n. adj.* قورقۇنچاق ↔ باتۇر
winter ↔ summer ['sʌmə] *n.* قىش ↔ ياز
agree ↔ disagree ['disə'gri:] *v.* قوشۇلماسلىق ↔ قوشۇلماق
below ↔ above [ə'bʌu] *prep.* ... نىڭ ئۈستىدە ↔ ... نىڭ ئىچىدە

10. lost ↔ got [gɔt] يوقاتماق ↔ ئېرىشمەك
down ↔ up [ʌp] چىقماق ↔ چۈشمەك
neat ↔ dirty ['də:ti] پاكىز ↔ مەينەت
round ↔ square [skwɛə] يۇمىلاق ↔ چاسا
wise ↔ silly ['sili] ئەقىللىق ↔ نادان
cheap ↔ expensive [iks'pensiv] *v.* ئەرزان ↔ قىممەت

11. worse ↔ better ['betə] *adj.* ئەسكىرەك ↔ ياخشىراق
broad ↔ narrow ['nærou] *adj.* كەڭ ↔ تار
little ↔ much [mʌtʃ] *adv.* ئاز ↔ كۆپ
dark ↔ bright [brait] *adj.* قاراڭغۇ ↔ يورۇق
manage to ↔ fail to [feil] *v.*

... قا قادىر بولماق ↔ ... تا مەغلۇپ بولماق

12. present ↔ absent ['æbsənt] *adj.* هازىر بار ↔ هازىر يوق
any ↔ certain ['sə:tən] *adj.* بىرەر ↔ مەلۇم بىر
many ↔few [fju:] *pron. adv.* نۇرغۇن ↔ ئاز
our ↔ your [jɔ:] *pron.* بىزنىڭ ↔ سىلەرنىڭ
boring ↔ pleasurable ['pleʒərəbl] *adj.* زېرىكىشلىك ↔ كۆڭۈللۈك
lend ↔ borrow ['bɔrou] *v.* ئارىيەت بەرمەك ↔ ئارىيەت ئالماق

مەسئۇل مۇھەررىرى: گۈلباھار نۇردۇن
مەسئۇل كوررېكتورى: راھىلە ئابلەت
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ

سەرخۇش ئىنگلىز تىلى

(1- قىسىم)

زۇلپىقار بارات ئۆزباش

شىنجاڭ ماارىپ نەشرىياتى نەشر قىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقاتتى
ئۈرۈمچى سىياسىي كېڭەش باسما شىركىتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى 850×1168 مىللىمېتىر، 1/32 باسما تاۋىقى: 10.5
2014- يىل 12- ئاي 1- بېسىلىشى
تىراژى: 1—3000
ISBN 7—5370—4699—9

باھاسى: 17.00 يۈەن (课维) G·1602